

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky

Program starostlivosti o Chránené vtáčie územie Medzibodrožie na roky 2022 – 2051

Január 2022

Spolufinancované z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu v rámci projektu:
„Vypracovanie programov starostlivosti o vybrané chránené vtáčie územia – 2. etapa“

Obsah

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE	4
1.1. ČÍSLO PODĽA ŠTÁTNEHO ZOZNAMU:	4
1.2. PRÍSLUŠNOSŤ K EURÓPSKEJ SÚSTAVE CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ A ÚZEMIAM MEDZINÁRODNÉHO VÝZNAMU:	4
1.3. KATEGÓRIA A NÁZOV ÚZEMIA	4
1.4. PLATNÝ PRÁVNÝ PREDPIS O VYHLÁSENÍ CHRÁNENÉHO ÚZEMIA	4
1.5. CELKOVÁ VÝMERA CHRÁNENÉHO ÚZEMIA	5
1.6. SÚČASNÝ STAV PREDMETU OCHRANY	5
1.6.1. <i>Prírodné pomery</i>	5
1.6.2. <i>Stručný opis predmetu ochrany</i>	13
1.6.3. <i>Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany</i>	13
1.6.4. <i>Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území</i>	97
1.7. VÝSLEDKY KOMPLETNÉHO ZISŤOVANIA STAVU LESA	98
2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA), POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY	99
2.1. HISTORICKÝ KONTEXT	99
2.2. STRUČNÝ OPIS AKTUÁLNEHO STAVU	99
2.3. NÁVRH ZÁSAD A OPATRENÍ VYUŽÍVANIA ÚZEMIA A JEHO OKOLIA Z HĽADISKA CIEĽOV OCHRANY	103
2.3.1. <i>Návrh zásad opatrení pre jednotlivé predmety ochrany</i>	103
2.3.2. <i>Členenie územia na ekologicko-funkčné priestory</i>	112
3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE	120
3.1. STANOVENIE DLHODOBÝCH CIEĽOV STAROSTLIVOSTI	120
3.2. STANOVENIE OPERATÍVNYCH CIEĽOV	124
3.3. RÁMCOVÉ PLÁNOVANIE A MODEL Y HOSPODÁRENIA PRE LESNÉ BIOTOPY	135
3.4. NAVRHOVANÉ OPATRENIA, STANOVENIE HARMONOGRAMU ICH PLNENIA, URČENIE SUBJEKTU ZODPOVEDNÉHO ZA ICH PLNENIE, STANOVENIE MERATEĽNÝCH INDIKÁTOROV ICH PLNENIA	138
4. SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA PROGRAMU STAROSTLIVOSTI	186
5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ	233
6. ZOZNAM PRÍLOH	235
6.1. MAPA PREDMETOV OCHRANY	235
6.2. MAPA IDENTIFIKÁCIE VLASTNÍCKO-UŽIVATEĽSKÝCH VZŤAHOV	236
6.3. MAPA VYUŽITIA ÚZEMIA	237
6.4. MAPA EKOLOGICKO-FUNKČNÝCH PRIESTOROV	238
6.5. PORASTOVÁ MAPA	239
6.6. MAPA PREKRYVU ÚZEMÍ EURÓPSKEHO VÝZNAMU A CHVÚ MEDZIBODROŽIE	240
6.7. MAPA PREKRYVU RAMSARSKÝCH LOKALÍT A CHVÚ MEDZIBODROŽIE	241
6.8. MAPA PREKRYVU NÁRODNEJ SÚSTAVY CHÚ A CHVÚ MEDZIBODROŽIE	242

ÚVOD

Medzibodrožie ako geografický, historický a kultúrny región sa rozprestiera na území **ohraničenom riekami Bodrog, Tisa a Latorica**. Je charakteristické prelínaním sa rôznych druhov biotopov a spoločenstiev nížinného charakteru. Veľkú časť tvoria vodné biotopy – **rieky** Latorica, Bodrog, Laborec spolu so sústavou mŕtvych ramien, kanálov a materiálových jám. V území sa nachádzajú **lúčne a pasienkové spoločenstvá s periodicky podmáčanými terénymi depresiami aj trvalými močiami**, ktoré sú hniezdiskom vodných druhov vtákov. Mimoriadne cenné a jedinečné sú mäkké a tvrdé lužné lesy v inundačnom území nížinných riek. Vzácnymi biotopmi sú **pieskové duny a xerothermné stráne** s výskytom druhov so špecifickými nárokmi na prostredie.

Chránené vtáčie územie (CHVÚ) Medzibodrožie bolo **vyhlásené v roku 2008 na rozlohe 33 753,7 ha**. Jeho účelom je zabezpečenie priaznivého stavu biotopov pre 37 vtáčích druhov európskeho významu. Význam CHVÚ Medzibodrožie podčiarkuje spomedzi všetkých CHVÚ na Slovensku najvyšší počet druhov vtákov, pre ochranu ktorých sa chránené vtáčie územie vyhlásilo. Celkovo bolo v CHVÚ Medzibodrožie zistených až 254 druhov vtáctva.

V tomto dokumente sú stanovené ciele ochrany, ako aj opatrenia na ich dosiahnutie a **vyčíslené finančné prostriedky a predpokladané zdroje** financovania. Ciele a opatrenia vychádzajú **z podrobného hodnotenia stavu 37 druhov vtáctva, ktoré sú predmetom ochrany** CHVÚ Medzibodrožie. Sú zoskupené rámcovo podľa ekologicko-funkčných priestorov so zameraním na určité druhy alebo ich skupiny tak, aby sa zabezpečil minimálne súčasný stav týchto druhov, resp. aby sa u druhov v nepriaznivom stave situácia zlepšila.

Prijatím programu starostlivosti sa **nemení súčasný právny stav** podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 26/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Medzibodrožie, ako aj ďalších predpisov na úseku ochrany prírody, starostlivosti o lesy, poľovníctva, rybárstva, územného plánovania a iných. **Spresňujú sa však zásady využívania a stanovujú sa opatrenia** na dosiahnutie cieľov ochrany vtáctva.

Cieľmi ochrany je predovšetkým **zachovanie súčasného stavu 18 druhov a zlepšenie stavu 19 druhov** vtáctva. Kritická je situácia predovšetkým u druhov kaňa popolavá, čorík čierny, čorík bahenný, výrik lesný a kalužiak červenonohý, ktoré bez realizácie primeraných opatrení uvedených v tomto dokumente v území nemajú možnosť prežitia. Naopak, pozitívnym príkladom sú niektoré lesné druhy a druhy hniezdiace v krovinách, ktoré sú v území v dobrom stave aj vďaka primeranému hospodáreniu, ktoré zabezpečuje ich dlhodobú perspektívu prežitia v území.

Mnohé opatrenia programu starostlivosti vyžadujú **súčinnosť s dotknutými subjektmi** v regióne. Ich podpora a spolupráca je preto veľmi dôležitá pre ochranu tohto cenného chráneného územia. Návrh programu starostlivosti bol prerokovaný dňa 24. júna 2021 v Kráľovskom Chlmci.

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

1.1. Číslo podľa štátneho zoznamu:

Chránené vtáčie územie Medzibodrožie (ďalej len „CHVÚ Medzibodrožie“) je evidované v Štátnom zozname osobitne chránených častí prírody a krajiny **pod č. A/1**.

1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území a územiám medzinárodného významu:

CHVÚ Medzibodrožie je **súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000** a prekrýva sa so 16 územiami európskeho významu (ich názvy sú uvedené v časti 1.6.4, umiestnenie v mapovej prílohe 6.6). Tieto lokality boli zaradené do národného zoznamu území európskeho významu schváleného v roku 2004 a 2011 vládou Slovenskej republiky a následne Európskou komisiou. Sú uvedené vo výnose Ministerstva životného prostredia č. 3/2004- 5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu v platnom znení (oznámenie Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 450/2004 Z. z. a č. 384/2018 Z. z.).

CHVÚ Medzibodrožie sa **na 13 % prekrýva s územím medzinárodného významu - ramsarskou lokalitou Latorica** vymedzenou podľa **Ramsarského dohovoru**¹ (viď mapová príloha č. 6.7.).

1.3. Kategória a názov územia

Kód územia:	SKCHVU015
Kategória:	Chránené vtáčie územie
Názov územia:	Medzibodrožie

1.4. Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia

Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 26/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Medzibodrožie (ďalej len „vyhláška MŽP SR č. 26/2008 Z. z.“), je účinná od 1. februára 2008.

V zmysle § 2 ods. 1 vyhlášky MŽP SR č. 26/2008 Z. z. **za zakázanú činnosť**, ktorá môže mať negatívny vplyv na predmet ochrany chráneného vtáčieho územia, sa v častiach CHVÚ uvedených v prílohe č. 2 vyhlášky považuje vykonávanie obnovnej ťažby holorubným hospodárskym spôsobom okrem topoľových monokultúr, porastov jaseňa amerického a agátových porastov.

V zmysle § 2 ods. 2 vyhlášky MŽP SR č. 26/2008 Z. z. sa za zakázané činnosti v celom CHVÚ Medzibodrožie považuje 12 aktivít², ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet ochrany. V zmysle § 2 ods. 3 vyhlášky MŽP SR č. 26/2008 Z. z. sú činnosti ustanovené v odseku 1 a odseku 2 písm. a) až c) zakázané, ak sú súčasťou programu starostlivosti o lesy (lesného hospodárskeho plánu).

¹Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva (Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 396/1990 Zb.)

² a) vykonávanie lesohospodárskej činnosti v blízkosti hniezda bociana čierneho, haje tmavej a včelára lesného, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia,

b) vykonávanie úmyselnej obnovnej ťažby, pri ktorej sa na jeden hektár obnovovanej plochy lesného porastu ponechá menej ako tri stromy v rubnom veku na prirodzené dožitie,

c) odstraňovanie alebo poškodzovanie hniezdných alebo dutinových stromov, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia,

d) pozemné aplikovanie priemyselných hnojív alebo pesticídov v blízkosti vodných alebo mokradových biotopov, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia,

e) zmena druhu pozemku z existujúceho trvalého trávneho porastu na iný druh poľnohospodárskeho pozemku,

f) zmena druhu pozemku z ostatnej zatravnenej plochy na iný druh poľnohospodárskeho pozemku okrem zmeny na trvalý trávny porast,

g) mechanizované kosenie existujúcich trvalých trávnych porastov od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od okrajov do stredu,

h) pozemné aplikovanie insekticídov na existujúcich trvalých trávnych porastoch alebo drevinách rastúcich mimo lesa,

i) pozemné aplikovanie priemyselných hnojív alebo pesticídov na drevinách rastúcich mimo lesa, ostatných zatravnených plochách, medziach alebo porastoch trstí a páľky,

j) vykonávanie akýchkoľvek úprav pobrežnej vegetácie, najmä jej kosenie, presekávanie, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie alebo vytváranie priechodov, okrem vykonávania činnosti podľa osobitného predpisu,

k) kosenie alebo mulčovanie od 1. mája do 31. augusta na hniezdných lokalitách chrapkáča poľného a kalužiaka červenonohého, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia,

l) pozemné aplikovanie rodenticídov iným spôsobom ako vkladáním do nôr.

1.5. Celková výmera chráneného územia

Celková výmera CHVÚ Medzibodrožie je 33 753,69 ha.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov (výmery sú spracované podľa stavu katastra nehnuteľností k 26.februáru 2021)

Druh pozemku	Zastúpenie v %
orná pôda	29,83
vinica	1,44
záhrada	0,17
ovocný sad	0,02
trvalý trávny porast (TTP)	37,89
lesný pozemok	13,15
vodná plocha	7,08
zastavaná plocha a nádvorie	2,68
ostatná plocha	7,75
Spolu	100,00

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVÚ Medzibodrožie sa nachádza v **juhovýchodnej časti Slovenskej republiky (SR)** v Košickom kraji, v okresoch Trebišov a Michalovce. Ohraničujú ho približne obce Borša, Ladmovce, Zemplín, Brehov, Veľké Raškovce, Vojany, Čičarovce, Ptrukša, Čierna nad Tisou, Kráľovský Chlmec, Pribenik, Malý Horeš, Veľký Horeš, Strážne, Veľký Kamenec, Malý Kamenec, Streda nad Bodrogom, Klin nad Bodrogom. Z CHVÚ sú **vyňaté zastavané územia obcí vo vnútri vonkajších hraníc CHVÚ**.

Klíma

Prevažná časť CHVÚ je súčasťou **teplej klimatickej oblasti, teplého, suchého okrsku s chladnou zimou** s teplotou v januári do -3°C, s počtom letných dní nad 50. Podľa údajov z najbližšej meteorologickej stanice Somotor je priemerná ročná teplota 9,8°C, v januári -3,2°C, v júli nad 20°C, **priemerný ročný úhrn zrážok 550 – 600 mm**, v júli 60 až 80 mm, v januári 30 až 40 mm. Počet dní so snehovou prikrývkou je 40 – 60, priemerná výška pokrývky je 6,8 cm. Územie patrí k priemerne inverzným polohám, podľa údajov stanice Somotor prevláda južné prúdenie vzduchu o rýchlosti 3 až 6 m/s.

Geomorfologické a geologické pomery

V rámci regionálneho geologického členenia Slovenska (VASS, 1988) je CHVÚ súčasťou oblasti Vnútrohorské panvy a kotliny, jednotky Východoslovenská panva, podjednotky **Trebišovská panva**.

Podložie tvoria neogénne sedimentárne a vulkanicko-sedimentárne horniny – vo východnej časti prevládajú **sivé a pestré íly, prachy, piesky, štrky, slojky lignitu, sladkovodné vápence a polohy tufitov** (volkovské a čečehovské súvrstvie), v západnej časti pestré kaolinické íly, piesky, štrky, ojedinelé sloje lignitu (senianske a lelovské súvrstvie). Povrchový geologický stavbu CHVÚ charakterizujú najmä kvartérne **fluviálne sedimenty** – nívne humózne hliny alebo hlinito-pieščitě až štrkovito-pieščitě hliny dolinných nív, lokálne eolické sedimenty naviatych pieskov.

V rámci geomorfologického členenia SR (Mazúr, Lukniš, 1986) patrí CHVÚ do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Panónska panva, provincie Východopanónska panva, subprovincie Veľká Dunajská kotlina, oblasti Východoslovenská nížina, celku Východoslovenská rovina, podcelku Medzibodrocké pláňavy.

Geomorfologické pomery charakterizujú negatívne morfoštruktúry Panónskej panvy, mladé poklesávajúce s agradáciou. Prevláda **relief zvlnenej roviny, v alúviách tokov je relief rovin a nív.**

V území sa nachádza **najnižšie položený bod v rámci Slovenska (94,3 m n. m.) – Bodrog pri Kline nad Bodrogom** na hranici s Maďarskom. Najvyšším bodom územia je kóta Tarbucka (277,5 m n. m.) pri Veľkom Kamenci. Z hľadiska výskytu geodynamických javov ide o stabilné územie, náchylnosť k svahovým poruchám sa udáva slabá. Na území CHVÚ nie sú overené žiadne aktívne ani potenciálne lokality zosuvov a svahových deformácií. Potenciálna vodná erózia je slabá. Makroseizmická intenzita dosahuje nízke hodnoty (5 – 6 °MSK-64).

Hydrologické pomery

Z hľadiska hydrologických pomerov ide o vrchovinnú-nížinnú oblasť s dažďovo-snehovým typom režimu odtoku a akumuláciou v mesiacoch december – január, vysokou vodnatosťou vo februári až apríli, maximom v marci a minimom v novembri. CHVÚ patrí do hlavného povodia Bodrogu. **Bodrog má dve zdrojnice – Ondavu a Latoricu**, ich sútok sa nachádza južne od obce Brehov, Bodrog sa vlieva do Tisy mimo územia Slovenska. Ondava a Bodrog pretekajú zo severu na juh západným okrajom CHVÚ. Západnú a južnú časť územia odvodňujú ľavostranné prítoky Bodrogu, najmä Somotorský kanál; severnú a východnú časť odvodňuje rieka Latorica a paralelné vodné kanály s prítokmi. V území je vybudovaná **sústava odvodňovacích kanálov a úprav tokov**, ktoré zmenili prirodzený režim odtoku povrchových vôd. Zachovalé ostalo **alúvium Latorice** s bohatou sieťou bočných a mŕtvych ramien a mokradí. CHVÚ patrí do hydrogeologického regiónu Kvartér juhovýchodnej časti Východoslovenskej nížiny s určujúcim typom medzizrbovej priepustnosti. Hydrogeologické pomery charakterizuje vysoká prietočnosť a hydrogeologická produktivita. Severná časť CHVÚ zasahuje do geotermálne perspektívnej štruktúry Beša – Čičarovce s kolektorom geotermálnych vôd v neogénnych andezitoch a ich pyroklastikách.

Pôdy

V západnej časti CHVÚ na eolických sedimentoch prevládajú **černozeme** hnedozemné a čiernicové zo spraší a sprašových hĺn, lokálne černozeme ťažké a smonice z neogénnych ílov. Vo východnej časti sa vyskytujú **fluvizeme**, striedajú sa fluvizeme glejové stredné a ťažké, sprievodné gleje; z veľmi ťažkých aluviálnych sedimentov a fluvizeme kultizemné, sprievodné fluvizeme glejové, modálne a kultizeme ľahké; z nekarbonátových aluviálnych sedimentov. Z hľadiska zrnitosti prevládajú pôdy hlinité a ílovito-hlinité, bez skeletu, v juhovýchodnej časti CHVÚ sa vyskytujú íly. Pôdy prevažujú mierne suché v západnej časti a mierne vlhké vo východnej časti územia, so strednou až veľkou retenčnou schopnosťou a strednou, na juhovýchode malou, priepustnosťou.

Flóra

Územie patrí do intramontánnej nížinnej krajiny mierneho pásma. Ide o **teplú rovinnú akumuláciu krajiny**. Z fytogeografického hľadiska sa CHVÚ Medzibodrožie zaraďuje do oblasti panónskej flóry (*Pannonicum*), v obvode eupanónskej xerotermej flóry (*Eupannonicum*), do okresu č. 8 – Východoslovenská nížina (FUTÁK, 1966). Podľa Atlasu krajiny SR (MIKLÓS A KOL., 2002) sa dané územie z fytogeograficko-vegetačného hľadiska charakterizuje ako rovinná oblasť, Medzibodrožské pláňavy a Bodrocko-latorická niva.

Na danom území CHVÚ Medzibodrožie sa vyskytuje **6 druhov rastlín európskeho významu**:

- *Cirsium brachycephalum* (pichliač úzkolistý) – kategória ohrozenosti EN (FERÁKOVÁ A KOL., 2001);
- *Iris aphylla* subsp. *hungarica* (kosatec bezlistý uhorský) – kategória ohrozenosti CR (FERÁKOVÁ A KOL., 2001);
- *Lindernia procumbens* (lindernia puzdierkatá) – kategória ohrozenosti CR (FERÁKOVÁ A KOL., 2001);
- *Marsilea quadrifolia* (marsilea štvorlistá) – kategória ohrozenosti EN (FERÁKOVÁ A KOL., 2001);
- *Pulsatilla grandis* (poniklec veľkokvetý) – kategória ohrozenosti VU (FERÁKOVÁ A KOL., 2001);
- *Pulsatilla pratensis* subsp. *flavescens* (poniklec lúčny maďarský) – kategória ohrozenosti CR (FERÁKOVÁ A KOL., 2001). Kategórie ohrozenosti sú uvedené v odseku nižšie.

Podľa vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 170/2021 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (ďalej len „**vyhláška MŽP SR č. 170/2021 Z. z.**“) sa v CHVÚ Medzibodrožie vyskytuje **50 druhov rastlín národného významu**.

Medzi vzácne druhy patria plávajúce a ponorené vodné rastliny: *Nymphaea alba* (lekno biele), *Nuphar lutea* (leknicca žltá), *Trapa natans* (kotvica plávajúca), *Stratiotes aloides* (rezavka aloovitá), *Salvinia natans* (salvinia plávajúca).

Rastliny vlhkých lúk a pasienkov sú napr. *Fritillaria meleagris* (korunkovka strakatá), *Orchis elegans* (vstavač úhladný), *Viola pumila* (fialka nízka), *Allium angulosum* (cesnak hranatý), *Gratiola officinalis* (graciola lekárska), *Leucanthemella serotina* (králik neskorý), *Beckmannia eruciformis* (húseníkovec erukovitý), *Ranunculus lateriflorus* (iskerník bočnokvetý).

Na obnažených dnách sa vyskytuje *Elatine alsinastrum* (elatinka kuričkovitá), *Schoenoplectus supinus* (škrípinec nízky), *Pycreus flavescens* (šachorec žltkastý), *Limosella aquatica* (blatnička vodná), *Lythrum hyssopifolia* (vrbica yzopolistá).

Na xerothermných biotopoch je to *Pulsatilla zimmermannii* (poniklec Zimmermannov), *Corispermum nitidum* (plošticosemä lesklé), *Dianthus serotinus* (klinček neskorý), *Gypsophila paniculata* (gypsomilka metlinatá), *Pseudolysimachion incanum* subsp. *pallens* (veronikovec sivý bledý) (ŠIMKOVÁ A KOL., 2014).

Podľa **Červeného zoznamu paprad'orastov a semenných rastlín Slovenska** (Feráková a kol., 2001) je 17 kriticky ohrozených druhov (CR), 25 ohrozených (EN), 28 zraniteľných (VU), 9 menej ohrozených (LR) a 1 údajovo nedostatočný druh (DD).

Z CHVÚ Medzibodrožie sa podľa **červenej knihy** (Čeřovský a kol., 1999) uvádza 40 druhov ohrozených a vzácných druhov rastlín SR.

Endemity CHVÚ Medzibodrožie (KLIMENT, 1999):

Panónsky subendemit (Ps): *Armoracia macrocarpa* (chren veľkoplodý)

Subendemit panónskych nížin (PNs) *Cirsium brachycephalum* (pichliač úzkolistý), *Dianthus serotinus* (klinček neskorý)

Východopanónsky endemit (Pv): *Pulsatilla zimmermannii* (poniklec Zimmermannov)

Endemit východopanónskych nížin (PNV): *Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica* (poniklec lúčny maďarský)

Východokarpatský subendemit (KV): *Leucojum vernum* subsp. *carpathicum* (bleduľa jarná karpatská).

K poznaniu nižších rastlín CHVÚ Medzibodrožie nebol robený žiaden výskum.

Fauna

CHVÚ Medzibodrožie podľa zoogeografického členenia (MIKLÓS A KOL., 2002) patrí do **provincie stepí, panónskeho úseku**. Ekologické faktory (abiotické a biotické) určujú životné podmienky pre faunu. Vzhľadom na ich rozdielne pôsobenie sú rozmanité i životné podmienky v rozličných biotopoch, čo je určujúcim faktorom formovania živočíšnych spoločenstiev v Medzibodroží s pestrým zastúpením biotopov. Spomedzi suchozemských a vodných živočíchov boli v CHVÚ Medzibodrožie zaznamenané nižšie uvedené.

Fauna – SYSTEMATICKÝ PREHĽAD ŽIVOČÍCHOV

BEZSTAVOVCE

Rovnokrídlovce (Orthoptera)

Prieskum rovnokrídlovcov na území Východoslovenskej nížiny realizoval v roku 2005 Krištín, ktorý uvádza výskyt **62 prevažne teplomilných druhov Orthoptera** (50 % druhov Slovenska). Z toho bolo zistených 12 druhov z 33 druhov národného **červeného zoznamu** (KRIŠTÍN, 2001). K vzácnym druhom patria napr.: koník juhovýchodný (*Dociostaurus brevicollis*), kobylôčka zelenkastokrídla (*Platycleis montana*), kobylka šúrová (*Ruspolia nitidula*), kobylka pustatinová (*Gampsocleis glabra*), koník štíhly (*Aiolopus thalassinus*), koník skalný (*Omocestus petraeus*).

Chrobáky (Coleoptera)

Chrobáky CHVÚ Medzibodrožie sú celkovo pomerne slabo preskúmané. MAJZLAN (1996) zaznamenal na lokalitách v okolí rieky Latorica výskyt **133 druhov chrobákov**, z toho 81 vodných druhov. Medzi vzácné druhy patria: *Omophron limbatum*, *Elaphrus ullrichii*, *Chlaenius spoliatus*, *Hydroporus memnonius*, *Dytiscus marginalis*, *Hydraena panagettii*, *Helophorus croaticus*, *Berosus affinis*. Ohrozenými druhmi sú *Potamophilus acuminatus*, *Macronychus quadrituberculatus*. Majzlan zaraďuje nasledujúce druhy medzi zraniteľné *Graptodytes bilineatus*, *Scarodytes halensis*, *Platambus maculatus*, *Hydaticus seminiger*, *Hydaticus stagnalis*, *Hydaticus transversalis*, *Graphoderes austriacus*; *Ochtebius eppelsheimi*, *Spercheus emarginatus*, *Chaetabraeus globulus*, *Eubria palustria*, *Dicranthus majzlani*, *Bagous angustus*, *Bagous argillaceus*, *Bagous nodulosus*, *Hylobius transversovittatus*, *Eubrychius velutus*. V CHVÚ Medzibodrožie sa na viacerých lokalitách vyskytuje vzácný roháč obyčajný (*Lucanus cervus*).

Motýle (Lepidoptera)

Vyskytuje sa tu **viacero európsky významných druhov motýľov**, ako ohniváček veľký (*Lycaena dispar*), modráčik čiernoškvrný (*Maculinea arion*), jasoň chochlačkový (*Parnassius mnemosyne*), pestroň vlkocový (*Zerynthia polyxena*), mlynárik (*Leptidea morsei*) (PANIGAJ, 2003) a modráčik krvavcový (*Maculinea teleius*).

STAVOVCE

Ryby (Pisces)

Počas niekoľkoročných ichtyologických prieskumov územia tu bol zaznamenaný výskyt celkovo **42 druhov rýb** viazaných na rôzne typy vodných biotopov (vodné toky, mŕtve ramená, melioračné kanály, materiálové jamy). Na území bol potvrdený výskyt nasledujúcich druhov **rýb európskeho významu**: blatniak tmavý (*Umbra krameri*), šablňa krivočiara (*Pelecus cultratus*), čík európsky (*Misgurnus fossilis*), hrebenačka pásavá (*Gymnocephalus schraetser*), hrúz bieloplutvý (*Gobio albipinnatus*), hrúz fúzatý (*Gobio uranoscopus*), hrúz Kesslerov (*Gobio kessleri*), kolok malý (*Zingel streber*), kolok veľký (*Zingel zingel*), lopatka dúhová (*Rhodeus amarus*) a plž zlatistý (*Sabanejewia aurata*)

Obojživelníky (Amphibia)

V území bol zaznamenaný výskyt týchto druhov **obojživelníkov**: kunka červenobruchá (*Bombina bombina*), hrabavka škvrnitá (*Pelobates fuscus*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), skokan ostropyský (*Rana arvalis*), skokan štihly (*Rana dalmatina*), skokan zelený (*Rana klepton esculenta*), skokan krátkonohý (*Rana lessonae*), skokan rapotavý (*Rana ridibunda*), ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*), ropucha zelená (*Bufo viridis*), rosníčka zelená (*Hyla arborea*), mlok bodkovaný (*Triturus vulgaris*), mlok hrebenatý (*Triturus cristatus dobrogicus*). (MOŠANSKÝ, 1976, LÁČ, 1968, VOSTAL A KOL., 1980, GREGOR, 1985, CASTELIJNS A KOL., 2003).

Plazy (Reptilia)

Počas výskumov bol v CHVÚ potvrdený výskyt druhov jašterica krátkohlavá (*Lacerta agilis*), jašterica zelená (*Lacerta viridis*), jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*), slepúch lámavý (*Anguis fragilis*), užovka obojková (*Natrix natrix*), užovka fľukaná (*Natrix tessellata*), užovka hladká (*Coronella austriaca*). Výnimočné postavenie v sústave chránených území Slovenska má Národná prírodná rezervácia (NPR) Tajba, ktorá je jednou z mála lokalít na Slovensku, kde sa korytnačka močiarna (*Emys orbicularis*) aj rozmnožuje.

Vtáky (Aves)

V CHVÚ bolo celkovo zistených **254 vtáčích druhov**. Z tohto počtu je 154 druhov hniezdiacich a 6 hniezdilo v minulosti. V území hniezdia najväčšie slovenské populácie volavky purpurovej (*Ardea purpurea*), chavkoša nočného (*Nycticorax nycticorax*), bučiaka veľkého (*Botaurus stellaris*), bučiačika močiarného (*Ixobrychus minutus*), čoríka čierneho (*Chlidonias niger*), kane močiarného (*Circus aeruginosus*), bociana bieleho (*Ciconia ciconia*) a chriašťa malého (*Porzana parva*). Na základe údajov sa predpokladá pravidelné hniezdenie chochlačky bielookej (*Aythya nyroca*).

Cicavce (Mammalia)

V CHVÚ je zaznamenaný výskyt viacerých vzácných druhov **cicavcov**, ako sú los mokradový (*Alces alces*), vydra riečna (*Lutra lutra*), šakal zlatý (*Canis aureus*) (DANKO, 2002, KRIŠTOFÍK & DANKO, 2012), večernica parková (*Pipistrellus nathusii*), večernica Leachova (*Pipistrellus pygmaeus*), večernica pestrá (*Vespertilio murinus*) (KRIŠTOFÍK & DANKO, 2012), netopier pobrežný (*Myotis dasycneme*), podkovár veľký (*Rhinolophus ferrumequinum*) a už vzácný syseľ pasienkový (*Spermophilus citellus*). Medzi bežné druhy patrí netopier vodný (*Myotis daubentonii*), netopier hrdzavý (*Nyctalus noctula*), ucháč sivý (*Plecotus austriacus*). Početne je zastúpená skupina drobných cicavcov (*Micromammalia*). V navrhovanom území bol potvrdený výskyt druhov: krt obyčajný (*Talpa europaea*), piskor obyčajný (*Sorex araneus*), piskor malý (*Sorex minutus*), duloonica väčšia (*Neomys fodiens*), bielozubka krpátá (*Crocidura suaveolens*), bielozubka bielobruchá (*Crocidura leucodon*), plíšik lieskový (*Muscardinus avellanarius*), hrdziak lesný (*Clethrionomys glareolus*), hraboš poľný (*Microtus arvalis*), hrabáč podzemný (*Microtus subterraneus*), hryzec vodný (*Arvicola terrestris*), myš domová (*Mus musculus*), myš kopčiarka (*Mus spicilegus*) (KRIŠTOFÍK & DANKO, 2003), ryšavka žltobruchá (*Apodemus flavicollis*), ryšavka krovinná (*Apodemus sylvaticus*), ryšavka malooká (*Apodemus microps*), ryšavka tmavopása (*Apodemus agrarius*), myška drobná (*Micromys minutus*).

Vymedzenie a opis biotopov druhov

CHVÚ Medzibodrožie je charakteristické rôznymi **typmi biotopov a spoločenstiev nížinného charakteru**. Veľkú časť územia tvoria vodné biotopy, rieka Latorica, Bodrog, dolný tok Laborca, spolu so sústavou mŕtvych ramien, kanálov a materiálových jám. V území sa nachádzajú lúčne a pasienkové spoločenstvá s terénymi depresiami a močiarimi. Mimoriadne cenné a jedinečné sú mäkké a tvrdé lužné lesy, nachádzajúce sa v inundačnom území Latorice, Bodrogu a dolného toku Laborca a Ondavy. Vzácnymi biotopmi sú pieskové duny a xerothermné stráne.

Vzhľadom na rozľahlosť územia, stav podkladov a ciele ochrany (ochrana vtáctva, predovšetkým prioritných druhov) sa nevymedzoval osobitne každý biotop v zmysle Katalógu biotopov Slovenska (Stanová & Valachovič, 2002), ale vyčlenili sa nasledovné skupiny biotopov:

Vodné biotopy (Vo1, Vo2, Vo4, Vo6, Vo7, Vo8, Vo9)

Ide o rôznorodé typy spoločenstiev, predovšetkým rastlinné spoločenstvá plytkých, stojatých alebo mierne tečúcich vôd, ktoré môžu byť štruktúrne jednoduché a druhovo veľmi chudobné (marsilea štvorlistá *Marsilea quadrifolia*), elatinka kuričkovitá *Elatine alsinastrium*, šachor hnedý *Cyperus fuscus*) (Natura 2000: 3130), môžu vytvárať porasty ponorených a na hladine plávajúcich vodných rastlín (kotvica plávajúca *Trapa natans*, leknica žltá *Nuphar lutea*, rezavka aloovitá *Stratiotes aloides*) (Natura 2000: 3150), prípadne spoločenstvá vodných makrofytov (berla vzpriamená *Berula erecta*, šípovka vodná *Sagittaria sagittifolia*, ježohlav jednoduchý (*Sparganium emersum*) (Natura 2000: 3260). Významné sú spoločenstvá, ktoré sú pravidelne a na kratší čas zaplavované počas jarných a jesenných záplav (sitina žabia *Juncus bufonius*, iskerník bočnokvetý *Ranunculus lateriflorus*, iskerník sardínsky *Ranunculus sardous*). Dôležitou jednotkou sú spoločenstvá bylín a šachorín, ktoré nachádzame v mŕtvych ramenách a terénnych depresiách (okrasa okolkatá *Butomus umbellatus*, bahnička močiarna *Eleocharis palustris*, šašina primorská *Bolboschoenus maritimus*) (ŠIMKOVÁ A KOL., 2014).

Biotopy európskeho významu:

- Vo1 Oligotrofné až mezotrofné stojaté vody s vegetáciou tried *Littorelletea uniflorae* a/alebo *Isoeto-Nanojuncetea* (3130)
- Vo2 Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu *Magnopotamion* alebo *Hydrocharition* (3150)
- Vo4 Nížinné až horské vodné toky s vegetáciou zväzu *Ranunculion fluitantis* a *Callitriche-Batrachion* (3260).

Typickými druhmi obývajúcimi **vodné biotopy** sú rôzne vodné kôrovce a ichtyofauna, predovšetkým červenica ostrobruchá (*Scardinius erythrophthalmus*), ostriež zelenkavý (*Perca fluviatilis*), plotica červenooká (*Rutilus rutilus*), zubáč veľkoustý (*Stizostedion lucioperca*), štika severná (*Esox lucius*), jalec maloústý (*Leuciscus leuciscus*), jalec tmavý (*Leuciscus idus*). Zo zástupcov obojživelníkov a plazov sa tu vyskytujú hrabavka škvrnitá (*Pelobates fuscus*), skokan zelený (*Rana esculenta*), ropucha zelená (*Bufo viridis*), užovka obojková (*Natrix natrix*).

Charakteristikými druhmi avifauny sú predovšetkým trsteniarik veľký (*Acrocephalus arundinaceus*), trsteniarik malý (*Acrocephalus schoenobaenus*), strnádka trstinová (*Emberiza schoeniclus*), lyska čierna (*Fulica atra*), močiarnica mekotavá (*Gallinago gallinago*), sliepočka vodná (*Gallinula chloropus*), svrčiak slávikovitý (*Locustella luscinioides*), svrčiak zelenkavý (*Locustella naevia*), chriaštel vodný (*Rallus aquaticus*), potápka malá (*Tachybaptus ruficollis*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), kačica divá (*Anas platyrhynchos*), kačica chrapačka (*Anas querquedula*), volavka purpurová (*Ardea purpurea*), chochlačka sivá (*Aythya ferina*), chochlačka vrkočatá (*Aythya fuligula*), chochlačka bielooká (*Aythya nyroca*), bučiak veľký (*Botaurus stellaris*), kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*), beluša veľká (*Egretta alba*), beluša malá (*Egretta garzetta*), bučiačik močiarny (*Ixobrychus minutus*), chavkoš nočný (*Nycticorax nycticorax*), lyžičiar biely (*Platalea leucorodia*), chriašť malý (*Porzana parva*), chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*), bocian biely (*Ciconia ciconia*).

Biotopy národného významu:

- Vo7 Makrofytná vegetácia plytkých stojatých vôd (*Ranunculion aquatilis*)

Ostatné biotopy:

- Vo6 Mezo až eutrofné poloprirodzené a umelé vodné nádrže so stojatou vodou s plávajúcou a/alebo ponorenou vegetáciou,
- Vo8 Spoločenstvá bylín a šachorín eutrofných mokradí s kolísajúcou vodnou hladinou,
- Vo9 Ruderalizované porasty v zamokrených depresiách na poliach a na obnažených dnách rybníkov).

Nelesné brehové porasty (Br7, Br8)

Brehové porasty sa nachádzajú predovšetkým v okolí riek Latorica, Bodrog a dolného toku Laborca a Ondavy. Vyžadujú trvalé zamokrené stanovišťa, v ktorých sa strieda viacero dominantných druhov: chmeľ obyčajný (*Humulus lupulus*), vlkovec obyčajný (*Aristolochia clematitis*), ostružina ožinová (*Rubus caesius*), ktoré pomerne rýchlo obsadia obnažené brehy (ŠIMKOVÁ A KOL., 2014).

Biotopy európskeho významu:

- Br7 Bylinné lemové spoločenstvá nížinných riek (6430)

Ostatné biotopy:

- Br8 Bylinné brehové porasty tečúcich vôd.

Krovinové a kričkové biotopy (Kr6, Kr7, Kr9)

Z **krovinových a kričkovitých biotopov** sa na území nachádza biotop 40A0, ktorý je tvorený predovšetkým rôznymi druhmi trniek, hlohov a ruží. V podraсте sa vyskytujú svetlomilné a tieňomilné byliny: oman srstnatý (*Inula hirta*), oman mečolistý (*Inula ensifolia*), pakost krvavý (*Geranium sanguineum*), v trnkových a lieskových krovinách v podraсте prevládajú mierne nitrofilné, polotieňomilné a mezofilné druhy rastlín: jahoda trávnicová (*Fragaria viridis*), pakost smradľavý (*Geranium robertianum*), kuklík mestský (*Geum urbanum*). Časť územia tvoria vrbové kroviny, ktorých druhové zloženie bylín je závislé od vodných pomerov: čerkáč obyčajný (*Lysimachia vulgaris*), kosatec žltý (*Iris pseudacorus*), povoja plotná (*Calystegia sepium*) (ŠIMKOVÁ A KOL., 2014).

Biotopy európskeho významu:

- Kr6 Xerothermné kroviny (40A0)

Biotopy národného významu:

- Kr9 Vrbové kroviny na zaplavovaných brehoch vôd

Ostatné biotopy:

- Kr7 Trnkové a lieskové kroviny.

V krovinových a kričkových biotopoch žije modlivka zelená (*Mantis religiosa*), okáň hruškový (*Saturnia pyri*), vidlochvost feniklový (*Papilio machaon*), vidlochvost ovocný (*Iphiclide podalirius*), jašterica zelená (*Lacerta viridis*), užovka hladká (*Coronella austriaca*).

Krovinové a kričkové porasty obývajú predovšetkým vtáky mlynárka dlhochvostá (*Aegithalos caudatus*), stehlík konôpka (*Carduelis cannabina*), kukučka obyčajná (*Cuculus canorus*), strnádka obyčajná (*Emberiza citrinella*), strakoš obyčajný (*Lanius collurio*), slávik obyčajný (*Luscinia megarhynchos*), penica čiernohlavá (*Sylvia atricapilla*), penica popolavá (*Sylvia curruca*), penica obyčajná (*Sylvia communis*), penica jarabá (*Sylvia nisoria*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*).

Teplé a suchomilné travinno-bylinné porasty (Tr1, Tr2, Tr4, Tr6)

Suchomilné **travinno-bylinné porasty** predstavujú vzácne rastlinné spoločenstvá na pieskových dunách a plytkých pôdach na vápencoch alebo andezitoch. Sú to rastlinné spoločenstvá s dominanciou xerothermných, teplomilných a mezofilných druhov tráv a ostríc (kostrava pošvatá (*Festuca vaginata*), kavyľ Ivanov (*Stipa joannis*), ostrica nízka (*Carex humilis*), ometlina štiha (*Koeleria macrantha*), prítomné sú aj nízke, plazivé a poliehavé kričky a psamofytne byliny (vstavač obyčajný (*Orchis morio*), horčičník konárstý (*Erysimum diffusum*), hrdobarka obyčajná (*Teucrium chamaedrys*), rod poniklec (*Pulsatilla* sp.)) (ŠIMKOVÁ A KOL., 2014).

Biotopy európskeho významu:

- Tr1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinové porasty na vápnitom podloží (6210)
- Tr2 Subpanónske travinno-bylinné porasty (* 6240)
- Tr4 Panónske travinno-bylinné porasty na pieskoch (* 6260).

Biotopy národného významu:

- Tr6 Teplomilné lemy.

Teplomilné spoločenstvá zastupujú predovšetkým druhy, ako sú vidlochvost feniklový (*Papilio machaon*), jašterica zelená (*Lacerta viridis*), včelárík zlatý (*Merops apiaster*), ľabtuška poľná (*Anthus campestris*), prhlaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola(torquata)*), strnádka obyčajná (*Emberiza citrinella*), syseľ pasienkový (*Spermophilus citellus*).

Typickými druhmi avifauny sú škovránok poľný (*Alauda arvensis*), ľabtuška hôrna (*Anthus trivialis*), škovránik stromový (*Lullula arborea*), strnádka lúčna (*Emberiza (Miliaria) calandra*), skaliarik sivý (*Oenanthe oenanthe*), prhlaviar červenkastý (*Saxicola rubetra*), prhlaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola (torquata)*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), strakoš obyčajný (*Lanius collurio*), ľabtuška poľná (*Anthus campestris*), strakoš kolesár (*Lanius minor*), pipiška chochlatá (*Galerida cristata*), brehuľa hnedá (*Riparia riparia*), včelárík zlatý (*Merops apiaster*), dudok chochlatý (*Upupa epops*).

Lúky a pasienky (Lk1, Lk3, Lk7, Lk8, Lk10, Lk11, Lk12)

Lúčne a pasienkové spoločenstvá tvoria dôležitú súčasť CHVÚ Medzibodrožie. Môže ísť o jednokosné až dvojkosné porasty, prípadne spásané biotopy. Druhovú zloženie lúk a pasienkov závisí od dĺžky jarých záplav, výšky podzemnej vody a spôsobu obhospodarovania (psiarka lúčna (*Alopecurus pratensis*), ovsík obyčajný (*Arrhenatherum elatius*), kostrava obyčajná (*Festuca pratensis*). Druhy vyskytujúce sa v týchto spoločenstvách sú schopné tolerovať dlhodobé zamokrenia, ako aj suchšie obdobia (graciola lekárska (*Gratiola officinalis*), ostrica včasná (*Carex praecox*), kosienka farbiarska (*Serratula tinctoria*)). K tomuto typu biotopu patria aj spoločenstvá vysokých ostríc a trstňové spoločenstvá mokradí. Sú to zväčša druhovo chudobné porasty s dominantnými druhmi ostríc (ostrica štíhla (*Carex acuta*), ostrica pobrežná (*Carex riparia*), ostrica líščia (*Carex vulpina* agg.)), prípadne trste obyčajnej (*Phragmites australis*) a škripinca jazerného (*Schoenoplectus lacustris*) (ŠIMKOVÁ A KOL., 2014).

Biotopy európskeho významu:

- Lk1 Nížinné a podhorské kosné lúky (6510)
- Lk8 Aluviálne lúky zväzu *Cnidion venosi* (6440)

Biotopy národného významu:

- Lk3 Mezofilné pasienky a spásané lúky,
- Lk7 Psiarkové aluviálne lúky,
- Lk9 Zaplavované trávinné spoločenstvá,
- Lk10 Vegetácia vysokých ostríc
- Lk12 Trstinové spoločenstvá brakických a alkalických vôd.

Ostatné biotopy

Na lúkach a pasienkoch môžeme nájsť druhy ako koník lúčny (*Chorthippus dorsatus*), modráčik obyčajný (*Polyommatus icarus*), perlovec dvanásťškrvný (*Boloria selene*), hnedáčik skorocelový (*Melitaea athalia*), očkán lúčny (*Maniola jurtina*).

Z avifauny sú známe druhy ako trsteniarik obyčajný (*Acrocephalus palustris*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*), myšiarka močiarna (*Asio flammeus*), myšiarka ušatá (*Asio otus*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*), kaňa sivá (*Circus cyaneus*), kaňa popolavá (*Circus pygargus*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), sokol myšiar (*Falco tinnunculus*), sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), močiarnica mekotavá (*Gallinago gallinago*), strakoš obyčajný (*Lanius collurio*), brehár čiernochostý (*Limosa limosa*), trasochvost biely (*Motacilla alba*), trasochvost žltý (*Motacilla flava*), svrčiak zelenkavý (*Locustella naevia*), svrčiak riečny (*Locustella fluviatilis*), prhlaviar červenkastý (*Saxicola rubetra*), prhlaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola* (*torquata*)), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), cibik chochlatý (*Vanellus vanellus*).

Lužné lesy /biotopy Ls 1.1 a Ls 1.2/

Hygrofilné až mezohygrofilné **lesy v alúviách riek**, na nívnych pôdach bohatých na živiny. V porastoch mäkkých luhov sú hlavným ekologickým faktorom pravidelné záplavy povrchovou vodou. Porasty nie sú úplne zapojené, sú spravidla viac poschodové. Krovité poschodie je druhovo chudobné, prevládajú v ňom zmladené jedince stromov. V bylinnej vrstve sa uplatňujú hygrofilné a nitrofilné druhy. V porastoch tvrdých luhov sa vyskytujú na vyšších a relatívne suchších stanovištiach so zriedkavejšími a časovo kratšími povrchovými záplavami. Pôdy sú od typologicky nevyvinutých nívnych a glejových až po hnedé pôdy bohaté na živiny, v bylinnej vrstve sú prítomné nitrofilné, mezofilné a hygrofilné druhy s výrazným jarým aspektom (ŠIMKOVÁ A KOL., 2014).

Biotopy európskeho významu:

- Ls1.1 Vrbovo-topoľové nížinné lužné lesy (* 91E0)
- Ls1.2 Dubovo-brestovo-jaseňové nížinné lužné (91F0).

Z druhov vyskytujúcich sa v lužných biotopoch sa tu vyskytujú hlavne dúhovec menší (*Apatura ilia*), dúhovec väčší (*Apatura iris*).

Zástupcami vtáčích druhov sú predovšetkým: jastrab veľký (*Accipiter gentilis*), orol krikľavý (*Aquila pomarina*), myšiak hôrny (*Buteo buteo*), zelenka obyčajná (*Carduelis chloris*), kôrovník krátkoprstý (*Certhia brachydactyla*), kôrovník dlhoprstý (*Certhia familiaris*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), holub hrivnák (*Columba palumbus*), krkavec čierny (*Corvus corax*), ďateľ veľký (*Dendrocopos major*), ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), ďateľ malý (*Dendrocopos minor*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), orliak morský (*Haliaeetus albicilla*), sedmohlások obyčajný (*Hippolais icterina*), krutohlav hnedý (*Jynx torquilla*), slávik veľký/tmavý (*Luscinia luscinia*),

slávik obyčajný (*Luscinia megarhynchos*), haja tmavá (*Milvus migrans*), vlha obyčajná (*Oriolus oriolus*), kolibiarik sykvý (*Phylloscopus sibilatrix*), kúdeľníčka lužná (*Remiz pendulinus*), sova obyčajná (*Strix aluco*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), penica slávikovitá (*Sylvia borin*), oriešok obyčajný (*Troglodytes troglodytes*), drozd plavý (*Turdus philomelos*).

Dubovo-hrabové lesy /biotop Ls 2.2/

V **dubovo-hrabových lesoch** panónskych lesov je dominantný dub letný (*Quercus robur*). Vyskytuje sa na terasách pokrytých sprašovými hlinami a vo vyšších častiach alúvií v 1. lesnom vegetačnom stupni. Pôdy sú hlbšie s dostatkom živín. Typické je dobré vyvinuté krovité poschodie s teplomilnými druhmi. V druhovo bohatom bylinnom poschodí sú zastúpené mezofilné druhy, výrazne sa uplatňujú teplomilné dubinové prvky (ŠIMKOVÁ A KOL., 2014).

Biotopy európskeho významu:

- Ls2.2 Dubovo-hrabové lesy panónske (91G0).

Predstaviteľmi fauny dubovo-hrabových lesov sú píšik lieskový (*Muscardinus avellanarius*), kuna lesná (*Martes martes*).

Zástupcami vtáčích druhov sú predovšetkým: jastrab veľký (*Accipiter gentilis*), orol krikľavý (*Aquila pomarina*), myšiak hôny (*Buteo buteo*), zelenka obyčajná (*Carduelis chloris*), kôrovník krátkoprstý (*Certhia brachydactyla*), kôrovník dlhoprstý (*Certhia familiaris*), holub hrivnák (*Columba palumbus*), krkavec čierny (*Corvus corax*), ďateľ veľký (*Dendrocopos major*), ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), ďateľ malý (*Dendrocopos minor*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), muchárik bieločrý (*Ficedula albicollis*), krutohlav hnedý (*Jynx torquilla*), slávik obyčajný (*Luscinia megarhynchos*), vlha obyčajná (*Oriolus oriolus*), kolibiarik sykvý (*Phylloscopus sibilatrix*), sova obyčajná (*Strix aluco*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), penica čiernohlavá (*Sylvia atricapilla*), oriešok obyčajný (*Troglodytes troglodytes*), drozd plavý (*Turdus philomelos*).

Ruderálne biotopy (X3, X4, X5, X6, X7, X8, X10)

Ruderálne biotopy v CHVÚ sú spoločenstvá vyskytujúce sa na antropicky ovplyvnených biotopoch popri sídlach, obciach, vodných tokoch a okrajoch lesov. Ide o bylinné ruderálne, mierne nitrofilné až nitrofilné spoločenstvá: ambrózia palinolistá (*Ambrosia artemisiifolia*), turanec kanadský (*Conyza canadensis*), šalát kompasový (*Lactuca serriola*), stavikrv vtáči (*Polygonum aviculare* agg.). Patria sem aj polia, vinice a iné trvalo obhospodarované kultúry (extenzívne aj intenzívne obhospodarovanie). Radia sa tu aj porasty invázných neofytov: glejovka americká (*Asclepias syriaca*), slnečnica hlúznatá (*Helianthus tuberosus*), rod pohánkovec (*Fallopia* sp.), ježatec laločnatý (*Echinocystis lobata*), ktoré obsadzujú prirodzené a poloprirodzené stanovišťa a vytlačujú z nich pôvodné rastlinné spoločenstvá (ŠIMKOVÁ A KOL., 2014).

Ostatné biotopy:

- X3 Nitrofilná ruderálna vegetácia mimo sídel,
- X4 Teplomilná ruderálna vegetácia mimo sídel,
- X5 úhory a extenzívne obhospodarované polia,
- X6 Úhory a burinová vegetácia na pieskoch,
- X7 Intenzívne obhospodarované polia,
- X8 Porasty invázných rastlín,
- X9 Porasty nepôvodných drevín,
- X10 Porasty ruderálnych bahnitých brehov.

Antropicky ovplyvnené biotopy obsadzujú predovšetkým tieto druhy: trsteniarik obyčajný (*Acrocephalus palustris*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*), ľabtuška poľná (*Anthus campestris*), ľabtuška hôna (*Anthus trivialis*), myšiarka ušatá (*Asio otus*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), kaňa popolavá (*Circus pygargus*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), strnádka obyčajná (*Emberiza citrinella*), sokol myšiár (*Falco tinnuncullus*), sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), strakoš obyčajný (*Lanius collurio*), strakoš kolesár (*Lanius minor*), škovránik stromový (*Lullula arborea*), skaliarik sivý (*Oenanthe oenanthe*), jarabica poľná (*Perdix perdix*), žltouchvost domový (*Phoenicurus ochruros*), prhlaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola* (*torquata*)), prhlaviar červenkastý (*Saxicola rubetra*), penica obyčajná (*Sylvia communis*), dudok chochlatý (*Upupa epops*).

Porasty nepôvodných drevín /biotopy X9/

Plantáže introdukovaných drevín. Pre výsadby je typický pravidelný spon stromov a rovnovekosť porastov. Bylinný podrost v lepšom prípade zodpovedá pôvodnému lesu, väčšinou je však silno zmenený buď spôsobom hospodárenia

(porasty topola kanadského/euroamerického *Populus x canadensis/euroamericana*) alebo sa viac prejavuje vlastný vplyv dreviny (porasty agátu bieleho *Robinia pseudoacacia*) (ŠIMKOVÁ A KOL., 2014).

Zástupcovia vtáčích druhov sú predovšetkým: myšiak hôrny (*Buteo buteo*), zelienska obyčajná (*Carduelis chloris*), kôrovník dlhoprstý (*Certhia familiaris*), holub hrivnák (*Columba palumbus*), ďateľ veľký (*Dendrocopos major*), ďateľ malý (*Dendrocopos minor*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), sedmohlások obyčajný (*Hippolais icterina*), krutohlav hnedý (*Jynx torquilla*), slávik veľký (*Luscinia luscinia*), slávik obyčajný (*Luscinia megarhynchos*), vlha obyčajná (*Oriolus oriolus*), kolibiarik sykavý (*Phylloscopus sibilatrix*), penica slávikovitá (*Sylvia borin*), oriešok obyčajný (*Troglodytes troglodytes*), drozd plavý (*Turdus philomelos*).

1.6.2. Stručný opis predmetu ochrany

Účelom CHVÚ Medzibodrožie je **zachovanie biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov a zabezpečenie podmienok ich prežitia a rozmnožovania.**

CHVÚ bolo vyhlásené pre 37 druhov: bocian biely (*Ciconia ciconia*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), brehuľa hnedá (*Riparia riparia*), bučačik močiarny (*Ixobrychus minutus*), bučiak veľký* (*Botaurus stellaris*), ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), haja tmavá (*Milvus migrans*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), chavkoš* nočný (*Nycticorax nycticorax*), chochlačka bielooká (*Aythya nyroca*), chriašť* malý (*Porzana parva*), chrapkáč* poľný (*Crex crex*), kačica chrapačka* (*Anas querquedula*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*), kaňa popolavá (*Circus pygargus*), krutohlav* hnedý (*Jynx torquilla*), ľabtuška poľná (*Anthus campestris*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), penica jarabá (*Sylvia nisoria*), pipiška chochlatá (*Galerida cristata*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), prhlaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola (torquata)*), čorík* bahenný (*Chlidonias hybrida*), čorík* čierny (*Chlidonias niger*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), strakoš obyčajný* (*Lanius collurio*), strakoš kolesár (*Lanius minor*), škovránik* stromový (*Lullula arborea*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), včelárik zlatý (*Merops apiaster*), beluša veľká* (*Ardea alba*), volavka purpurová (*Ardea purpurea*), beluša malá* (*Egretta garzetta*) a výrik lesný (*Otus scops*)³.

Medzibodrožie je jedným z piatich najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie pravidelne hniezdiacich druhov z prílohy I smernice o vtákoch⁴ chochlačka bielooká (*Aythya nyroca*), haja tmavá (*Milvus migrans*), kaňa popolavá (*Circus pygargus*), čorík čierny (*Chlidonias niger*), beluša malá (*Egretta garzetta*), beluša veľká (*Egretta alba*), chriašť malý (*Porzana parva*), volavka purpurová (*Ardea purpurea*), bučiak veľký (*Botaurus stellaris*), čorík bahenný (*Chlidonias hybrida*), bučačik močiarny (*Ixobrychus minutus*), ľabtuška poľná (*Anthus campestris*), kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), chavkoš nočný (*Nycticorax nycticorax*), strakoš obyčajný (*Lanius collurio*), strakoš kolesár (*Lanius minor*) a jedným z piatich najvýznamnejších pre hniezdenie sťahovavých druhov ohrozených v Európe výrik lesný (*Otus scops*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), kačica chrapačka (*Anas querquedula*) a včelárik zlatý (*Merops apiaster*). Pravidelne tu hniezdi viac ako 1 % národnej populácie druhov rybárik riečny (*Alcedo atthis*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), škovránik stromový (*Lullula arborea*), ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), penica jarabá (*Sylvia nisoria*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), pipiška chochlatá (*Galerida cristata*), krutohlav hnedý (*Jynx torquilla*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), brehuľa hnedá (*Riparia riparia*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*) a prhlaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola(torquata)*).

V súčasnosti je CHVÚ Medzibodrožie dôležité predovšetkým pre hniezdenie chavkošov nočných, pre ktoré je najvýznamnejším hniezdiskom na Slovensku, ale podobne aj pre ostatné volavkovité vtáky, ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ. Okrem toho je CHVÚ Medzibodrožie v súčasnosti najvýznamnejším hniezdiskom ľabtušky poľnej a jedným z najvýznamnejších hniezdisk včelárika zlatého na Slovensku.

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ na základe **dát z monitoringu z rokov 2010 – 2012 a následných pozorovaní.** Pre potreby

³ V Programe starostlivosti o Chránené vtáacie územie Medzibodrožie na roky 2022 – 2051 sú použité názvy druhov vtákov podľa nového názvoslovía a v súlade s vyhláškou MŽP SR č. 170/2021 Z. z., účinnou od júna 2021. Niektoré z nich sú odlišné od názvov druhov uvedených vo vyhláske Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 26/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáacie územie Medzibodrožie.

⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva (kodifikované znenie)

hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj biotopov a ohrození, preto sa pri hodnotení kritériá populácie, biotopov a ohrození uvádzajú v tomto programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie plnenia cieľov a opatrení je potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami, ako bol hodnotený ich stav v roku 2010 – 2012. Len takéto meranie stavu zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu je uvedená pre každý predmet ochrany celá tabuľka hodnotenia priaznivého stavu v kapitole 1.6.3.1. Stručné, súhrnné, celkové zhodnotenie stavu predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2., stanovenie cieľových stavov druhov je uvedené v kapitole 1.6.3.3. a osobitných záujmov u dotknutých druhov v kapitole 1.6.3.4.

1.6.3.1. Súčasný stav druhov

1.6.3.1.1. Definovanie stavu druhu chochlačky bielookej v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie v rokoch 2010-2020 predpokladáme hniezdenie **0 - 3 párov chochlačky bielookej**. Ide o jedno z dvoch území na Slovensku, kde tento druh v posledných rokoch hniezdi, hoci v posledných piatich rokoch len nepravidelne.

Hlavné biotopy výskytu:

Druh sa vyskytuje na rozsiahlejších močiaroch a mŕtvych ramenách. Obsadzuje najhodnotnejšie mokrade vysokej diverzity s dostatočnou hĺbkou vody a vysokým podielom porastov makrofytov a s ponorenou a plávajúcou vegetáciou.

Tabuľka č. 2: Definovanie stavu druhu chochlačka bielooká (*Aythya nyroca*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	V CHVÚ hniezdi vyše 10 párov	V CHVÚ hniezdi 5 – 10 párov	V CHVÚ hniezdi do 5 párov
	1.2. populačný trend	Počet párov v CHVÚ za 5 rokov narástol o vyše 20 %	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná s osciláciou $\pm 20\%$	Počet párov v CHVÚ za 5 rokov poklesol o vyše 20 %
	1.3. veľkosť areálu	Druh sa v hniezdnom období vyskytuje na min. 10 lokalitách	Druh sa v hniezdnom období vyskytuje na 5 – 10 lokalitách	Druh sa v hniezdnom období vyskytuje na menej ako 5 lokalitách
	1.4. areálový trend	Areál sa za 5 rokov zväčšil min. o 3 lokality, prípadne zotrúva na dobrom stave	Areál je za 5 rokov stabilný, prípadne len mierne kolíše ± 2 lokality	Areál sa za 5 rokov zmenšil o viac ako 2 lokality, príp. stagnuje na nepriaznivom stave
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Mŕtve ramená a rozsiahlejšie močiare so stabilnou a vyhovujúcou výškou hladiny počas celého roka, s rozsiahlymi porastami makrofytov	Mŕtve ramená a rozsiahlejšie močiare so stálou, alebo len mierne kolísajúcou hladinou počas hniezdnej doby a s dostatočným porastom makrofytov	Močiare a mŕtve ramená s výrazne kolísajúcou vodnou hladinou, prípadne vysychajúce už počas hniezdného obdobia, bez vyhovujúcich porastov makrofytov
	2.2. potravný biotop	Mŕtve ramená a rozsiahlejšie močiare so stabilnou a vyhovujúcou výškou hladiny počas celého roka, s rozsiahlymi porastami makrofytov a s dostatočne pestrou a dostupnou potravou	Mŕtve ramená a rozsiahlejšie močiare so stálou, alebo len mierne kolísajúcou hladinou počas hniezdnej doby a s dostatočným porastom makrofytov a vhodnou potravnou ponukou počas celého hniezdného obdobia	Močiare a mŕtve ramená s výrazne kolísajúcou vodnou hladinou, prípadne vysychajúce už počas hniezdného obdobia, bez vyhovujúcich porastov makrofytov a bez dostatočnej ponuky vhodnej a dostupnej potravy

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh na hniezdisku nie je ohrozovaný zástrelom ani inými negatívnymi antropickými aktivitami, ktoré by viedli k ohrozeniu druhu prípadne jeho hniezd	Druh je ohrozovaný zástrelom iba v mimohniezdnej dobe, počas ťahu, hniezdne lokality sú len minimálne ohrozované negatívnymi antropickými aktivitami, ktoré ale nevedú k bezprostrednému ohrozeniu druhu prípadne jeho hniezd	Druh na hniezdisku je počas celého roku ohrozovaný zástrelom a inými negatívnymi antropickými aktivitami, ktoré často vedú k ohrozeniu druhu prípadne jeho hniezd
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdne biotopy nie sú počas celého roka ohrozované negatívnymi antropickými aktivitami, (odvodňovanie, zasypávanie močiarov, likvidácia brehových porastov v dobe hniezdzenia, vykášanie ap.)	Hniezdne biotopy sú len minimálne ohrozované negatívnymi antropickými aktivitami, ktoré ale nevedú k jeho vážnejšiemu poškodeniu, prípadne likvidácii.	Hniezdne biotopy sú výrazne ohrozované negatívnymi antropickými aktivitami, ktoré môžu viesť k jeho dočasnej alebo trvalej likvidácii

Tabuľka č. 3: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Počet bodov
Populácia	1.1. veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. populačný trend	1	3	3
	1.3. veľkosť areálu	1	3	3
	1.4. areálový trend	2	3	6
Biotop	2.1. hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. potravný biotop	3	2	6
Ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				69
Dosiahnuté body				42

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 61 %

Tabuľka č. 4: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	61 %	

Na základe hodnotiacich kritérií je druh chochlačka bielooká zaradený v celkovom hodnotení do priemerného stavu, s hodnotou 61 %. Chochlačka bielooká je vzácnym hniezdičom v CHVÚ. Jej výskyt a početnosť priamo súvisí s výskytom vhodných biotopov a ten je zase závislý na počasí s dostatkom zrážok. V posledných rokoch badať trend nárastu početnosti v Maďarsku, s čím súvisia aj pravidelnejšie výskyt, hlavne počas ťahu, aj u nás.

1.6.3.1.2. Definovanie stavu druhu haje tmavej v CHVÚ Medzibodrožie.

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie v rokoch **2010 - 2020 hniezdilo 4 – 6 párov haje tmavej**, čo predstavuje cca 10 % udávanej populácie na Slovensku. Obýva hlavne jeho strednú a západnú časť. Vo východnej časti je zriedkavejšia. Hniezdna populácia sa javí ako stabilná s minimálnymi výkyvmi.

Hlavné biotopy výskytu:

Haja tmavá obýva hlavne staršie nerušené lužné lesy v okolí Latorice, Laborca a Bodrogu. V otvorenej poľnohospodárskej krajine zahniezdi len zriedkavo.

Tabuľka č. 5: Definovanie stavu druhu haja tmavá (*Milvus migrans*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	Populácia sa každoročne v 5 rokoch udržiava nad 7 hniezdných párov	Populácia sa každoročne v 5 rokoch udržiava v počte 4 – 7 hniezdných párov	Populácia má každoročne v 5 rokoch pod 4 hniezdné páry
	1.2. populačný trend	V 5 rokoch rast populácie, resp. jej udržiavanie v dobrom stave	Populácia sa v 5 rokoch udržiava v priemernom stave	V 5 rokoch pokles populácie, príp. jej stagnácia v nepriaznivom stave
Biotop	2.1. hniezdny biotop	V lužných lesoch výskyt porastov vhodnej druhovej (dub, jaseň, topol) a vekovej (nad 70 r.) štruktúry na viac ako 50 % plochy lesných porastov	V lužných lesoch výskyt porastov vhodnej druhovej (dub, jaseň, topol) a vekovej (nad 70 r.) štruktúry na 30 – 50 % plochy lesných porastov	V lužných lesoch výskyt porastov vhodnej druhovej (dub, jaseň, topol) a vekovej (nad 70 r.) štruktúry na menej ako 30 % plochy porastov
	2.2. potravný biotop	Výrazne štruktúrovaná krajina (prelínanie lesov, ornej pôdy, lúk, pasienkov, mŕtvych ramien a mokradí) s výskytom vhodnej a dostupnej potravy	Otvorená, vhodne štruktúrovaná krajina s nízkym podielom veľkoplošných monokultúr s výskytom dostupnej potravy	Poľnohospodárska krajina s nevhodnou štruktúrou, vysoký podiel veľkoplošných monokultúr s nevhodnými poľnohospodárskymi plodinami
Ohrozenia	3.1. priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je ohrozovaný zástrelom, na hniezdiskách nedochádza k negatívnym antropickým aktivitám, ktoré by mali vplyv na úspešnosť hniezdenia	Druh nie je ohrozovaný zástrelom, na hniezdiskách dochádza k negatívnym antropickým aktivitám, ktoré ale nemajú vplyv na úspešnosť hniezdenia	Druh je ohrozovaný zástrelom, negatívne antropické zásahy na hniezdiskách majú výrazný vplyv na úspešnosť hniezdenia,
	3.2. ohrozenie hniezdných biotopov	Hniezdny biotop celoročne bez negatívnych antropických vplyvov	Hniezdny biotop bez negatívnych antropických vplyvov na základe vyhlásenej ochrannej zóny hniezda	Hniezdny biotop ohrozený negatívnymi antropickými vplyvmi (hospodárska ťažba, nekontrolované výruby stromov na nelesných pozemkoch)

Tabuľka č. 6: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
Populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
Biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	3	3	9
Ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				54
Dosiahnuté body				39

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 72 %

Tabuľka č. 7: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	72 %	

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh haja tmavá zaradený v celkovom hodnotení do priemerného priaznivého stavu s hodnotou 72 %. Všetky hodnotiace kritériá boli vyhodnotené v priaznivom stave. Haja tmavá je typickým hniezdičom CHVÚ Medzibodrožie. Podmienkou pre udržanie početnosti druhu je zachovanie čo možno najväčšej rozlohy zachovalých lužných lesov v území, na ktoré je v dnešnej dobe silný tlak zo strany lesníckeho obhospodarovania. Najnovšie badať trend hniezdenia v netypických biotopoch, ako napríklad malom agátovom lesíku alebo na stožiaroch vysokého napätia.

1.6.3.1.3. Definovanie stavu duhu kane popolavej v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Hniezdna populácia kane popolavej sa v roku 2003 odhadovala na 3 – 5 párov, čo predstavovalo cca 10 % odhadovanej slovenskej populácie. Na základe pozorovaní dospelých vtákov počas hniezdného obdobia sa v rokoch 2010-2015 predpokladalo hniezdenie 0 - 2 párov. Doložené však nebolo **žiadne hniezdenie v rokoch 2004 – 2020** a v hniezdnom období boli zaznamenané len ojedinelé pozorovania väčšinou subadultných alebo juvenilných jedincov.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Nakoľko hniezdenie druhu v posledných rokoch nebolo zistené, môžeme hniezdne biotopy charakterizovať len na základe údajov z minulosti. Druh sa zriedkavo vyskytoval v podstate v celom CHVÚ, s výnimkou zalesnených území. Preferuje otvorenú, poľnohospodársky intenzívne využívanú krajinu, kde sa husto siate obilniny striedajú s lúčnymi biotopmi. Hniezdne prostredie tvorila predovšetkým otvorená poľnohospodárska krajina s dostatkom obilných a repkových monokultúr, zamokrené trávnaté okraje močiarov, prípadne rozsiahlejšie nepasené lúky (DANKO A KOL., 2002).

Tabuľka č. 8: Definovanie stavu druhu kaňa popolavá (*Circus pygargus*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	Viac ako 10 každoročne hniezdiacich párov za obdobie 5 rokov	5 – 10 každoročne hniezdiacich párov za obdobie 5 rokov	Menej ako 5 každoročne hniezdných párov za obdobie 5 rokov
	1.2. populačný trend	Veľkosť populácie za obdobie 5 rokov stúpla o viac ako 20 %.	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná, príp. mierne kolíše ($\pm 20\%$)	Populácia za obdobie 5 rokov klesla o viac ako 20 %

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
	1.3. veľkosť areálu	Druh obsadzuje minimálne 50 % potenciálne vhodných lokalít CHVÚ	Druh obsadzuje 30 – 50 % potenciálne vhodných lokalít CHVÚ	Druh obsadzuje menej ako 30 % potenciálnych lokalít CHVÚ
	1.4. areálový trend	Za obdobie 5 rokov druh obsadil minimálne 2 nové lokality	Za obdobie 5 rokov obsadzuje druh rovnaký počet lokalít, príp. tento počet medziročne mierne kolíše	Za obdobie 5 rokov sa počet obsadených lokalít zmenšil o viac ako 2
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Otvorená poľnohospodárska krajina s podielom TTP a úhorov nad 30 % a prevahou obilných kultúr nad 40 %	Otvorená poľnohospodárska krajina s podielom TTP a úhorov 20 – 30 % a prevahou obilných kultúr do 40 %	Otvorená poľnohospodárska krajina s podielom TTP a úhorov pod 20 % a podielom obilných kultúr pod 20 %
	2.2. potravný biotop	Lovné teritórium ktoré obsahuje minimálne 40 až 60 % TTP, pasienkov, lucerny, kosných lúk a úhorov	Lovné teritórium ktoré obsahuje 30 až 40 % TTP, pasienkov, lucerny, kosných lúk a úhorov	Lovné teritórium, ktoré obsahuje TTP menej ako 30 %, v teritóriu je vysoký podiel monokultúr nevhodných druhov, kukurica, vysokosteblové plodiny
Ohrozenia	3.1. priame ohrozenie druhu	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, druh nie je ohrozovaný zástrelom	Počas hniezdného obdobia dochádza k antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný zástrelom na hniezdiskách alebo loviskách	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia (vstupovanie do mokradí, športový rybolov), likvidácia druhu strelnými zbraňami
	3.2. deštrukcia potravných biotopov	Hniezdne lokality bez negatívnych antropických vplyvov na stav biotopu. Nedochádza k zaorávaniu úhorov a strnísk pred koncom augusta, nie sú aplikované rodenticídy	V potravných biotopoch nedochádza k zaorávaniu úhorov a strnísk pred začiatkom augusta, chemická likvidácia hlodavcov je usmerňovaná v záujme ochrany druhu.	V potravných biotopoch dochádza k zaorávaniu úhorov a strnísk pred začiatkom augusta, vykonáva sa chemická likvidácia hlodavcov

Tabuľka č. 9: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
Populácia	1.1 Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2 Populačný trend	1	3	3
	1.3 Veľkosť areálu	1	2	2
	1.4 Areálový trend	1	3	3
Biotop	2.1 Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2 Potravný biotop	2	3	6
Ohrozenia	3.1 Priame ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2 Deštrukcia potravných biotopov	1	3	3
Možný počet bodov				69
Dosiahnuté body				32

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 46 %

Tabuľka č. 10: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		46 %

V CHVÚ Medzibodrožie nebolo v posledných 10 rokoch ani len predpokladané žiadne hniezdenie kane popolavej. Podľa dostupných informácií v území naposledy druh preukázateľne hniezdil v 70-tych rokoch 20. storočia. Súčasný stav druhu bol definovaný ako nepriaznivý. Päť z ôsmich hodnotených kritérií boli definované v nepriaznivom stave, medzi nimi boli všetky 4 kritériá týkajúce sa populácie. Stav biotopu hodnotíme ako priemerný.

1.6.3.1.4. Definovanie stavu druhu čorík čierneho v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie v **rokoch 2000 – 2020 hniezdil** čorík čierny 8 x v počte **0-15 párov**. Po roku 2010 hniezdili 2 páry v roku 2012, 5 párov v roku 2013 a naposledy 5-8 párov v roku 2018. Počet hniezdiacich párov závisí predovšetkým na stave hniezdných a potravných biotopov, ktoré v posledných rokoch ubúdajú, resp. menia sa v neprospech hniezdenia tohto druhu. Druh sa tiež prejavuje ako typický fluktuant, takže aj pri vhodných podmienkach nemusí druh zahniezdiť. Napriek relatívne vhodným hniezdnym podmienkam jeho početnosť výrazne poklesla.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Čorík čierny obýva výhradne rozsiahlejšie močiare a mŕtve ramená s dostatočným vodným stĺpcom a vyhovujúcimi porastmi plávajúcich rastlín, hlavne rezavky aloovitej a steblovky (DANKO A KOL., 2002). Hniezdi nepravidelne na viacerých lokalitách v oblasti Medzibodrožských pláňav v závislosti na stave hniezdných lokalít, k pravidelnejším hniezdiskám patrí hlavne oblasť Veľkej Krčavy, časť Tice a močiare v okolí Bačky, Boňan a Lelesa.

Tabuľka č. 11: Definovanie stavu druhu čorík čierny (*Chlidonias niger*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1 veľkosť populácie	V území každoročne hniezdi viac ako 30 párov za obdobie 5 rokov	V území každoročne hniezdi 10 – 30 párov za obdobie 5 rokov	Pokles populácie pod 10 párov, príp. k zahniezdeniu dochádza len v niektorých rokoch za obdobie 5 rokov
	1.2 populačný trend	Veľkosť populácie za obdobie 5 rokov stúpa	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná (oscilácia max. $\pm 20\%$)	Dlhodobý pokles populácie, príp. výkyvy v početnosti viac ako 20 % za obdobie 5 rokov
	1.3 veľkosť areálu	Každoročne viac ako 3 hniezdne lokality v CHVÚ Medzibodrožie	Každoročne 2 – 3 hniezdne lokality v CHVÚ	Druh hniezdi v CHVÚ len na jednej lokalite, príp. hniezdiská nie sú obsadzované každoročne
	1.4 areálový trend	Počet hniezdných lokalít sa za obdobie 5 rokov zvýšil minimálne o 1 lokalitu	Hniezdny areál je za obdobie 5 rokov stabilný	Hniezdny areál sa za 5 ročné obdobie zmenšuje, hniezdne lokality nie sú obsadzované každoročne
Biotop	2.1 hniezdny biotop	V území sa nachádza viac ako 10 močiarov a mŕtvych ramien s vyhovujúcim porastom a stálou vodnou hladinou počas celého roka, bez negatívnych antropických vplyvov	V území sa nachádza 5-10 močiarov a mŕtvych ramien s vyhovujúcim porastom, v hniezdnom období so stálou, príp. mierne kolísajúcou hladinou bez závažnejších antropických vplyvov	V území je nedostatok vhodných hniezdných biotopov (menej ako 5) s vhodným porastom, existujúce v hniezdnom období vysychajú, príp. ich vodná hladina výrazne kolíše

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
	2.2 potravný biotop	V blízkosti hniezdísk sú potravné biotopy stojatých vôd so stálou vodnou hladinou s dostatočnou potravnou ponukou rýb a vodných živočíchov	Vhodné potravné biotopy stojatých vôd s dostatočnou potravnou ponukou rýb a vodných živočíchov sú len v širšom okolí hniezdísk (vyše 5 km)	Absencia vhodných potravných biotopov aj v širšom okolí hniezdísk, lokality s nedostatkom vhodnej a dostupnej potravy rýb a vodných živočíchov
Ohrozenie	3.1 stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je rušený na hniezdných a lovných lokalitách, nie je ohrozovaný zástrelom	Negatívne antropické vplyvy (napr. vyrušovanie rybármi a poľovníkmi) na hniezdiskách je neúmyselné a len v ojedinelých prípadoch vedie k neúspešnému vyhniezdeniu.	Druh je na hniezdiskách a loviskách vyrušovaný a prenasledovaný (napr. rybármi, poľovníkmi a pod.), príp. úmyselne likvidovaný. Dochádza k ničeniu hniezd a zástrelom.
	3.2 stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdny biotop má zabezpečenú stálu vodnú hladinu ale aj trvale zarastené plochy vodnými rastlinami (napr. rezavka aloovitá), bez akýchkoľvek negatívnych antropických vplyvov počas celého roka.	Hniezdny biotop počas hniezdného obdobia je bez takých zmien, ktoré by mali za následok odvodnenie, zasypanie, odstránenie vegetácie, antropické vplyvy sú pre stav lokality zanedbateľné.	Výrazne negatívne antropické vplyvy na hniezdny biotop, zásadné zmeny vo vodnom režime lokality ktoré majú za následok odvodnenie a vysušenie, zasypanie, znečistenie alebo odstránenie vegetácie.

Tabuľka č. 12: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
Populácia	1.1. veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. populačný trend	1	3	3
	1.3. veľkosť areálu	1	3	3
	1.4. areálový trend	1	2	2
Biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	2	3	6
Ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				69
Dosiahnuté body				35

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 51 %

Tabuľka č. 13. Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		51 %

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh čorík čierny zaradený v celkovom hodnotení do nepriaznivého stavu s hodnotou 51 %. Všetky kritériá týkajúce sa populácie boli vyhodnotené v nepriaznivom stave. Aj napriek vyhovujúcemu stavu niektorých potenciálnych hniezdných lokalít dochádza v posledných rokoch len k občasnému zahniezdeniu v počte niekoľkých párov. Príčinou je pravdepodobne nedostatok potravných biotopov, čo súvisí s vysušovaním krajiny, zazemňovaním a zanikaním močiarov. Podobne ako tento druh v dôsledku tých istých zmien biotopov, ubúda aj podobný čorík bahenný a len ojedinele v CHVÚ hniezdia napr. čajky smejičné.

1.6.3.1.5. Definovanie stavu druhu beluše malej v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie a početnosť populácie:

Prvé doložené hniezdenie druhu v CHVÚ Medzibodrožie bolo v roku 1963, ďalšie zahniezdenie bolo zistené až v rokoch 1983 a 1984 a od roku 1998 tu hniezdi prakticky každoročne. V CHVÚ v rokoch 2010 – 2015 hniezdilo **3 – 15 párov v 1 – 3 hniezdných kolóniách** v závislosti na stave hniezdných biotopov. V rokoch **2016-2020** sme hniezdenie druhu nezaznamenali.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Obýva rozsiahlejšie močiare a mŕtve ramená s dostatočnou hĺbkou vody a vyhovujúcimi porastmi krovitých vŕb, na ktorých hniezdi, vždy v spoločnej kolónii s inými druhmi volavkovitých, hlavne s chavkošom nočným. Druh hniezdi takmer výhradne v južnej časti územia, v systéme mokradi Tice a v oblasti Veľkej Krčavy.

Tabuľka č. 14: Definovanie stavu druhu beluša malá (*Egretta garzetta*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	V rámci CHVÚ nad 15 hniezdných párov.	V rámci CHVÚ 10-15 hniezdných párov.	V rámci CHVÚ menej ako 10 hniezdných párov.
	1.2. populačný trend	Populácia má v posledných 5 rokoch rastúci trend o viac ako 30 %, príp. sa udržiava na dobrom stave	Populácia je v posledných 5 rokoch stabilná, prípadne kolíše v priemernom stave	Populácia má v posledných 5 rokoch klesajúci trend o viac ako 30 %, príp. sa nachádza v nepriaznivom stave
	1.3. areálový trend	Areál sa v posledných 5 rokoch zväčšuje o viac ako 20 % obsadzovaním nových hniezdných lokalít, príp. populácia je rozptýlená minimálne do 3 hniezdných kolónií	Areál je v posledných 5 rokoch stabilný (zmeny v rozpätí ± 20 %), príp. populácia je rozdelená aspoň do 2 hniezdných kolónií	Hniezdny areál má v posledných 5 rokoch klesajúci trend, znižuje sa o viac ako 20 %, populácia je sústredená v jednej kolónii
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Nenarušované močiare, mŕtve ramená s vhodným porastom krov alebo stromov rastúcich vo vode, so stabilnou hladinou vody počas celého hniezdného obdobia	Močiare, mŕtve ramená so stabilnou alebo kolísajúcou vodnou hladinou počas hniezdného obdobia, s vhodnými porastmi krov vo vode, v malej miere narušované antropickými aktivitami	Močiare a mŕtve ramená bez vhodného porastu, vysychajúce počas hniezdného obdobia, s intenzívnymi antropickými aktivitami v ich bezprostrednom okolí
	2.2. potravný biotop	Plytké nevysychajúce močiare, ramená s plytčinami a podmáčané lúky, bez negatívnych antropických vplyvov počas hniezdného obdobia, s potravnou ponukou počas celej sezóny	Plytké nevysychajúce, prípadne periodicky vysychajúce močiare, ramená, s okrajovými plytčinami, lúky mierne narušované antropickými aktivitami bez negatívneho dopadu na ich stav s vhodnou potravnou ponukou počas celej sezóny	Loviská s nedostatočnou potravnou ponukou, mokrade vysychajúce ešte počas hniezdného obdobia, rybníky a ramená bez plytčín a brehových porastov, intenzívne antropicky narušované
Ohrozenie	3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstrelom	Počas hniezdného obdobia dochádza k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozenia hniezd, druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstrelom na hniezdiskách alebo loviskách	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia, likvidácia druhu nelegálnym odstrelom

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu		Hniezdne lokality bez negatívnych antropických vplyvov na stav biotopu (vypaľovanie, výrub stromov a krov, odvodňovanie) počas celého roka	Hniezdne lokality počas hniezdného obdobia bez negatívnych antropických vplyvov (vypaľovanie, výrub stromov a krov, zmeny vodného režimu), zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov	Hniezdny biotop intenzívne narušovaný vypaľovaním, mechanickou a chemickou likvidáciou porastov, odvodňovaním

Tabuľka č. 15: Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
Populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. areálový trend	2	2	4
Biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	3	2	6
Ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	3	3	9
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				57
Dosiahnuté body				43

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 75 %

Tabuľka č. 16. Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	75 %	

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia vychádza pre druh beluša malá v celkovom hodnotení v CHVÚ priaznivý stav na stupni B. Pre všetky hodnotiace kritériá bol stanovený priemerný alebo dobrý priaznivý stav. Zásadným problémom pre tento druh v území je stav hniezdných/potenciálne hniezdných lokalít z hydrologického pohľadu. Beluša malá vyžaduje na zahniezdenie močiare so stálou a dostatočne hlbokou vodou. Počas suchých rokov, zvlášť ak nasledujú po sebe, dochádza na väčšine lokalít k pomerne rýchlemu a výraznému poklesu vôd alebo až ich vysychaniu, čím sa výrazne znižuje ponuka vhodných hniezdisk pre tento druh, resp. dochádza k ich zanechávaniu.

1.6.3.1.6. Definovanie priaznivého stavu beluše veľkej v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie v rokoch 2010-2020 hniezdilo 0-71 párov v 1 – 5 hniezdných kolóniách. Od roku 1998, keď bolo prvýkrát zistené hniezdenie tohto druhu v Medzibodroží, bol zaznamenaný postupný nárast hniezdnej populácie. Jej početnosť závisí na stave hniezdných lokalít. V rokoch 2010-2020 tu hniezdili každoročne s výnimkou 2015, kedy zanikli kvôli vyschnutiu mokradí všetky hniezdne kolónie. Nová kolónia sa vytvorila v roku 2016 v umelo, pomocou čerpadla zavodňovanom močiaru pri Somotore, kde početnosť postupne rástla z 8 párov na 41 hniezd v roku 2020.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Obýva výhradne rozsiahlejšie močiare a mŕtve ramená s dostatočnou hĺbkou vody a vyhovujúcimi porastmi starej trste a krovitých vrúb. V súčasnosti hniezdi v dvoch stálych kolóniách, pri Beši a v oblasti Veľkej Krčavy. Pri vhodných podmienkach občas zahniezdia aj v ďalších močiaroch v južnej časti CHVÚ.

Tabuľka č. 17: Definovanie stavu druhu beluša veľká (*Egretta alba*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	Populácia má každoročne v posledných 5 rokoch nad 40 párov	Populácia sa každoročne v posledných 5 rokoch udržiava na úrovni 20-40 párov	V posledných 5 rokoch každoročne pokles populácie pod 20 párov
	1.2. populačný trend	Populácia má v posledných 5 rokoch rastúci trend, resp. sa drží na dobrom stave	Populácia je v posledných 5 rokoch stabilná v priemernom stave, prípadne mierne kolíše $\pm 20\%$	Populácie v posledných 5 rokoch stagnuje v nepriaznivom stave, príp. klesá
	1.3. areálový trend	Areál má v posledných 5 rokoch rastúci trend	Areál je v posledných 5 rokoch stabilný, prípadne mierne kolíše	Areál má v posledných 5 rokoch klesajúci trend
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Nenarušované rozsiahle močiare, mŕtve ramená s bohatým zárastom trste, pálky a krovitých vrúb, s celoročne stabilnou hladinou vody	Rozsiahlejšie močiare, mŕtve ramená so stabilnou alebo mierne kolísajúcou vodnou hladinou počas celého hniezdného obdobia, s vhodnými porastmi, v malej miere narušované negatívnymi antropickými aktivitami	Malé, izolované močiare a mŕtve ramena bez vhodného porastu, periodicky vysychajúce, s intenzívnymi antropickými aktivitami
	2.2. potravný biotop	Plytké nevysychajúce močiare, ramená, rybníky s plytkinami a podmáčané lúky, bez výrazne negatívnych antropických vplyvov počas celého roka, s dostupnou potravnou ponukou počas celej sezóny	Plytké nevysychajúce, prípadne periodicky vysychajúce močiare, ramená, rybníky s okrajovými plytkinami, lúky a pasienky mierne narušované antropickými aktivitami počas hniezdného obdobia s vhodnou potravnou ponukou počas celej sezóny	Loviská s nedostatočnou potravnou ponukou, mokrade vysychajúce ešte počas hniezdného obdobia, ramená bez plytkín, intenzívne antropický narušované
Ohrozenie	3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, ktoré by mali dopad na úspešnosť hniezdenia, druh nie je ohrozovaný zástrelom	Počas hniezdného obdobia dochádza na hniezdiskách k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný zástrelom	Intenzívne alebo úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách, likvidácia druhu strelnými zbraňami
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdne lokality počas celého roka bez negatívnych antropických vplyvov majúci negatívny dopad na hniezdny biotop	Hniezdiská počas hniezdného obdobia bez antropických vplyvov majúci na ne negatívny dopad, lokality nie sú narušované vypaľovaním a odvodňovaním, prípadná likvidácia porastov max. na 50 %	Hniezdny biotop narušovaný vypaľovaním, mechanickou a chemickou likvidáciou porastov, odvodňovaním

Tabuľka č. 18: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
Populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. areálový trend	2	2	4
Biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	3	3	9
Ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	3	3	9
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				60
Dosiahnuté body				46

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 77 %

Tabuľka č. 19: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	77 %	

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh beluša veľká zaradený v celkovom hodnotení do priemerného priaznivého stavu s hodnotou 77 %. Všetky hodnotiace kritériá boli zaradené do priaznivého stavu. Beluša veľká je v posledných rokoch stálym hniezdičom CHVÚ Medzibodrožie s tendenciou k nárastu populácie. Zásadnou podmienkou pre udržanie, resp. rast hniezdnej populácie, je stav potenciálnych hniezdných biotopov, ktorý je ale v súčasnosti na väčšine lokalít takmer úplne závislý na klimatických podmienkach.

1.6.3.1.7. Definovanie stavu druhu chriašť malý v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Vzhľadom na skrytý spôsob života chriašťa malého je monitoring populácie obmedzený na zaznamenávanie počtu volajúcich (hlasovo sa prejavujúcich) samcov na jednotlivých lokalitách. V CHVÚ sa v rokoch **2010 – 2020** populácia odhaduje na približne **10 – 60 párov**, čo predstavuje cca 30 % udávanej slovenskej populácie tohto druhu (70 – 150 párov) (DANKO A KOL., 2002). Medzibodrožie je najvýznamnejším územím pre tento druh na Slovensku.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Chriašť malý sa vyskytuje roztrúsene na vhodných lokalitách prakticky na celom území s výnimkou zalesnených oblastí. Typickým hniezdnym biotopom sú rozsiahlejšie močiare s porastmi trste, pálky, steblovky, ostríc a okraje mŕtvych ramien s dostatočne širokým vhodným porastom. Podstatná je trvalá prítomnosť vody.

Tabuľka č. 20: Definovanie stavu druhu chriašť malý (*Porzana parva*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1 veľkosť populácie	Viac ako 30 každoročne obsadených teritórií za obdobie 5 rokov	15 – 30 každoročne obsadených teritórií za obdobie 5 rokov	Menej ako 15 každoročne obsadených teritórií za obdobie 5 rokov
	1.2 populačný trend	Veľkosť populácie za obdobie 5 rokov stúpla o viac ako 20 %.	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná, príp. mierne kolíše (± 20 %)	Populácia za obdobie 5 rokov klesla o viac ako 20 %
	1.3 veľkosť areálu	Druh obsadzuje minimálne 50 % potenciálne vhodných lokalít CHVÚ za obdobie 5 rokov	Druh obsadzuje 30 – 50 % potenciálne vhodných lokalít za obdobie 5 rokov	Druh obsadzuje menej ako 30 % potenciálnych lokalít za obdobie 5 rokov

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
	1.4 areálový trend	Za obdobie 5 rokov druh obsadil minimálne 5 nových lokalít	Za obdobie 5 rokov obsadzuje druh rovnaký počet lokalít, príp. tento počet medziročne mierne kolíše	Za obdobie 5 rokov sa počet obsadených lokalít zmenšil o viac ako 5
Biotop	2.1 hniezdny biotop	V hniezdných biotopoch sa celoročne udržiava vhodný vodný režim (mokrade nevysychajú počas celého roka), a tým aj vhodná vegetačná štruktúra	Hniezadne biotopy majú dostatok vody a vhodnú vegetačnú štruktúru počas hniezdného obdobia (vysychajú, príp. sú pokosené až po 01.07.)	Hladina vody v močiaroch výrazne kolíše a lokality vysychajú aj počas hniezdného obdobia čím sa negatívne mení vegetácia
	2.2 potravný biotop	V potravných biotopoch sa celoročne udržiava vhodný vodný režim (mokrade nevysychajú počas celého roka), a tým aj vhodná vegetačná štruktúra	Potravné biotopy majú dostatok vody a vhodnú vegetačnú štruktúru počas hniezdného obdobia (vysychajú, príp. sú pokosené až po 01.07.)	Hladina vody v močiaroch výrazne kolíše a lokality vysychajú aj počas hniezdného obdobia čím sa znižuje dostupnosť potravy
Ohrozenie	3.1 stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Menej ako 20 % hniezdisk podlieha stresovým faktorom – rybolov, pastva, preháňanie hosp.zvierat	20 – 50 % hniezdisk podlieha stresovým faktorom – rybolov, pastva, preháňanie hosp. zvierat	Viac ako 50 % hniezdisk podlieha stresovým faktorom – rybolov, pastva, preháňanie hosp. zvierat
	3.2 stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Menej ako 10 % lokalít je ohrozených odvodňovaním, zasypávaním močiarov, vypaľovaním brehových porastov, kosením, necitlivou úpravou brehov v hniezdnom období a kolísaním výšky vodnej hladiny	10 – 30 % lokalít je ohrozených odvodňovaním, zasypávaním močiarov, vypaľovaním brehových porastov, kosením, necitlivou úpravou brehov v hniezdnom období a kolísaním výšky vodnej hladiny	Viac ako 30 % lokalít je ohrozených odvodňovaním, zasypávaním močiarov, vypaľovaním brehových porastov, kosením, necitlivou úpravou brehov v hniezdnom období a kolísaním výšky vodnej hladiny

Tabuľka č. 21: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
Populácia	1.1. Veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. Populačný trend	3	3	9
	1.3. Veľkosť areálu	3	2	6
	1.4. Areálový trend	2	3	6
Biotop	2.1. Hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. Potravný biotop	3	2	6
Ohrozenia	3.1. Ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				66
Dosiahnuté body				57

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z nožnej hodnoty): 86 %

Tabuľka č. 22: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
86 %		

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh chriašť malý zaradený v celkovom hodnotení do dobrého priaznivého stavu s hodnotou 86 %. Všetky posudzované kritériá boli vyhodnotené v priaznivom stave.

1.6.3.1.8. Definovanie stavu druhu volavka purpurová v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie **v súčasnosti hniezdi 10 – 15 párov**, čo predstavuje cca polovicu slovenskej hniezdnej populácie. Počet hniezdiacich párov závisí predovšetkým od stavu hniezdných biotopov. Medzibodrožie je jedným z dvoch území na Slovensku, kde tento druh pravidelne hniezdi. Populácia zaznamenala v minulosti výrazný pokles. V posledných rokoch je relatívne stabilná, aj keď s výrazne nižšou početnosťou.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Obýva výhradne rozsiahlejšie močiare a mŕtve ramená s dostatočným vodným stĺpcom a vyhovujúcim porastom trste, pálky a krovitých vŕb. V súčasnosti je pravidelným hniezdiskom len južná časť CHVÚ v oblasti mŕtveho ramena Veľká Krčava, pri vhodných hydrologických podmienkach dochádza k občasnému zahniezdzeniu aj na ďalších lokalitách.

Tabuľka č. 23: Definovanie stavu druhu volavka purpurová (*Ardea purpurea*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B- priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie/populačná hustota	Hniezdna populácia má každoročne v posledných 5 rokoch nad 20 párov	Hniezdna populácia má každoročne v posledných 5 rokoch 10 – 20 párov	Hniezdna populácia má každoročne v posledných 5 rokoch pod 10 párov
	1.2. populačný trend	Populácia má v posledných 5 rokoch rastúci trend, prípadne sa drží nad 20 hniezdných párov	Populácia je v posledných 5 rokoch stabilná v priemernom stave	Populácia má v posledných 5 rokoch klesajúci trend alebo stagnuje v nepriaznivom stave
	1.3 .areálový trend	Počet hniezdisk sa za posledných 5 rokov zväčšuje	Počet hniezdisk je za posledných 5 rokov stabilný	Počet hniezdisk za posledných 5 rokov je nestabilný, príp. celá populácia je sústredená na jednom hniezdisku
Biotop	2.1.hniezdny biotop	Nenarušované močiare, mŕtve ramená a rybníky s bohatým porastom trste, pálky a krovitých vŕb, so stabilnou a dostatočnou hladinou vody počas celého hniezdného obdobia	Močiare, mŕtve ramená a rybníky so stabilnou alebo mierne kolísajúcou vodnou hladinou s vhodnými porastmi trsti, pálky a krovitých vŕb, v malej miere narušované antropickými aktivitami, ktoré ale nemajú vplyv na stav biotopu	Malé, izolované močiare, mŕtve ramena a rybníky bez vhodného porastu trsti, pálky a krovitých vŕb, vysychajúce ešte počas hniezdného obdobia, s intenzívnymi antropickými aktivitami majúcimi vplyv na stav biotopu
	2.2. potravný biotop	Plytké nevysychajúce močiare, ramená, rybníky s bohatým okrajovým porastom, podmáčané lúky, bez negatívnych antropických vplyvov počas hniezdného obdobia, s potravnou ponukou počas celej sezóny	Plytké močiare, ramená, rybníky nevysychajúce, príp. vysychajúce po hniezdnom období a podmáčané lúky, mierne narušované antropickými aktivitami, s vhodnou potravnou ponukou počas celej sezóny	Mokrade vysychajúce ešte počas hniezdného obdobia, rybníky a ramená bez okrajového zárastu a plytkých okrajov, intenzívne antropicky narušované
Ohrozenie	3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, ktoré by mali dopad na úspešnosť hniezdenia	Počas hniezdného obdobia dochádza na hniezdiskách k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozenia hniezd	Intenzívne alebo úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách, likvidácia druhu strelnými zbraňami

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A - dobrý	B- priemerný	C - nepriaznivý
3.2. stupeň ohrozenia hniezdneho biotopu	Hniezdne lokality počas celého roka bez antropických vplyvov majúci negatívny dopad na hniezdny biotop	Hniezdiská počas hniezdného obdobia bez antropických vplyvov majúci na ne negatívny dopad, lokality nie sú narušované vypaľovaním, výrubom krov a odvodňovaním, prípadná likvidácia porastov max. na 50 %	Hniezdny biotop narušovaný vypaľovaním, mechanickou a chemickou likvidáciou porastov, odvodňovaním

Tabuľka č. 24: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
Populácia	1.1. veľkosť populácie/pop. hustota	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. areálový trend	2	3	6
Biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	3	2	6
Ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				60
Dosiahnuté body				42

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 70 %

Tabuľka č. 25: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	70 %	

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bola volavka purpurová zaradená v celkovom hodnotení do priemerného priaznivého stavu s hodnotou 70 %. S výnimkou potravného biotopu, kde bol stanovený dobrý priaznivý stav, pre všetky hodnotiace kritériá bol stanovený priemerný priaznivý stav. Medzibodrožie predstavuje aj z historického hľadiska najvýznamnejšie územie pre tento druh. Maximálnej početnosti dosahoval začiatkom 80-tych rokov – viac ako 50 párov. Následne ale z dôvodu postupného vysychania lokalít došlo k výraznému poklesu populácie až na niekoľko párov. Stav lokalít hlavne s hydrologického pohľadu je zásadným problémom aj v súčasnosti.

1.6.3.1.9. Definovanie stavu druhu bučiak veľký v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Podstatná časť slovenskej populácie bučiaka veľkého hniezdi na východe krajiny v Medzibodroží a blízky Senianskych rybníkov. Druh tiež hniezdi v Košickej kotline, roztrúsene v Podunajskej rovine a Záhorskej nížine (DANKO A KOL., 2002). V CHVÚ Medzibodrožie bolo v rokoch 2000-2016 odhadovaných 23 - 40 bučiach samcov, čo predstavuje viac ako polovicu slovenskej hniezdnej populácie. Kým v rokoch 2011-2013 s vhodnými hniezdnymi podminkami bolo zaznamenaných 31 – 40 volajúcich samcov, tak v ďalších extrémne suchých rokoch klesol počet na 2-7 volajúcich samcov. V ostatných rokoch sa početnosť bučiaka stabilizovala ale na nízkej početnosti do 10 volajúcich samcov. V suchých rokoch, kedy vhodné biotopy v iných častiach Slovenska vysychajú, môže táto populácia napriek všetkému predstavovať až 70 % celoslovenskej populácie. Počet bučiach samcov, ale najmä úspešných hniezdení, závisí predovšetkým od stavu hniezdných a potravných biotopov. Populácia je v posledných rokoch stabilná a rozšírená rovnomerne na vhodných biotopoch v celom CHVÚ Medzibodrožie. Úspešný priebeh hniezdení závisí od dostatku vody v hniezdných a potravných biotopoch počas celého hniezdenia.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Bučiak veľký obýva nížinné močiare a mŕtve ramená, ktoré sú aspoň z časti zarastené trstou, pálkou alebo škripincom jazerným. Podmienkou je dostatočný vodný stĺpec počas celého hniezdného obdobia. V Medzibodroží majú hniezdne biotopy relatívne malé rozlohy (cca 5 – 20 ha). Často preto hniezdiace samice v čase kŕmenia mláďat využívajú na hľadanie potravy blízke lokality s dostatočnou potravnou ponukou. V oblastiach, kde nie je bučiak veľký rušený a nachádza vhodný hniezdny biotop, hniezdi, dokonca pravidelne, aj na veľmi malých lokalitách. Tieto lokality majú rozlohu asi 2 – 3 ha, kde vhodný porast makrofytov môže zaberáť len 1 ha. Nevyhnutnou podmienkou v prípade takéhoto hniezdenia je blízkosť potravných biotopov, ktoré pokrývajú potravné nároky hniezdiacej samice a mláďat.

Tabuľka č. 26: Definovanie stavu druhu bučiak veľký (*Botaurus stellaris*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1 veľkosť populácie	Populácia v posledných 5 rokoch neklesla pod 25 párov	Populácia v posledných 5 rokoch kolíše medzi 20 – 25 párami	Populácia v posledných rokoch pravidelne klesá pod 20 párov
	1.2 populačný trend	Populácia má za obdobie 5 rokov rastúci trend o viac ako 20 %	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná alebo kolíše do $\pm 20 \%$	Populácia za obdobie 5 rokov má klesajúci trend o viac ako 20 %
	1.3 areálový trend	Počet hniezdísk sa zväčšuje. Za obdobie 5 rokov obsadil druh min. 4 nové lokality	Za obdobie 5 rokov kolíše počet obsadených lokalít medzi 15-20	Počet obsadených lokalít sa za obdobie 5 rokov znížil o 4 a viac
Biotop	2.1 hniezdny biotop	Nenarušované močiare s rozlohou viac ako 5 ha, mŕtve ramená a rybníky s bohatým zárastom trsti, pátky a škripinca, so stabilnou hladinou vody počas celého hniezdného obdobia	Močiare nad aj pod 5 ha, mŕtve ramená a rybníky s kolísajúcou vodnou hladinou, ktoré však v hniezdnom období nevysychajú a s vhodnými porastmi	Malé izolované močiare a mŕtve ramená do 5 ha, bez vhodného porastu, vysychajúce počas hniezdného obdobia, rybníky bez vhodného porastu s intenzívnymi antropickými aktivitami
	2.2 potravný biotop	40 – 60 % mokradí v okolí hniezdísk nevysychá počas celého roka, majú bohatý štruktúrovaný zárast vodných rastlín (pálky, trstiny, škripinca)	20 – 40 % mokradí v okolí hniezdísk poskytuje dostatok potravy. Vysychajú až po hniezdnom období, sú zarastené hustými rovnorodými porastmi rastlín	Väčšina mokradí v okolí hniezdísk sú malé izolované močiare vysychajúce už v priebehu hniezdenia alebo bez vodnej vegetácie
Ohrozenie	3.1 stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, nebol zistený odstrel	Počas hniezdného obdobia dochádza k antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, nebol zistený odstrel	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia (vstupovanie do mokradí, športový rybolov), zistený odstrel druhu
	3.2 stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdne lokality so stálou vodnou hladinou bez antropických vplyvov (vypaľovanie, kosenie porastov, odvodňovanie) počas celého roka	Hniezdne lokality s kolísajúcou vodnou hladinou, počas hniezdného obdobia bez antropických vplyvov, do 50 % rozlohy hniezdných a potravných biotopov ohrozovaných vypaľovaním, kosením odvodňovaním v mimohniezdnom období	Hniezdny biotop intenzívne narušovaný vypaľovaním, mechanickou a chemickou likvidáciou porastov, odvodňovaním

Tabuľka č. 27: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
Populácia	1.1. veľkosť populácie/pop. hustota	3	3	9
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. areálový trend	2	2	4
Biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	2	2	4
Ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				57
Dosiahnuté body				41

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 72 %

Tabuľka č. 28: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	72 %	

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh bučiak veľký zaradený v celkovom hodnotení do priemerného priaznivého stavu s hodnotou 72 %. Väčšina kritérií boli vyhodnotené v priemernom stave. Populácia sa v posledných rokoch javí ako stabilná, bez výrazných výkyvov. Je ale pomerne výrazne závislá na stave hniezdných biotopov z hydrologického pohľadu (stabilita vodnej hladiny), na čo má výrazný vplyv ľudská činnosť, ale v posledných rokoch aj klíma a extrémne počasie (dlhotrvajúce sucho, záplavy).

1.6.3.1.10. Definovanie stavu druhu čorík bahenný v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Počas migrácie sa druh vyskytuje na vodných plochách celého Slovenska, ale hniezdi, aj keď nie pravidelne, len na východnom Slovensku. CHVÚ Medzibodrožie je jedným z dvoch území na Slovensku, kde hniezdi relatívne pravidelne (DANKO A KOL., 2002). V posledných rokoch však ako hniezdič úplne chýba. Po roku 2010 hniezdil čorík bahenný len v rokoch **2011-2013**, pričom jeho **počet kolísal v rozmedzí 0 – 30 párov**. Od roku **2014 do 2020 však už v území nehniezdil**. Počet hniezdiacich párov závisí predovšetkým na stave hniezdných biotopov, druh je typický fluktuant.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Druh obýva výhradne rozsiahlejšie eutrofné močiare a mŕtve ramená, s dostatočným vodným stĺpcom a vyhovujúcim porastom plávajúcej a vo vode rastúcej vegetácie (stavikrv, steblovka, rezavka aloovitá). Často hniezdi v spoločnosti s inými druhmi rybárov alebo čajkami (DANKO A KOL. 2002, HALČINOVÁ, 2011). V súčasnosti je občasným hniezdiskom len južná časť CHVÚ v okolí Bačky a Boťan.

Tabuľka č. 29: Definovanie stavu druhu čorík bahenný (*Chlidonias hybridus*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1 veľkosť populácie	V území každoročne hniezdi viac ako 40 párov za obdobie 5 rokov.	V území každoročne hniezdi 20-40 párov za obdobie 5 rokov.	Pokles populácie pod 20 párov, príp. k zahniezdzeniu dochádza len v niektorých rokoch za obdobie 5 rokov.
	1.2 populačný trend	Veľkosť populácie za obdobie 5 rokov stúpa, príp. sa udržiava nad 40 párov.	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná (oscilácia max. $\pm 20\%$).	Dlhodobý pokles za obdobie 5 rokov o viac ako 20 %, resp. dlhodobá nízka početnosť pod 20 párov.

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
	1.3 veľkosť areálu	Každoročne viac ako 3 hniezdne lokality na území CHVÚ.	Každoročne obsadené 2 – 3 hniezdne lokality v CHVÚ.	Druh hniezdi len na jednej lokalite, príp. hniezdiská nie sú obsadzované každoročne.
	1.4 areálový trend	Počet hniezdných lokalít za obdobie 5 rokov rastie.	Hniezdny areál je za obdobie 5 rokov stabilný (každoročne viac ako 3 hniezdne lokality).	Hniezdny areál sa za obdobie 5 rokov znižuje, hniezdne lokality sú obsadzované nepravidelne.
Biotop	2.1. hniezdny biotop	V území sa nachádza viac ako 10 močiarov a mŕtvych ramien s vyhovujúcim porastom a stálou vodnou hladinou počas celého roka, bez negatívnych antropických vplyvov.	V území sa nachádza 5-10 močiarov a mŕtvych ramien s vyhovujúcim porastom, v hniezdnom období so stálou, príp. mierne kolísajúcou hladinou, bez závažnejších antropických vplyvov.	V území je nedostatok (menej ako 5) vhodných hniezdných biotopov s vhodným porastom, existujúce v hniezdnom období vysychajú, príp. ich vodná hladina výrazne kolíše.
	2.2. potravný biotop	V blízkosti hniezdísk sú biotopy stojatých vôd so stálou vodnou hladinou.	V širšom okolí hniezdísk sú potravné biotopy stojatých vôd s dostupnou potravou malých rýb.	Absencia vhodných potravných biotopov aj v širšom okolí hniezdísk, lokality s nedostatkom dostupnej potravy.
Ohrozenie	3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je rušený na hniezdných a lovných lokalitách, nie je ohrozovaný zástrelom.	Negatívne antropické vplyvy (napr. vyrušovanie rybármi a poľovníkmi) na hniezdiskách je neúmyselné a len v ojedinelých prípadoch vedie k neúspešnému vyhniezdzeniu.	Druh je na hniezdiskách a loviskách vyrušovaný a prenasledovaný (napr. rybármi, poľovníkmi a pod.), príp. úmyselne likvidovaný. Dochádza k ničeniu hniezd a zástrelom.
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdny biotop má zabezpečenú stálu vodnú hladinu ale aj trvale zarastené plochy vodnými rastlinami (napr. rezavka aloovitá), bez akýchkoľvek negatívnych antropických vplyvov počas celého roka.	Hniezdny biotop počas hniezdného obdobia je bez takých zmien, ktoré by mali za následok odvodnenie, zasypanie, odstránenie vegetácie, antropické vplyvy sú pre stav lokality zanedbateľné.	Výrazne negatívne antropické vplyvy na hniezdny biotop, zásadné zmeny vo vodnom režime lokality ktoré majú za následok odvodnenie a vysušenie, zasypanie, znečistenie alebo odstránenie vegetácie.

Tabuľka č. 30. Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1 veľkosť populácie	1	3	3
	1.2 populačný trend	1	3	3
	1.3 veľkosť areálu	1	3	3
	1.4 areálový trend	1	2	2
biotop	2.1 hniezdny biotop	2	3	6
	2.2 potravný biotop	2	3	6
ohrozenia	3.1 ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2 ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				69
Dosiahnuté body				35

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 51 %

Tabuľka č. 31: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		51 %

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh čorík bahenný zaradený v celkovom hodnotení do nepriaznivého stavu s hodnotou 51 %. Všetky kritéria týkajúce sa populácie boli vyhodnotené v nepriaznivom stave. Hniezdna početnosť dosahuje za posledné roky maximálne 30 hniezdných párov, ale sú roky, keď čoríky bahenné v Medzibodroží vôbec nezahniezdili. Nenachádzajú vhodné biotopy, a preto sa tu objavujú len ako transmigranty alebo zalietavajú za potravou z hniezdných kolónií na ukrajinskom území v blízkosti riek Latorica a Tisa.

1.6.3.1.11. Definovanie stavu druhu bučačik močiarny v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie sa v období **2010 – 2020 predpokladalo hniezdenie 50 – 60 párov bučačika**. Populácia sa z dlhodobejšieho pohľadu javí ako stabilná s miernymi ($\pm 20\%$) výkyvmi v závislosti na stave hniezdných biotopov.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Bučačik močiarny je čo do veľkosti areálu najrozšírenejší z volavkovitých. Obsadzuje tak rozsiahlejšie močiare a mŕtve ramená, ako aj malé, často pomerne rušené lokality. Podmienkou je stála vodná hladina a vhodné porasty (trst', husté krovité vrbiny, v menšej miere pálka) rastúce vo vode. K najvýznamnejším hniezdnym lokalitám patria trst'ové močiare v okolí Bačky, Boťan a mŕtve rameno Veľká Krčava.

Tabuľka č. 32: Definovanie stavu druhu bučačik močiarny (*Ixobrychus minutus*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	V CHVÚ hniezdi vyše 50 párov	V CHVÚ hniezdi 30 – 50 párov	V CHVÚ hniezdi menej ako 30 párov
	1.2. populačný trend	Populácia má v posledných 5 rokoch rastúci trend (o viac ako 20 %) príp. sa drží v dobrom priaznivom stave	Populácia je v posledných 5 rokoch stabilná alebo mierne kolíše ($\pm 20\%$) v rozpätí priemerného stavu	Populácia má v posledných 5 rokoch výrazne klesajúci trend (o viac ako 20 %) alebo sa dlhodobo drží v nepriaznivom stave
	1.3. areálový trend	Areál sa počas posledných 5 rokov zväčšuje (o viac ako 20 %) obsadzovaním nových hniezdných lokalít	Areál je počas posledných 5 rokov stabilný, zmeny sú v rozpätí $\pm 20\%$	Hniezdny areál sa počas posledných 5 rokov znižuje o viac ako 20 %
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Nenarušované močiare, mŕtve ramená, melioračné kanále s bohatým zárastom trsti, pálky a pobrežných krovín so stabilnou hladinou vody počas celého roka	Močiare, mŕtve ramená a kanále so stabilnou alebo mierne kolísajúcou vodnou hladinou v hniezdnom období, s porastami trsti, pálky a pobrežných krovín narušované antropickými aktivitami bez vplyvu na stav biotopu	Močiare a mŕtve ramena bez vhodného porastu a voľnej vodnej hladiny, vysychajúce počas hniezdného obdobia, s antropickými aktivitami majúci negatívny vplyv na ich stav

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
	2.2. potravný biotop	Nenarušované močiare, mŕtve ramená, melioračné kanále s bohatým zárastom trsti, pálky a pobrežných krovín so stabilnou hladinou vody počas celého roka	Močiare, mŕtve ramená a kanále so stabilnou alebo mierne kolísajúcou vodnou hladinou v hniezdnom období, s porastmi trsti, pálky a pobrežných krovín narušované antropickými aktivitami bez vplyvu na stav biotopu	Močiare a mŕtve ramená bez vhodného porastu a voľnej vodnej hladiny, vysychajúce počas hniezdného obdobia, s antropickými aktivitami majúcimi negatívny vplyv na ich stav
Ohrozenie	3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Močiare, ramená, kanále, rybníky s bohatým okrajovým zárastom rastúcim vo vode a stálou vodnou hladinou, bez negatívnych antropických vplyvov počas hniezdného obdobia, s vysokou diverzitou vodných druhov živočíchov	Močiare, ramená, rybníky so stálou, prípadne mierne kolísajúcou hladinou, nevysychajúce, príp. vysychajúce po hniezdnom období, mierne narušované antropickými aktivitami, s nižšou diverzitou vodných druhov živočíchov	Loviská s nízkou diverzitou vodných druhov organizmov, mokrade vysychajúce ešte počas hniezdného obdobia, rybníky a ramená bez okrajového zárastu zasahujúceho do vody, intenzívne antropicky narušované
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom, ktoré by mali vplyv na úspešnosť hniezdenia, druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstreľom	Počas hniezdného obdobia dochádza k nevýznamným negatívnym antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstreľom	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách, likvidácia druhu strelnými zbraňami

Tabuľka č. 33: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
Populácia	1.1. veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. populačný trend	3	3	9
	1.3. areálový trend	2	2	4
Biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	3	2	6
Ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	3	3	9
Možný počet bodov				57
Dosiahnuté body				49

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 86 %

Tabuľka č. 34: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
86 %		

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia vychádza pre druh bučičík močiarny v celkovom hodnotení v CHVÚ dobrý priaznivý stav zachovania (A). Pre všetky hodnotiace kritériá bol stanovený priemerný alebo dobrý priaznivý stav. Bučičík močiarny hniezdi roztrúsene prakticky po celom CHVÚ Medzibodrožie, snáď len s výnimkou medzihrádzových priestorov. Vzhľadom na svoju veľkosť a pomerne skrytý spôsob života dokáže úspešne vyhniezdiť aj na malých alebo pomerne intenzívne vyrušovaných lokalitách. Zásadným problémom pre tento druh je, tak ako pre všetky druhy volavkovitých, aj keď v menšej miere, stav lokalít z hydrologického pohľadu.

1.6.3.1.12. Definovanie stavu druhu ľabtuška poľná v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V oblasti CHVÚ Medzibodrožie sa hniezdna populácia **odhaduje na 30 – 40 párov**, čo predstavuje cca 25 % udávanej slovenskej populácie (70 – 150). Na sledovaných lokalitách sa populácia javí ako stabilná.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Ľabtuška poľná sa vyskytuje roztrúsene prakticky na celom území s výnimkou lesnatých a zamokrených oblastí. Preferuje hlavne suché a otvorené lokality s nízkou vegetáciou – polia s vyhovujúcim porastom, úhory, xerothermné biotopy, lúky a pasienky, pieskové duny, vinohrady v piesčitých oblastiach. Pre pomerne skrytý a nenápadný spôsob života často uniká pozornosti. Hlavná časť populácie je sústredená v južnej až juhovýchodnej časti CHVÚ.

Tabuľka č. 35: Definovanie stavu druhu ľabtuška poľná (*Anthus campestris*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	Viac ako 50 hniezdných párov	30 – 50 hniezdných párov	Menej ako 30 hniezdných párov
	1.2. populačný trend	Za obdobie 5 rokov populácia narastá o vyše 20 %	Za obdobie 5 rokov je populácia stabilná s osciláciou ± 20 %	Za obdobie 5 rokov populácia poklesla o vyše 20 %
	1.3. veľkosť areálu	Populácia je rozptýlená na viac ako 50 % územia	Populácia je rozptýlená na 30 – 50 % územia	Populácia je rozptýlená na menej ako 30 % územia
	1.4. areálový trend	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch zväčšuje.	Hniezdny areál je v posledných 5 rokoch stabilný, príp. s miernymi výkyvmi (do ± 20 %)	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch znižuje
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Vhodné hniezdne biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na viac ako 50 % územia	Vhodné hniezdne biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na 30 – 50 % územia	Vhodné hniezdne biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na menej ako 30 % územia
	2.2. potravný biotop	Vhodné biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na viac ako 50 % územia	Vhodné biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na 30 – 50 % územia	Vhodné biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na menej ako 30 % územia
Ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je na hniezdných lokalitách cielene človekom prenasledovaný ani neúmyselne vyrušovaný	Druh nie je na hniezdných lokalitách cielene človekom prenasledovaný, ale je v menšej miere neúmyselne vyrušovaný	Druh je na hniezdných lokalitách cielene človekom prenasledovaný (lov, odchyt), je neúmerne vyrušovaný

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
3.2. stupeň ohrozenia hniezdneho biotopu	Hniezdny biotop nie je ohrozený nevhodnými antropickými zásahmi, ktoré by mali negatívny dopad na jeho stav	Hniezdne lokality počas hniezdného obdobia bez negatívnych antropických vplyvov, zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov	Intenzívne antropické zásahy na hniezdných biotopoch vedúce až k ich neúmernému poškodeniu, resp. zániku (rozorávanie pasienkov, chemizácia)

Tabuľka č. 36: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
Populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. veľkosť areálu	3	2	6
	1.4. areálový trend	2	3	6
Biotop	2.1. hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. potravný biotop	3	3	9
Ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	2	4
	3.2. ohrozenie hniezdneho biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				66
Dosiahnuté body				52

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3.

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 79 %.

Tabuľka č. 37: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78%	77 – 55%	54 – 33%
79 %		

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh ľabtuška poľná zaradený v celkovom hodnotení do dobrého priaznivého stavu (A) s hodnotou 86 %. Päť stanovených kritérií bolo vyhodnotených v dobrom a tri v priemernom stave. Populácia sa v posledných rokoch javí ako stabilná s medziročnými výkyvmi v početnosti do 20 %. Medziročne môžeme pozorovať mierne výkyvy v početnosti, ktoré sú ale krátkodobé a môžu súvisieť s nízkou hniezdnou úspešnosťou v predošlom roku, nevhodnými kultúrami poľnohospodárskych plodín v danom roku alebo s neznámymi negatívnymi faktormi na zimoviskách a počas migrácie.

1.6.3.1.13. Definovanie stavu druhu kaňa močiarna v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie v rokoch 2010 – 2020 hniezdilo 30 - 70 párov kane močiarnej. Druh je pomerne pravidelne rozšírený po celom území v závislosti na výskyte a stave vhodných biotopov. Niektoré hniezdne lokality bývajú osídlené každoročne približne rovnakým počtom hniezdných párov, ale často sa stretávame pri tomto druhu so značnou medziročnou fluktuáciou v obsadenosti lokalít. Lokálne sa teda môžu početnosti z roka na rok meniť, ale v rámci celého CHVÚ je populácia stabilná. Pri vhodnom stave hniezdneho biotopu a dostatku potravy (ako napr. v roku 2012 pri obci Ižkovce) môžu vzniknúť aj početnejšie hniezdne zoskupenia. Druh sa vyhyba lesným celkom.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Močiare a mŕtve ramená s vyhovujúcim porastom trsti, pálky, v menšej miere aj krovitých vŕb, škripinca jazerného alebo vysokých ostríc. Takmer výlučne hniezdi nad vodnou hladinou, zriedka v suchých močiarnoch alebo v obilí.

V Medzibodroží nachádza vhodné potravné biotopy v blízkosti hniezdisk. Na hľadanie potravy využíva množstvo mokradí, lúky, ale aj agrárnu krajinu.

Tabuľka č. 38: Definovanie stavu druhu kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1 veľkosť populácie	Nad 50 hniezdiacich párov	30 až 50 hniezdiacich párov	Pod 30 hniezdiacich párov
	1.2 populačný trend	Nárast populácie v posledných 5 rokoch, resp. jej zotrvávanie v dobrom stave	Populácia je v posledných 5 rokoch stabilná v priemernom stave	V posledných 5 rokoch pokles populácie, príp. jej stagnácia v nepriaznivom stave
	1.3 veľkosť areálu	Druh sa vyskytuje na viac ako 70 % územia s vhodnými biotopmi	Druh sa vyskytuje na 50 – 70 % územia s vhodnými biotopmi	Druh sa vyskytuje na menej ako 50 % územia s vhodnými biotopmi
	1.4 areálový trend	V posledných 5 rokoch zväčšovanie hniezdného areálu	Hniezdny areál je v posledných 5 rokoch stabilný, príp. s miernymi výkyvmi	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch znižuje
Biotop	2.1 hniezdny biotop	Celoročne nevysychajúce močiare a mŕtve ramená s vyhovujúcim zárastom trsti, pálky, škripinca, prípadne ostrice a riedko rastúcich krovitých vŕb	Periodicky vysychajúce mokrade a mŕtve ramena s vhodným zárastom	Mŕtve ramená a mokrade vysychajúce počas hniezdného obdobia, lokality bez vhodného zárastu
	2.2 potravný biotop	V okolí hniezdisk je bohato štruktúrovaná krajina s vhodnými potravnými biotopmi	V okolí menej ako 50 % hniezdisk sú nevhodné potravné biotopy	V okolí hniezdisk prevláda intenzívne využívaná poľnohospodárska pôda s nevhodnými druhmi veľkoplôšne pestovaných plodín
Ohrozenia	3.1 stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, druh nie je ohrozovaný zástrelom	Počas hniezdného obdobia dochádza k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný zástrelom na hniezdiskách alebo loviskách	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia (vstupovanie do mokradí, športový rybolov), likvidácia druhu strelnými zbraňami
	3.2 stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdne lokality bez negatívnych antropických vplyvov na stav biotopu počas celého roka	Hniezdne lokality počas hniezdného obdobia bez negatívnych antropických vplyvov, zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov	Hniezdne biotopy sú výrazne ohrozované antropickou činnosťou, dochádza k likvidácii hniezdného biotopu (napr. odvodnenie, znečistenie vody, odstránenie litorálnej vegetácie)

Tabuľka č. 39: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
Populácia	1.1. veľkosť populácie hustota	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. veľkosť areálu	3	3	9
	1.4. areálový trend	2	2	4
Biotop	2.1. hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. potravný biotop	3	3	9
Ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6

	3.2. ohrozenie hniezdneho biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				69
Dosiahnuté body				55

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 80 %

Tabuľka č. 40. Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
80 %		

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh kaňa močiarna zaradený v celkovom hodnotení do dobrého priaznivého stavu s hodnotou 80 %. Všetky stanovené kritéria boli vyhodnotené v dobrom alebo priemernom stave. Populácia sa v posledných rokoch javí ako stabilná, bez výrazných výkyvov, je ale pomerne výrazne závislá na stave hniezdných biotopov z hydrologického pohľadu, na čo má výrazný vplyv ľudská činnosť, ale v posledných rokoch aj klíma a extrémne počasie (dlhotrvajúce sucho, záplavy).

1.6.3.1.14. Definovanie stavu druhu bocian biely v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie a v jeho bezprostrednej blízkosti sa vyskytuje **70 – 110 hniezdiacich párov**, čo predstavuje približne 7,5 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (1000 – 1350 párov). CHVÚ je jedným z 3 najvýznamnejších území druhu na Slovensku. Populačný trend: stabilný stav s miernymi výkyvmi, v posledných 3 rokoch klesajúci trend s medziročnými výkyvmi ojedinele prekračujúcimi až ± 20 %.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Hniezdi takmer výlučne v intravilánoch, resp. v tesnej blízkosti ľudských sídel prevažne na stĺpoch elektrického vedenia, umelých podložkách, stavbách. Hniezdenie na stromoch tu už prakticky neexistuje. Potravné biotopy tvoria hlavne podmáčané lúky, mokrade a polia.

Tabuľka č. 41: Definovanie stavu druhu bocian biely (*Ciconia ciconia*)

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie/ populačná hustota	Viac ako 70 hniezdiacich párov	50 – 70 hniezdiacich párov	Menej ako 50 hniezdiacich párov
	1.2. populačný trend	Populácia za posledných 5 rokov rastie, príp. sa udržiava na optime, t. j. všetky potravné biotopy sú využívané a všetky tradičné hniezdiská sú plne obsadené	Populácia je za posledných 5 rokov ustálená, príp. mierne kolíše (≤ 20 %)	pokles populácie za posledných 5 rokov, prípadne výkyvy presahujúce 20 %
	1.3. areálový trend	Rozširovanie hniezdnej populácie aj mimo intravilány obcí, obsadzovanie nových lokalít	Areál je stabilný s prípadnými miernymi výkyvmi	Dlhodobé zmenšovanie hniezdného areálu
	1.4. hniezdna úspešnosť	Priemerná ročná hniezdna úspešnosť za posledných 5 rokov je viac ako 3 mláďatá na hniezdiaci pár	Priemerná ročná hniezdna úspešnosť za posledných 5 rokov je 2 až 3 mláďatá na hniezdiaci pár	Priemerná ročná hniezdna úspešnosť za posledných 5 rokov je menej ako 2 mláďatá na hniezdiaci pár

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Biotop	2.1. hniezdny biotop	V ponuke je dostatok vyhovujúcich hniezdných možností (napr. elektrické stĺpy a komíny opatrené hniezdnymi podložkami, el. stĺpy ktoré poskytujú dostatočný rozhľad a rozlet), min. 70 % hniezd na elektrických stĺpoch je na podložkách, min. 20 % párov hniezdi mimo intravilánov sídel	V ponuke je dostatok vyhovujúcich hniezdných možností (napr. elektrické stĺpy a komíny opatrené hniezdnymi podložkami, el. stĺpy ktoré poskytujú dostatočný rozhľad a rozlet), min. 50 % hniezd na elektrických stĺpoch je na podložkách, min. 10 % párov hniezdi mimo intravilánov sídel	V ponuke je nedostatok vyhovujúcich hniezdných možností (napr. elektrické stĺpy a komíny opatrené hniezdnymi podložkami, el. stĺpy ktoré poskytujú dostatočný rozhľad a rozlet), menej ako 50 % hniezd na elektrických stĺpoch je na podložkách, menej ako 10 % párov hniezdi mimo intravilánov sídel
	2.2. potravný biotop	Nárast aktuálnej priemernej plochy mokradí vyčísliteľnej za posledných 5 rokov, inundačných plôch v území a nárast kosených resp. pasených lúk	Vyhovujúci stav mokradí v okolí hniezdisk, zachovaná je tradičná poľnohospodárska činnosť v okolí hniezdnej lokality	Intenzívna veľkoplošná poľnohospodárska výroba vysokých kultúr (kukurica, slnečnica) v okolí hniezdných lokalít, absencia mokradí a lúk
Ohrozenia	3.1. priame ohrozenie druhu	Druh nie je prenasledovaný a ohrozovaný strieľaním, nedochádza k úhynom na elektrických vedeniach	Druh nie je prenasledovaný a ohrozovaný strieľaním, dochádza k občasným úhynom na elektrických vedeniach	Druh je prenasledovaný a ohrozovaný strieľaním, dochádza k častým úhynom na elektrických vedeniach
	3.2. ohrozenie hniezdných biotopov	Hniezda nie sú poškodzované alebo likvidované počas hniezdného obdobia, hniezda na el. stĺpoch sú podkladané podložkami, príp. po odstránení nahradené samostatnou podložkou	Hniezda nie sú poškodzované alebo likvidované počas hniezdného obdobia, slabá údržba/tvorba hniezdných stanovišť, väčšinou dožívajú	Hniezda sú poškodzované alebo likvidované aj počas hniezdného obdobia, problematické hniezda po odstránení nie sú nahradzované

Tabuľka č. 42: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
Populácia	1.1. veľkosť populácie/pop. hustota	3	3	9
	1.2. populačný trend	1	3	3
	1.3. areálový trend	2	2	4
	1.4. hniezdna úspešnosť	2	3	6
Biotop	2.1. hniezdny biotop	2	2	4
	2.2. potravný biotop	3	3	9
Ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	3	3	9
Možný počet bodov				66
Dosiahnuté body				50

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z nožnej hodnoty): 76 %

Tabuľka č. 43: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78%	77 – 55 %	54 – 33 %
76 %		

Priaznivý stav dosahuje hodnotu B – priemerný. Ako dobré je možné hodnotiť len 3 kritériá – veľkosť populácie, potravný biotop a stav ohrozenia hniezdneho biotopu. Avšak aj pri počte hniezdných párov dochádza za posledné 4 roky v rámci populácie potravné viazanej na CHVÚ Medzibodrožie k miernemu úbytku hniezdiacich párov (na základe údajov zo stránky www.bociany.sk): 2010 (106 párov), 2011 (85 párov), 2012 (73 párov), 2013 (74 párov). Dokonca sa javí ako keby rok 2010 s mimoriadnymi až extrémnymi zrážkami bol akýmsi „prelomovým“ rokom, po ktorom bol zaznamenaný výraznejší úbytok hniezdiacich párov. Naše súčasné poznatky nie sú dostatočné k hlbšiemu zhodnoteniu príčin tohto úbytku. Nevie sa napríklad stanoviť, aká časť párov sa len premiestnila na nainštalované nové hniezdne podložky v nových lokalitách v blízkosti CHVÚ a aká časť párov prestala hniezdiť v regióne úplne, prípadne, či je možné hovoriť o postupnom presune časti populácie východným smerom, ako sa to už dlhšie predpokladá pri niektorých druhoch. Stav potravného biotopu je výrazne závislý na aktuálnom stave zrážok v danom roku, resp. v rozmedzí obdobia, v akom sa hodnotí. V suchých rokoch je potravná ponuka výrazne nižšia, resp. vo vlhkých rokoch je vyššia. Avšak nepriaznivý dopad na hniezdnu úspešnosť majú aj nízke teploty a vyššie zrážky v máji a júni, kedy sa pod nízku hniezdnu úspešnosť podpisujú práve tieto klimatické faktory.

1.6.3.1.15. Definovanie stavu druhu chavkoš nočný v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Najvýznamnejším územím hniezdneho výskytu chavkoša na Slovensku je CHVÚ Medzibodrožie, kde prvý hniezdny výskyt (hniezdnu kolóniu s 10 – 15 párami spolu s volavkami popolavými) zaznamenal v roku 1954 ŠTOLLMANN (1962) v páse lužného lesa pri Latorici medzi obcami Čičarovce a Beša. V období **2010 – 2020 tu hniezdilo 10 - 240 párov**, čo predstavuje viac ako polovicu slovenskej hniezdnej populácie. Populácia zaznamenala v minulosti výrazné výkyvy početnosti (0 – 450 párov) v závislosti hlavne na stave hniezdných lokalít. Od roku 2017 hniezdi 19-200 párov v jedinej kolónii v umelo zavodňovanom močiaru pri Somotore.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Obýva výhradne rozsiahlejšie močiare a mŕtve ramená s dostatočným vodným stĺpcom a vyhovujúcim porastom krovitých vŕb a stromov rastúcich vo vode. V prípade vyschnutia alebo výrazného poklesu vody hniezdisko zanechávajú. V podstate celá populácia je sústredená v južnej časti územia v komplexe mokradí mŕtveho ramena Tice, v klimaticky priaznivých rokoch hniezdi aj v oblasti Veľkej Krčavy.

Tabuľka č. 44: Definovanie stavu druhu chavkoš nočný (*Nycticorax nycticorax*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie/ populačná hustota	Hniezdna populácia má každoročne v posledných 5 rokoch 120 – 170 párov	Hniezdna populácia sa každoročne v posledných 5 rokoch udržiava v rozmedzí 50 – 120 párov	Hniezdna populácia každoročne v posledných 5 rokoch má pod 50 párov
	1.2. populačný trend	Hniezdna populácia v posledných 5 rokoch má rastúci trend o viac ako 20 %	Hniezdna populácia je v posledných 5 rokoch stabilná, resp. kolíše v rozsahu ± 20 %	Hniezdna populácia v posledných 5 rokoch poklesla o viac ako 20 %
	1.3 .areálový trend	Areál sa v posledných 5 rokoch zväčšuje o viac ako 20 %, obsadzovaním nových hniezdných lokalít, príp. populácia je rozptýlená minimálne do 3 hniezdných kolónií	Hniezdny areál je v posledných 5 rokoch stabilný, príp. populácia je rozdelená aspoň do 2 hniezdných kolónií	Hniezdny areál má v posledných 5 rokoch klesajúci trend, znižuje o 20 % a viac, populácia je sústredená v jednej kolónii

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Nenarušované močiare, mŕtve ramená s vhodným porastom krov alebo stromov rastúcich vo vode, so stabilnou hladinou vody počas celého hniezdného obdobia	Močiare, mŕtve ramená so stabilnou alebo kolísajúcou vodnou hladinou počas hniezdného obdobia, s vhodnými porastami porastom krov vo vode, v malej miere narušované antropickými aktivitami	Močiare a mŕtve ramená bez vhodného porastu, vysychajúce počas hniezdného obdobia, s intenzívnymi antropickými aktivitami v ich bezprostrednom okolí
	2.2. potravný biotop	Plytké nevysychajúce močiare, ramená s plytčinami a podmáčané lúky, bez antropických vplyvov počas hniezdného obdobia s vysokou diverzitou vodných ako aj suchozemských druhov živočíchov	Plytké nevysychajúce, prípadne periodicky vysychajúce močiare, ramená, s okrajovými plytčinami, lúky mierne narušované antropickými aktivitami bez negatívneho dopadu na ich stav s nižšou diverzitou vodných ako aj suchozemských druhov živočíchov	Loviská s nízkou diverzitou vodných ako aj suchozemských druhov živočíchov, mokrade vysychajúce ešte počas hniezdného obdobia, rybníky a ramená bez plytčín a brehových porastov, intenzívne antropicky narušované
Ohrozenie	3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Počas hniezdného obdobia nedochádza k negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách majúcich vplyv na úspešnosť hniezdenia, druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstrelom	Počas hniezdného obdobia dochádza k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstrelom	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia, likvidácia druhu strelnými zbraňami
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdne lokality bez negatívnych antropických vplyvov počas celého roka (zmeny vodného režimu, výrub porastov, vypaľovanie)	Hniezdne lokality počas hniezdného obdobia bez negatívnych antropických vplyvov (vypaľovanie, výrub stromov a krov, zmeny vodného režimu), zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov	Hniezdny biotop intenzívne narušovaný vypaľovaním, likvidáciou porastov, odvodňovaním

Tabuľka č. 45: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
Populácia	1.1. veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. populačný trend	3	3	9
	1.3. areálový trend	2	3	6
Biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	3	2	6
Ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov:				60
Dosiahnuté body:				48

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 80 %

Tabuľka č. 46: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
80 %		

Na základe zadaných kritérií hodnotenia vychádza pre druh chavkoš nočný v celkovom hodnotení v CHVÚ dobrý priaznivý stav (A). Pre všetky hodnotiace kritériá bol stanovený priemerný alebo dobrý priaznivý stav. Zásadným problémom pre tento druh v území je stav hniezdnych/potenciálne hniezdnych lokalít z hydrologického pohľadu. Chavkoš nočný vyžaduje na zahniezdenie močiare so stálou a dostatočne hlbokou vodou. Počas suchých rokov, zvlášť ak nasledujú po sebe, dochádza na väčšine lokalít k pomerne rýchlemu a výraznému poklesu vôd, či až ich vysychaniu, čím sa výrazne znižuje ponuka vhodných hniezdisk pre tento druh, resp. dochádza k ich zanechávaniu.

1.6.3.1.16. Definovanie stavu druhu strakoša obyčajného v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Hniezdi vo vhodných biotopoch rovnomerne v celom CHVÚ, patrí tu medzi bežné a najviac rozšírené druhy. Celková **hniezdna populácia na území CHVÚ sa odhaduje na 2 700 – 5 300 párov**, čo predstavuje približne 4,5 % slovenskej hniezdnej populácie (65 000 – 130 000) párov. Populácia sa javí ako stabilná s miernymi výkyvmi.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Vo vhodných biotopoch je druh rozšírený prakticky na celom CHVÚ. Preferuje polootvorené nelesné biotopy, hlavne väčšie krovinné formácie s trnitými krami a solitérmi stromov, často extenzívne obhospodarované i opustené a zarastajúce suchšie pasienky, lúky, krovité medze, remízky, okraje redších listnatých lesov, menej i svetlé staré sady, vinice, záhrady a parky.

Tabuľka č. 47: Definovanie stavu druhu strakoš obyčajný (*Lanius collurio*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	V území hniezdi viac ako 4000 párov	V území hniezdi 2000 – 4000 párov	V území hniezdi menej ako 2000 párov
	1.2. populačný trend	Za obdobie 5 rokov populácia narastla o vyše 20 %	Za obdobie 5 rokov je populácia stabilná s osciláciou ± 20 %	Za obdobie 5 rokov populácia poklesla o vyše 20 %
	1.3. veľkosť areálu	Druh je rozšírený na viac ako 80 % PPF v CHVÚ	Druh je rozšírený na 50 – 80 % rozlohy PPF	Druh je rozšírený na menej ako 50 % rozlohy PPF
	1.4. areálový trend	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch zväčšuje.	Hniezdny areál je v posledných 5 rokoch stabilný, príp. s miernymi výkyvmi (do ± 20 %)	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch zmenšuje
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Väčšie krovité formácie, extenzívne pasienky a lúky s dostatkom trnitých krov, zarastajúce lúky a pasienky na viac ako 50 % územia	Menšie krovité formácie, extenzívne pasienky a lúky s menšou ponukou krov len na okrajoch lesov, remízok, medzi popri cestách	Okraje lesov, remízok a medzi intenzívne poľnohospodársky a lesnícky využívané
	2.2. potravný biotop	Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom trnitých krov a hmyzu bez chemizácie sa vyskytujú na viac ako 50 % územia	Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom trnitých krov a hmyzu bez chemizácie sa vyskytujú na 30 – 50 % územia	Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom trnitých krov a hmyzu bez chemizácie sa vyskytujú na menej ako 30 % územia

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Ohrozenie	3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Počas hniezdneho obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, druh nie je ohrozovaný zástrelom a odchytom	Počas hniezdneho obdobia dochádza k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný zástrelom a odchytom na hniezdiskách alebo loviskách	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia (zástrel, odchyt)
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdneho biotopu	Hniezdne lokality bez negatívnych antropických vplyvov na stav biotopu počas celého roka	Hniezdne lokality počas hniezdneho obdobia bez negatívnych antropických vplyvov, zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov	Hniezdne biotopy sú výrazne ohrozované antropickou činnosťou, dochádza k likvidácii hniezdneho biotopu (napr. výruby, vypaľovanie krovín)

Tabuľka č. 48: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. veľkosť areálu	3	2	6
	1.4. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. potravný biotop	3	2	6
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	3	1	3
	3.2. ohrozenie hniezdneho biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				57
Dosiahnuté body				49

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 86 %

Tabuľka č. 49: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
86 %		

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh strakoš obyčajný zaradený v celkovom hodnotení do dobrého priaznivého stavu s hodnotou 86 %. Všetky stanovené kritériá boli vyhodnotené v dobrom alebo priemernom stave. Populácia sa v posledných rokoch javí ako stabilná, bez výrazných výkyvov. Medziročne môžeme pozorovať mierne výkyvy v početnosti, ktoré sú ale krátkodobé a môžu súvisieť s nízkou hniezdnou úspešnosťou v predošlom roku alebo s neznámymi negatívnymi faktormi na zimoviskách alebo počas migrácie.

1.6.3.1.17. Definovanie stavu druhu strakoš kolesár v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie **v posledných 5 rokoch hniezdi pravidelne 17 – 20 párov**, čo je vzhľadom na rozlohu a charakter územia relatívne nízka početnosť. Populácia je rozptýlená takmer v celom CHVÚ s výnimkou súvislejších lesov a zamokrených území. Najviac hniezdiacich párov sa nachádza v južnej časti územia v oblasti Strážne, Veľký Kamenec, Veľký Horeš. V čase vytvárania sústavy CHVÚ sa jednalo o 6. najvýznamnejšie územie pre tento druh. Výsledky mapovania v rokoch 2010 – 2012 však poukázali na väčší význam územia, ktoré má po CHVÚ Poľana druhú

najpočetnejšiu populáciu druhu na Slovensku. Populácia v CHVÚ Medzibodrožie sa iba jemne zvýšila (dôvodom pravdepodobne bolo iba lepšie zmapované územie), ale populácie v iných častiach Slovenska poklesli na kritické hodnoty. Dokonca mapovanie v období 2010 - 2020 poukázalo na ešte vyššiu početnosť (25 – 50 párov). Cieľom budúcich opatrení pre tento druh by malo byť zvýšenie priaznivého stavu strakoša kolesára na stupeň A – dobrý.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Obýva otvorenú až polootvorenú štruktúrovanú poľnohospodársku krajinu s dostatkom vetrolamov, poľných lesíkov a starých solitérnych stromov. Preferuje oblasti s vyšším podielom lúk a pasienkov, často hniezdi v stromoradiach lemujúcich poľné alebo málo frekventované cesty.

Tabuľka č. 50: Definovanie stavu druhu strakoš kolesár (*Lanius minor*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	V území hniezdi viac ako 40 párov	V území hniezdi 30 – 40 párov	V území hniezdi menej ako 30 párov
	1.2. populačný trend	V posledných 5 rokoch nárast hniezdnej populácie (o 20 %)	V posledných 5 rokoch zotrvávanie populácie v priemernom stave	V posledných 5 rokoch pokles populácie o viac ako 20 %
	1.3. areálový trend	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch zväčšil o viac ako 30 %	Hniezdny areál je v posledných 5 rokoch stabilný, zmeny sú v rozpätí ± 30 %	Areál sa v posledných 5 rokoch zmenšuje o viac ako 30 %
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Staré sady, extenzívne využívané pasienky, lúky s dostatkom vyšších solitérnych stromov a vetrolamov, stromoradia v krajine	Polointenzívne využívané sady, pasienky, lúky s vyššími stromami, dostatok stromoradií v poľnohospodársky intenzívne využívannej krajine	Poľnohospodársky intenzívne využívaná pôda bez vhodnej sprievodnej zelene
	2.2. potravný biotop	Štruktúrovaná krajina s prevahou lúk, pasienkov, maloplošných polí, s pestrou ponukou veľkých druhov hmyzu	Lúky a pasienky v extenzívne využívannej krajine s dostatočným výskytom vhodného hmyzu	Intenzívne kosené, pasené a chemicky ošetrované plochy, obkolesené veľkoplošne využívanou ornou pôdou, s nedostatočnou potravnou ponukou
Ohrozenie	3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Na hniezdných lokalitách nie je druh cielene človekom prenasledovaný ani neúmyselne vyrušovaný	Na hniezdných lokalitách nie je druh cielene človekom prenasledovaný, iba v menšej miere neúmyselne vyrušovaný	Na hniezdných lokalitách je druh cielene človekom prenasledovaný alebo nadmieru vyrušovaný
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdny biotop nie je ohrozovaný výrubom solitérnych stromov, stromoradií, vetrolamov, poľných remízok, na hniezdných lokalitách nedochádza k rozorávaniu lúk a pasienkov alebo k ich nadmernej sukcesii	Na hniezdných lokalitách nedochádza k rozorávaniu lúk a pasienkov alebo k ich nadmernej sukcesii, k výrubom solitérnych stromov, stromoradií, vetrolamov, poľných remízok dochádza len v miere nemajúcej vplyv na veľkosť populácie	Hniezdny biotop je ohrozovaný plošným výrubom solitérnych stromov, stromoradií, vetrolamov, poľných remízok, na hniezdných lokalitách dochádza k rozorávaniu lúk a pasienkov alebo k ich nadmernej sukcesii

Tabuľka č. 51: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
Populácia	1.1. veľkosť populácie/pop. hustota	1	3	3
	1.2. populačný trend	1	3	3
	1.3. areálový trend	2	2	4
Biotop	2.1. hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. potravný biotop	3	3	6
Ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				60
Dosiahnuté body				37

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 62 %

Tabuľka č. 52: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33%
	62 %	

Na základe zadaných kritérií hodnotenia vychádza pre druh strakoš kolesár v celkovom hodnotení v CHVÚ priemerný priaznivý stav (B). Dve najdôležitejšie kritéria – veľkosť populácie a populačný trend – však boli vyhodnotené v nepriaznivom stave. V posledných 10-tich rokoch síce došlo k postupnému miernemu nárastu populácie, jej početnosť ale neodráža veľkosť a dobrý stav vhodných biotopov v CHVÚ Medzibodrožie a ani zďaleka sa nepribližuje k stavu v 80-tych rokoch 20. storočia. Napriek tomu je Medzibodrožie druhým najvýznamnejším územím pre zachovanie druhu na Slovensku a jeho situáciu v území môžeme považovať za priaznivú.

1.6.3.1.18. Definovanie stavu druhu výrik lesný v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie sa v rokoch 2000-2020 odhaduje hniezdenie maximálne 3 párov výrika lesného, čo je vzhľadom na rozlohu a charakter územia nízka početnosť. Nakoľko sa druh na hniezdiskách správa ako fluktuant, je obtiažne stanoviť jeho populačný a areálový trend. Hniezdenie bolo zatiaľ doložené len v juhovýchodnej časti územia.

Hlavné biotopy výskytu:

Výrik lesný obýva otvorenú až poloopenú štruktúrovanú krajinu s dostatkom starých dutinových stromov – okraje lesov s prechodom na lúky a pasienky, staré sady, solitérny stromy a stromoradia na vhodných biotopoch, staršie parky a záhrady aj v intravilánoch sídel (DANKO A KOL., 2002).

Tabuľka č. 53: Definovanie stavu druhu výrik lesný (*Otus scops*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1 veľkosť populácie	V území hniezdi každoročne viac ako 20 párov za obdobie 5 rokov	V území hniezdi každoročne 10 – 20 párov za obdobie 5 rokov	V území hniezdi každoročne menej ako 10 párov za obdobie 5 rokov
	1.2 populačný trend	V ostatných 5 rokoch nárast hniezdnej populácie o viac ako 20 %,	V posledných 5 rokoch osciluje početnosť ± 20 %	V posledných 5 rokoch pokles populácie o viac ako 20 % alebo jej stagnácia na nepriaznivom stave
	1.3 veľkosť areálu	Druh hniezdi na minimálne 10 lokalitách CHVÚ za obdobie 5 rokov	Druh hniezdi na 5-10 lokalitách CHVÚ za obdobie 5 rokov	Druh hniezdi na menej ako 5 lokalitách CHVÚ za obdobie 5 rokov

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
	1.4 areálový trend	Počet hniezdných lokalít sa v posledných 5 rokoch zväčšil o viac ako 2 lokality	Počet lokalít sa v posledných 5 rokoch nemení, prípadne kolíše ± 20 %	Počet hniezdných lokalít za obdobie 5 rokov sa zmenšil o 2 a viac lokalít.
Biotop	2.1 hniezdny biotop	Sady, záhrady, parky, stromoradia a solitérne stromy s podielom vhodných dutinových stromov minimálne 10 %.	Sady, záhrady, parky, stromoradia a solitérne stromy s podielom vhodných dutinových stromov 4 – 10 %	Absencia starých stromov v sadoch, záhradách, parkoch, stromoradiach a solitéroch, podiel vhodných dutinových stromov pod 4 %
	2.2 potravný biotop	Bohato štruktúrovaná krajina s prevahou extenzívne využívaných lúk, pasienkov, xerothermov a maloplošných polí.	50 % podiel intenzívnej poľnohospodárskej krajiny s menším podielom extenzívnych lúk a maloplošných polí.	Viac ako 60 % územia tvorí intenzívna poľnohospodárska krajina s rozľahlými lánmi.
Ohrozenie	3.1 stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Prenasledovanie a vyrušovanie druhu je len potenciálnym ohrozením v menej ako 10 % teritórií.	Prenasledovanie a vyrušovanie druhu je len neúmyselné v 10 – 20 % teritórií alebo dochádza k úmyselnému vyrušovaniu max. 1 hn. páru hniezdiaceho v intraviláne. Pri teritóriách v intravilánoch sa za vyrušovanie považuje len úmyselné vyrušovanie tokajúcich alebo krmiacich adultov a vyletených mláďat	Každoročne dochádza k neúmyselnému vyrušovaniu druhu na viac ako 20 % lokalít alebo úmyselnému vyrušovaniu viac ako 1 hniezdného páru v intraviláne.
	3.2 stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Lúky a pasienky sú extenzívne obhospodarované, nedochádza k výrubom dutinových stromov a rozptýlenej drevinnej vegetácie.	Lúky a pasienky nie sú každoročne kosené a spásané, dochádza k zarastaniu. Odstraňované sú len prestarnuté stromy.	V hniezdných lokalitách dochádza k rozsiahlym výrubom dutinových stromov, likvidovaniu sadov a stromoradií, rozorávaní lúk a ďalším aktivitám majúcim zásadný negatívny vplyv na populáciu

Tabuľka č. 54: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1 veľkosť populácie/pop. hustota	1	3	3
	1.2 populačný trend	1	3	3
	1.3 veľkosť areálu	1	2	2
	1.4 areálový trend	1	2	2
biotop	2.1 hniezdny biotop	2	3	6
	2.2 potravný biotop	2	3	6
ohrozenia	3.1 ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2 ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				66
Dosiahnuté body				34

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 52 %

Tabuľka č. 55. Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		52 %

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh výrik lesný zaradený v celkovom hodnotení do nepriaznivého stavu s hodnotou 52 %. Druh hniezdi v CHVÚ Medzibodrožie len v počte niekoľkých párov, v niektorých rokoch pravdepodobne nehniezdi vôbec. Vzhľadom na rozlohu a stav potenciálnych hniezdných a potravných biotopov je to veľmi nízka početnosť. Dôvody tohto stavu sú nejasné, súvisia pravdepodobne s celkovým stavom populácie na severnom okraji areálu rozšírenia. Monitoringu tohto druhu by bolo potrebné venovať vyššiu pozornosť.

1.6.3.1.19. Definovanie stavu druhu kalužiak červenonohý v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Na Slovensku patrí k nehojne hniezdiacim druhom. Vyskytuje sa roztrúsene na vhodných lokalitách prakticky na celom území, hlavne počas ťahu, najmä v nížinných oblastiach západného a východného Slovenska. Hniezdi v nížinatých oblastiach, akou je aj CHVÚ Medzibodrožie. V CHVÚ v **rokoch 2000-2020 hniezdilo 0 - 15 párov**. Hniezdi nehojne a jeho počty kolíšu v závislosti od klimatických podmienok a dostupnosti vhodných hniezdných biotopov. V minulosti bol kalužiak červenonohý bežným hniezdičom lúk a pasienkov v Medzibodroží, ale v súčasnosti je zriedkavý a trpí na nevhodnú starostlivosť až zanikanie mokrých lúk a pasienkov. Hniezdenie druhu je tu obmedzené v podstate už iba na 2 územia (Borzva pri Lelesi, lúky pri Oboríne – Kucany) a len príležitostne zahniezdi aj inde. Napriek tomu CHVÚ Medzibodrožie je pre uvedený druh jedným z najvýznamnejších hniezdísk na Slovensku.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Primárne boli a sú jeho hniezdnym biotopom v našich podmienkach vlhké lúky a pasienky, pričom podmienkou pre zahniezdenie je vytvorenie vyhovujúcej štruktúry trávnatého biotopu vhodným manažmentom (kosenie, pastva, vodný režim). Hniezdi tiež v otvorených mokradiach s plytkou vodou a dobrým rozhľadom, ako napr. poľné mláky (takéto hniezdenia sú obyčajne neúspešné kvôli rýchlemu vysychaniu a zarastaniu lokalít) alebo na dnách vypustených rybníkov s nízkym bylinným porastom.

Tabuľka č. 56: Definovanie stavu druhu kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	V území pravidelne hniezdi viac ako 10 párov	V území pravidelne hniezdi 5-10 párov	V území hniezdi do 5 párov alebo hniezdi nepravidelne
	1.2. populačný trend	Za obdobie 5 rokov populácia narastla o vyše 20 %	Za obdobie 5 rokov je populácia stabilná s osciláciou +20 %	Za obdobie 5 rokov populácia poklesla o vyše 20 %
	1.3. veľkosť areálu	Min. 70 % vhodných hniezdných biotopov obsadených min. 10 pámi	30 – 70 % vhodných hniezdných biotopov obsadených 5-10 pámi	Druh hniezdi len na ploche menšej ako 30 % vhodných biotopov, príp. hniezdiská sú obsadzované nepravidelne
	1.4. areálový trend	Hniezdny areál sa dlhodobo udržiava na viac ako 70 % z vhodných hniezdných biotopov	Hniezdny areál kolíše na ploche 30-70 % z vhodných hniezdných biotopov	Areál sa dlhodobo znižuje

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Viac ako 50 % celkovej rozlohy rozľahlých vlhkých lúk (nad 50 ha) s plytkými vodami bez úplného vysychania v hniezdnom období je udržiavaných a extenzívne spásaných	20 – 50 % rozlohy rozľahlých vlhkých lúk s plytkými vodami bez úplného vysychania v hniezdnom období je udržiavaných a extenzívne spásaných	Nedostatok vlhkých lúk s plytkými vodami, výrazné kolísanie vodnej hladiny počas hniezdného obdobia, nedostatočná starostlivosť o lúky (včasné alebo príliš neskoré kosenie, absencia pasenia lúk)
	2.2. potravný biotop	Viac ako 50 % celkovej rozlohy vlhkých lúk s extenzívnym pasením dobytká, prípadne plytké stojaté vody so širokým litorálom	20 – 50 % rozlohy vlhkých lúk s extenzívnym pasením dobytká v hniezdnom období	Nedostatok plytkých stojatých vôd, lúky intenzívne obhospodarované a rušené ľuďmi prípadne zanedbané a zarastajúce
Ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je rušený na hniezdiskách a loviskách, nie je ohrozovaný zastrelením	Negatívne antropické vplyvy na hniezdiskách bez významného vplyvu na úspešnosť hniezdenia	Druh je na hniezdiskách a loviskách vyrušovaný do miery významne negatívne ovplyvňujúcej úspešnosť hniezdenia, príp. úmyselne likvidovaný
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdny biotop nie je ohrozovaný včasným kosením v hniezdnom období (pred 30. 6.), intenzívnou pastvou (zaťaženie je do 0,3 VDJ/ha), chemizáciou, ale ani zanedbávaním manažmentu lúk (lúky sú kosené, extenzívne spásané)	Hniezdny biotop je v hniezdnom období ohrozovaný kosením a intenzívnejšou pastvou (0,3 – 0,5 VDJ/ha), chemizáciou, manažment biotopov lúk nie je zabezpečený v dostatočnej miere	Hniezdny biotop je v hniezdnom období nadmerne ohrozovaný včasným kosením a intenzívnou pastvou (nad 0,5 VDJ/ha), chemizáciou a napúšťaním rybníkov počas hniezdenia, prípadne je manažment lúk úplne nevhodný (mulčovanie, absencia pastvy)

Tabuľka č. 57: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. populačný trend	1	3	3
	1.3. veľkosť areálu	1	3	3
	1.4. areálový trend	1	3	3
biotop	2.1. hniezdny biotop	1	3	3
	2.2. potravný biotop	2	3	6
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	3	3	9
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				72
Dosiahnutý počet				36

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 50 %

Tabuľka č. 58: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		50 %

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh kalužiak červenonohý zaradený v CHVÚ Medzibodrožie v celkovom hodnotení do nepriaznivého stavu s hodnotou 50 %. Jeho hniezdne početnosti v posledných rokoch klesajú, pričom v rokoch 2012 – 2013 hniezdili v CHVÚ už len 2 – 3 páry.

1.6.3.1.20. Definovanie stavu druhu kačica chrapačka v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie hniezdi v rokoch 2000-2020, v závislosti od dostatku vody v močiaroch, 0 – 30 párov. Populácia je pomerne rovnomerne rozložená v rámci celého CHVÚ, s výnimkou severovýchodnej časti, kde chýbajú vhodné biotopy. Ide o jedno z najvýznamnejších území pre druh v rámci celého Slovenska.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Plytké vodné plochy s bohatými pobrežnými porastmi mokraďovej vegetácie, močiare s prechodmi do vlhkých lúk, kanály s bohatšími pobrežnými porastmi mokraďovej vegetácie a lúčnymi spoločenstvami v blízkosti.

Tabuľka č. 59: Definovanie stavu druhu kačica chrapačka (*Anas querquedula*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	Nad 30 hniezdiacich párov	15 – 30 hniezdiacich párov	Pod 15 hniezdiacich párov
	1.2. populačný trend	Početnosť populácie stúpa o vyše 20 % za 5 rokov	Početnosť populácie je za obdobie 5 rokov stabilná alebo kolíše ± 20 %	Populácia za obdobie 5 rokov klesá o vyše 20 %
	1.3. veľkosť areálu	Druh sa v hniezdnom období vyskytuje na min. 25 močiaroch	Druh sa v hniezdnom období vyskytuje na 10 – 25 močiaroch	Druh sa v hniezdnom období vyskytuje na menej ako 10 močiaroch
	1.4. areálový trend	Areál sa zväčšuje, alebo je dlhodobo stabilný na dobrom stave	Areál je dlhodobo stabilný na priemernom stave, alebo kolíše ± 30 %	Areál sa znižuje o viac ako 30 %, alebo je dlhodobo na nepriaznivom stave
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Dostatok vhodných lúčnych porastov merateľných na hektáre v blízkosti, alebo pás lúčneho porastu široký min. 10 m na min. 50 % obvodu potenciálnych hniezdných lokalít so stálou vodnou hladinou počas celého hniezdného obdobia	Potenciálne hniezdne lokality so stálou vodnou hladinou počas celého hniezdného obdobia s lúčnymi porastmi v blízkosti merateľnými aspoň na are, alebo s pásom lúčneho porastu širokým 5-10 m na 10 – 50 % obvodu	Potenciálne hniezdne lokality so stálou vodnou hladinou počas celého hniezdného obdobia bez lúčnych porastov v blízkosti, merateľných aspoň na are, alebo bez pásu lúčneho porastu aspoň na 10 % po obvode, prípadne s jeho šírkou pod 5 m

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
	2.2. potravný biotop	Na min. 70 % potenciálnych hniezdísk, alebo v ich blízkosti existujú močiare s kvalitnou vodou počas celého roku a s ponukou väčších vodných bezstavovcov a malých stavovcov (obojživelníkov a rýb)	Na 30 – 70 % potenciálnych hniezdísk, alebo v ich blízkosti sú aspoň v hniezdnom období nevysychajúce periodicky zavodňované močiare, ktoré však umožňujú rozvoj iba menším vodným bezstavovcom, prípadne obojživelníkom	Na viac ako 70 % potenciálnych hniezdísk chýbajú močiare s vodnou hladinou aspoň počas hniezdnej doby, prípadne voda má zľú kvalitu, ktorá neumožňuje rozvoj väčších vodných bezstavovcov a malých stavovcov (obojživelníkov a rýb)
Ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je ohrozovaný zástrelom a viac ako 70 % hniezdných lokalít je kosených po 21. 6., čo umožňuje úspešné vyvedenie mláďat	Druh je ohrozovaný zástrelom iba výnimočne a v mimohniezdnej dobe, a skoré kosenie (pred 21.06.) ohrozuje 30 – 70 % hniezdných lokalít	Druh je ohrozovaný zástrelom počas celého roku a skoré kosenie lúk (pred 21. 6.) ohrozuje viac ako 70 % hniezdných lokalít
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Viac ako 70 % hniezdných lokalít nie je počas celého roka ohrozovaných negatívnymi antropickými aktivitami (rozorávanie TTP, odvodňovanie, apod.), nepodliehajú úspešnej činnosti a sú každý rok aspoň raz pokosené, prípadne sú spásané dobytkom po hniezdnej dobe	30 – 70 % hniezdných lokalít nie je ohrozovaných negatívnymi antropickými aktivitami, ktoré by viedli k ich trvalej likvidácii, ale vplyvom nepravidelnej kosby podliehajú zarastaniu viacročnými bylinami, prípadne krovím	Viac ako 70 % hniezdných lokalít je výrazne ohrozovaných negatívnymi antropickými aktivitami, ktoré vedú až k jeho dočasnej, alebo trvalej likvidácii, alebo podliehajú intenzívnej sukcesii vplyvom absencie kosby a pastvy

Tabuľka č. 60: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. veľkosť areálu	2	3	6
	1.4. areálový trend	2	3	6
biotop	2.1. hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. potravný biotop	3	2	6
ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia druhu	2	3	6
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				69
Dosiahnuté body				51

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 74 %

Tabuľka č. 61. Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	74 %	

Na základe hodnotiacich kritérií sa druh kačica chrapačka v celkovom hodnotení zaraďuje do priemerného stavu, s hodnotou 74 %. Kačica chrapačka je stálym členom ornitofauny CHVÚ, jej stavy však závisia od dostatku vody vo

vhodných močiaroch. Preukazovanie hniezdenia je u tohto druhu problematické pre skrytý spôsob života. Počty párov sa stanovujú na základe pozorovania samíc vodiacich mláďatá, alebo sa odhadujú na základe pravidelného výskytu druhu v hniezdnom období.

1.6.3.1.21. Definovanie stavu druhu včelárik zlatý v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Druh obýva vhodné xerothermné biotopy v celom CHVÚ. V území hniezdi **odhadom 350 – 400 hniezdných párov** a populácia sa javí ako stabilná až rastúca. Včelárik hniezdi spravidla v rôzne početných kolóniách, niekedy spoločne s brehuľou riečnou. Na menších alebo zanikajúcich lokalitách zahniezdi aj jednotlivo. Druh nachádza v území dostatok potravy, a preto limitujúcim faktorom pre hniezdenie druhu a jeho početnosť, je výskyt vhodných hniezdných biotopov (BALLA, 2009). Drvivá väčšina populácie hniezdi v pieskových stenách po legálnej i nelegálnej ťažbe piesku, ktorá má v tomto prípade paradoxne pozitívny vplyv na hniezdný biotop druh. Nesmie sa však uskutočňovať v hniezdnom období. Negatívne pôsobí na druh zavážanie lokalít po ťažbe piesku odpadom, ťažba piesku aj v hniezdnom období a ojedinele aj priame prenasledovanie druhu zo strany včelárov.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Včelárik zlatý patrí k charakteristickým druhom xerothermných biotopov pieskových dún, prirodzených zosuvov a zosypov, ale najmä antropogénnych pieskových baní, ktorých je v území dostatok. Na hĺbenie hniezdných nôr využíva najmä strmé pieskové svahy, ale hniezdi aj priamo na rovnom, prípadne mierne zvlnenom teréne alebo vo vyjazdených koľajach poľných ciest. Špecifické pre hniezdne biotopy tohto druhu je ich dočasnosť. Vhodné pieskové alebo hlinené steny veľmi rýchlo podliehajú erózii a v priebehu niekoľkých rokov bez ich obnovy prirodzenou eróziou riečnych brehov, ale najmä antropickou činnosťou pri ťažbe piesku, zanikajú (DANKO A KOL., 2002).

Tabuľka č. 62: Definovanie stavu druhu včelárik zlatý (*Merops apiaster*)

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	Populácia tvorí každoročne v ostatných 5 rokoch viac ako 400 párov	Populácia v posledných 5 rokoch každoročne kolíše v rozmedzí medzi 300 – 400 párami	Populácia v posledných 5 rokoch každoročne pravidelne klesá pod 300 párov
	1.2. populačný trend	Populácia má za obdobie 5 rokov rastúci trend o viac ako 20 %	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná alebo mierne kolíše do ± 20 %	Populácia má za obdobie 5 rokov klesajúci trend o viac ako 20 %
	1.3. areálový trend	V území pravidelne vznikajú nové hniezdne biotopy, počet hniezdných lokalít sa za posledných 5 rokov zvýšil o 10	Počet hniezdných lokalít je za obdobie 5 rokov stabilný prípadne kolíše ± 20 % (zaniknuté lokality sú nahradzované novými)	Počet hniezdných lokalít sa za obdobie 5 rokov znížil o viac ako 10, nevznikajú žiadne nové lokality
Biotop	2.1. hniezdný biotop	Hniezdne steny sú každoročne udržiavané (odstraňovanie vegetácie, skopávanie stien), je zabezpečený manažment zabraňujúci likvidácii stien a jám v hniezdnom období, kontrola zapchávania nôr ľuďmi.	Hniezdne steny nie sú udržiavané každoročne ale len raz za 2 – 5 rokov. Včelárik hniezdi na zošikmených stenách, nedostatok kolmých pieskových stien.	Hniezdiská nie sú udržiavané, nie je kontrola ich deštrukcie počas hniezdného obdobia (V. – VIII.)
	2.2. potravný biotop	V okolí hniezdisk je dostatok plôch s väčšími druhmi hmyzu, územie tvorí extenzívna poľnohospodárska krajina s lúkami a pasienkami	Extenzívna poľnohospodárska krajina v okolí hniezdisk tvorí 20 – 40 % pôdy	Extenzívna poľnohospodárska krajina v okolí hniezdisk tvorí menej ako 20 % pôdy, prevažuje intenzívna poľnohospodárska výroba

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie vyrušovanie)	Hniezdne nory nie sú ľudmi zapchávané, druh nie je prenasledovaný.	Hniezdne nory sú zapchávané a hniezdne steny úmyselne odkopávané len ojedinele na max. 20 % lokalít.	Zapchávanie hniezdných nôr, prenasledovanie na väčšine lokalít sa deje pravidelne a na viac ako 20 % lokalít.
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Nedochádza k ťažbe piesku v hniezdnom období, v hniezdných lokalitách nie sú čierne skládky odpadu, nedochádza k zarovnávaniu a terénnym úpravám v bývalých pieskovňach	Aj keď sa staršie hniezdne steny likvidujú, vznikajú nové ťažobné steny, ohrozujúce faktory pôsobia len lokálne	Zasypávanie ťažobných jám piesku a hliny, planírovanie smetísk počas hniezdného obdobia, ohrozujúce faktory pôsobia počas hniezdného obdobia.

Tabuľka č. 63: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	2	2	4
ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia druhu	2	3	6
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				57
Dosiahnuté body				38

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 67 %

Tabuľka č. 64: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	67 %	

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh včelárík zlatý zaradený v celkovom hodnotení do priemerného priaznivého stavu s hodnotou 67 %. Všetky stanovené kritéria boli vyhodnotené v priemernom stave. Populácia sa javí ako stabilná, ale je špecifická tým, že je závislá na dostupnosti vhodných hniezdných biotopov, ktoré rýchlo zanikajú a nové vznikajú. Včeláriky preto z roka na rok dokážu opustiť dlhoročnú lokalitu alebo naopak, okamžite obsadiť novo vzniknutú. Veľký význam pre ochranu druhu má preto aktívny manažment hniezdných biotopov zo strany orgánov ochrany prírody alebo mimovládnych organizácií. Väčšina populácie totiž hniezdi v aktívnych pieskovniach, kde vtákom neustále hrozí nebezpečenstvo zničenia hniezdných stien pri ťažbe piesku.

1.6.3.1.22. Definovanie stavu druhu včelár lesný v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie stabilne hniezdi 10 – 20 párov včelára lesného, čo predstavuje cca 1 % udávanej populácie na Slovensku. Obýva hlavne jeho severnú a západnú časť. V centrálnej a južnej časti územia chýbajú pre druh vhodné biotopy. Hniezdna populácia sa javí ako mierne rastúca.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Hlavnou oblasťou výskytu v rámci CHVÚ je jeho severovýchodná časť. Vyskytuje sa tu v rozľahlejších lesných celkoch, pozdĺž rieky Latorica. Menej využíva lesy v medzihrádzovom priestore.

Tabuľka č. 65: Definovanie stavu druhu včelár lesný (*Pernis apivorus*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
populácia	1.1. veľkosť populácie	Populácia sa každoročne v 5 rokoch udržiava nad 17 hniezdných párov	Populácia sa každoročne v 5 rokoch udržiava v počte 12-17 hniezdných párov	Populácia má každoročne v 5 rokoch pod 12 hniezdných párov
	1.2. populačný trend	V 5 rokoch rast populácie, resp. jej udržiavanie v dobrom stave	Populácia je v 5 rokoch stála, alebo fluktuuje $\pm 20\%$	V 5 rokoch pokles populácie, príp. jej stagnácia v nepriaznivom stave
biotop	2.1. hniezdny biotop	V lužných lesoch výskyt porastov vhodnej druhovej (dub, jaseň, topoľ) a vekovej (nad 70 r.) štruktúry na viac ako 50 % celkovej plochy lesných porastov	V lužných lesoch výskyt porastov vhodnej druhovej (dub, jaseň, topoľ) a vekovej (nad 70 r.) štruktúry na 30 – 50 % celkovej plochy lesných porastov	V lužných lesoch výskyt porastov vhodnej druhovej (dub, jaseň, topoľ) a vekovej (nad 70 r.) štruktúry na menej ako 30 % celkovej plochy lesných porastov
	2.2. potravný biotop	Výrazne štruktúrovaná krajina (prelínanie lesov, ornej pôdy, lúk, pasienkov, mŕtvych ramien a mokradí), bez veľkoplošných monokultúr, s výskytom vhodnej a dostupnej potravy	Otvorená, vhodne štruktúrovaná krajina s nízkym podielom veľkoplošných monokultúr s výskytom dostupnej potravy	Poľnohospodárska krajina s nevhodnou štruktúrou, vysoký podiel veľkoplošných monokultúr s nevhodnými poľnohospodárskymi plodinami
ohrozenia	3.1. priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je ohrozovaný zástrelom, na hniezdiskách nedochádza k negatívnym antropickým aktivitám, ktoré by mali vplyv na úspešnosť hniezdenia	Druh nie je ohrozovaný zástrelom, na hniezdiskách dochádza k negatívnym antropickým aktivitám, ktoré ale nemajú väčší vplyv na úspešnosť hniezdenia	Druh je ohrozovaný zástrelom, negatívne antropické zásahy na hniezdiskách majú výrazný vplyv na úspešnosť hniezdenia
	3.2. ohrozenie hniezdných biotopov	Pri obnovných programoch starostlivosti o les sa uplatňuje potreba ideálneho zachovania porastov nad 80 rokov, pri zásahoch do porastov ostáva aspoň 10 % plochy porastu bez zásahu	Pri obnovných programoch starostlivosti o les sa potreba zachovania porastov nad 80 rokov uplatňuje len čiastočne, pri zásahoch ostáva bez zásahu menej ako 10 % jednotlivých porastov	Pri obnovných programoch starostlivosti o les sa potreba ideálneho zachovania porastov nad 80 rokov neuplatňuje vôbec a zásahy do porastov sú robené na celej výmere jednotlivých porastov

Tabuľka č. 66: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	3	3	9
ohrozenia	3.1. priame ohrozenie druhu	3	2	6
	3.2. ohrozenie hniezdných biotopov	1	3	3
Možný počet bodov				51
Dosiahnuté body				36

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 71 %

Tabuľka č. 67. Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	71 %	

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh včelár lesný zaradený v celkovom hodnotení do priemerného priaznivého stavu s hodnotou 71 %. Väčšina hodnotiacich kritérií boli vyhodnotené v priaznivom stave. Do nepriaznivého stavu sa dostalo iba kritérium ohrozenia hniezdneho biotopu.

1.6.3.1.23. Definovanie stavu druhu rybárik riečny v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Rybárik riečny sa pravidelne, aj keď nie početne, vyskytuje roztrúsene v celom území. Hlavnou oblasťou výskytu v rámci CHVÚ sú toky hlavných riek územia, Laborca, Latorice, Bodrogu a Ondavy. Vyskytuje sa tu priamo na hlavnom toku, ale aj na ramenách a materiálových jamách. Mimo týchto biotopov sa vyskytuje aj na močiaroch po celom území, ktoré však, zväčša kvôli nedostatku vhodných hniezdných biotopov na väčšine z nich, využíva prevažne ako potravné biotopy. V CHVÚ sa **odhaduje výskyt 15 – 25 hniezdných párov** (DANKO A KOL., 2017), čo predstavuje cca 2 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (700 – 1300). Populácia druhu v CHVÚ Medzibodrožie teda predstavuje viac ako 1 % národnej populácie. Dosahuje tu hustoty 4 – 7 párov/10 km toku.

Hlavné biotopy druhu:

Populácia rybárika riečneho je viazaná hlavne na najväčšie vodné toky územia, ktoré sú situované v severnej a západnej časti CHVÚ. Menšia časť je rozptýlená na močiaroch po celom území.

Tabuľka č. 68: Definovanie stavu druhu rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	Viac ako 30 teritórií	15 až 30 teritórií	Pod 15 teritórií
	1.2. populačný trend	Populácia za 5 rokov stúpla o viac ako 20 %	Populácia za 5 rokov je stabilná s kolísaním v rozmedzí ± 20 %	Populácia za 5 rokov klesla o viac ako 20 %
	1.3. areálový trend	V CHVÚ pribúda 20 % obsadených nových teritórií za obdobie 5 rokov	V CHVÚ sa počet novo obsadených alebo opustených teritórií pohybuje do ± 20 % za obdobie 5 rokov	V CHVÚ je počet opustených teritórií viac ako 20 % za obdobie 5 rokov
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Kolmé brehy (min. 1,5 m nad priemernou úrovňou hladiny) riek na viac ako 80 % riečnych km	Kolmé brehy (min. 1,5 m nad priemernou úrovňou hladiny) riek na viac ako 60 % riečnych km	Kolmé brehy (min. 1,5 m nad priemernou úrovňou hladiny) riek na menej ako 60 % riečnych km
	2.2. potravný biotop	Vodné toky dobre zarybnené, prevažnú väčšinu roka vhodné ako potravné zdroje, neznečisťované, na viac ako 80 %	Vodné toky dobre zarybnené, prevažnú väčšinu roka vhodné ako potravné zdroje neznečisťované, na 60 – 80 %	Vodné toky s nízkou diverzitou a početnosťou rýb, znečisťované splaškami a toxickými odpadmi
	2.3. biotopy dôležité počas zimovania	Vodné toky v zime nezamrzajúce celoplošne na viac ako 80 % plochy povodia	Vodné toky v zime nezamrzajúce celoplošne, na 60 – 80 % plochy povodia	V zime zamrzajúce celoplošne na viac ako 80 % plochy povodia

Ohrozenia	3.1. priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	V hniezdnom teritóriu nedochádza k rušeniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat	V hniezdnom teritóriu dochádza k rušeniu (rybári, člnkári, plavci) v miere bezprostredne neohrozujúcej odchov mláďat	V hniezdnom teritóriu dochádza k rušeniu (plavci, člnkári, rybári) v miere bezprostredne ohrozujúcej odchov mláďat
	3.2. deštrukcia hniezdného biotopu	Bez zásahu negatívnymi antropickými vplyvmi	Zásah negatívnych antropických vplyvov je obmedzený na 10 až 30 % riečnych km	Zásah negatívnych antropických vplyvov na viac ako 30 % riečnych km
	3.3. deštrukcia potravných biotopov	Potravné teritória na viac ako 80 % vodných tokov sú bez znečisťovania vody	Potravné teritória na 60 – 80 % vodných tokov sú znečisťované, avšak neohrozujúce diverzitu ani početnosť rýb	Potravné teritória až na 60 % vodných tokov sú znečistené tak, že znečistenie vody ohrozuje diverzitu aj početnosť rýb

Tabuľka č. 69: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. areálový trend	2	3	6
biotop	2.1. hniezdny biotop	1	3	3
	2.2. potravný biotop	2	3	6
	2.3. biotopy dôležité počas zimovania	2	3	6
ohrozenia	3.1. priame ohrozenie druhu	3	3	9
	3.2. deštrukcia hniezdného biotopu	2	3	6
	3.3. deštrukcia potravných biotopov	2	3	6
Možný počet bodov				81
Dosiahnuté body				54

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 67 %

Tabuľka č. 70. Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	67 %	

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol rybárík riečny zaradený v celkovom hodnotení do priaznivého stavu B – priemerný s hodnotou 67 %. Hodnotenie bolo založené na monitoringu hniezdnej populácie v rokoch 2000 – 2015, sledovaním výskytu v hniezdnom období, najmä nočného mapovania volajúcich samcov (RIDZOŇ A KOL. 2015, SOS/BIRDLIFE SLOVENSKO, 2013) a na výsledkoch publikovaných ďalšími autormi (DANKO A KOL., 2017). Populácia vykazuje medziročne veľké zmeny, v extrémnych rokoch (sucho, prípadne záplavy v hniezdnom období) aj o viac ako 50 %. Tento jav je závislý na prírodných podmienkach a nie je možné ho reálne ovplyvniť. Hniezdne lokality rybárika sú v Medzibodroží na brehoch štyroch najväčších riek Východoslovenskej nížiny, ktorých prietoky sú v priebehu roka veľmi rozkolísané. Obmývanie brehov a ich modelovanie je zárukou udržateľnosti vhodných hniezdných biotopov aj do budúcnosti. K výraznejším zmenám a poškodeniu biotopov rybárika riečneho dochádza najmä počas vysokých stavov vody na hlavných tokoch v prípade, že k nim dôjde počas hniezdného obdobia. Naopak v mimohniezdnom čase sú vyššie stavy na tokoch vítané, keďže udržiavajú dynamiku vzniku nových, alebo udržiavajú v dobrom stave existujúce hniezdne lokality – strmé hlinité brehy.

1.6.3.1.24. Definovanie stavu druhu ďateľ hnedkavý v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ sa odhaduje výskyt asi **40 – 50 hniezdných párov** ďateľ hnedkavého, čo predstavuje cca 1,5 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (1500 – 2500). Populácia je rovnomerne rozložená po celej ploche CHVÚ, ale je silne viazaná na intravilány obcí, ktoré sú z výmery CHVÚ vyňaté, prípadne na ich blízke okolie. Vzácné zahniezdi aj ďalej od obcí, alebo pri izolovaných usadlostiach (Tajba). Obvykle obýva jednu obec jeden pár, iba pri väčších sídlach je možné predpokladať výskyt viacerých párov (Streda nad Bodrogom, Somotor, Veľké Kapušany, Kráľovský Chlmec). Druh sa vyskytuje pravdepodobne vo všetkých obciach na ploche CHVÚ. Obýva hlavne parky, záhrady, cintoríny a hospodárske dvory. V menšej miere využíva na hniezdenie iné biotopy (napr. rýchlorastúce topole).

Hlavné biotopy druhu:

Hniezdi v dutinách stromov rôzneho druhu, často ovocných. Dutina môže byť aj pomerne nízko nad zemou (1,5 m). Dáva prednosť skupinkám stromov, v solitéroch hniezdi menej.

Tabuľka č. 71: Definovanie stavu druhu ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A -dobrý	B -priemerný	C -nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	V území hniezdi každoročne viac ako 60 párov za obdobie 5 rokov	V území hniezdi každoročne 30 – 60 párov za obdobie 5 rokov	V území hniezdi každoročne menej ako 30 párov za obdobie 5 rokov
	1.2 populačný trend	V ostatných 5 rokoch nárast hniezdnej populácie o viac ako 20 %,	V posledných 5 rokoch osciluje početnosť ± 20 %	V posledných 5 rokoch pokles populácie o viac ako 20 % alebo jej stagnácia na nepriaznivom stave
	1.3 veľkosť areálu	Druh hniezdi vo viac ako 80 % obcí v CHVÚ	Druh hniezdi v 60 – 80 % obcí CHVÚ	Druh hniezdi v menej ako 60 % obcí v CHVÚ
	1.4 areálový trend	Počet hniezdných lokalít sa v posledných 5 rokoch zväčšil o viac ako 2 lokality	Počet lokalít sa v posledných 5 rokoch nemení, prípadne kolíše ± 20 %	Počet hniezdných lokalít za obdobie 5 rokov sa zmenšil o 2 a viac lokalít.
Biotop	2.1.hniezdny biotop	Sady, záhrady, parky, stromoradia a solitérne stromy s podielom vhodných dutinových stromov minimálne 10 %	Sady, záhrady, parky, stromoradia a solitérne stromy s podielom vhodných dutinových stromov 4 – 10 %	Absencia starých stromov v sadoch, záhradách, parkoch, stromoradiach a solitéroch, podiel vhodných dutinových stromov pod 4 %
	2.2.potravný biotop	Bohato štruktúrovaná krajina s prevahou extenzívne využívaných lúk, pasienkov, xerotermov a maloplošných polí.	50 % podiel intenzívnej poľnohospodárskej krajiny s menším podielom extenzívnych lúk a maloplošných polí.	Viac ako 60 % územia tvorí intenzívna poľnohospodárska krajina s rozľahlými lánmi.

Ohrozenia	3.1.priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Prenasledovanie a vyrušovanie druhu je len potenciálnym ohrozením v menej ako 10 % teritórií.	Prenasledovanie a vyrušovanie druhu je len neúmyselné v 10 – 20 % teritórií alebo dochádza k úmyselnému vyrušovaniu max. 1 hn. páru hniezdiaceho v intraviláne. Pri teritóriách v intravilánoch sa za vyrušovanie považuje len úmyselné vyrušovanie tokajúcich alebo kŕmiacich adultov a vyletených mláďat	Každoročne dochádza k neúmyselnému vyrušovaniu druhu na viac ako 20 % lokalít alebo úmyselnému vyrušovaniu viac ako 1 hniezdneho páru v intraviláne.
	3.2.stupeň ohrozenia hniezdneho biotopu	Lúky a pasienky sú extenzívne obhospodďarované, nedochádza k výrubom dutinových stromov a rozptýlenej drevinnej vegetácie.	Lúky a pasienky nie sú každoročne kosené a spásané, dochádza k zarastaniu. Odstraňované sú len prestarnuté stromy.	V hniezdnych lokalitách dochádza k rozsiahlym výrubom dutinových stromov, likvidovaniu sádov a stromoradií, rozorávaní lúk a ďalším aktivitám majúcim zásadný negatívny vplyv na populáciu

Tabuľka č. 72: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. veľkosť areálu	3	3	9
	1.4. areálový trend	2	3	6
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	2	3	6
ohrozenia	3.1. priame ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2.stupeň ohrozenia hniezdneho biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				72
Dosiahnuté body				51

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 71 %

Tabuľka č. 73: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	71 %	

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol ďateľ hnedkavý zaradený v celkovom hodnotení do priaznivého stavu B – priemerný s hodnotou 71 %. Hodnotenie bolo založené na monitoringu hniezdnej populácie v rokoch 2000 – 2015, sledovaním výskytu v hniezdnom období, najmä nočného mapovania volajúcich samcov (RIDZOŇ A KOL. 2015, SOS/BIRDLIFE SLOVENSKO, 2013) a na výsledkoch publikovaných ďalšími autormi (DANKO A KOL., 2017). K výraznejším zmenám a poškodeniu biotopov ďateľ hnedkavého dochádza výrubom starších ovocných sádov a celkovo suchých stromov. Negatívne pôsobí aj striktné orezávanie vyschnutých konárov parkových a pamätných stromov. Vzhľadom na

demografický vývoj v území (vyľudňovanie vidieka), sa tu zanedbané, alebo veľmi extenzívne využívané plochy v intravilánoch vyskytujú vo väčšom rozsahu, čo zase druhu vyhovuje. Stav biotopov pre tento druh je hodnotený ako dobrý. Populácia je stabilná s maximálnou zmenou $\pm 10\%$.

1.6.3.1.25 Definovanie stavu druhu bocian čierny v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie bolo v rokoch **2010 – 2012 zistené hniezdenie 20 - 30 párov**, čo predstavuje vysokú hustotu cca 6,6 párov/10 km² lesných porastov. Pomerne výrazný nárast populácie v tomto území o viac ako 60 % nastal v období rokov 2000 – 2010. Populácia sa v posledných 5 rokoch javí ako stabilná s miernymi výkyvmi.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Bocian čierny hniezdi hlavne v centrálnej časti CHVÚ v lužných lesoch v okolí Latorice a dolného toku Laborca. Celá populácia je pomerne pravidelne rozptýlená hlavne v starších dubových porastoch nad 80 rokov veku. V dôsledku pomerne intenzívnej ťažby v posledných rokoch, ale časť populácie obsadzuje aj pre tento druh neobvyklé biotopy – vetrolamy a malé lesíky v otvorenej poľnohospodárskej krajine.

Tabuľka č. 74: Definovanie stavu druhu bocian čierny (*Ciconia nigra*)

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	Populácia má vyše 20 hniezdných párov	Populácia má 15 – 20 hniezdných párov	Populácia má pod 15 hniezdných párov
	1.2. populačný trend	Populácia má v posledných 5 rokoch rastúci trend (o viac ako 20 %), prípadne sa drží v dobrom priaznivom stave	Populácia je v posledných 5 rokoch stabilná v priemernom priaznivom stave alebo mierne kolíše ($\pm 20\%$)	Populácia má v posledných 5 rokoch klesajúci trend (o viac ako 20%) alebo stagnuje v nepriaznivom stave
	1.3. areálový trend	Areál má v posledných 5 rokoch rastúci trend (o viac ako 20%)	Areál je v posledných 5 rokoch stabilný, alebo mierne kolíše ($\pm 20\%$)	Areál má v posledných 5 rokoch klesajúci trend ($\pm 20\%$)
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Dostatok starých porastov (nad 80 r. veku) bez plošných holorubov a ich vyhovujúce rozloženie v území, ponechané staré stromy v mladších porastoch	Ostrovčekovitý výskyt vyhovujúcich starých porastov (nad 80 r. veku) s miernymi lesníckymi zásahmi v okolí, výskyt starých stromov v mladších porastoch	Minimálne rozlohy starých porastov (nad 80 r. veku) až ich absencia, rozsiahle ťažobné zásahy v lesoch, odstraňovanie starých stromov v mladých porastoch
	2.2. potravný biotop	Loviská s dostatkom vodných tokov a mokradí s bohatou druhovou ponukou potravy	Loviská s dostatkom vodných tokov a mokradí vysychajúcich až po hniezdnej sezóne, s dostatočnou potravnou ponukou	Loviská s nedostatočnou potravnou ponukou, mokrade vysychajúce v hniezdnom období
Ohrozenie	3.1. stupeň ohrozenia druhu	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým zásahom v okolí hniezdných biotopov, ktoré by mali vplyv na úspešnosť hniezdenia, druh nie je ohrozovaný zástrelom	Počas hniezdného obdobia dochádza len k minimálnym zásahom v okolí hniezda bez vplyvu na úspešnosť hniezdenia, druh nie je ohrozovaný zástrelom a na hniezdach úmyselne vyrušovaný	Počas hniezdného obdobia dochádza k nežiaducim antropickým vplyvom na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia, druh je ohrozovaný zástrelom
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Ťažba v starých porastoch (nad 80 r. veku) nízkej intenzity alebo sa nevyskytuje, podiel starých porastov rastie	Ťažba v starých porastoch (nad 80 r. veku) strednej intenzity, podiel vhodných porastov sa nemení	Intenzívna ťažba v starých porastoch (holoruby), podiel starých porastov klesá

Tabuľka č. 75: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. populačný trend	3	3	9
	1.3. areálový trend	3	2	6
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	3	3	9
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	1	3	3
Možný počet bodov				60
Dosiahnuté body				48

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 80 %

Tabuľka č. 76. Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
80 %		

Na základe zadaných kritérií hodnotenia vychádza pre druh bocian čierny v celkovom hodnotení v CHVÚ dobrý priaznivý stav (A). Všetky kritéria boli vyhodnotené ako dobré a priemerné v priaznivom stave, s výnimkou ohrozenia hniezdných biotopov, ktoré bolo zaradené do nepriaznivého stavu. Dôvodom tohto zaradenia je zvlášť v posledných rokoch intenzívna ťažba v starých porastoch, často aj formou maloplošných holorubov. V dôsledku toho dochádza postupne k výraznému úbytku takýchto porastov, ktoré predstavujú typický hniezdny biotop pre tento druh a dá sa predpokladať, že v budúcnosti to bude mať významný vplyv na veľkosť populácie.

1.6.3.1.26 Definovanie stavu druhu škovránik stromový v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie sa v rokoch 2000-2020 odhaduje hniezdenie 15 – 30 párov, čo predstavuje cca 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (1500 – 3000). Populácia má po výraznom poklese koncom minulého tisícročia stabilný trend. Populácia je sústredená do juhozápadnej, južnej a severnej časti CHVÚ, pričom hustota je veľmi malá. Dlhodobo chýbajú údaje o výskyte z východnej časti územia.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Hlavnou oblasťou výskytu v rámci CHVÚ je jeho južná a juhozápadná časť, konkrétne masív Tarbucky a jej blízke okolie. Tiež sa predpokladá výskyt pri Svätušiaci a Kráľovskom Chlmci a spievajúci samec bol zaregistrovaný pri Beši. Vyskytuje sa tu na rozhraní lúk a lesa a na pieskových dunách s riedkou vegetáciou. Typickým prostredím škovránika stromového sú najmä pieskové duny a pasienky s riedkou vegetáciou, ďalej extenzívne využívané lúky stepného charakteru, situované hlavne v kopcoch. Vhodným prostredím môžu byť aj okolia kameňolomov.

Tabuľka č. 77: Definovanie stavu druhu škovránik stromový (*Lullula arborea*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	Za posledných 5 rokov každoročne hniezdi v CHVÚ viac ako 30 párov	Za posledných 5 rokov každoročne hniezdi v CHVÚ 15 – 30 párov	Za posledných 5 rokov každoročne hniezdi v CHVÚ menej ako 15 párov
	1.2. populačný trend	V priebehu 5 ročného obdobia stúpila početnosť o viac ako 20 %	V priebehu 5 ročného obdobia je populácia stabilná alebo s miernymi výkyvmi (do ± 20 %)	V priebehu 5 ročného obdobia poklesla početnosť populácie o viac ako 20 %

	1.3. areálový trend	V priebehu 5 ročného obdobia sa počet lokalít s hniezdnym výskytom zvýšil o viac ako 20 %	V priebehu 5 ročného obdobia je počet lokalít s hniezdnym výskytom stabilný, prípadne mierne kolíše (do ± 20 %)	V priebehu 5 ročného obdobia sa počet lokalít s hniezdnym výskytom znížil o viac ako 20 %
Biotop	2.1.hniezdny biotop	Viac ako 80% výskytových lokalít za posledných 20 rokov je obhospodarovaných pastvou, alebo kosením, na lúkach sú ponechávané solitérne stromy a kry, nie sú ničené okraje lesných porastov	Pravidelne sa pasie, alebo kosí 50 – 80% výskytových lokalít za posledných 20 rokov, na ostávajúcej ploche dochádza k zarastaniu lesom, krikmi, prípadne sa z lúk a pasienkov odstraňujú solitérne stromy a kry	Menej ako 20% výskytových lokalít za posledných 20 rokov je obhospodarovaných pastvou, alebo kosením, z lúk sú odstraňované solitérne stromy a kry, mulčovaním až k vzrastlým stromom sú ničené okraje lesných porastov
	2.2. potravný biotop	Viac ako 80% výskytových lokalít za posledných 20 rokov je obhospodarovaných pastvou, alebo kosením	Pravidelne sa pasie, alebo kosí 50 – 80% výskytových lokalít za posledných 20 rokov	Menej ako 20 % výskytových lokalít za posledných 20 rokov je obhospodarovaných pastvou, alebo kosením
Ohrozenia	3.1. priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je ohrozovaný nezákonným odchytom, odstrelom, ani inými antropickými faktormi, na výskytových lokalitách je cieľavedome potláčaná čierna zver	Druh je maximálne na 30 % výskytových lokalít ohrozovaný antropickou činnosťou (odchyt, odstrel, motorkári na dunách a stepiach, voľný pohyb psov)	Na viac ako 30 % výskytových lokalít je druh ohrozovaný antropickou činnosťou (odchyt, odstrel, motorkári na dunách a stepiach, voľný pohyb psov, premnožená čierna zver)
	3.2. deštrukcia hniezdných/ potravných biotopov	Hniezdny biotop na známych lokalitách nie je ohrozený zarastaním krovínami a lesom, ani zanechaním pasienia a kosenia trávnych porastov	Intenzívne poľnohospodárske práce, alebo naopak zanechanie pasienia a zarastanie sa vyskytujú na menej ako 30 % výskytových lokalít	Intenzívne poľnohospodárske práce, alebo naopak zanechanie pasienia a kosenia a zarastanie sa vyskytujú na viac ako 30 % výskytových lokalít

Tabuľka č. 78: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1 veľkosť populácie	2	3	6
	1.2 populačný trend	2	3	6
	1.3 areálový trend	2	3	6
biotop	2.1 hniezdny biotop	2	3	6
	2.2 potravný biotop	2	3	6
ohrozenia	3.1 ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2 deštrukcia hniezdného a potravného biotopu	1	3	3
Možný počet bodov				63
Dosiahnuté body				39

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 62 %

Tabuľka č. 79. Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	62 %	

Podľa zadefinovaných kritérií hodnotenia stavu populácie, biotopu a ohrozenia, škovránik stromový je zaradený v CHVÚ Medzibodrožie v zmysle celkového hodnotenia do stavu priaznivého (B) s hodnotou 62 %. Rozloha i kvalita biotopu sú ešte stále dostatočné pre prežívanie málo početnej populácie druhu, ale za posledné desaťročie sa výrazne zhoršili, čo spôsobilo, že početnosť poklesla na zlomok z pôvodnej populácie. Posledné roky badať určité zlepšenie, ktorého efekt sa však zatiaľ neprejavil a ktoré bude nutné v ďalšom období sledovať. Najväčšie zmeny biotopov škovránika stromového sú spôsobené zarastaním pasienkov a lúk, ktoré boli v minulosti pravidelne kosené alebo spásané. Vyplyva to z celkového poklesu živočíšnej výroby v tomto regióne. V poslednom období však badať určité zlepšenie.

1.6.3.1.27 Definovanie stavu druhu ďateľ prostredný v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Medzibodrožie:

V CHVÚ sa odhaduje výskyt **minimálne 350 – 420 hniezdných párov**, čo predstavuje 8 – 10 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (2500 – 4000). Populácia vykazuje stabilný trend.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Populácia je rovnomerne rozmiestnená po celej lesnatej časti CHVÚ. Najväčšia jej časť žije v lesoch pozdĺž rieky Latorica, či už v medzirádzovom priestore, alebo mimo neho. Obýva väčšie komplexy lesa, viac-menej sa vyhýba otvorenejšej krajine. V optimálnych biotopoch dosahuje hustoty viac ako 1 pár/10 ha. Hlavné oblasti výskytu sú lesy v severnej a západnej časti CHVÚ, pozdĺž tokov Laborca, Latorice a Bodrogu a tiež lesné komplexy pri Kráľovskom Chlmcu aj inde. Je to obyvateľ starších dubín s vyšším podielom mŕtveho dreva.

Tabuľka č. 80: Definovanie stavu druhu ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*)

Kritéria hodnotenia		Priaznivý stav		Nepriaznivý stav
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	V CHVÚ hniezdi viac ako 300 párov	V CHVÚ hniezdi 200 – 300 párov	V CHVÚ hniezdi menej ako 200 párov
	1.2. populačný trend	Populácia stúpa o 20 % a viac v priebehu 5 rokov	Populácia je stabilná, resp. prejavuje fluktuáciu $\pm 20\%$ v priebehu 5 rokov	Populácia klesá o vyše 20 % v priebehu 5 rokov
	1.3. veľkosť areálu	Podiel dubových porastov starších ako 70 rokov je viac ako 30% z celkovej plochy lesných pozemkov	Podiel dubových porastov starších ako 70 rokov je 20 – 30% z celkovej plochy lesných pozemkov	Podiel dubových porastov starších ako 70 rokov je menej ako 20% z celkovej plochy lesných pozemkov
	1.4. areálový trend	Výmera lesa vo veku nad 70 rokov rastie za 5 rokov o vyše 10%	Výmera lesa vo veku nad 70 rokov osciluje za 5 rokov $\pm 10\%$	Výmera lesa vo veku nad 70 rokov klesá za 5 rokov o vyše 10%
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Podiel dubových porastov starších ako 70 rokov je viac ako 30% výmery lesných pozemkov v CHVÚ a aj pri vyrúbaní porastu ostane na 1ha aspoň 10 stromov na dožitie	Podiel dubových porastov starších ako 70 rokov je 20 – 30% výmery lesných pozemkov v CHVÚ a aj pri vyrúbaní porastu ostane na 1ha aspoň 5 stromov na dožitie	Podiel dubových porastov starších ako 70 rokov je menej ako 20% výmery lesných pozemkov v CHVÚ a pri vyrúbaní porastu ostane na 1ha menej ako 5 stromov na dožitie
	2.2. potravný biotop	Dubové porasty od stredného veku (40 rokov a	Dubové porasty od stredného veku (40	Dubové porasty od stredného veku (40 rokov a

		viac) tvoria 60 % a viac výmery lesných pozemkov v CHVÚ	rokov a viac) tvoria 40 – 60 % a viac výmery lesných pozemkov v CHVÚ	viac) tvoria menej ako 40% výmery lesných pozemkov v CHVÚ
ohrozenie	3.1. ohrozenie populácie	Viac ako 70 % lokalít v čase hniezdenia bez negatívnych lesohospodárskych zásahov	50-70 % lokalít v čase hniezdenia bez negatívnych lesohospodárskych zásahov	Menej ako 50 % lokalít v čase hniezdenia bez negatívnych lesohospodárskych zásahov
	3.2. ohrozenie biotopu	Pri obnovných programoch starostlivosti o les sa uplatňuje potreba ideálneho zachovania porastov nad 80 rokov, pri zásahoch do porastov ostáva aspoň 10% plochy porastu bez zásahu	Pri obnovných programoch starostlivosti o les sa potreba zachovania porastov nad 80 rokov uplatňuje len čiastočne, pri zásahoch ostáva bez zásahu menej ako 10% jednotlivých porastov	Pri obnovných programoch starostlivosti o les sa potreba ideálneho zachovania porastov nad 80 rokov neuplatňuje vôbec a zásahy do porastov sú robené na celej výmere jednotlivých porastov

Tabuľka č. 81: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1 veľkosť populácie	3	3	9
	1.2 populačný trend	2	3	6
	1.3 veľkosť areálu	2	2	4
	1.4 areálový trend	2	2	4
biotop	2.1 hniezdny biotop	2	3	6
	2.2 potravný biotop	2	2	4
ohrozenia	3.1 ohrozenie populácie	2	3	6
	3.2 ohrozenie biotopu	1	2	2
Možný počet bodov				60
Dosiahnuté body				41

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 68 %

Tabuľka č. 82: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	68 %	

Na základe zadaných kritérií dosiahnutá hodnota 68 % zaraďuje ďatľa prostredného do priemerného priaznivého stavu. Napriek prežívaniu pomerne silnej populácie v lesoch CHVÚ Medzibodrožie, sa stav hlavných biotopov druhu za posledné roky silne zhoršil zásahmi v starých dubových porastoch prakticky na celej ploche CHVÚ. Najväčšie negatívne zmeny biotopov ďatľa prostredného sú spôsobované výrubom alebo silnou fragmentáciou starších dubových porastov a do budúcnosti sčasti aj ich náhradou na monokultúry agátu a rýchlorastúcich topoľov a výrubom suchých stromov v porastoch.

1.6.3.1.28 Definovanie stavu druhu chrapkáč poľný v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Biotopy chrapkáča poľného predstavujú bylinné porasty vyššie ako 20 cm (DANKO A KOL., 2017, POLÁK, SAXA, 2005). V CHVÚ Medzibodrožie sa **odhadoval výskyt 100 – 150 hniezdných párov** (chrapkajúcich samcov), čo predstavuje

cca 10 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (1400 – 1700). Autori DANKO A KOL. (2017) uvádzajú pre chrapkáča vzhľadom na nedostatočné údaje len slovnú charakteristiku zriedkavý (10 – 100 volajúcich samcov) až vzácny (menej ako 10 samcov). Hniezdna populácia chrapkáča poľného sa **v rokoch 2000-2020 odhaduje na 5 – 30 volajúcich samcov**. Početnosť v jednotlivých rokoch môže s ohľadom na priebeh počasia (zrážky) a stav biotopov (podmáčané lúky) výrazne kolísať a v ostatných rokoch je v porovnaní s odhadom veľmi nízka. Nie je možné hodnotiť priemernú hustotu populácie, nakoľko hniezdiace vtáky sú v CHVÚ rozptýlené veľmi nerovnomerne. Bývajú koncentrované v biotopoch podmáčaných lúk, pričom v ostatných biotopoch poľnohospodárskej krajiny chýbajú. Pri optimálnych podmienkach sú hustoty 1 samec/km línie. Hlavné oblasti výskytu sú pri vhodných podmienkach takmer v celom CHVÚ. Je viazaný na lúčne a ruderalne stanovišťa. Najpravidelnejšie obsadzovanými sú lúky pri Ptrukši, Čičarovciach, Beši, Boťanoch, Poľanoch, alebo Hrušove.

Hlavné biotopy druhu:

Typickým prostredím chrapkáča sú extenzívne využívané podmáčané lúky a oblasti pravidelne nevyužívané ľudskou činnosťou (napr. okraje mokradí, ruderalne biotopy – rumoviská a skládky organického materiálu). Osobitný typ biotopu predstavujú opustené poľnohospodárske pozemky – napr. úhory, kde sa nevykonáva žiadna činnosť.

Tabuľka č. 83: Definovanie stavu druhu chrapkáč poľný (*Crex crex*)

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1 veľkosť populácie	V CHVÚ sa každoročne vyskytuje viac ako 50 volajúcich samcov za obdobie 5 rokov	V CHVÚ sa vyskytuje každoročne 30 – 50 volajúcich samcov za obdobie 5 rokov	V CHVÚ sa každoročne vyskytuje do 30 volajúcich samcov za obdobie 5 rokov
	1.2 populačný trend	Populácia za obdobie 5 rokov rastie o minimálne 20 %	Populácia za obdobie 5 rokov je stabilná s výkyvmi do ± 20 %	Populácia za obdobie 5 rokov klesá o vyše 20 %
	1.3 veľkosť areálu	Volajúce samce sú zaznamenané na viac ako 75 % poľnohospodárskeho pôdneho fondu (PPF) počas 5 rokov	Volajúce samce sú zaznamenané na 50 – 75 % PPF počas 5 rokov	Volajúce samce sú zaznamenané na menej ako 50 – 75 % PPF počas 5 rokov
	1.4 areálový trend	Počet miest s chrapkajúcimi samcami stúpa minimálne o 20 % za obdobie 5 rokov	Počet miest s chrapkajúcimi samcami je stabilný, prípadne klesá v rozsahu 20 % za obdobie 5 rokov	Počet miest s chrapkajúcimi samcami klesá za obdobie 5 rokov o viac ako 20 %
Biotop	2.1. hniezdny a potravný biotop	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú viac ako 30 % PPF	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú 20 – 30 % PPF	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú menej ako 20 % PPF
	2.2. hniezdny a potravný biotop	Výmera trávnatých porastov v CHVÚ rastie o vyše 5 % za obdobie 5 rokov* ¹	Zmeny vo výmere trávnatých porastov v CHVÚ nepresahujú 5 % za obdobie 5 rokov* ¹	Výmera trávnatých porastov v CHVÚ klesá o vyše 5 % za obdobie 5 rokov* ¹
	2.3. biotopy dôležité počas migrácie	Počas obdobia migrácie (august – september) tvorí rozsah nevykosených plôch alebo iných bylinných porastov vyšších ako 30 cm, viac ako 10 % otvorenej krajiny	Počas obdobia migrácie (august – september) tvorí rozsah nevykosených plôch alebo iných bylinných porastov vyšších ako 30 cm 5 – 10 % otvorenej krajiny	Počas obdobia migrácie (august – september) je rozsah nevykosených plôch alebo iných bylinných porastov vyšších ako 30 cm menej ako 5 % otvorenej krajiny
Ochrozenia	3.1. priame ohrozenie druhu	Viac ako 70 % lokalít je v čase hniezdenia (15. 5. – 1. 8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov, za obdobie 5 rokov* ²	45-70 % lokalít je v čase hniezdenia (15. 5. – 1. 8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov, za obdobie 5 rokov* ²	Menej ako 45 % lokalít je v čase hniezdenia bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov, za obdobie 5 rokov* ²

3.2. priame ohrozenie druhu	Viac ako 75 % lúk v CHVÚ je kosených spôsobom od stredu k okrajom alebo pásmi	50 – 75 % lúk v CHVÚ je kosených spôsobom od stredu k okrajom alebo pásmi	Menej ako 50 % lúk v CHVÚ je kosených od stredu k okrajom alebo pásmi
3.3. deštrukcia hniezdnych a potravných biotopov	Stav biotopu sa na lokalitách nezhoršil za obdobie 5 rokov ^{*3}	Stav biotopu sa zhoršil na menej ako 30 % lokalít za obdobie 5 rokov ^{*3}	Stav biotopu sa zhoršil na viac ako 30 % lokalít za obdobie 5 rokov ^{*3}

*1 Znižovanie výmery trávnatých porastov môže dôjsť zastavaním, rozoraním, zalesnením a pod. Je vhodné vychádzať z aktuálnych podkladov skutočného stavu napr. jednotiek LPIS (nie údajov podľa KN, nakoľko stav KN neodráža skutočný stav).

*2 Najmä kosenie, intenzívna pastva, mulčovanie, hnojenie a iná činnosť ktorá by mohla spôsobiť priame usmrtenie mláďat alebo dospelých jedincov.

*3 Zhoršenie stavu biotopu môže predstavovať: zalesnenie (prirodzené sukcesiou, alebo zámerné), zmena TTP na pasienok alebo ornú pôdu, zmena úhru alebo prirodzenej lúky na intenzívne obhospodarovaný trávny porast, vyrovnanie medzí, odvodnenie a podobne. Naopak zlepšenie biotopu môže predstavovať premena časti ornej pôdy na trávny porast, zmena pasienka na kosnú lúku a podobne.

Tabuľka č. 84: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. veľkosť areálu	1	2	2
	1.4. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny a potravný biotop	1	3	3
	2.2. hniezdny a potravný biotop	2	2	4
	2.3. biotopy dôležité počas migrácie	3	2	6
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	1	3	3
	3.2. ohrozenie druhu	1	2	2
	3.3. deštrukcia biotopov	3	3	9
Možný počet bodov				75
Dosiahnuté body				42

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 56 %

Tabuľka č. 85: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	56 %	

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol chrapkáč poľný zaradený v celkovom hodnotení do priaznivého stavu B – priemerný s hodnotou 56 %. Dosiahnutá hodnota je pri dolnej hranici rozmedzia. Stav až piatich hodnotených kritérií je hodnotený najnižšou hodnotou, medzi nimi aj veľkosť populácie, ktorá je dlhodobu málo početná. Preto je nutné zlepšiť súčasný priaznivý stav. Hodnotenie bolo založené na monitoringu hniezdnej populácie v rokoch 2000 – 2015, sledovaním výskytu v hniezdom období, najmä nočného mapovania volajúcich samcov (RIDZOŇ A KOL., 2015, SOS/BIRDLIFE SLOVENSKO, 2013) a na výsledkoch publikovaných ďalšími autormi (DANKO A KOL., 2017). K najčastejším príčinám poškodenia biotopov chrapkáča poľného v tomto CHVÚ patrí rozorávanie lúčnych porastov v suchších rokoch, prípadne ich zarastanie po ukončení poľnohospodárskej činnosti v minulosti. Negatívne pôsobia aj snahy odvodňovať ostávajúce podmočené lúky vo vlhkejších rokoch. Rozloha biotopov je dostatočná, ale v poslednom roku sú v nevyhovujúcom stave. Je predpoklad, že veľkosť populácie môže rásť za predpokladu zachovania súčasnej rozlohy trávnych porastov, ale zlepšenia vodného režimu, nakoľko väčšina vlhkých lúk vysychá. Kvalita biotopov z pohľadu nárokov chrapkáča je závislá od intenzity obhospodarovania trávnatých porastov a od dostatku zrážok, ktoré sú predpokladom pre podmáčanie lúk.

1.6.3.1.29 Definovanie stavu druhu penica jarabá v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Medzibodrožie:

Penica jarabá hniezdi vo vhodných biotopoch rovnomerne v celom CHVÚ Medzibodrožie, patrí tu medzi bežné druhy. V roku 2015 sa odhadoval výskyt cca 200 – 300 hniezdných párov (spievajúcich samcov), čo predstavuje cca 3 – 6 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (3000 – 6000). Na základe najnovšej literatúry (DANKO A KOL., 2017) sa v CHVÚ **odhaduje veľkosť populácie na 600 – 800 párov** (13 – 20 % slovenskej populácie), čo platí aj pre aktuálne obdobie do roku 2020. Populácia sa javí ako stabilná s miernymi výkyvmi. Hlavnými oblasťami výskytu druhu sú trnitými krikmi zarastajúce plochy, pasienky, okraje lesov, vetrolamy, remízky a pod. Takéto plochy sa nachádzajú po celej rozlohe CHVÚ, najviac sú zastúpené vo väčších vzdialenostiach od obcí, napr. popri ochranných hrádzach Latorice.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ Medzibodrožie:

Vo vhodných biotopoch je druh rozšírený prakticky v celom CHVÚ. Preferuje polootvorené nelesné biotopy, hlavne väčšie krovinné formácie s trnitými krami a soliternými stromov, často extenzívne obhospodarované i opustené a zarastajúce suchšie pasienky, lúky, krovité medze, remízky, okraje redších listnatých lesov, menej i svetlé staré sady, vinice, záhrady a parky.

Tabuľka č. 86: Definovanie stavu druhu penice jarabej (*Sylvia nisoria*)

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	V území hniezdi viac ako 600 párov	V území hniezdi 300 – 600 párov	V území hniezdi menej ako 300 párov
	1.2. populačný trend	Za obdobie 5 rokov populácia narastla o vyše 20 %	Za obdobie 5 rokov je populácia stabilná s osciláciou ± 20 %	Za obdobie 5 rokov populácia poklesla o vyše 20 %
	1.3. veľkosť areálu	Druh je rozšírený na viac ako 80 % PPF v CHVÚ	Druh je rozšírený na 50 – 80 % rozlohy PPF	Druh je rozšírený na menej ako 50 % rozlohy PPF
	1.4. areálový trend	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch zväčšuje	Hniezdny areál je v posledných 5 rokoch stabilný, príp. s miernymi výkyvmi (do ± 20 %)	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch zmenšuje
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Väčšie krovité formácie, extenzívne pasienky a lúky s dostatkom trnitých krov, zarastajúce lúky a pasienky na viac ako 50 % územia	Menšie krovité formácie, extenzívne pasienky a lúky s menšou ponukou krov len na okrajoch lesov, remízok, medzi popri cestách	Okraje lesov, remízok a medzi intenzívne poľnohospodársky a lesnícky využívané
	2.2. potravný biotop	Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom trnitých krov a hmyzu bez chemizácie sa vyskytujú na viac ako 50 % územia	Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom trnitých krov a hmyzu bez chemizácie sa vyskytujú na 30 – 50 % územia	Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom trnitých krov a hmyzu bez chemizácie sa vyskytujú na menej ako 30 % územia
Ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, druh nie je ohrozovaný zástrelom a odchytom	Počas hniezdného obdobia dochádza k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný zástrelom a odchytom na hniezdiskách alebo loviskách	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia (zástrel, odchyt)

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
3.2. ohrozenie hniezdneho biotopu a biotopu počas zimovania	Hniezdne lokality bez negatívnych antropických vplyvov na stav biotopu počas celého roka	Hniezdne lokality počas hniezdneho obdobia bez negatívnych antropických vplyvov, zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov	Hniezdne biotopy sú výrazne ohrozované antropickou činnosťou, dochádza k likvidácii hniezdneho biotopu (napr. výrubu, vypaľovanie krovín)

Tabuľka č. 87: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. areál	2	2	4
	1.4. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny biotop	3	3	9
	2.1. potravný biotop	3	2	6
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	3	1	3
	3.2. ohrozenia hniezdneho biotopu a biotopu počas zimovania	2	3	6
Možný počet bodov				57
Dosiahnuté body				47

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z nožnej hodnoty): 82 %

Tabuľka č. 88: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
82 %		

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh penica jarabá zaradený v celkovom hodnotení do priaznivého stavu A – dobrý s hodnotou 82 %. Všetky stanovené kritéria boli vyhodnotené v dobrom alebo priemernom stave. Populácia sa v rokoch 2010 - 2020 javí ako stabilná, bez výrazných výkyvov. Medziročne môžeme pozorovať mierne výkyvy v početnosti, ktoré sú ale krátkodobé a môžu súvisieť s nízkou hniezdnou úspešnosťou v predošlom roku alebo s neznámymi negatívnymi faktormi na zimoviskách alebo počas migrácie.

1.6.3.1.30 Definovanie stavu druhu muchárik bielokrký v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie sa **odhaduje výskyt cca 1 000 – 1 300 hniezdných párov** (spievajúcich samcov), čo predstavuje cca 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (70 000 – 150 000). Populácia sa javí ako stabilná s maximálnou zmenou $\pm 20\%$. Hustota populácie muchárika bielokrkého dosahuje pravdepodobne hodnoty podobné iným častiam Slovenska. Výskyt druhu je koncentrovaný v dubových nížinných lesoch a lesoch na svahoch kopcov pri Kráľovskom Chlmcí a Strede nad Bodrogom. V otvorenejšej krajine sa s ním stretne iba počas migrácie.

Hlavné biotopy výskytu:

Hlavnými oblasťami výskytu druhu sú staršie dubové porasty. Takéto sa vyskytujú najmä pozdĺž toku Latorice, menej Laborca a Bodrogu. Ide o lesy v medzihrádzovom priestore, aj mimo neho. Žije aj na lesoch pokrytých kopcoch pri Kráľovskom Chlmcí a Strede nad Bodrogom. Menšia časť populácie žije v menej typických biotopoch, ako sú brehové porasty a topole pri hrádzach. Druh sa vyskytuje najmä v dubinách starších ako 50 rokov s dostatkom vhodných dutín,

ale hniezdenie bolo predpokladané aj v topoľoch lemujúcich ochranné hrádze vodných tokov a brehových porastoch. Celkovo sa tu teda vyskytuje aj vo vekovo mladších porastoch, ako je udávané z iných častí Slovenska.

Tabuľka č. 89: Definovanie stavu druhu muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*)

Kritéria hodnotenia		Priaznivý stav		Nepriaznivý stav
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	V CHVÚ hniezdi viac ako 1500 párov	V CHVÚ hniezdi 1000 – 1500 párov	V CHVÚ hniezdi menej ako 1000 párov
	1.2. populačný trend	Populácia stúpa o 20 % a viac v priebehu 5 rokov	Populácia je stabilná, resp. prejavuje fluktuáciu $\pm 20\%$ v priebehu 5 rokov	Populácia klesá o vyše 20 % v priebehu 5 rokov
	1.3. veľkosť areálu	Podiel dubových porastov starších ako 50 rokov je viac ako 50 %	Podiel dubových porastov starších ako 50 rokov je 30 – 50 %	Podiel dubových porastov starších ako 50 rokov je menej ako 30 %
	1.4. areálový trend	Výmera lesa vo veku nad 50 rokov rastie za 5 rokov o vyše 10 %	Výmera lesa vo veku nad 50 rokov osciluje za 5 rokov $\pm 10\%$	Výmera lesa vo veku nad 50 rokov klesá za 5 rokov o vyše 10 %
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Podiel dubových porastov starších ako 50 rokov je viac ako 50% výmery lesných pozemkov v CHVÚ a aj pri vyrúbaní porastu ostane na 1ha aspoň 10 stromov na dožitie	Podiel dubových porastov starších ako 50 rokov je 30 – 50 % výmery lesných pozemkov v CHVÚ a aj pri vyrúbaní porastu ostane na 1ha aspoň 5 stromov na dožitie	Podiel dubových porastov starších ako 50 rokov je menej ako 30 % výmery lesných pozemkov v CHVÚ a pri vyrúbaní porastu ostane na 1ha menej ako 5 stromov na dožitie
	2.2. potravný biotop	Dubové porasty od stredného veku (40 rokov a viac) tvoria 60 % a viac výmery lesných pozemkov v CHVÚ	Dubové porasty od stredného veku (40 rokov a viac) tvoria 40 – 60 % a viac výmery lesných pozemkov v CHVÚ	Dubové porasty od stredného veku (40 rokov a viac) tvoria menej ako 40% výmery lesných pozemkov v CHVÚ
ohrozenie	3.1. ohrozenie populácie	Viac ako 80 % lokalít v čase hniezdenia bez negatívnych lesohospodárskych zásahov	60-80 % lokalít v čase hniezdenia bez negatívnych lesohospodárskych zásahov	Menej ako 60 % lokalít v čase hniezdenia bez negatívnych lesohospodárskych zásahov
	3.2. ohrozenie biotopu	Pri obnovných programoch starostlivosti o les sa uplatňuje potreba ideálneho zachovania porastov nad 80 rokov, pri zásahoch do porastov ostáva aspoň 10% plochy porastu bez zásahu	Pri obnovných programoch starostlivosti o les sa potreba zachovania porastov nad 80 rokov uplatňuje len čiastočne, pri zásahoch ostáva bez zásahu menej ako 10% jednotlivých porastov	Pri obnovných programoch starostlivosti o les sa potreba ideálneho zachovania porastov nad 80 rokov neuplatňuje vôbec a zásahy do porastov sú robené na celej výmere jednotlivých porastov

Tabuľka č. 90: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie/pop. hustota	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. veľkosť areálu	3	2	6
	1.4. areálový trend	3	2	6
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	2	4
	2.2. potravný biotop	2	3	6
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	2	4
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6

Možný počet bodov	60
Dosiahnuté body	44

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 73 %

Tabuľka č. 91. Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	73 %	

Podľa kritérií hodnotenia je priaznivý stav muchárika bieločrkého v CHVÚ Medzibodrožie vyhodnotený ako priemerný. Rozloha biotopov je ešte stále dostatočná na prežívanie pomerne silnej populácie druhu. Kladne pôsobí pomerne vysoké percento porastov starších ako 50 rokov. K poškodeniu biotopov muchárika bieločrkého dochádza ťažbou starých porastov alebo cieľným odstraňovaním suchých stromov z porastu. Do budúcnosti môže veľmi negatívne vplývať premena dubových porastov na plantáže rýchlorastúcich topoľov, agátu alebo ďalších nepôvodných druhov.

1.6.3.1.31 Definovanie stavu druhu pipíška chochlatá v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Pipíška chochlatá je stály druh vyskytujúci sa celoročne na svojich hniezdiskách najmä v okolí hospodárskych dvorov. V CHVÚ Medzibodrožie sa odhaduje **výskyt cca 25 – 30 hniezdných párov** (spievajúcich samcov), čo nepredstavuje ani 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (3000 – 6000). Populácia pipíšky chochlatej v CHVÚ Medzibodrožie vykazuje silný synantropný charakter. Prakticky nie sú známe údaje o hniezdnom výskyte mimo tohto prostredia, aké sú bežné napr. zo susedného Maďarska. Najčastejšie ju nájdeme na hospodárskych dvoroch, kde dosahuje hustoty 1 – 3 páry/hosp. dvor. Treba však dodať, že intravilány obcí, vrátane hosp. dvorov sú z územia vlastného CHVÚ vyňaté.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Hlavnými oblasťami výskytu druhu sú najmä hospodárske dvory a ich blízke okolie, kopy balov sena, plochy s riedkou a nízkou vegetáciou. Vyhovujú jej pasienky. Najväčšie hustoty dosahuje v severovýchodnej a juhozápadnej časti CHVÚ. Podmienkou výskytu druhu je využívanie areálov hospodárskych dvorov. Na nevyužitých a zarastených plochách nenachádza druh vhodné podmienky na hniezdenie a zber potravy. Biotopy pipíšky chochlatej sa v CHVÚ Medzibodrožie vyskytujú hlavne v priestoroch poľnohospodárskych dvorov, priemyselných areálov, parkovísk, čerpacích staníc, sídlisk a ich blízkom okolí. Na hniezdenie využíva plochy so žiadnou, prípadne iba riedkou a nízkou vegetáciou. V rámci CHVÚ sú najlepšimi oblasťami severovýchodná časť v širšom okolí Veľkých Kapušian a juhozápadná časť, obce Somotor, Veľký Kamenec, Strážne. Pipíška podobne, ako napr. bocian biely, je synantropným druhom s výskytom v intravilánoch obcí, ktoré sú vyňaté z CHVÚ.

Tabuľka č. 92: Definovanie stavu druhu pipíška chochlatá (*Galerida cristata*)

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	V území hniezdi viac ako 50 párov	V území hniezdi 30 – 50 párov	V území hniezdi menej ako 30 párov
	1.2. populačný trend	Za obdobie 5 rokov populácia narástla o vyše 20 %	Za obdobie 5 rokov je populácia stabilná s osciláciou ± 20 %	Za obdobie 5 rokov populácia poklesla o vyše 20 %
	1.3. veľkosť areálu	Druh je rozšírený na viac ako 50 % PPF v CHVÚ	Druh je rozšírený na 25 – 50 % rozlohy PPF	Druh je rozšírený na menej ako 25 % rozlohy PPF
	1.4. areálový trend	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch zväčšuje.	Hniezdny areál je v posledných 5 rokoch stabilný, príp. s miernymi výkyvmi (do ± 20 %)	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch zmenšuje

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Biotop	2.1. hniezdny a potravný biotop	Intenzívne spásané pasienky, plochy s nízkou trávnatou vegetáciou na viac ako 50 % PPF	Intenzívne spásané pasienky, plochy s nízkou trávnatou vegetáciou na 25 – 50 % PPF	Intenzívne spásané pasienky, plochy s nízkou trávnatou vegetáciou na menej ako 25 % PPF
	2.2. hniezdny a potravný biotop	Funkčné poľnohospodárske areály (bývalé JRD) sú 80 – 100 % obcí CHVÚ	Funkčné poľnohospodárske areály (bývalé JRD) sú v minimálne 50 – 80 % obcí CHVÚ	Funkčné poľnohospodárske areály (bývalé JRD) sú v menej ako 50 % obcí CHVÚ
Ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia druhu	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, druh nie je ohrozovaný zástrelom a odchytom	Počas hniezdného obdobia dochádza k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný zástrelom a odchytom na hniezdiskách alebo loviskách	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia (zástrel, odchyt)
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu a biotopu počas zimovania	Hniezdne lokality bez negatívnych antropických vplyvov na stav biotopu počas celého roka	Hniezdne lokality počas hniezdného obdobia bez negatívnych antropických vplyvov, zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov	Hniezdne biotopy sú výrazne ohrozované antropickou činnosťou, dochádza k likvidácii hniezdného biotopu (napr. zarastanie pasienkov, intenzívne poľnohospodárstvo, opúšťanie a devastácia poľnohosp. areálov)

Tabuľka č. 93: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. veľkosť areálu	2	3	6
	1.4. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny a potravný biotop	2	3	6
	2.2. hniezdny a potravný biotop	1	3	3
ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia druhu	3	2	6
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu a biotopu počas zimovania	2	2	4
Možný počet bodov				63
Dosiahnuté body				38

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 60 %

Tabuľka č. 94. Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	60 %	

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh pipíška chochlatá zaradený v celkovom hodnotení do priaznivého stavu B – priemerný s hodnotou 60 %, čo sa blíži k spodnej hranici priemerného priaznivého stavu. Početnosť populácie je nízka a je potrebné dosiahnuť jej zvýšenie. Rozloha a stav biotopov pipíšky chochlatej je na hraniciach kritického stavu, aj keď v poslednom období badať určité pozitívne zmeny v tejto oblasti, hlavne snahy o zachovanie, príp. sprevádzkovanie existujúcich nefunkčných hospodárskych a poľnohospodárskych areálov.

1.6.3.1.32 Definovanie stavu druhu krutohlav hnedý v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ patrí krutohlav hnedý k rovnomerne rozšíreným druhom vtáctva, ale hustota sa mení s výskytom vhodného biotopu. Je prísne sťahovavým druhom, preto sa s ním stretáme iba v hniezdnej dobe (apríl – august, september). Za oblasť výskytu môžeme v tomto prípade považovať celé CHVÚ, vrátane intravilánov obcí, ktoré sú z vlastnej výmery vyňaté. Krutohlav sa vyskytuje v lesoch, redších lesíkoch, rozptýlenej stromovej a líniovej zeleni, ale aj v intravilánoch obcí, vo väčších a extenzívne využívaných záhradách a ovocných sadoch. V CHVÚ Medzibodrožie sa **odhaduje hniezdenie 150 – 250 párov** (KARASKA A KOL., 2015), čo je približne 6 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (2500 – 4000) a táto početnosť sa zachovala aj do roku 2020. Autori DANKO A KOL., (2017) hodnotia krutohlava ako nehojný druh (100 – 1000 párov).

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Obýva lesy a stromovú zeleň rôzneho druhu. Podmienkou výskytu je dostatok vhodných dutín na hniezdenie, z ktorých je krutohlav schopný po prilete na jar zničiť hniezda a povyhadzovať už hniezdiace menšie vtáky.

Tabuľka č. 95: Definovanie stavu druhu krutohlav hnedý (*Jynx torquilla*)

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	V území hniezdi viac ako 300 párov	V území hniezdi 200-300 párov	V území hniezdi menej ako 200 párov
	1.2. populačný trend	Za obdobie 5 rokov populácia narástla o vyše 20 %	Za obdobie 5 rokov je populácia stabilná s osciláciou ± 20 %	Za obdobie 5 rokov populácia poklesla o vyše 20 %
	1.3. veľkosť areálu	Druh hniezdi vo viac ako 80 % lesných pozemkov, parkov a záhrad	Druh hniezdi v 60 – 80 % lesných pozemkov, parkov a záhrad	Druh hniezdi v menej ako 60 % lesných pozemkov, parkov a záhrad
	1.4. areálový trend	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch zväčšuje.	Hniezdny areál je v posledných 5 rokoch stabilný, príp. s miernymi výkyvmi (do ± 20 %)	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch znižuje
Biotop	2.1. hniezdny a potravný biotop	Obnova hospodárskych lesov sa realizuje prírode blízkym spôsobom (napr. výberkovým, clonným rubom), zachováva sa prirodzené drevinové zloženie na obnovených plochách zostáva min. 10 stromov na dožitie na minimálne 80 % lesných pozemkov	Obnova hospodárskych lesov sa realizuje prírode blízkym spôsobom (napr. výberkovým, clonným rubom), zachováva sa prirodzené drevinové zloženie na obnovených plochách zostáva min. 10 stromov na dožitie na minimálne 50-80 % lesných pozemkov	Obnova hospodárskych lesov sa realizuje prírode blízkym spôsobom (napr. výberkovým, clonným rubom), zachováva sa prirodzené drevinové zloženie na obnovených plochách zostáva min. 10 stromov na dožitie na menej ako 50 % lesných pozemkov
	2.2. hniezdny a potravný biotop	Sady, záhrady, parky, stromoradia a solitérne stromy s podielom vhodných dutinových stromov minimálne 10 %.	Sady, záhrady, parky, stromoradia a solitérne stromy s podielom vhodných dutinových stromov 4 – 10 %	Absencia starých stromov v sadoch, záhradách, parkoch, stromoradiach a solitéroch, podiel vhodných dutinových stromov pod 4 %

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia druhu	Prenasledovanie a vyrušovanie druhu je len potenciálnym ohrozením v menej ako 10 % teritórií.	Prenasledovanie a vyrušovanie druhu je len neúmyselné v 10 – 20 % teritórií. Pri teritóriách v intravilánoch sa za vyrušovanie považuje len úmyselné vyrušovanie tokajúcich alebo krmiacich adultov a vyletených mláďat	Každoročne dochádza k neúmyselnému vyrušovaniu druhu na viac ako 20 % lokalít alebo úmyselnému vyrušovaniu viac ako 1 hniezdneho páru v intraviláne.
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	V stromoradiach, parkoch a záhradách nedochádza k výrubom dutinových stromov a rozptýlenej drevinnej vegetácie. V lesoch sa ponechávajú dutinové stromy na dožitie.	Odstraňované sú len prestarnuté stromy. Dochádza k výrubom stromov na dožitie v lesných porastoch.	V hniezdných lokalitách dochádza k rozsiahlym výrubom dutinových stromov, likvidovaniu sádov a stromoradií, rozorávaní lúk a ďalším aktivitám majúcim zásadný negatívny vplyv na populáciu
	3.3. stupeň ohrozenia potravného biotopu	Lúky a pasienky sú extenzívne obhospodarované, nedochádza k rozorávaniu lúk, likvidovaniu mravenísk ani používaniu insekticídov na viac ako 80 % lúk a pasienkov.	Lúky a pasienky sú kosené a spásané nepravidelne, dochádza k ich postupnému zarastaniu alebo naopak intenzívnemu využívaniu na ploche 50 – 80 % lúk a pasienkov.	Viac ako 50 % lúk a pasienkov je zanedbaných a rýchlo zarastajú prípadne sú intenzívne spásané, hnojené a používané insekticídy.

Tabuľka č. 96: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. veľkosť areálu	2	3	6
	1.4. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny a potravný biotop	2	3	6
	2.2. hniezdny a potravný biotop	3	3	9
ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia druhu	3	2	6
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	2	3	6
	3.3. stupeň ohrozenia potravného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				75
Dosiahnuté body				55

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 73 %

Tabuľka č. 97: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
73 %		

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh krutohlav hnedý zaradený v celkovom hodnotení do priaznivého stavu B – priemerný s hodnotou 73 %, čo sa blíži k hornej hranici priemerného priaznivého stavu. Početnosť populácie je ustálená a je potrebné ju minimálne udržať. Rozloha a stav biotopov krutohlava hnedého je celkovo v dobrom stave. Oproti minulosti je v území oveľa viac stromovej zelene. Fragmentácia lesných porastov nevyplýva na druh tak negatívne ako na iné lesné druhy, skôr naopak. Populáciu ohrozuje veľkoplošná ťažba lesných porastov, starších topoľových alejí, sádov a pod. Tiež odstraňovanie suchých stromov z porastov, príp. suchých konárov stromov v obciach, ale aj intenzifikácia poľnohospodárstva, ktoré ohrozuje jeho potravné biotopy.

1.6.3.1.33 Definovanie stavu druhu prepelice poľnej v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Hniezdna populácia prepelice poľnej v CHVÚ Medzibodrožie sa odhaduje na **300 – 400 hniezdných párov** (ozývajúcich sa kohútikov), čo predstavuje 6 – 15 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (1400 – 1700). Populácia je stabilná s maximálnou zmenou ± 20 %. Populácia prepelice poľnej je pomerne rovnomerne rozmiestnená vo vhodných biotopoch v celom CHVÚ. Jej hustota sa však mení vplyvom vhodnosti biotopov, pričom na vhodných miestach môžu byť prepelice koncentrované aj viac jedincov na pomerne malej ploche. Hlavné oblasti výskytu sa menia medziročne vplyvom ich rôzneho obhospodarovania. Najviac alebo najstabilnejšie sú obsadzované extenzívne využívané pasienky a lúky. Na ornej pôde sú to porasty ozimín a krmovín.

Hlavné biotopy druhu:

Hlavnými biotopmi v CHVÚ sú neskôr kosené lúčne spoločenstvá, obilné lány a porasty krmovín na ornej pôde. Veľmi dobre sú obsadzované aj extenzívne využívané pasienky.

Tabuľka č. 98: Definovanie stavu druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1 veľkosť populácie	V CHVÚ sa každoročne vyskytuje viac ako 400 volajúcich kohútikov za obdobie 5 rokov	V CHVÚ sa každoročne vyskytuje 200 – 400 volajúcich kohútikov za obdobie 5 rokov	V CHVÚ sa každoročne vyskytuje do 200 volajúcich kohútikov za obdobie 5 rokov
	1.2 populačný trend	Populácia za obdobie 5 rokov rastie o minimálne 20 %	Populácia za obdobie 5 rokov je stabilná s výkyvmi do ± 20 %	Populácia za obdobie 5 rokov klesá o vyše 20 %
	1.3 veľkosť areálu	Volajúce kohútiky sú zaznamenané na viac ako 75 % PPF počas 5 rokov	Volajúce kohútiky sú zaznamenané na 50 – 75 % PPF počas 5 rokov	Volajúce kohútiky sú zaznamenané na menej ako 50 – 75 % PPF počas 5 rokov
	1.4 areálový trend	Počet miest s volajúcimi kohútikmi stúpa minimálne o 20 % za obdobie 5 rokov	Počet miest s volajúcimi kohútikmi je stabilný, prípadne klesá v rozsahu 20 % za obdobie 5 rokov	Počet miest s volajúcimi kohútikmi klesá za obdobie 5 rokov o viac ako 20 %
Biotop	2.1. hniezdny a potravný biotop	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú viac ako 30 % PPF	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú 20 – 30 % PPF	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú menej ako 20 % PPF
	2.2. hniezdny a potravný biotop	Výmera trávnatých porastov v CHVÚ rastie o vyše 5 % za obdobie 5 rokov*1	Zmeny vo výmere trávnatých porastov v CHVÚ nepresahujú 5 % za obdobie 5 rokov*1	Výmera trávnatých porastov v CHVÚ klesá o vyše 5 % za obdobie 5 rokov*1
	2.3. biotopy dôležité počas migrácie	Počas obdobia migrácie (august – september) tvorí rozsah nevykosených plôch alebo iných bylinných porastov vyšších ako 30 cm, viac ako 10 % otvorenej krajiny	Počas obdobia migrácie (august – september) tvorí rozsah nevykosených plôch alebo iných bylinných porastov vyšších ako 30 cm 5 – 10 % otvorenej krajiny	Počas obdobia migrácie (august – september) je rozsah nevykosených plôch alebo iných bylinných porastov vyšších ako 30 cm menej ako 5 % otvorenej krajiny

Ohrozenia	3.1. priame ohrozenie druhu	Viac ako 70 % lokalít je v čase hniezdenia (15.5. – 1.8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov, za obdobie 5 rokov* ²	45 – 70 % lokalít je v čase hniezdenia(15.5. – 1.8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov, za obdobie 5 rokov* ²	Menej ako 45 % lokalít je v čase hniezdenia bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov, za obdobie 5 rokov* ²
	3.2. priame ohrozenie druhu	Viac ako 75 % lúk v CHVÚ je kosených spôsobom od stredu k okrajom alebo pásmi	50 – 75 % lúk v CHVÚ je kosených spôsobom od stredu k okrajom alebo pásmi	Menej ako 50 % lúk v CHVÚ je kosených od stredu k okrajom alebo pásmi
	3.3. deštrukcia hniezdných a potravných biotopov	Stav biotopu sa na lokalitách nezhoršil za obdobie 5 rokov* ³	Stav biotopu sa zhoršil na menej ako 30 % lokalít za obdobie 5 rokov* ³	Stav biotopu sa zhoršil na viac ako 30 % lokalít za obdobie 5 rokov* ³

*¹ Znižovanie výmery trávnych porastov môže dôjsť zastavaním, rozoraním, zalesnením a pod. Je vhodné vychádzať z aktuálnych podkladov skutočného stavu napr. jednotiek LPIS (nie údajov podľa KN, nakoľko stav KN neodráža skutočný stav).

*² Najmä kosenie, intenzívna pastva, mulčovanie, hnojenie a iná činnosť ktorá by mohla spôsobiť priame usmrtenie mláďat alebo dospelých jedincov.

*³ Zhoršenie stavu biotopu môže predstavovať: zalesnenie (prirodzené sukcesiou alebo zámerné), zmena TTP na pasienok alebo ornú pôdu, zmena úhoru alebo prirodzenej lúky na intenzívne obhospodarovaný trávny porast, vyrovnanie medzí, odvodnenie a podobne. Naopak zlepšenie biotopu môže predstavovať premena časti ornej pôdy na trávny porast, zmena pasienka na kosnú lúku a podobne.

Tabuľka č. 99: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. veľkosť areálu	2	2	4
	1.4. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny a potravný biotop	1	3	3
	2.2. hniezdny a potravný biotop	2	2	4
	2.3. biotopy dôležité počas migrácie	3	2	6
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	1	3	3
	3.2. ohrozenie druhu	1	2	2
	3.3. deštrukcia biotopov	3	3	9
Možný počet bodov				75
Dosiahnuté body				47

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 63 %

Tabuľka č. 100: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	63 %	

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bola prepelica poľná zaradená v celkovom hodnotení do priaznivého stavu B – priemerný s hodnotou 63 %. Stav až troch hodnotených kritérií je hodnotený najnižšou hodnotou, všetky sa týkajú stavu a ohrozenia biotopov v súvislosti s intenzívnym poľnohospodárstvom. Preto je nutné do budúcnosti presadzovať vhodné nastavenie agroenvironmentálnych schém a ich uplatňovanie. Hodnotenie bolo založené na monitoringu hniezdnej populácie v rokoch 2000 – 2020, sledovaním výskytu v hniezdnom období, najmä nočného mapovania volajúcich samcov (RIDZOŇ A KOL. 2015, SOS/BIRDLIFE SLOVENSKO, 2013) a na výsledkoch publikovaných ďalšími autormi (DANKO A KOL., 2017) a priebežným monitoringom do roku 2020. Rozloha a stav biotopov prepelice poľnej je dostatočný pre prežívanie pomerne silnej populácie druhu. V poslednom období badať dokonca určitý progres v živočíšnej výrobe, a tým zväčšovanie plochy pasienkov, čo môže mať pozitívny vplyv. Populáciu druhu

najviac ohrozuje skoré kosenie lúk a chemizácia v poľnohospodárstve. Samotný biotop je doposiaľ v dobrom stave, negatívne môže pôsobiť premena pasienkov na ornú pôdu, prípadne ich zarastanie pri neobhospodarovaní.

1.6.3.1.34 Definovanie stavu druhu muchár sivý v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ sa odhaduje výskyt okolo **500 hniezdných párov** (spievajúcich samcov), čo predstavuje menej ako 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (65 000 – 150 000). Populácia sa javí byť stabilná, s maximálnou zmenou ± 20 %. Hustota populácie je v CHVÚ nerovnomerná, jeho výskyt závisí od vhodnosti biotopu. Najvyššie hustoty dosahuje v starších rozvolnených lesných porastoch, synantropná populácia obývajúcna intravilány obcí vykazuje menšie hustoty.

Hlavné biotopy výskytu druhu

Časť populácie žije v lesoch rôzneho charakteru a časť synantropne v obciach. Oblasťami výskytu sú všetky staršie lesy rôzneho charakteru, líniová zeleň so staršími a väčšími stromami a intravilány obcí, ktoré sú však vyňaté z územia vlastného CHVÚ. Druh obľubuje malé čistinky v lesných porastoch, v intraviláne využíva na hniezdenie aj staré hniezda belorítok a rôzne dutiny v stavbách. Hlavné biotopy druhu v CHVÚ sú presvetlené, staršie lesné porasty s podielom mŕtveho dreva a s čistinkami, prípadne lesy parkového typu. Obľubuje aj stromoradia preschýňajúcich topoľov lemujúce ochranné hrádze vodných tokov, mokrade a cesty.

Tabuľka č. 101: Definovanie stavu druhu muchár sivý (*Muscicapa striata*)

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	V CHVÚ hniezdi viac ako 400 párov	V CHVÚ hniezdi 200 – 400 párov	V CHVÚ hniezdi menej ako 200 párov
	1.2. populačný trend	Populácia stúpa o 20 % a viac v priebehu 5 rokov	Populácia je stabilná, resp. prejavuje fluktuáciu ± 20 % v priebehu 5 rokov	Populácia klesá o vyše 20 % v priebehu 5 rokov
	1.3. veľkosť areálu	Podiel dubových porastov starších ako 50 rokov je viac ako 50% celkovej výmery lesných pozemkov v CHVÚ	Podiel dubových porastov starších ako 50 rokov je 30 – 50% celkovej výmery lesných pozemkov v CHVÚ	Podiel dubových porastov starších ako 50 rokov je menej ako 30% celkovej výmery lesných pozemkov v CHVÚ
	1.4. areálový trend	Výmera lesa vo veku nad 50 rokov rastie za 5 rokov o vyše 10 %	Výmera lesa vo veku nad 50 rokov osciluje za 5 rokov ± 10 %	Výmera lesa vo veku nad 50 rokov klesá za 5 rokov o vyše 10 %
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Podiel dubových porastov starších ako 50 rokov je viac ako 50% celkovej výmery lesných pozemkov v CHVÚ a aj pri vyrúbaní porastu ostane na 1ha aspoň 5 stromov na dožitie	Podiel dubových porastov starších ako 50 rokov je 30 – 50% celkovej výmery lesných pozemkov v CHVÚ a aj pri vyrúbaní porastu ostane na 1ha aspoň jeden strom na dožitie	Podiel dubových porastov starších ako 50 rokov je menej ako 30% celkovej výmery lesných pozemkov v CHVÚ a pri vyrúbaní porastu neostane na vyrúbanej ploche ani jeden strom
	2.2. potravný biotop	Dubové porasty od stredného veku (40 rokov a viac) tvoria 60 % a viac celkovej výmery lesných pozemkov v CHVÚ	Dubové porasty od stredného veku (40 rokov a viac) tvoria 40 – 60 % a viac celkovej výmery lesných pozemkov v CHVÚ	Dubové porasty od stredného veku (40 rokov a viac) tvoria menej ako 40% celkovej výmery lesných pozemkov v CHVÚ
Ohrozenia	3.1. ohrozenie populácie	Viac ako 70 % lokalít v čase hniezdenia bez negatívnych lesohospodárskych zásahov	50-70 % lokalít v čase hniezdenia bez negatívnych lesohospodárskych zásahov	Menej ako 50 % lokalít v čase hniezdenia bez negatívnych lesohospodárskych zásahov

	3.2. ohrozenie biotopu	Pri obnovných programoch starostlivosti o les sa uplatňuje potreba ideálneho zachovania porastov nad 80 rokov, pri zásahoch do porastov sa z neho neodstraňuje stojace mŕtve drevo	Pri obnovných programoch starostlivosti o les sa potreba zachovania porastov nad 80 rokov uplatňuje len čiastočne, na menej ako 70 % celkovej výmery lesných porastov, pri zásahoch sa odstraňuje veľká časť mŕtveho dreva	Pri obnovných programoch starostlivosti o les sa potreba ideálneho zachovania porastov nad 80 rokov neuplatňuje vôbec a pri zásahoch do porastov sa odstraňuje všetko mŕtve drevo
--	------------------------	--	--	---

Tabuľka č. 102: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie/pop. hustota	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. areálový trend	3	2	6
	2.1. hniezdny biotop	1	2	2
biotop	2.2. potravný biotop	2	3	6
	3.1. ohrozenie druhu	2	2	4
ohrozenia	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
	1.1. veľkosť populácie/pop. hustota	1	2	2
Možný počet bodov				60
Dosiahnuté body				38

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 63 %

Tabuľka č. 103: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	63 %	

Podľa kritérií hodnotenia je priaznivý stav muchára sivého v CHVÚ Medzibodrožie vyhodnotený ako priemerný. Stav biotopov druhu možno hodnotiť ako dobrý, s veľkým množstvom mikrostanovišť, ktoré druh môže využívať. V najbližšej dobe predpokladáme udržanie tohto stavu, aj keď badať zvýšenú lesnícku aktivitu v starších porastoch v celom území. K poškodeniu biotopov druhu dochádza pri výrube vetrolamov a inej líniovej zelene, ako aj pri ťažbe lesných porastov.

1.6.3.1.35 Definovanie stavu druhu brehuľa hnedá v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Obýva vhodné xerothermné biotopy, materiálové jamy a kolmé brehy riek v celom CHVÚ, hniezdi tu odhadom **400 – 600 hniezdných párov**, čo predstavuje 3 – 6 % slovenskej hniezdnej populácie a populácia vykazuje fluktuáciu aj viac ako ± 50 %. V lepších rokoch to môže byť 800-1200 párov. Brehuľa hniezdi spravidla v rôzne početných kolóniách, niekedy spoločne s včelárikom zlatým. Druh nachádza v území dostatok potravy, preto limitujúcim faktorom pre hniezdenie druhu a jeho početnosť je výskyt vhodných hniezdných biotopov (BALLA, 2009). Väčšina populácie hniezdi v pieskových stenách po legálnej i nelegálnej ťažbe piesku, ktorá má v tomto prípade paradoxne pozitívny vplyv na hniezdny biotop druhu. Nesmie sa však uskutočňovať v hniezdnom období. Negatívne pôsobí na druh zavážanie lokalít po ťažbe piesku odpadom, ťažba piesku aj v hniezdnom období a ojedinele aj priame prenasledovanie druhu zo strany včelárov. Populácia brehuľe hnedej je v CHVÚ Medzibodrožie rozmiestnená veľmi nerovnomerne, je koncentrovaná v niekoľko hniezdných kolóniách, ktoré môžu mať aj niekoľko sto hniezdiacich párov.

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Brehuľa hnedá patrí k charakteristickým druhom kolmých brehov pozdĺž riek Bodrog a Latorica, ale aj xerothermných biotopov pieskových dún, prirodzených zosuvov a zosypov, antropogénnych pieskových baní, ktorých je v území dostatok. Známa je v posledných rokoch len jediná prirodzená hniezdna lokalita v kolmom brehu Bodrogu pri Ladmovciach. Na hĺbenie hniezdných nôr využíva najmä strmé pieskové svahy. Špecifické pre hniezdne biotopy tohto druhu je ich dočasnosť. Vhodné pieskové alebo hlinené steny veľmi rýchlo podliehajú erózii a v priebehu niekoľkých rokov bez ich obnovy prirodzenou eróziou riečnych brehov, ale najmä antropickou činnosťou pri ťažbe piesku, zanikajú (DANKO A KOL., 2002).

Tabuľka č. 104: Definovanie stavu druhu brehuľa hnedá (*Riparia riparia*)

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	Populácia tvorí každoročne v ostatných 5 rokoch viac ako 600 párov	Populácia každoročne v posledných 5 rokoch kolíše v rozmedzí medzi 400 – 600 párami	Populácia každoročne v posledných 5 rokoch pravidelne klesá pod 400 párov
	1.2. populačný trend	Populácia má za obdobie 5 rokov rastúci trend o viac ako 20 %	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná alebo mierne kolíše do ± 20 %	Populácia má za obdobie 5 rokov klesajúci trend o viac ako 20 %
	1.3. areálový trend	V území pravidelne vznikajú nové hniezdne biotopy, počet hniezdných lokalít sa za posledných 5 rokov zvýšil o 10	Počet hniezdných lokalít je za obdobie 5 rokov stabilný prípadne kolíše ± 20 % (zaniknuté lokality sú nahradzované novými)	Počet hniezdných lokalít sa za obdobie 5 rokov znížil o viac ako 10, nevznikajú žiadne nové lokality
Biotop	2.1. hniezdny biotop	Hniezdne steny sú každoročne udržiavané (odstraňovanie vegetácie, skopávanie stien), je zabezpečený manažment zabraňujúci likvidácii stien a jám v hniezdnom období, kontrola zapchávania nôr ľuďmi	Hniezdne steny nie sú udržiavané každoročne ale len raz za 2 – 5 rokov. Brehule hniezdia na zošikmených stenách, nedostatok kolmých pieskových stien	Hniezdiská nie sú udržiavané, nie je kontrola ich deštrukcie počas hniezdného obdobia (V. – VIII.)
	2.2. potravný biotop	V okolí hniezdisk je dostatok plôch výskytom hmyzu, územie tvorí extenzívna poľnohospodárska krajina s lúkami a pasienkami	Extenzívna poľnohospodárska krajina v okolí hniezdisk tvorí 20 – 40 % pôdy	Extenzívna poľnohospodárska krajina v okolí hniezdisk tvorí menej ako 20 % pôdy, prevažuje intenzívna poľnohospodárska výroba
Ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Hniezdne nory nie sú ľuďmi zapchávané, druh nie je prenasledovaný	Hniezdne nory sú zapchávané a hniezdne steny úmyselne odkopávané len ojedinele na max. 20 % lokalít	Zapchávanie hniezdných nôr, prenasledovanie na väčšine lokalít sa deje pravidelne a na viac ako 20 % lokalít
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Nedochádza k ťažbe piesku v hniezdnom období, v hniezdných lokalitách nie sú čierne skládky odpadu, nedochádza k zarovnávaniu a terénnym úpravám v bývalých pieskovňach	Aj keď sa staršie hniezdne steny likvidujú, vznikajú nové ťažobné steny, ohrozujúce faktory pôsobia len lokálne	Zasypávanie ťažobných jám piesku a hliny, planírovanie smetísk počas hniezdného obdobia, ohrozujúce faktory pôsobia počas hniezdného obdobia

Tabuľka č. 105: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie/pop. hustota	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	2	2	4
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				57
Dosiahnuté body				38

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 67 %

Tabuľka č. 106: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	67 %	

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bola brehuľa hnedá zaradená v celkovom hodnotení do priemerného priaznivého stavu s hodnotou 67 %. Všetky stanovené kritéria boli vyhodnotené v priemernom stave. Populácia sa javí ako stabilná, ale je špecifická tým, že je závislá na dostupnosti vhodných hniezdných biotopov, ktoré rýchlo zanikajú a nové vznikajú. Brehule preto z roka na rok dokážu opustiť dlhoročnú lokalitu alebo naopak okamžite obsadiť novo vzniknutú. Veľký význam pre ochranu druhu má preto aktívny manažment hniezdných biotopov zo strany orgánov ochrany prírody alebo mimovládnych organizácií v lokalitách s menším antropickým tlakom. Väčšina populácie totiž hniezdi v aktívnych pieskovniach, kde vtákom neustále hrozí nebezpečenstvo zničenia hniezdných stien pri ťažbe piesku.

1.6.3.1.36 Definovanie stavu druhu hrdlička poľná v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Hniezdna populácia hrdličky poľnej v CHVÚ Medzibodrožie sa **odhaduje na 1000 – 1500 hniezdných párov**, čo predstavuje 5 – 6,7 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (15 000 – 30 000). Mapovaním na bodových transektoch vo vhodných biotopoch (DANKO A KOL., 2017) sa zistila priemerná denzita 4,1 hp/100 ha. Populácia má stabilný trend vývoja početnosti. Populácia hrdličky poľnej je rovnomerne rozmiestnená v celom CHVÚ.

Hlavné biotopy druhu:

Hlavnými biotopmi druhu sú lesy, stromoradia a iná líniová zeleň, väčšie skupiny stromov a kríkov v otvorenej krajine, okolie mokradí, pozdĺž vodných tokov.

Tabuľka č. 107: Definovanie stavu druhu hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*)

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1. veľkosť populácie	V území hniezdi viac ako 1500 párov	V území hniezdi 1000 – 1500 párov	V území hniezdi menej ako 1000 párov
	1.2. populačný trend	Za obdobie 5 rokov populácia narástla o vyše 20 %	Za obdobie 5 rokov je populácia stabilná s osciláciou ± 20 %	Za obdobie 5 rokov populácia poklesla o vyše 20 %
	1.3. veľkosť areálu	Druh je rozšírený na viac ako 80 % rozlohy CHVÚ	Druh je rozšírený na 50 – 80 % rozlohy CHVÚ	Druh je rozšírený na menej ako 50 % rozlohy CHVÚ

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
	1.4. areálový trend	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch zväčšuje.	Hniezdny areál je v posledných 5 rokoch stabilný, príp. s miernymi výkyvmi (do +20 %)	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch znižuje
Biotop	2.1. hniezdny a potravný biotop	Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom krov, lesov a hmyzu bez chemizácie sa vyskytujú na viac ako 50 % územia	Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom krov, lesov a hmyzu bez chemizácie sa vyskytujú na 30 – 50 % územia	Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom krov, lesov a hmyzu bez chemizácie sa vyskytujú na menej ako 30 % územia
Ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia druhu	Počas hniezdneho obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, druh nie je ohrozovaný zástrelom a odchytom	Počas hniezdneho obdobia dochádza k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný zástrelom a odchytom na hniezdiskách alebo loviskách	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia (zástrel, odchyt)
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdneho biotopu a biotopu počas zimovania	Hniezdne lokality bez negatívnych antropických vplyvov na stav biotopu počas celého roka	Hniezdne lokality počas hniezdneho obdobia bez negatívnych antropických vplyvov, zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov	Hniezdne biotopy sú výrazne ohrozované antropickou činnosťou, dochádza k likvidácii hniezdneho biotopu (napr. výrubu, vypaľovanie krovín)

Tabuľka č. 108: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. areál	2	2	4
	1.4. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny a potravný biotop	3	3	9
ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia druhu	3	1	3
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdneho biotopu a biotopu počas zimovania	2	3	6
Možný počet bodov				51
Dosiahnuté body				38

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha kritérií 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 75 %

Tabuľka č. 109: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	75 %	

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bola hrdlička poľná zaradená v celkovom hodnotení do priaznivého stavu B – priemerný s hodnotou 75 %, čo sa blíži k hornej hranici rozhrania. Stav populácie je stabilný a početnosť je pomerne vysoká, čo je v kontraste s vývojom populácie hrdličky poľnej v Európe. Preto je potrebné stav populácie v

Medzibodroží sledovať a aj operatívne reagovať na zmeny. Hodnotenie bolo založené na monitoringu hniezdnej populácie v rokoch 2000 – 2020, sledovaním výskytu v hniezdnom období, najmä nočného mapovania volajúcich samcov (RIDZOŇ A KOL., 2015, SOS/BIRDLIFE SLOVENSKO, 2013) a na výsledkoch publikovaných ďalšími autormi (DANKO A KOL., 2017). Rozloha a stav hlavných biotopov je v súčasnosti dostatočný pre zachovanie druhu. Biotopy hrdličky poľnej negatívne ovplyvňuje odstraňovanie vetrolamov, inej líniovej zelene a lesná ťažba.

1.6.3.1.37 Definovanie stavu druhu prhlaviar čiernohlavý v CHVÚ Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Hniezdnú populáciu prhlaviara čiernohlavého v CHVÚ Medzibodrožie odhadovali autori (KARASKA A KOL., 2015) na 2000 – 3000 hniezdných párov (hp). Tento odhad bol nadhodnotený a vychádzal z nedostatočných poznatkov. Novšie údaje (DANKO A KOL., 2017) uvádzajú a aj pre obdobie **do roku 2020** je stanovená početnosť pre celé územie **Medzibodrožia 700 – 1000** párov, čo predstavuje 2,5 – 3,5 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (20 000 – 40 000). Mapovaním na bodových transektoch vo vhodných biotopoch sa zistila priemerná hustota 8,9 hp/100 ha. Populácia má klesajúci trend, čo odzrkadľuje stav na celom území Slovenska a je dôsledkom zmien v poľnohospodárskej krajine. Populácia je pomerne rovnomerne rozmiestnená vo vhodných biotopoch po celom CHVÚ. Jej hustota sa však mení vplyvom vhodnosti biotopov, pričom na vhodných miestach môžu byť prhlaviare koncentrované aj viac párov na pomerne malej ploche.

Hlavné biotopy druhu:

Typickým prostredím prhlaviara čiernohlavého v CHVÚ Medzibodrožie sú otvorené trávne biotopy (lúky a pasienky) s rozptýlenými krovinnami. Takéto biotopy nachádza v priekopách pozdĺž ciest, hrádzach, medzihrádzových priestoroch a rôznych ruderálnych stanovištiach. Špecifickým biotopom, ktorý bol pre tento druh veľmi typický hlavne v minulosti sú trávnaté okraje priekopy pozdĺž ciest.

Tabuľka č. 110: Definovanie stavu druhu prhlaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola/torquata*)

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
Populácia	1.1 veľkosť populácie	Populačná hustota >30 HP/100 ha hniezdných biotopov	populačná hustota 10 – 30 HP/100 ha hniezdných biotopov	populačná hustota <10 HP/100 ha hniezdných biotopov
	1.2 populačný trend	Populácia za obdobie 5 rokov rastie o minimálne 20 %	Populácia za obdobie 5 rokov je stabilná s výkyvmi do ± 20 %	Populácia za obdobie 5 rokov klesá o vyše 20 %
	1.3 veľkosť areálu	Viac ako 30 % územia CHVÚ	20–30 % územia CHVÚ	Menej ako 20 % územia
	1.4 areálový trend	Areál sa zväčšuje o viac ako 20 %	Areál je stabilný, mierne zmeny v rozsahu ± 20 %	Areál sa zmenšuje o viac ako 20 %
Biotop	2.1. hniezdny a potravný biotop	Otvorená poľnohospodárska krajina s extenzívne využívanými lúkami, pasienkami, medzami, priekopami, hrádzami, násypami, ruderálnymi a devastovanými plochami tvorí viac ako 20 % výmery CHVÚ	Otvorená poľnohospodárska krajina s extenzívne využívanými lúkami, pasienkami, medzami, priekopami, hrádzami, násypami, ruderálnymi a devastovanými plochami tvorí 10-20 % výmery CHVÚ	Otvorená poľnohospodárska krajina s extenzívne využívanými lúkami, pasienkami, medzami, priekopami, hrádzami, násypami, ruderálnymi a devastovanými plochami tvorí menej ako 10 % výmery CHVÚ

Ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia biotopu a populácie	Hniezdne biotopy nie sú ohrozené likvidáciou vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poli, degradáciou habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidáciou medzí, rekultiváciami, poľnohospodárskymi splaškami (hnojovica), aplikovaním umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na TTP a okrajoch polí, vypaľovaním trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdného obdobia	10 – 20 % biotopov je ohrozených likvidáciou vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poli, degradáciou habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidáciou medzí, rekultiváciami, poľnohospodárskymi splaškami (hnojovica), aplikovaním umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na TTP a okrajoch polí, vypaľovaním trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdného obdobia	Viac ako 20 % biotopov je ohrozených likvidáciou vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poli, degradáciou habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidáciou medzí, rekultiváciami, poľnohospodárskymi splaškami (hnojovica), aplikovaním umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na TTP a okrajoch polí, vypaľovaním trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdného obdobia

Tabuľka č. 111: Vyhodnotenie súčasného stavu (body)

Kritérium		Stav	Váha kritéria	Dosiahnutá hodnota
populácia	1.1. veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. veľkosť areálu	2	2	4
	1.4. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny a potravný biotop	3	3	9
ohrozenia	3.1. stupeň ohrozenia biotopu a populácie	1	3	3
Možný počet bodov				48
Dosiahnuté body				29

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z nožnej hodnoty): 60 %

Tabuľka č. 112: Celkové vyhodnotenie

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	60 %	

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol prhl'aviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola/torquata*) zaradený v celkovom hodnotení do priaznivého stavu B – priemerný s hodnotou 60 %. Stav dvoch hodnotených kritérií je hodnotený najnižšou hodnotou, pričom druh má veľmi nízku početnosť hniezdnej populácie a vysoký stupeň ohrozenia biotopov v súvislosti s intenzívnym poľnohospodárstvom a likvidáciou remízok pozdĺž ciest. Hodnotenie bolo založené na monitoringu hniezdnej populácie v rokoch 2000 – 2015, sledovaním výskytu v hniezdnom období, najmä nočného mapovania volajúcich samcov (RIDZOŇ A KOL., 2015, SOS/BIRDLIFE SLOVENSKO, 2013) a na výsledkoch publikovaných ďalšími autormi (DANKO A KOL., 2017). Stav biotopov sa v posledných rokoch zhoršuje a mnohé stanovišťa miznú. V dôsledku intenzívneho poľnohospodárstva dochádza k rozorávaniu medzí, likvidácii remízok, obrábaniu pôdy často až k ceste, čím sa likvidujú biotopy pozdĺž ciest. Aplikáciou insekticídov stráca prhl'aviar vhodnú potravu.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v rokoch 2010 – 2012, ak nie je uvedené inak.

1.6.3.2.1. Chochlačka bieloooká

Celkový stav populácie chochlačky bieloookej sa podľa aktuálnej definície stavu **hodnotí stupňom B, priemerný, priaznivý**. Nepriaznivo sú však hodnotené kritériá: veľkosť populácie, populačný trend a veľkosť areálu. Hniezdna populácia sa odhaduje len na 1 – 3 páry, aj to nepravidelne. V dobrom stave je hodnotený hniezdny a potravný biotop, hoci to v plnej miere platí len v rokoch s dostatkom zrážok. Ak sa nepodarí pre chochlačku bieloookú vytvoriť a správne manažovať biotopy a nezníži sa ohrozenie druhu, nebude možné málo početnú a nestabilnú populáciu zachrániť. Nádejou pre slovenskú populáciu je vzostup početnosti druhu v severovýchodnom Maďarsku.

1.6.3.2.2 Haja tmavá

Celkové hodnotenie stavu populácie haje tmavej je **na stupni B ako priemerný, priaznivý**, ako aj väčšina hodnotených kritérií. Populácia je v súčasnosti stabilná, ale pravdepodobne sú stále medzery v poznaní jej skutočnej početnosti. Na základe monitoringu bola odhadovaná početnosť 4 – 6 párov.

1.6.3.2.3. Kaňa popolavá

Celkový stav druhu v CHVÚ Medzibodrožie je hodnotený **na úrovni C, nepriaznivý**. Všetky kritériá týkajúce sa populácie sú hodnotené v nepriaznivom stave. Na základe aktuálneho monitoringu boli zistené v CHVÚ len jednotlivé záznamy kane popolavej prevažne v mimohniezdnom období a len mladé alebo subadultné jedince.

1.6.3.2.4. Čorík čierny

V prípade čoríka čierneho je hodnotenie **stavu** jeho populácie v CHVÚ Medzibodrožie **na úrovni C, nepriaznivý**. Všetky kritériá súvisiace s populáciou sú hodnotené ako nepriaznivé, kritériá biotopov a ohrozenia sú ako priemerné. Druh nenachádza dostatok biotopov a navyše je typickým fluktuantom. V niektorých rokoch nezahniezdi vôbec.

1.6.3.2.5. Beluša malá

Celkové hodnotenie stavu volavky striebistej v CHVÚ Medzibodrožie je **na úrovni B, priemerný priaznivý**. Takmer všetky kritériá sú hodnotené stupňom B v priemernom priaznivom stave. Len potravný biotop a ohrozenie druhu sú na úrovni A, v dobrom priaznivom stave. Ako väčšina vodných druhov, aj tento druh silne závisí od počasia s dostatkom zrážok, ktoré dokážu naplniť mokrade.

1.6.3.2.6. Beluša veľká

Stav populačných charakteristík, hniezdného biotopu a ohrozenia hniezdného biotopu je u beluše veľkej hodnotený v Medzibodroží rovnako, a to ako priemerný priaznivý stav – stupňom B. V prípade potravného biotopu a ohrozenia druhu je klasifikovanie lepšie, a to stupňom A – dobrý, priaznivý stav. **Celkový stav** beluše veľkej je v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený ako **priemerný priaznivý na stupni B**.

1.6.3.2.7. Chriašť malý

Celkovo je stav chriašťa malého v Medzibodroží hodnotený **stupňom A, dobrý priaznivý**. Väčšina kritérií je v dobrom stave, hoci ako všetky vodné druhy, aj chriašť malý je závislý od vhodného počasia s dostatkom zrážok, ktoré zabezpečia zavodenie mokradí.

1.6.3.2.8. Volavka purpurová

U volavky purpurovej je **celkové** hodnotenie **stavu** v Medzibodroží **stupňom B, priemerný, priaznivý**, a to na hornej hranici intervalu. Druh je v území stabilný, no tak ako iné vodné druhy, je závislý na dostatku vhodných biotopoch mokradí v závislosti od dostatku zrážok.

1.6.3.2.9. Bučiak veľký

U bučiaka veľkého je početnosť populácie hodnotená stupňom A, dobrý priaznivý stav. Ostatné populačné, biotopové kritériá a ohrozenia sú na priemernej úrovni – stav B. Druh sa za vhodných podmienok – dostatok zrážok a zavodnenie mokradí, vyskytuje rovnomerne v celom území CHVÚ. **Celkový stav** bučiaka veľkého v CHVÚ Medzibodrožie je klasifikovaný ako **priemerný, priaznivý na stupni B**.

1.6.3.2.10. Čorík bahenný

Hodnotenie stavu všetkých populačných charakteristík u čoríka bahenného v prípade veľkosti populácie a areálu, populačného a areálového trendu v CHVÚ Medzibodrožie je stanovené na stupni C – nepriaznivý stav. Biotopové kritériá a ohrozenia sú hodnotené stupňom B – priemerný priaznivý stav. **Celkovo** je druh hodnotený **v nepriaznivom stave (C)**.

1.6.3.2.11. Bučiačik močiarny

Druh bučiačik močiarny je v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený **celkovo na stupni A – dobrý priaznivý stav**. Veľkosť populácie, populačný trend, potravný biotop a ohrozenie hniezdneho biotopu sú na stupni A – dobrý priaznivý stav. V priemernom B stave sú hodnotené areálový trend, hniezdny biotop a ohrozenie druhu.

1.6.3.2.12. L'abtuška poľná

Celkovo je druh hodnotený **na stupni A – dobrý priaznivý stav**, hoci len na spodnej hranici intervalu. Až päť z 8 kritérií sú hodnotené stupňom B – priemerný priaznivý stav. V dobrom priaznivom stave – A sú hodnotené veľkosť areálu, hniezdny biotop a potravný biotop.

1.6.3.2.13. Kaňa močiarna

Celkovo je druh kaňa močiarna v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený na dolnej hranici intervalu stupňa **A – dobrý, priaznivý stav**. V dobrom priaznivom stave – A sú hodnotené veľkosť areálu, hniezdny a potravný biotop. Ostatné kritériá dosahujú stupeň B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.14. Bocian biely

Celkový stav druhu je hodnotený **stupňom B – priemerný, priaznivý**, ale na hornej hranici intervalu. V dobrom priaznivom stave sú hodnotené kritériá: veľkosť populácie, potravný biotop a ohrozenie hniezdneho biotopu. V nepriaznivom stave sa nachádza kritérium – populačný trend, ktoré charakterizuje značný pokles početnosti druhu v posledných rokoch

1.6.3.2.15. Chavkoš nočný

Celkovo je **stav** druhu hodnotený ako **A – dobrý, priaznivý stav**. Z hodnotených kritérií sú veľkosť populácie, populačný trend a potravný biotop hodnotené stupňom A. V stupni B – priemerný priaznivý stav sa nachádzajú kritériá areálový trend, hniezdny biotop, ohrozenie druhu a ohrozenie hniezdneho biotopu.

1.6.3.2.16. Strakoš obyčajný

Strakoš obyčajný je v CHVÚ Medzibodrožie bežne hniezdiacim druhom s dostatočne početnou a stabilnou populáciou. **Celkovo** je druh hodnotený **na stupni A – v dobrom priaznivom stave**.

1.6.3.2.17. Strakoš kolesár

Celkové zhodnotenie **priaznivého stavu** strakoša kolesára hodnotí jeho priaznivý stav v CHVÚ Medzibodrožie **stupňom B – priemerný**, pričom stupňom C sú hodnotené kritériá veľkosť populácie a populačný trend. Hniezdny a potravný biotop je hodnotený naopak stupňom A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.18. Výrik lesný

Celkovo je druh hodnotený **stupňom C – nepriaznivý stav**. V nepriaznivom stave sú hodnotené všetky populačné kritériá. Biotopové kritériá a ohrozenia sú hodnotené stupňom B – priemerný, dobrý stav.

1.6.3.2.19. Kalužiak červenonohý

Všetky populačné kritériá a stav hniezdneho biotopu u druhu kalužiak červenonohý v Medzibodroží sú hodnotené **v nepriaznivom stave (C)**. Potravný biotop a ohrozenie hniezdneho biotopu sú hodnotené stupňom B – priemerný priaznivý stav a ohrozenie druhu stupňom A – dobrý priaznivý stav. Vzhľadom na vyššiu váhu populačných kritérií je však **celkový stav druhu** klasifikovaný ako **nepriaznivý stav – C**.

1.6.3.2.20. Kačica chrapáčka

Všetky populačné kritériá a ohrozenia druhu sú hodnotené stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Biotopové kritériá sú hodnotené stupňom A – dobrý, priaznivý stav. **Celkove** sa druh nachádza **v stupni B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.2.21. Včelárík zlatý

Včelárík je v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený v **B – priemernom stabilnom stave**, pričom všetky jednotlivé kritériá sú hodnotené stupňom B. Rovnako aj **celkový stav** druhu je klasifikovaný ako **priemerný priaznivý stav – B**.

1.6.3.2.22. Včelár lesný

Na základe aktuálneho monitoringu (2010 – 2012) sa početnosť populácie v CHVÚ Medzibodrožie odhaduje na 10 – 15 hniezdných párov. V porovnaní so stavom z roku 2003 (12,5 párov) ide o rovnaký stav až mierne zvýšenie početnosti. Populácia je stabilná a vo vhodných biotopoch rovnomerne rozšírená. **Celkový stav** druhu je preto hodnotený stupňom **B – priemerný priaznivý stav**.

1.6.3.2.23. Rybárík riečny

Pri hodnotení aktuálneho stavu sa veľkosť hniezdnej populácie odhaduje na 15 – 25 hniezdných párov. Ide tak o rovnakú početnosť až mierny nárast oproti r. 2003 (17 párov). Napriek možným výkyvom v početnosti spôsobených extrémami počasia je populácia rybárika stabilná. Na základe uvedeného je **celkový stav** druhu v CHVÚ Medzibodrožie klasifikovaný stupňom **B – priemerný priaznivý stav**.

1.6.3.2.24. Ďateľ hnedkavý

V súčasnosti je stav ďatľa hnedkavého odhadovaný na základe aktuálneho monitoringu z rokov 2010 – 2012 na úrovni 40 – 50 párov s tým, že zahŕňa teritória párov hniezdiacich v intravilánoch, ktoré sú z CHVÚ vyňaté. Malé časti týchto teritórií však zasahujú aj mimo intravilánov do samotného CHVÚ. Oproti stavu z roku 2003 (20 párov) tak ide o viac ako 100 % vyšší údaj o početnosti. Tento nárast však nie je spôsobený nárastom populácie, ale pravdepodobne len lepším poznaním. Na základe vyššie uvedeného, stabilného trendu populácie a priemerného stavu početnosti je **celkový stav** ďatľa hnedkavého v CHVÚ Medzibodrožie klasifikovaný stupňom **B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.2.25. Bocian čierny

Bocian čierny patrí medzi druhy, ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ Medzibodrožie s dobrým hodnotením. Všetky populačné kritériá a hodnotenie potravného biotopu sú na stupni A – dobrý, priaznivý stav. Hniezdny biotop

a ohrozenie druhu v stupni B – priemerný, priaznivý stav a ohrozenie hniezdneho biotopu v stupni C – nepriaznivý stav mierne kazia hodnotenie **celkového stavu**, ktorý je napriek tomu na **stupni A – dobrý, priaznivý stav**.

1.6.3.2.26. Škovránik stromový

Populačné kritériá škovránika stromového v CHVÚ Medzibodrožie, ako aj kritériá týkajúce sa biotopov, sú hodnotené stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Na základe týchto skutočností aj **celkový stav** druhu je hodnotený stupňom **B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.2.27. Ďateľ prostredný

Ďateľ prostredný patrí v CHVÚ Medzibodrožie k druhom so stúpajúcim trendom vývoja populácie. Súčasný odhad 300 – 400 párov je oproti stavu z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (65 párov) niekoľkonásobne vyšší. Tento stav je pravdepodobne zapríčinený iba oveľa slabším poznaním druhu v minulosti, pričom skutočný trend je odhadovaný ako stabilný. Vzhľadom na početnosť je populácia vo veľmi dobrom stave, ale nižším stupňom by boli hodnotené biotop a jeho ohrozenie, keďže v poslednom období dochádza takmer celoplošne k obnovným ťažbám a silnej fragmentácii lesných porastov. Na základe vyššie uvedeného je jeho **celkový stav** v CHVÚ hodnotený stupňom **B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.2.28. Chrapkáč poľný

Chrapkáč poľný patrí na základe výsledkov mapovania v rokoch 2010 – 2012 v CHVÚ Medzibodrožie k druhom so stabilnou veľkosťou populácie. Súčasný odhad 100 – 150 párov je približne zhodný so stavom z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (110 párov), resp. o niečo vyšší. Pri tomto druhu sa však výrazne prejavujú fluktuácie v početnosti spôsobované nepravidelne sa striedajúcimi rokmi s dostatkom, alebo naopak nedostatkom vody, v krajine. Za roky 2014 – 2015 je o chrapkáčovi len niekoľko údajov a celková početnosť bola pravdepodobne maximálne 30 – 50 chrapkajúcich samcov. Tieto roky sa však vyznačovali extrémne nízkymi zrážkami a stavmi podzemných vôd. **Celkový stav** druhu je napriek poklesu početnosti v uvedených rokoch hodnotený stupňom **B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.2.29. Penica jarabá

Veľkosť populácie druhu je klasifikovaná v zhodnotení priaznivého stavu stupňom A – dobrý, priaznivý stav, kým ostatné populačné kritériá stupňom B – priemerný priaznivý stav. Pozitívnejšie sú však hodnotené všetky kritériá týkajúce sa biotopov a to stupňom – A. Na základe klasifikácie týchto kľúčových kritérií je aj **celkový stav** druhu hodnotený stupňom **A – dobrý, priaznivý stav**.

1.6.3.2.30. Muchárik bieločrý

Muchárik bieločrý má v CHVÚ Medzibodrožie stabilný trend vývoja populácie. Súčasný odhad 1000 – 2000 párov je podobný stavu z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (1200 párov). Rovnako ako priemerný stav sú hodnotené aj kritériá týkajúce sa biotopov, na základe tejto klasifikácie je stupňom **B – priemerný priaznivý stav** klasifikovaný aj **celkový stav** druhu v CHVÚ.

1.6.3.2.31. Pipiška chochlatá

Všetky populačné kritériá pipišky chochlatej sú v hodnotení stavu klasifikované stupňom B – priemerný, priaznivý stav s výnimkou veľkosti populácie, ktorá je hodnotená stupňom C – nepriaznivý stav. Kritériá týkajúce sa biotopov na poľnohospodárskych pozemkoch sú klasifikované stupňom B, kým kritériá týkajúce sa antropických biotopov stupňom C. Na základe prevažujúceho hodnotenia kritérií je **celkový stav** druhu v území **B – priemerný priaznivý stav**.

1.6.3.2.32. Krutohlav hnedý

Krutohlav hnedý patrí v CHVÚ Medzibodrožie k druhom so stabilným trendom vývoja populácie. Súčasný odhad 200 párov je zhodný so stavom z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (200 párov). Na základe uvedeného je **celkový stav** druhu v území klasifikovaný stupňom **B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.2.33. *Prepelica poľná*

Prepelica poľná patrí v CHVÚ Medzibodrožie k druhom so stabilným trendom vývoja populácie. Súčasný odhad 300 – 400 párov je prakticky zhodný so stavom z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (300 párov). Negatívne sa dá vnímať ohrozenie druhu, čo je spôsobené skorým kosením lúk a nedodržiavaním spôsobu kosby od stredu k okrajom a tiež intenzívna chemizácia na ornej pôde. Na základe stabilného trendu populácie, ako aj priemerného priaznivého stavu biotopov, je aj **celkový stav** druhu v CHVÚ klasifikovaný ako **priemerný priaznivý stav na stupni B**.

1.6.3.2.34. *Muchár sivý*

Muchár sivý patrí v CHVÚ Medzibodrožie k druhom so stabilným trendom. Súčasný odhad 500 párov je zhodný so stavom z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (500 párov). Časť populácie je však koncentrovaná do intravilánov obcí, ktoré sú z vlastnej výmery CHVÚ vyňaté. Na základe vyššie uvedeného je **celkový stav** druhu v CHVÚ hodnotený ako **priemerný priaznivý stav stupňom B**.

1.6.3.2.35. *Brehuľa hnedá*

Brehuľa hnedá patrí v CHVÚ Medzibodrožie k druhom s veľkou fluktuáciou početnosti, preto je ťažké stanoviť trend vývoja jej populácie. Súčasný odhad 400 – 600 párov je oproti stavu z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (900 párov) nižší o cca 30 %, ale pri vzniku nových hniezdnych možností je brehuľa schopná veľmi rýchlo tieto lokality obsadiť a navýšiť tak celkovú početnosť. Naopak pri zániku vhodných biotopov sa môže stratiť celá miestna populácia viazaná na konkrétnu lokalitu. Treba poznamenať, že hniezdne kolónie známe z minulosti, ale aj z posledných rokov, boli tvorené aj viac ako 100 pámi a takmer celá populácia hniezdi v umelo vytvorených biotopoch – pieskovňach. Na základe klasifikácie populačných kritérií a aj kritérií týkajúcich sa biotopov je aj **celkový stav druhu** v území hodnotený stupňom **B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.2.36. *Hrdlička poľná*

Hrdlička poľná patrí v CHVÚ Medzibodrožie k druhom so stabilnou populáciou. Odhad početnosti v rokoch 2010 – 2012 (1000 párov) je rovnaký ako vo vedeckom návrhu CHVÚ v roku 2003 (1000 párov). V novšom období (2014 – 2015) je síce možné badať mierne zníženie početnosti, stále však v intervale umožňujúcom **klasifikáciu celkového stavu** druhu na stupni **B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.2.37. *Pŕhlaviar čiernohlavý*

Veľkosť populácie pri hodnotení stavu bola klasifikovaná stupňom C – nepriaznivý stav, kým ostatné populačné kritériá stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Kritériá týkajúce sa biotopov boli klasifikované najlepšie a to stupňom A – dobrý, priaznivý stav. Na základe vyššie uvedeného je **celkové hodnotenie** stavu druhu v území **na stupni B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.3. Cieľový stav druhov

Cieľový stav druhu bol určený u jednotlivých druhov na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľu, ako aj výnimčnosti daného druhu ako zástupcu danej taxonomickej skupiny.

1.6.3.3.1. *Cieľový stav druhu chochlačka bielooká*

Na základe mapovania v rokoch 2010 – 2012 je stav populácie chochlačky bielookej hodnotený stupňom C ako nepriaznivý, a celkový priaznivý stav druhu v CHVÚ je pri spodnej hranici stupňa B ako priemerný, priaznivý. Veľkosť populácie v CHVÚ je dlhodobo veľmi nízka, no v rámci Slovenska sa jedná stále o jedno z iba dvoch území (po CHVÚ Senianske rybníky), kde tento druh preukázateľne hniezdi, resp. hniezdil v nedávnej minulosti (do 5 rokov). Vzhľadom na význam populácie tohto druhu v CHVÚ Medzibodrožie, s dopadom na celoslovenskú populáciu, by cieľom opatrení v CHVÚ malo byť udržanie hodnotenia priaznivého stavu pri stave hniezdnych a potravných biotopov na stupni A aj počas suchých rokov. Také boli aj roky 2014 – 2015, čo sa prejavilo úplným vyschnutím mokradí a v súčasnosti by bol už stav biotopov hodnotený stupňom C ako nepriaznivý.

Cieľom je vykonať také opatrenia, aby boli hniezdny a potravný biotop chochlačky bielookej v CHVÚ Medzibodrožie v dobrom priaznivom stave (A) a vytvorili sa tak podmienky pre jej zahniezdenie. Cieľom pri celkovom hodnotení druhu je **udržať stupeň B – priemerný priaznivý stav**.

1.6.3.3.2. Cieľový stav druhu haja tmavá

Celkový stav haje tmavej v CHVÚ Medzibodrožie je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. V čase vytvárania sústavy CHVÚ bol odhadovaný počet na území Medzibodrožia tretí najvyšší na Slovensku po CHVÚ Záhorské Pomoravie a CHVÚ Dunajské luhy. Podľa aktuálneho zhodnotenia bol v rokoch 2010 – 2012 zistený počet najvyšší spomedzi všetkých CHVÚ, pričom druh úplne vymizol z CHVÚ Dunajské luhy a v CHVÚ Záhorské Pomoravie došlo k poklesu početnosti. Na základe monitoringu v rokoch 2010 – 2012 sa odhadovala početnosť v CHVÚ Medzibodrožie na 4 – 6 hniezdných párov. Na základe intenzívneho monitoringu v rokoch 2014 – 2015 sa však predpokladá hniezdenie až 7 – 9 párov. Cieľom navrhnutých opatrení v CHVÚ je **zlepšenie stupňa celkového stavu na stupeň A, dobrý, priaznivý**, čo je možné iba udržaním stavu hniezdných biotopov a znížením ohrozenia druhu.

1.6.3.3.3. Cieľový stav druhu kaňa popolavá

Celkový stav kane popolavej je hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav, pričom najväčší podiel na tom má veľkosť populácie, hodnotená stupňom C a takisto kritérium deštrukcie potravných biotopov, hodnotené tiež stupňom C. V čase vytvárania sústavy CHVÚ sa v území predpokladalo hniezdenie až 4 párov. Od začiatku mapovania v roku 2010 až do 2015 sa hniezdenie druhu nepodarilo preukázať a aj výskyt v hniezdnom období boli hlavne mladé vtáky, prípadne jedince bez partnera na hniezdenie a bez viazanosti na lokalitu. Poslednýkrát sa predpokladalo hniezdenie 2 – 3 párov v rokoch 2004 – 2005 a jediné dokázané hniezdenie spadá ešte do obdobia pred niekoľkými desaťročiami. Pre **zlepšenie** aktuálneho nepriaznivého stavu je teda potrebné predovšetkým zlepšiť kvalitu potravných biotopov minimálne **do stavu B** a zlepšiť aj ochranu samotných hniezd **s cieľom zlepšenia celkového stavu druhu na stupeň B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.3.4. Cieľový stav druhu čorík čierny

Celkový stav čoríka čierneho v CHVÚ Medzibodrožie je hodnotený stupňom C – nepriaznivý, rovnako ako veľkosť jeho populácie a populačný trend. V čase vytvárania sústavy CHVÚ bola populácia už na ústupe (odhadovaných cca 10 párov), ale ešte v nedávnej minulosti (2011, 2012) tu hniezdila najväčšia časť celoslovenskej populácie. Ide teda o územie s veľkým potenciálom pre tento druh. Cieľom budúcich opatrení je **zlepšenie celkového stavu aspoň na B - priemerný** a časom, vzhľadom na vzácnosť druhu a potenciál územia, aj na stupeň A, dobrý. Je potrebné zvýšiť kvalitu hniezdného a potravného biotopu, snažiť sa ho zachovať aj vo vlhkostne a zrážkovo nepriaznivých rokoch, riešiť zazemňovanie mokradí a obmedziť priame ohrozenia druhu a jeho hniezdného biotopu, ku ktorému dochádza napr. odvodňovaním hniezdných lokalít, rušením hniezdných kolónií, alebo zasypávaním hniezdných lokalít odpadom.

1.6.3.3.5. Cieľový stav druhu beluša malá

Celkový stav druhu beluše malej v CHVÚ Medzibodrožie, rovnako ako veľkosť jej populácie a stav hniezdných biotopov, je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priaznivý, priemerný stav. V rámci Slovenska ide o jedno z 3 území, na ktorých tento druh pravidelne hniezdi. Cieľom budúcich opatrení pre tento druh je **zabezpečiť** vyhovujúci vodný režim v hniezdnom období na lokalitách známych hniezdných kolónií a **dostať celkový stav na stupeň A – priaznivý, dobrý**.

1.6.3.3.6. Cieľový stav druhu beluša veľká

Celkový stav druhu v CHVÚ Medzibodrožie je na základe mapovania hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Takisto väčšina hodnotených kritérií, ako veľkosť populácie, populačný trend a hniezdny biotop sú hodnotené stupňom B. V čase vytvárania sústavy CHVÚ išlo - po CHVÚ Senianske rybníky - o druhé najvýznamnejšie územie v rámci SR. Na základe výsledkov mapovania v rokoch 2010 – 2012 sa však dostalo do pozície najvýznamnejšieho. Vývoj populácií v ďalšom období však bol poznačený silným ubúdaním, až vymiznutím (2015) úspešných hniezdných kolónií. Príčinou boli extrémne suché roky, kedy vyschli takmer všetky močiare v CHVÚ. Cieľom navrhnutých opatrení je **dosiahnutie zlepšenia stupňa celkového priaznivého stavu na stupeň A – dobrý, priaznivý**. Najväčšou výzvou

tak, ako pri všetkých vodných vtákoch, bude zabezpečiť vhodný vodný režim pre lokality známych hniezdných kolónií a dostatočnú rozlohu potravných biotopov aj v rokoch bez výdatných zrážok.

1.6.3.3.7. Cieľový stav druhu chriašť malý

Na základe mapovania v rokoch 2010 – 2012 je v súčasnosti celkový stav chriašťa malého v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený stupňom A – priaznivý, dobrý stav, pričom v dobrom stave je vyhodnotených väčšina posudzovaných kritérií, početnosť, populačný trend, stav hniezdných aj potravných biotopov. V čase vyhlasovania sústavy CHVÚ (2003) patrilo Medzibodrožie medzi tri najvýznamnejšie územia na Slovensku. V rokoch 2010 – 2012 bolo najvýznamnejším územím tohto druhu na Slovensku s populáciou 30 – 40 párov. V ďalších rokoch však nasledovali roky s extrémne suchým počasím, močiare povysychali a druh z územia takmer vymizol. V rokoch 2013 – 2015 sa predpokladalo už len 5 – 10 párov (ozývajúcich sa samcov). Pri danom stave by hodnotenie kritérií ako veľkosť populácie a stav hniezdných a potravných biotopov dosiahlo nepriaznivý stupeň. Cieľom budúcich opatrení aj pri tomto druhu je zabezpečiť priaznivý vodný režim na hniezdných lokalitách aj vo vlhkostne nepriaznivých rokoch tak, aby bolo možné **celkový stav** chriašťa malého **udržať** dlhodobo **na stupni A – dobrý, priaznivý**.

1.6.3.3.8. Cieľový stav druhu volavka purpurová

V súčasnosti je celkový stav volavky purpurovej v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený stupňom B - priemerný, priaznivý stav. Väčšina hodnotiacich kritérií je v priemernom stave. V čase vyhlasovania sústavy CHVÚ na Slovensku bola početnosť volavky purpurovej v tomto území najvyššia spomedzi území, kde sa tento druh volavky vyskytuje. Mapovanie v rokoch 2010 – 2012 to len potvrdilo. Tak isto ako pri iných druhoch vodných vtákov však ďalšie roky znamenali silný úbytok hniezdných párov spôsobený povysychaním močiarov. Populácia poklesla z 10 – 15 párov v rokoch 2010 – 2012 na súčasných 5 – 10 párov. Kvôli veľkému významu územia pre ochranu tohto druhu je potrebné **zlepšiť** súčasný stav druhu v CHVÚ Medzibodrožie **na úroveň A – dobrý, priaznivý stav, prípadne** krátkodobo vo vlhkostne nepriaznivých rokoch aspoň **udržať na úrovni B – priemerný, priaznivý**. Cieľom opatrení v budúcnosti je zabezpečiť priaznivý vodný režim na hniezdných lokalitách aj v zrážkovo podpriemerných rokoch.

1.6.3.3.9. Cieľový stav druhu bučiak veľký

Celkový stav druhu bučiak veľký je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý. Okrem kritéria veľkosti populácie, ktorý je vyhodnotený v dobrom stave, sú všetky ostatné v stave priemernom. V čase vytvárania sústavy CHVÚ išlo o najvýznamnejšie územie v rámci SR, s viac ako 50 % podielom na celoslovenskej úrovni. Na základe výsledkov mapovania v rokoch 2010 – 2012 sa dokonca početnosť zvýšila z 27 – 28 na 30 – 32 bučiach samcov. Tak ako pri iných druhoch vodných vtákov však nasledujúce roky znamenali silný úbytok hniezdných párov spôsobený povysychaním močiarov v území. Populácia poklesla na 3 páry, resp. bučiace samce v roku 2015. Pri tak ohrozenom druhu a význame Medzibodrožia pre jeho zachovanie je cieľom v ďalšom období **dosiahnuť zlepšenie** celkového priaznivého stavu bučiaka veľkého **na stupeň A – dobrý, priaznivý**. Je potrebné zabezpečiť priaznivý vodný režim na hniezdných lokalitách aj v zrážkovo podpriemerných rokoch.

1.6.3.3.10. Cieľový stav druhu čorík bahenný

Celkový stav čoríka bahenného v CHVÚ Medzibodrožie je hodnotený stupňom C – nepriaznivý, rovnako ako veľkosť jeho populácie a populačný trend. Kritérium stavu hniezdných a potravných biotopov stupeň priemerný. V čase vytvárania sústavy CHVÚ bola populácia druhá najvýznamnejšia v rámci Slovenska, za CHVÚ Senianske rybníky. V rokoch 2010 – 2012 sa odhadovala početnosť na 0 – 50 párov, pričom boli zaznamenané veľké fluktuácie. V ďalších rokoch 2013 – 2015 bolo zistených už len 0 – 15 párov. Cieľom budúcich opatrení pre tento druh je **zlepšenie stupňa celkového priaznivého stavu minimálne na stupeň B, priemerný, priaznivý**. Je potrebné zvýšiť kvalitu hniezdného a potravného biotopu, snažiť sa ho zachovať aj vo vlhkostne nepriaznivých rokoch, riešiť zazemňovanie mokradí a obmedziť priame ohrozenia druhu, ako aj hniezdného biotopu, ku ktorému dochádza napr. odvodňovaním vzniknutých lokalít, rušením hniezdných kolónií, alebo aj zasypávaním hniezdných lokalít odpadom.

1.6.3.3.11. Cieľový stav druhu bučičík močiarny

Celkový stav bučičíka močiarného v CHVÚ Medzibodrožie, na základe mapovania v rokoch 2010 – 2012, je hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý, rovnako ako jednotlivé hodnotené kritériá s výnimkou stavu hniezdných biotopov a ohrozenia druhu. Pri vytváraní sústavy CHVÚ (2003), ako aj mapovaním (2010 – 2012) sa potvrdila skutočnosť, že územie je najvýznamnejším hniezdiskom druhu na Slovensku. Cieľom budúcich opatrení pre tento druh je **udržať celkový priaznivý stav na stupni A – dobrý, priaznivý**. Bude potrebné zabezpečiť priaznivý vodný režim na hniezdných lokalitách aj v zrážkovo podpriemerných rokoch.

1.6.3.4.12. Cieľový stav druhu ľabtuška poľná

Súčasný celkový stav ľabtušky poľnej je v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý. V čase navrhovania CHVÚ (2003) bolo územie druhým najvýznamnejším hniezdiskom druhu na Slovensku. Na základe monitoringu v rokoch 2010 – 2012 je CHVÚ Medzibodrožie s odhadovanou početnosťou 30 – 50 párov najvýznamnejším územím výskytu druhu na Slovensku. Väčšina hodnotiacich kritérií je v dobrom stave, v priemernom sú kritériá veľkosť populácie, populačný a areálový trend a ohrozenia druhu aj biotopu. Pri celkovo dobrom stave biotopov musí byť cieľom v ďalšom období **udržať celkový priaznivý stav** ľabtušky poľnej v CHVÚ Medzibodrožie **na stupni A – dobrý, priaznivý**.

1.6.3.4.13. Cieľový stav druhu kaňa močiarna

Celkový stav kane močiarnej je v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý. Hodnotiace kritériá sú v stavoch dobrý a priemerný. Počas prípravy sústavy CHVÚ bolo územie najvýznamnejším pre hniezdenie druhu na Slovensku, a to sa potvrdilo aj mapovaním v rokoch 2010 – 2012. Cieľom opatrení pre tento druh je **udržanie celkového priaznivého stavu na stupni A – dobrý, priaznivý**. Bude potrebné stabilizovať vodný režim na hniezdných lokalitách a udržať, alebo aj zvýšiť tak početnosť druhu nad hranicu 50 párov. V súčasnosti je odhadovaných 35 – 45 párov, ktoré prejavujú vernosť hniezdnym lokalitám aj v čase, kedy tieto majú akútny nedostatok vody. To sa prejavilo napr. v roku 2015, kedy väčšina močiarov trpela už od jari nedostatkom vody a napriek tomu sa minimálne 31 párov pokúsilo zahniezdiť a z nich minimálne 20 bolo úspešných.

1.6.3.4.14 Cieľový stav druhu bocian biely

Celkový stav bociana bieleho v CHVÚ Medzibodrožie je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Stavom dobrý je hodnotená veľkosť populácie a stav potravných biotopov. Nižším stupňom priemerný, sú hodnotené kritériá hniezdny biotop, hniezdna úspešnosť a ohrozenia druhu. Kritérium populačného trendu je dokonca hodnotené stupňom nepriaznivý. Územie patrilo počas príprav sústavy CHVÚ medzi tri najvýznamnejšie pre tento druh, mapovanie v rokoch 2010 – 2012 ho zaradilo na druhé miesto po CHVÚ Laborecká vrchovina. Cieľom v budúcnosti je **zlepšiť celkový priaznivý stav druhu na stupeň A – dobrý, priaznivý**. Je potrebné zachovať hniezda odstraňované z elektrických vedení, zachovať potravné biotopy v dobrom stave aj v suchých rokoch a označiť čo možno najväčšie úseky diaľkových elektrických vedení. Treba ešte uviesť, že hniezdne biotopy bociana bieleho sa takmer všetky nachádzajú v intravilánoch obcí, ktoré sú z CHVÚ vyňaté. Do hodnotenia celkového stavu sú ale tieto započítané, pretože bociany využívajú celé CHVÚ ako svoj potravný biotop a sú pre toto územie typickými obyvateľmi.

1.6.3.3.15. Cieľový stav druhu chavkoš nočný

V čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku bola celková populácia chavkoša nočného v CHVÚ Medzibodrožie odhadnutá na úrovni 325 párov. Mapovanie v rokoch 2010 – 2012 zistilo hniezdenie 150 – 220 párov. Ide o nižší stav ako bol v návrhu, napriek tomu sa však celkový priaznivý stav druhu v území hodnotí stupňom A – dobrý. Všetky hodnotiace kritériá sú v stavoch priemerný a dobrý. Cieľom opatrení pre tento druh je **udržať celkový priaznivý stav na stupni A – dobrý**. Najdôležitejšie bude sa snažiť udržať dostatok vody na hniezdných lokalitách aj v suchých rokoch. Dôležité je aj ošetriť vedenia v blízkosti kolónií značkami k zabráneniu konfliktu pri preletoch chavkošov. Monitoring vplyvu elektrických vedení na populáciu druhu totiž poukázal na význam takýchto opatrení, keďže pod vedením vysokého napätia v blízkosti jednej z hniezdných kolónií sa v čase vylietania mláďat z hniezd našlo až niekoľko desiatok vtákov usmrtených práve po kolíziách s elektrickým vedením.

1.6.3.3.16. Cieľový stav druhu strakoš obyčajný

Celkový stav strakoša obyčajného v CHVÚ Medzibodrožie je hodnotený na základe mapovania v rokoch 2010 – 2012 stupňom A – dobrý, priaznivý stav. Stupňom dobrý je hodnotených väčšina kritérií ako veľkosť populácie, veľkosť areálu, stav hniezdnych aj potravných biotopov a ohrozenia druhu aj jeho biotopu. Opatreniami v budúcnosti by sa malo **zabezpečiť zotrvanie** hodnotenia celkového priaznivého stavu **na stupni A – dobrý**.

1.6.3.3.17. Cieľový stav druhu strakoš kolesár

Celkové zhodnotenie stavu strakoša kolesára je v CHVÚ Medzibodrožie v stupni B – priaznivý, priemerný stav, pričom stupňom C sú hodnotené kritériá veľkosť populácie a populačný trend a hniezdny a potravný biotop je hodnotený naopak stupňom A – dobrý, priaznivý stav. V čase vytvárania sústavy CHVÚ išlo o 6. najvýznamnejšie územie pre tento druh na Slovensku. Výsledky mapovania v rokoch 2010 – 2012 však poukázali na súčasný väčší význam územia, ktoré má po CHVÚ Poľana druhú najpočetnejšiu populáciu druhu na Slovensku. Populácia sa v CHVÚ Medzibodrožie iba jemne zvýšila (dôvodom pravdepodobne bolo lepšie zmapované územie), ale populácie v iných častiach Slovenska poklesli na kritické hodnoty. Dokonca mapovanie v nasledujúcom období (2013 – 2015) poukazuje na ešte vyššiu početnosť (25 – 30 párov). Cieľom budúcich opatrení pre tento druh je **zlepšenie celkového priaznivého stavu** z aktuálneho stupňa B – priemerný, priaznivý stav **na stav A – dobrý, priaznivý stav**.

1.6.3.3.18. Cieľový stav druhu výrik lesný

Pri výrikovi lesnom je celkový stav v CHVÚ Medzibodrožie v hodnotených stupňom C – nepriaznivý stav. Aj keď kritériá stavu hniezdneho a potravného biotopu, ako aj ohrozenia druhu a jeho biotopu, sú hodnotené ako priemerné, veľkosť populácie a areálu, populačný a areálový trend sú v nepriaznivom stave. Cieľom navrhnutých opatrení je **e zvýšiť celkový priaznivý stav na stupeň B – priemerný, priaznivý**.

1.6.3.3.19. Cieľový stav druhu kalužiak červenonohý

Celkový stav kalužiaka červenonohého v CHVÚ Medzibodrožie je v súčasnosti hodnotený stupňom C – nepriaznivý. V nepriaznivom stave sú vyhodnotené veľkosti populácie, areálu, trendy a aj stav hniezdnych biotopov. Cieľom opatrení pre tento druh je dosiahnuť **zlepšenie celkového stavu na stupeň B – priemerný, priaznivý**.

1.6.3.3.20. Cieľový stav druhu kačica chrapačka

Celkový stav kačice chrapačka v CHVÚ Medzibodrožie je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Cieľom navrhnutých opatrení je **zvýšiť** hodnotenie celkového **stavu na stupeň A – dobrý, priaznivý**. K tomu bude potrebné udržať hniezdne a potravné biotopy v optimálnom stave a dostatočnej rozlohe aj počas nepriaznivých rokov. Stav týchto biotopov bol totiž v zrážkovo podpriemerných rokoch 2010 – 2012 veľmi dobrý, avšak v nasledujúcich rokoch 2013 – 2015 sa tento stav vplyvom sucha rapídne zhoršil a kačica chrapačka z územia ako hniezdič prakticky vymizla.

1.6.3.3.21. Cieľový stav druhu včelárík zlatý

Na základe monitoringu sa stanovila početnosť včelárika zlatého v CHVÚ Medzibodrožie na 350 – 400 párov a celkový stav je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý. Všetky hodnotiace kritériá boli vyhodnotené v priemernom stave. V ďalšom období je cieľom **zlepšiť celkový stav druhu na stupeň A – dobrý, priaznivý**. Potenciál je vo zvyšovaní kvality hlavne hniezdneho biotopu a minimalizovaní ohrození druhu a jeho biotopu.

1.6.3.3.22. Cieľový stav druhu včelár lesný

Celková početnosť včelára lesného v CHVÚ Medzibodrožie je na základe mapovania v rokoch 2010 – 2012 stanovená na 7–10 párov. Oproti stavu navrhovanému pri vymedzovaní sústavy CHVÚ ide o mierny pokles, ale ten bol pravdepodobne spôsobený mapovaním vo vlhkejších rokoch, ktoré druhu veľmi nevyhovujú. Mapovanie v ďalších rokoch 2013 – 2015, potvrdilo vyššiu početnosť s odhadom 14 – 17 párov. Monitoringu tohto druhu bola neskôr venovaná zvýšená pozornosť, preto vyšší stav môže byť iba výsledkom lepšieho poznania a nie nárastu populácie. **Cieľom ochrany** pre včelára lesného je vzhľadom ku priaznivému stavu jeho biotopov **zlepšiť jeho celkový stav na stupeň A – dobrý, priaznivý stav**.

1.6.3.3.23. Cieľový stav druhu rybárik riečny

Početnosť rybárika riečného v CHVÚ Medzibodrožie bola na základe mapovania a pozorovaní stanovená na 15 – 25 párov. Oproti návrhu pri príprave sústavy CHVÚ ide o mierne vyšší stav, spôsobený však pravdepodobne iba lepším zmapovaním druhu. Stavby môžu medziročne fluktuovať kvôli rozdielnym podmienkam na tokoch v priebehu každého roku. Napr. počas neskorých jarných, príp. skorých letných vysokých vodných stavov na hlavných tokoch územia, môže dochádzať k zničeniu hniezd a neúspešným hniezdeniam. Rybárik však tieto výkyvy rýchlo vyrovnáva, preto populáciu druhu v CHVÚ Medzibodrožie môžeme hodnotiť ako stabilnú a **cieľom** opatrení je túto populáciu v CHVÚ zachovať a **udržať stav** druhu minimálne **na stupni B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.3.24. Cieľový stav druhu ďateľ hnedkavý

Aktuálny monitoring zistil úroveň populácie ďatľa hnedkavého v CHVÚ Medzibodrožie na úrovni 40 – 50 párov. Ide tak o dvojnásobne vyšší počet, ako bol udávaný pre CHVÚ v období vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku. **Cieľom ochrany** v území je minimálne **udržanie stavu druhu na stupni B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.3.25. Cieľový stav druhu bocian čierny

Aktuálne je stav bociana čierneho v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý. Ide o druh, ktorého počty klesajú prakticky na celom Slovensku. V CHVÚ Medzibodrožie sa nachádza stabilná populácia, ktorá má stále tendenciu sa ešte jemne zvýšiť. To robí Medzibodrožie veľmi významným územím pre ochranu druhu na celoslovenskej úrovni. **Udržaniu celkového priaznivého stavu** populácie **na stupni A – dobrý, priaznivý**, by mali pomôcť opatrenia pre lesné biotopy tohto CHVÚ.

1.6.3.3.26. Cieľový stav druhu škvrník stromový

Pri návrhu sústavy CHVÚ (2003) sa pre CHVÚ Medzibodrožie odhadovalo 35 párov. Mapovanie v rokoch 2010 – 2012 však poukázalo na oveľa nižšiu početnosť populácie, ostrovčekovite rozmiestnenú najmä v západnej polovici CHVÚ. Bola odhadnutá len na 15 – 20 párov, aktuálny odhad je 15-30 párov. Príčinou je strata vhodných biotopov zarastaním nevyužívaných plôch lúk a pasienkov a celkový ústup pasienkového spôsobu hospodárenia v minulom desaťročí. Posledné roky však dochádza k miernemu pozitívnemu trendu v tejto oblasti a plochy pasienkov sa začínajú znova zväčšovať. **Cieľom** navrhovaných opatrení je zvýšenie početnosti aspoň na úroveň 30 párov a **zlepšenie stavu** z aktuálneho stupňa B – priemerný, priaznivý stav **na stupeň A – dobrý, priaznivý stav**.

1.6.3.3.27. Cieľový stav druhu ďateľ prostredný

Na základe mapovania v rokoch 2010 – 2012 bola početnosť ďatľa prostredného v CHVÚ Medzibodrožie stanovená na 300 – 400 párov. Tento stav sa zdá byť, vzhľadom na rozlohu vhodných biotopov, nadhodnotený. Aj na základe neskoršieho monitoringu odhadujeme reálnu početnosť na 150 – 200 párov, čo môžeme hodnotiť ako priaznivý stav. Stále je až trojnásobne vyšší oproti návrhu pri príprave sústavy CHVÚ (65 párov). **Cieľom** pri tomto druhu je zachovať jeho súčasnú početnosť a hlavne kvalitu biotopu prostredníctvom opatrení navrhovaných pre lesné biotopy tohto CHVÚ a **zachovať súčasný priaznivý stav na stupni B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.3.28. Cieľový stav druhu chrapkáč poľný

Na základe mapovania v rokoch 2010 – 2012 bola početnosť chrapkáča poľného v CHVÚ Medzibodrožie stanovená na 100 – 150 párov (volajúcich samcov). Ide o početnosť len o málo vyššiu od návrhu pri zriaďovaní sústavy CHVÚ (110). Roky 2010 – 2012 sa vyznačovali dobrými vlhkostnými pomermi na hniezdných lokalitách druhu. V ďalšom období (2013 – 2015) tento stav poklesol až na kritickú hranicu a napr. v roku 2015 bol na celom území severne od Latorice, počas hniezdného obdobia, zaznamenaný výskyt iba jedného jedinca. Pokles spôsobili extrémne suché roky 2014 – 2015. Druhu jednoznačne vyhovujú vlhké a podmáčané lúky. **Cieľom** opatrení je **zlepšiť priaznivý stav** druhu zo stupňa B – priemerný, priaznivý stav **na stupeň A – dobrý, priaznivý stav**.

1.6.3.3.29. Cieľový stav druhu penica jarabá

Početnosť v CHVÚ Medzibodrožie bola pri druhu penica jarabá odhadnutá na základe monitoringu v rokoch 2010 – 2012 na 200 – 300 párov. Oproti návrhu pri budovaní sústavy CHVÚ ide o približne rovnakú početnosť, mierne navýšenie je pravdepodobne výsledkom lepšie zmapovaného územia. Populácia sa zdá byť stabilná, s malými medziročnými výkyvmi. Do budúcnosti **je cieľom** udržať početnosť minimálne na tejto úrovni a **udržať stav druhu na úrovni A – dobrý, priaznivý stav**.

1.6.3.3.30. Cieľový stav druhu muchárik bieločrý

Mapovanie v rokoch 2010 – 2012 odhadlo početnosť muchárika bieločrýho v CHVÚ Medzibodrožie na 1000 – 2000 párov. Oproti odhadu pri navrhovaní sústavy CHVÚ (1200 párov) ide o mierne navýšenie, spôsobené však pravdepodobne iba lepším spoznaním skutočného stavu. Populácia sa javí ako stabilná a do budúcnosti **je cieľom** jej udržanie ako aj **udržanie stavu na stupni B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.3.31. Cieľový stav druhu pipiška chochlatej

Súčasný odhad početnosti (25 – 30 párov), stanovený na základe mapovania v rokoch 2010 – 2012, je omnoho nižší ako pri návrhu sústavy CHVÚ (150 párov). Populácia má stále klesajúci trend, napriek tomu, že stav biotopov pipíšky chochlatej nie je až na takej zlej úrovni a v posledných rokoch dokonca badať určitý pozitívny trend pri živočíšnej výrobe a teda je tu predpoklad, že jej početnosť sa môže ešte zvyšovať. Veľa z hniezdnych biotopov pipíšky je však zahnutých do intravilánov obcí, ktoré sú z vlastnej výmery CHVÚ vyňaté. **Cieľom** navrhnutých opatrení je zvýšiť početnosť druhu na úroveň 50 – 70 párov a **zlepšiť** priaznivý stav zo súčasného stavu B – priemerný, **priaznivý stav na stupeň A – dobrý, priaznivý stav**.

1.6.3.3.32. Cieľový stav druhu krutohlav hnedý

Mapovanie v rokoch 2010 – 2012 odhadlo početnosť krutohlava hnedého v CHVÚ Medzibodrožie na 200 párov. Je to počet zhodný so stavom z návrhu pri príprave sústavy CHVÚ v roku 2003. Druh vykazuje stabilný stav populácie. **Cieľom** navrhnutých opatrení je udržať početnosť druhu na súčasnej úrovni a **udržať priaznivý stav na stupni B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.3.33. Cieľový stav druhu prepelica poľná

Súčasný odhad početnosti prepelice poľnej v CHVÚ Medzibodrožie je 300 – 400 párov (ozývajúcich sa samcov). Ide o stav približne rovnaký ako odhad pri návrhu sústavy CHVÚ (300 párov). Mierne vyšší súčasný odhad nie je výsledkom zvýšenia početnosti, ale pravdepodobne len získania lepších poznatkov o druhu. Treba poznamenať, že výsledky z rokov 2013 – 2015 uvádzajú nižšie počty, so stropom okolo 300 párov. Do budúcnosti by opatrenia, týkajúce sa prepelice, mali pomôcť pri udržaní početnosti pričom **cieľom ochrany** pre prepelicu poľnú v CHVÚ Medzibodrožie **je zachovať priaznivý stav aspoň na súčasnej úrovni B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.3.34. Cieľový stav druhu muchár sivý

Na základe mapovania v rokoch 2010 – 2012 sa celková početnosť muchára sivého v CHVÚ Medzibodrožie odhaduje na 500 párov. Je to stav zhodný so stavom z návrhu pri zriaďovaní sústavy CHVÚ. **Cieľom** navrhnutých opatrení je udržať súčasnú početnosť druhu aj v budúcnosti a **zachovať stav druhu aspoň na súčasnej úrovni B – priemerný, priaznivý stav**.

1.6.3.3.35. Cieľový stav druhu brehuľa hnedá

Početnosť pri druhu brehuľa hnedá v CHVÚ Medzibodrožie bola odhadnutá na 400 – 600 párov. Oproti odhadom v návrhu sústavy CHVÚ je to stav asi o tretinu nižší. **Cieľom** navrhovaných opatrení je zvýšiť priemernú početnosť populácie na úroveň 900 hniezdnych párov a **zlepšiť stav druhu v území zo súčasného stavu B – priemerný, priaznivý stav na stupeň A – dobrý, priaznivý stav**.

1.6.3.3.36. Cieľový stav druhu hrdlička poľná

V rokoch 2010 – 2012 sa mapovaním odhadla početnosť hrdličky poľnej v CHVÚ Medzibodrožie na 1000 párov, zhodne so stavom z návrhu CHVÚ. Mapovaním v posledných rokoch tu však je náznak určitého mierneho poklesu. **Cieľom** opatrení je stabilizovať početnosť populácie hrdličky poľnej v CHVÚ Medzibodrožie a **zachovať priaznivý stav aspoň na aktuálnom stupni B – priemerný, priaznivý stav.**

1.6.3.3.37. Cieľový stav druhu prhlaviar čiernohlavý

Aktuálny odhad početnosti prhlaviara čiernohlavého v CHVÚ Medzibodrožie je 2000 – 3000 párov. Mierne navýšenie oproti stavu z návrhu CHVÚ v roku 2003 je spôsobené pravdepodobne len lepším poznaním druhu. Celkovo vykazuje druh stabilný trend vývoja populácie. **Cieľom** ochrany pre prhlaviara čiernohlavého v CHVÚ je **udržať priaznivý stav aspoň na súčasnej úrovni B – priemerný, priaznivý stav.**

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu chochlačka bieloooká

V prípade ochrany chochlačky bielookej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Konflikt môže vzniknúť zo strany poľovníkov, keď môže dôjsť k zámene druhu a jej zastreleniu. Teoreticky môže tiež nastať konflikt pri rybárskom využívaní hniezdnych lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom, pričom by boli snahy o odstraňovanie plávajúcej alebo litorálnej vegetácie alebo zarybňovaniu fytofágnymi druhmi rýb, ktoré by redukovali zárasty mokradí.

1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu haja tmavá

Haja tmavá, hoci je vzácnym druhom dravca, je vo verejnosti neznámym druhom. Neexistujú žiadne iné priame osobitné záujmy na ochrane a využívaní tohto druhu, ktoré by boli v rozpore s cieľmi jeho ochrany. Nepriamo však ochrana haje tmavej môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo hniezd haje tmavej. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdisk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdného obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdisk haje tmavej vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSoL je potrebné, aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „**zákon č. 543/2002 Z. z.**“).

1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu kaňa popolavá

V prípade kane popolavej môžu byť dotknuté osobitné záujmy iba nepriamo, keďže ide o neznámy druh vo verejnosti. Rovnako je minimálne jeho vnímanie ako „problematického“ druhu v poľovníctve. Dotknutými môžu byť iba záujmy poľnohospodárov v prípade nájdenia hniezd na poliach, kedy by bolo potrebné posunúť žatvu na neskorší termín. Vzhľadom ku malej početnosti (a teda aj minimálny rozsah územia dotknutého opatreniami) tohto druhu však potenciálne konflikty je možné riešiť včasnou komunikáciou.

1.6.3.4.4. Osobitné záujmy u druhu čorík čierny

V prípade ochrany čoríka čierneho ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Konflikt môže nastať pri rybárskom využívaní hniezdnych lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi, alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom a s tým spojené odstraňovanie plávajúcej vegetácie ako dôležitej podmienky pre zahniezdenie druhu, alebo zarybňovanie fytofágnymi druhmi rýb, ktoré by redukovali zárasty mokradí.

1.6.3.4.5. Osobitné záujmy u druhu beluša malá

V prípade ochrany beluše malá ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Konflikt môže nastať pri rybárskom využívaní hniezdných lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom. Zabezpečenie ochrany druhu by bolo v rozpore s prípadnými snahami o odstraňovanie krovinatých porastov vrb. V rozpore so záujmami ochrany tohto vzácneho druhu by tiež boli akékoľvek snahy o odvodnenie alebo iné škodlivé zásahy do mokradí. Beluša malá hniezdi vždy v zmiešaných kolóniách s inými volavkovitými vtákmi a preto sa na ňu vzťahujú aj osobitné záujmy iných druhov (volavka popolavá, chavkoš nočný).

1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu beluša veľká

V prípade ochrany beluše veľkej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Konflikt môže nastať pri rybárskom využívaní hniezdných lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom. Zabezpečenie ochrany druhu by bolo v rozpore s prípadnými snahami o odstraňovanie krovinatých porastov vrb alebo trstín ako hniezdných biotopov. V rozpore so záujmami ochrany tohto vzácneho druhu by tiež boli akékoľvek snahy o odvodnenie, celoplošné odstránenie porastov vodných rastlín alebo iné škodlivé zásahy do mokradí. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov, preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. Beluša veľká hniezdi vždy v zmiešaných kolóniách s inými volavkovitými vtákmi a preto sa na ňu vzťahujú rovnaké osobitné záujmy ako pri iných druhoch (volavka popolavá, chavkoš nočný, beluša malá).

1.6.3.4.7. Osobitné záujmy u druhu chriašť malý

V prípade ochrany chriašťa malého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Do konfliktu sa záujmy ochrany druhu môžu dostať v prípade negatívnych zásahov do hniezdných biotopov (mokradí), ktorých dôsledkom by bolo odvodnenie, celoplošné odstránenie porastov vodných rastlín, zavážanie až likvidácia biotopov. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z.

1.6.3.4.8. Osobitné záujmy u druhu volavka purpurová

V prípade ochrany volavky purpurovej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Konflikt môže nastať pri rybárskom využívaní hniezdných lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom. Zabezpečenie ochrany druhu by bolo v rozpore s prípadnými snahami o odstraňovanie krovinatých porastov vrb alebo trstín ako hniezdných biotopov. V rozpore so záujmami ochrany tohto vzácneho druhu by tiež boli akékoľvek snahy o odvodnenie, celoplošné odstránenie porastov vodných rastlín alebo iné škodlivé zásahy do mokradí. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z.

1.6.3.4.9. Osobitné záujmy u druhu bučiak veľký

Osobitné záujmy v prípade ochrany bučiaka veľkého sú rovnaké ako pri druhu volavka purpurová, kapitola 1.6.3.4.8.

1.6.3.4.10. Osobitné záujmy u druhu čorík bahenný

V prípade ochrany čoríka bahenného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Konflikt môže nastať pri rybárskom využívaní hniezdných lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom a s tým spojené odstraňovanie plávajúcej vegetácie ako dôležitej podmienky pre zahniezdenie druhu alebo zarybňovanie fytofágnymi druhmi rýb, ktoré by redukovali zárasty mokradí. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia priamo so zabezpečením

manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z.

1.6.3.4.11. Osobitné záujmy u druhu bučičík močiarny

V prípade ochrany bučičíka močiarného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Môže nastať konflikt pri rybárskom využívaní hniezdnych lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi, alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom. Problémom by bolo následné odstraňovanie plávajúcej a litorálnej vegetácie vrátane vrbových kríkov rastúcich na okrajoch mokradí alebo zarybňovanie fytofágnymi druhmi rýb, ktoré by redukovali zárasty mokradí. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z.

1.6.3.4.12. Osobitné záujmy u druhu ľabtuška poľná

V prípade ľabtušky poľnej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana ľabtušky poľnej môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva a to napríklad posunutím termínu kosenia na neskorší termín. Takéto posunutie zároveň znamená zníženie kvality sena, plodín získaných pri neskoršom kosení, a teda aj negatívny dopad na hospodárenie dotknutých subjektov. Ide však plošne o malé plochy, preto je tento konflikt malého rozsahu a riešiteľný vhodnou formou komunikácie, resp. využitím iných nástrojov. Väčším problémom môžu byť záujmy ochrany druhu na zachovanie lúk, ktoré pri požiadavke o ich rozoranie alebo napríklad pestovanie rýchlorastúcich drevín môžu spôsobiť likvidáciu vhodného biotopu a musia byť preto povoľované príslušnými orgánmi. Ku konfliktom dochádza pri ochrane ľabtušky poľnej, ktorá má svoj hniezdny biotop v nere kultivovaných pieskovňach, kde prebieha ťažba alebo ktoré pôsobia neesteticky a sú výrazné snahy o ich rekultiváciu.

1.6.3.4.13. Osobitné záujmy u druhu kaňa močiarna

Kaňa močiarna patrí v CHVÚ Medzibodrožie medzi dva najbežnejšie dravce, no verejnosti je tento druh neznámy a preto ani neexistuje žiadny osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Výnimočne môže dochádzať k prenasledovaniu zo strany poľovníkov, ktorí si ju mýlia s jastrabom, považovaným za „škodnú“. Ochrana kane močiarnej je v príkrom rozpore so záujmami odvodniť alebo zničiť mokrade zasypávaním, celoplošným odstraňovaním porastov vodných rastlín. K vyrušovaniu kane močiarnej dochádza na lokalitách s intenzívnym rybolovom počas hniezdenia, čo môže mať za následok neúspešné hniezdenie. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. V Medzibodroží druh len výnimočne zahniezdi na poliach, kde môže byť zabezpečenie jeho ochrany v konflikte s obhospodávaním pôdy a preto je potrebné takéto prípady riešiť včasnou komunikáciou s užívateľmi.

1.6.3.4.14. Osobitné záujmy u druhu bocian biely

Ochrana bociana bieleho a jeho hniezdisk je vo verejnosti široko akceptovaná a žiadaná vzhľadom na to, že bocian je vnímaný pozitívne ako symbol vidieka na Slovensku. Tieto požiadavky však často prichádzajú do konfliktu so záujmami konkrétnych obyvateľov ak je hniezdo umiestnené na streche rodinného domu, alebo na stĺpoch elektrického vedenia a dochádza z tohto dôvodu k výpadkom elektrického prúdu. Vznik takýchto konfliktov je riešiteľný prekládkou hniezd na osobitné podložky na nekonfliktných miestach. Väčším problémom môžu byť požiadavky na zachovanie lovísk, ktorými sú často mokrade a lúky, ktoré v prípade záujmu na ich odvodnení, rozoraní alebo zastavaní, nie sú niekedy riešiteľné bez vzniku konfliktov a rozhodnutia úradov, ktoré vyhovia iba jednému zo záujmov.

1.6.3.4.15. Osobitné záujmy u druhu chavkoš nočný

V prípade ochrany chavkoša nočného ako pomerne neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Tento druh vytvára často mnohopočetné hniezdne kolónie so stovkami párov, často aj v blízkosti ľudských obydlií (napr. Svinice, K. Chlmec), ktoré môžu svojim krikom spôsobovať neprijemnosti obyvateľom. Prípadným takýmto konfliktom je potrebné predchádzať. Konflikt môže nastať pri rybárskom využívaní hniezdnych lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi, alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom. Zabezpečenie ochrany druhu by bolo v rozpore s prípadnými snahami o odstraňovanie

krovinatých porastov vrb. V rozpore so záujmami ochrany tohto vzácneho druhu by tiež boli akékoľvek snahy o odvodnenie, alebo iné škodlivé zásahy do mokradí. Chavkoš hniezdi vždy v zmiešaných kolóniách s inými volavkovitými vtákmi a preto sa na neho vzťahujú rovnaké osobitné záujmy ako pri iných druhoch (volavka popolavá, beluša malá). Potravné biotopy chavkoša sú často mokrade vzdialené aj desiatky kilometrov od hniezdiska. Je preto nevyhnutné zabezpečiť ochranu všetkých mokradí v území.

1.6.3.4.16. Osobitné záujmy u druhu strakoš obyčajný

V prípade strakoša obyčajného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však môžu vznikať konflikty pri požiadavkách na ponechanie dostatočnej rozlohy hniezdných biotopov, t.j. krovin na ornej pôde, ktorých ponechanie však zároveň znižuje dotácie pre dotknutých poľnohospodárov. Preto je v CHVÚ potrebné pre elimináciu týchto konfliktov vhodne nastaviť režim dotácií, aby verejný záujem ochrany prírody a poľnohospodárstva neboli v konflikte. K ďalším konfliktom môže dochádzať pozdĺž ciest, odvodňovacích a hydromelioračných kanáloch alebo na zarastajúcich pasienkoch pri snahách o zužitkovanie krovin na drevnú štiepku. Tieto protichodné záujmy je potrebné riešiť pri povoľovacích konaniach s orgánmi ochrany prírody.

1.6.3.4.17. Osobitné záujmy u druhu strakoš kolesár

V prípade strakoša kolesára ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana strakoša kolesára môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektoru, keďže strakoš kolesár na svoje prežívanie potrebuje dostatok stromovej zelene, dostatok vhodnej potravy vrátane hmyzu, darí sa mu viac v mozaikovitej krajine a špecifikom Medzibodrožia je, že väčšina populácie je sústredená v blízkosti areálov poľnohospodárskych dvorov, ktoré sú po obvode areálov často porastené topoľovými stromoradiami. Niektoré preferované spôsoby hospodárenia sú však dnes v rozpore s týmito jeho topickými požiadavkami.

1.6.3.4.18. Osobitné záujmy u druhu výrik lesný

Výrik lesný ako zriedkavý druh v CHVÚ a neznámy u verejnosti nie je priamo ohrozovaný inými záujmami o jeho využitie. Nepriamo môže byť ochrana druhu v konflikte so snahami o likvidáciu starých dutinových stromov, stromoradií, parkov, brehových porastov. Ochrana týchto stromov je potrebné zabezpečiť v súčinnosti s orgánmi ochrany prírody, ktoré sú kompetentné vydávať povolenia na výrub nelesnej drevinovej vegetácie (NDV) v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z.

1.6.3.4.19. Osobitné záujmy u druhu kalužiak červenonohý

V prípade kalužiaka červenonohého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Väčšina jeho hniezdisk je umiestnená aj mimo plôch s poľnohospodárskym využitím, preto možný vznik nepriameho konfliktu s hospodárskym využitím územia je malý. Hrozí však na prípadných hniezdných lokalitách, kde dochádza k rozorávaniu, resp. zániku trávnych porastov, resp. pasienkov, ktorých ochrana je naopak v priamom záujme ochrany kriticky nízkej populácie kalužiaka červenonohého. Udržanie dostatočnej rozlohy pasienkov a zároveň opatrenia na zabezpečenie vhodného vodného režimu s jarnými záplavami sú preto veľmi dôležité pre zabezpečenie vhodných biotopov pre kalužiaka červenonohého.

1.6.3.4.20. Osobitné záujmy u druhu kačica chrapačka

V prípade ochrany kačice chrapačky ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Konflikt môže vzniknúť zo strany poľovníkov, keď môže dôjsť k zámene druhu a jej zastreleniu. Teoreticky môže tiež nastať konflikt pri rybárskom využívaní hniezdných lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom, pričom by boli snahy o odstraňovanie plávajúcej alebo litorálnej vegetácie, alebo k zarybňovaniu fytofágny druhmi rýb, ktoré by redukovali zárasty mokradí.

1.6.3.4.21. Osobitné záujmy u druhu včelárík zlatý

Včelárík zlatý je pomerne známy druh u širokej verejnosti s podporou jeho ochrany. Ku konfliktom však pri zabezpečení jeho ochrany dochádza s dvomi záujmovými skupinami. Včelárík ako predátor blanokridleho hmyzu a často aj včiel, v blízkosti hniezdisk je včelármi neoblúbený a niekedy aj prenasledovaný. Sú známe prípady zničenia hniezdných stien a upchávania nôr. Takýmto prípadom je potrebné predchádzať šírením osvetly medzi včelármi a kontrolovaním hniezdných lokalít. Ku konfliktom dochádza pri ochrane včelárika zlatého, ktorý má svoj hniezdny biotop v nere kultivovaných pieskovňach, kde prebieha ťažba, alebo ktoré pôsobia neesteticky a sú výrazné snahy o ich rekultiváciu. Ťažbu piesku v hniezdnej dobe je potrebné na hniezdných lokalitách vylúčiť a v opustených pieskovňach s ukončenou ťažbou je potrebné udržiavať kolmé steny, zabrániť ich zosúvaniu a zarastaniu.

1.6.3.4.22. Osobitné záujmy u druhu včelár lesný

Včelár lesný, hoci je vzácnym druhom dravca, je vo verejnosti neznámym druhom. Neexistujú žiadne iné priame osobitné záujmy pri ochrane a využívaní tohto druhu, ktoré by boli v rozpore s cieľmi jeho ochrany. Nepriamo však ochrana včelára lesného môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo hniezd včelára lesného. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdisk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdného obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdisk včelára lesného vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSoL je potrebné, aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje podľa zákona č. 543/2002 Z. z.

1.6.3.4.23. Osobitné záujmy u druhu rybárik riečny

Rybárik riečny je vo verejnosti vďaka svojmu sfarbeniu dobre známy a obľúbený druh, preto ochrana tohto druhu je široko akceptovaná. Vzhľadom na spektrum jeho potravy, ktorou sú drobné rybky, nie je ochrana tohto druhu ani v konflikte so záujmami rybárskeho využívania lokalít. Na druhej strane pestré sfarbenie druhu vyvoláva veľký záujem na fotografovaní tohto druhu, ktorý však môže viesť k nadmernému rušeniu a byť teda v rozpore so záujmami ochrany rybárika. Preto je v tomto prípade potrebné regulovať v okolí hniezdisk rušivé vplyvy vrátane fotografovania.

1.6.3.4.24. Osobitné záujmy u druhu ďateľ hnedkavý

Konkrétny druh ďateľ hnedkavý nie je vo verejnosti známy, ale patrí medzi ďatle, ktoré sú vo verejnosti akceptované a žiadané pre ich pozitívnu úlohu pri ochrane drevín pred hmyzími škodcami. Postavenie ďatľa hnedkavého je o to významnejšie, že ide o druh synantropný, viazaný svojím výskytom na parky a záhrady v obciach. Potreby druhu na zachovanie starých ovocných stromov s hniezdnymi dutinami sa môžu stať predmetom konfliktu s obyvateľmi, záhradkármi, majiteľmi ovocných sádov a správcami parkov, pri snahách o výruby starých stromov. Tieto protichodné záujmy je možné riešiť citlivým prístupom úradov, v kompetencii ktorých je vydávanie súhlasov na výruby.

1.6.3.4.25. Osobitné záujmy u druhu bocian čierny

Bocian čierny, hoci je vzácnym druhom dravca, je vo verejnosti neznámym druhom. Neexistujú žiadne iné priame osobitné záujmy na ochrane a využívaní tohto druhu, ktoré by boli v rozpore s cieľmi jeho ochrany. Nepriamo však ochrana bociana čierneho môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo jeho hniezd. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdisk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdného obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdisk bociana čierneho vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSoL je potrebné, aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje podľa zákona č. 543/2002 Z. z. Vzhľadom na to, že ide o vzácný druh, je bocian čierny atraktívny ako cieľ pre fotografy, čím vzniká potenciálny konflikt medzi fotografmi a ochranou prírody v blízkosti hniezdisk druhu.

1.6.3.4.26. Osobitné záujmy u druhu škovránik stromový

V prípade škovránika stromového ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana škovránika so záujmom zachovania lúk môže zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva pri požiadavke o ich rozoranie alebo napríklad pestovanie rýchlorastúcich drevín, čo môže spôsobiť likvidáciu vhodného biotopu. Podobne aj požiadavky na rozoranie medzí, vyťaženie alebo zoštiepkovanie remízok a okrajov lesov je v rozpore so záujmami ochrany škovránika stromového. Takéto opatrenia preto musia byť povoľované príslušnými orgánmi. Pozitívne na druh pôsobí obnovenie alebo rozšírenie pastvy a pasienkov.

1.6.3.4.27. Osobitné záujmy u druhu ďateľ prostredný

Ďateľ prostredný nie je vo verejnosti známy, ale patrí medzi ďatle, ktoré sú vo verejnosti akceptované a žiadané pre ich pozitívnu úlohu pri ochrane drevín pred hmyzími škodcami. Potreby druhu na zachovanie lesných porastov s dostatkom starých stromov a mŕtveho dreva s hniezdnymi dutinami sa môže stať predmetom konfliktu s činnosťou užívateľov lesov, ale aj so snahami o výrub vetrolamov a inej líniovej zelene. Tieto protichodné záujmy je možné riešiť pri zohľadnení nárokov druhu v lesných hospodárskych plánoch a citlivým prístupom úradov, v kompetencii ktorých je vydávanie súhlasov na výrub NDV.

1.6.3.4.28. Osobitné záujmy u druhu chrapkáč poľný

V prípade chrapkáča poľného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana chrapkáča poľného môže zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva a to napríklad posunutím termínu kosenia na neskorší termín. Takéto posunutie zároveň znamená zníženie kvality sena, plodín získaných pri neskoršom kosení, a teda aj negatívny dopad na hospodárenie dotknutých subjektov. Jedná sa však plošne o malé plochy, preto je tento konflikt malého rozsahu a riešiteľný vhodnou formou komunikácie, resp. využitím iných nástrojov.

1.6.3.4.29. Osobitné záujmy u druhu penica jarabá

V prípade penice jarabej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Nepriamo však môžu vznikať konflikty pri požiadavkách na ponechanie dostatočnej rozlohy hniezdných biotopov, t.j. krovín na ornej pôde, ktorých ponechanie však zároveň znižuje dotácie pre dotknutých poľnohospodárov. Preto je v CHVÚ potrebné pre elimináciu týchto konfliktov vhodne nastaviť režim dotácií, aby verejný záujem ochrany prírody a poľnohospodárstva neboli v konflikte. K ďalším konfliktom môže dochádzať pozdĺž ciest, odvodňovacích a hydromelioračných kanálov alebo na zarastajúcich pasienkoch pri snahách o zužitkovanie krovín na drevnú štiepku. Tieto protichodné záujmy je potrebné riešiť pri povoľovacích konaniach s orgánmi ochrany prírody.

1.6.3.4.30. Osobitné záujmy u druhu muchárik bielokrký

V prípade muchárika bielokrkého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana muchárika bielokrkého môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov. Na druhej strane však je potrebné podoznieť, že porasty, ktorých sa toto týka sú už dnes súčasťou vyšších stupňov ochrany národnej siete sústavy chránených území, preto tento konflikt nie je v území v prípade ochrany muchárika bielokrkého hodnotený ako významný.

1.6.3.4.31. Osobitné záujmy u druhu pipíška chochlatá

V prípade ochrany pipíšky chochlatej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany.

1.6.3.4.32. Osobitné záujmy u druhu krutohlav hnedý

Konkrétny druh krutohlav hnedý nie je vo verejnosti známy, ale patrí medzi d'atle, ktoré sú vo verejnosti akceptované a žiadané pre ich pozitívnu úlohu pri ochrane drevín pred hmyzími škodcami. Postavenie krutohlava hnedého je o to významnejšie, že ide o druh synantropný viazaný svojim výskytom na parky a záhrady v obciach. Potreby druhu na zachovanie starých ovocných stromov s hniezdnymi dutinami sa môže stať predmetom konfliktu s obyvateľmi, záhradkármi, majiteľmi ovocných sádov a správcami parkov, pri snahách o výrub starých stromov. Tieto protichodné záujmy je možné riešiť citlivým prístupom úradov, v kompetencii ktorých je vydávanie súhlasov na výrub.

1.6.3.4.33. Osobitné záujmy u druhu prepelica poľná

Ochrana prepelice poľnej ako symbolu poľnohospodárskej krajiny vo verejnosti je záujmom nielen z dôvodu jej určenia ako predmetu ochrany v CHVÚ Medzibodrožie, ale aj z dôvodu zachovania kultúrneho dedičstva. Vzhľadom k tomu, že ide o nenáročný druh, nie je predpoklad vzniku väčšieho konfliktu s hospodárskym využitím územia z dôvodu požiadavky realizácie špeciálnych opatrení (s výnimkou obmedzenia využívania chemických prípravkov).

1.6.3.4.34. Osobitné záujmy u druhu muchár sivý

V prípade muchára sivého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana muchára sivého môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu budú požiadavky na ochranu vhodných porastov. Na druhej strane však je potrebné podotknúť, že porasty, ktorých sa toto týka, sú už dnes súčasťou vyšších stupňov ochrany národnej siete sústavy chránených území, preto tento konflikt nie je v území v prípade ochrany muchára sivého hodnotený ako významný. Rovnako potenciálne konfliktným je potreba zachovania stromovej vegetácie na hniezdiskách muchára sivého priamo v intravilánoch medzibodrožských obcí.

1.6.3.4.35. Osobitné záujmy u druhu brehuľa hnedá

Ochrana brehule hnedej tým, že hniezdi často v aktívnych pieskovňach sa dostáva do konfliktu so záujmami ťažby piesku alebo v opustených pieskovňach, ktoré pôsobia neesteticky a sú výrazné snahy o ich rekultiváciu. Ťažbu piesku v hniezdnej dobe je potrebné v hniezdných lokalitách vylúčiť a v opustených pieskovňach s ukončenou ťažbou je potrebné udržiavať kolmé steny, zabrániť ich zosúvaniu a zarastaniu.

1.6.3.4.36. Osobitné záujmy u druhu hrdlička poľná

V prípade hrdličky poľnej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Nepriamo však ochrana hrdličky poľnej môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Konfliktom v prípade ochrany tohto druhu budú požiadavky na ochranu vhodných porastov. Na druhej strane však je potrebné podotknúť, že porasty, ktorých sa toto týka, sú už dnes súčasťou vyšších stupňov ochrany národnej siete sústavy chránených území, preto tento konflikt nie je v území v prípade ochrany hrdličky poľnej hodnotený ako významný. Rovnako potenciálne konfliktným je potreba zachovania stromovej vegetácie na hniezdiskách hrdličky poľnej priamo v intravilánoch medzibodrožských obcí, vetrolamoch a inej líniovej zelene (napr. stromoradia popri ochranných hrádzach).

1.6.3.4.37. Osobitné záujmy u druhu prhl'aviar čiernohlavý

V prípade prhl'aviara čiernohlavého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana prhl'aviara čiernohlavého so záujmom zachovania lúk môže zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva pri požiadavke o ich rozoranie, alebo napríklad pestovanie rýchlorastúcich drevín, čo môže spôsobiť likvidáciu vhodného biotopu. Podobne aj požiadavky na rozoranie medzí, vyťaženie alebo zoštiepkovanie remízok a krov pozdĺž ciest je v rozpore so záujmami ochrany prhl'aviara čiernohlavého. Takéto opatrenia preto musia byť povolené príslušnými orgánmi.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

Ochrana prírody na území dnešnej Chránenej krajinej oblasti (CHKO) Latorica má hlboké korene, keďže prvé chránené územie **Zetény s výmerou 213, 13 ha bolo vyhlásené v dvadsiatych rokoch minulého storočia na pozemkoch Dr. Fuchsa na území dnešného k. ú. Zatin.**

CHVÚ sa vo vymedzených hraniciach čiastočne prekrýva s územím CHKO Latorica (23 198,4602 ha), na území ktorej platí druhý stupeň ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z. z.

Podiel jednotlivých stupňov ochrany na celkovej výmere CHVÚ je nasledovný: 0,91 % pre 5. stupeň ochrany, 0,37 % pre 4. stupeň ochrany, 0,03 % pre 3. stupeň ochrany a 61,09 % pre 2. stupeň ochrany. Na zvyšnej výmere CHVÚ (37,6 %) platí 1. stupeň ochrany.

V CHVÚ Medzibodrožie sa nachádzajú nasledujúce maloplošné chránené územia (MCHÚ) s 5. stupňom ochrany prírody:

1. prírodná rezervácia (PR) Krátke Tice
2. PR Zatin
3. PR Poniklecová lúčka
4. PR Boľské rašelinisko
5. NPR Tajba
6. PR Veľké jazero
7. NPR Botiansky luh
8. NPR Latorický luh
9. PR Dlhé Tice
10. PR Raškovský luh
11. PR Tarbucka
12. PR Biele jazero
13. PR Horešské lúky
14. PR Oborínsky luh.

Medzihrádzový priestor rieky Latorica na úseku 22 km je od roku 1993 zapísaný do „Zoznamu medzinárodne významných mokradí“ v zmysle Ramsarského dohovoru¹⁾ ako „**ramsarská lokalita Latorica**“. **Zaberá 4 404 ha v centrálnej časti CHVÚ a je územím medzinárodného významu podľa § 28b zákona č. 543/2002 Z. z.**

Niektoré časti územia v rámci CHVÚ sa **prekrývajú s územiami európskeho významu:**

1. SKUEV0006 Rieka Latorica
2. SKUEV0007 Čičarovský les
3. SKUEV1007 Čičarovský les
4. SKUEV0012 Bešiansky polder
5. SKUEV0019 Tarbucka
6. SKUEV2019 Tarbucka
7. SKUEV0026 Raškovský luh
8. SKUEV0029 Veľký kopec
9. SKUEV0030 Horešské lúky
10. SKUEV0034 Boršiansky les
11. SKUEV0037 Oborínsky les
12. SKUEV0038 Oborínske jamy
13. SKUEV0236 Bodrog
14. SKUEV0329 Kováčske lúky
15. SKUEV0843 Dolný tok Ondavy
16. SKUEV0844 Dolný tok Laborca.

CHVÚ patrí do územnej pôsobnosti **Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky – Správy CHKO Latorica** so sídlom v Trebišove.

1.7. Výsledky kompletného zisťovania stavu lesa

Lesné pozemky sú obhospodarované podľa programov starostlivosti o lesy (PSoL). Podrobnosti sú v tab. č. 113 - 116.

Tabuľka č. 113: Prehľad platných PSoL

Názov PSoL pre lesný celok (LHP)	Platnosť PSoL	Výmera PSoL v CHVÚ v ha
LESY SOBRANCE	2020 - 2029	1524,34
NEŠTÁTNE LESY NA LHC SOBRANCE	2020 - 2029	2851,71

Rozdiel oproti výmere lesných pozemkov v súčasnom KN je spôsobený stavom C-KN v čase vyhotovenia PSoL (LHP).

Tab. č. 114: Zastúpenia kategórií lesa

Kategória lesa	Písmeno kategórie	výmera (ha)	%
hospodársky		3735,53	91,16
ochranný	d	233,77	5,70
osobitného určenia	e	128,51	3,14
Spolu		4097,81	100

Tabuľka č. 115: Zastúpenie drevín⁵ v porastoch

Drevina	DL	JS	AG	HB	JA	TI	TR	TB	JP	VB	CR	JL	BP, OS, JU, TC, BO, LM, JH, DZ, DC, TP, SM, DS	BC, GJ, DC, TI, VF, VB
%	57,1	17,4	7,1	3,1	2,9	2,4	2,1	2,0	1,8	1,4	0,6	0,5	0,1 – 0,5	< 0,1

Tabuľka č. 116: Veková štruktúra lesných porastov

Vek v rokoch	0	1 – 20	21 – 40	41 – 60	61 – 80	81 – 100	101 – 120	121 – 135
Zastúpenie v %	0,7	24	10,5	17,5	27,8	13,1	5,7	0,7

⁵ Vysvetlivky sú uvedené v závere Programu starostlivosti o CHVÚ Medzibodrožie na roky 2022 – 2051

2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA), POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY

2.1. Historický kontext

Celé územie prešlo vývojom, ktorý podmienil hlavne človek svojou činnosťou. Možno tu pozorovať veľké antropogénne zásahy do prírodných pomerov (Kvitkovič & Tarábek, 1986). Na rozsiahlych plochách boli **odstránené pôvodné lužné lesy a porasty dúbav a nahradili ich oráčiny a trávnaté plochy. Zvyšky lužného lesa sa zachovali len na nivách Latorice, Uhu a Bodrogu. Vybudovali sa ochranné hrázde proti povodniám, odvodňovacie kanály, zavlažovacie a drenážne systémy.** Hlavným cieľom odvodnenia územia bolo zlepšenie podmienok na pestovanie plodín a prístupnosť pozemkov. Odvodnenie sa realizovalo prevažne ako plošná rúrková drenáž a vybudované odvodňovacie kanály na nížine boli využité pri navrhovaní drenážnych sústav. Pri poľnohospodárskych úpravách a zúrodňovaní poľnohospodárskeho pôdneho fondu bolo potrebné riešiť aj problematiku závlah, aby bola poľnohospodárska produkcia rentabilná. V tomto regióne boli závlahy vybudované na ploche 26 249 ha (Benetin, Dvorák, Fidler, Kabina, 1987). Úprava vodného režimu – **eliminácia záplav - bola najdôležitejším predpokladom rozvoja osídlenia a tým aj hospodárstva,** ktoré bolo vo veľkej miere zamerané na poľnohospodársku výrobu. Pestujú sa tu všetky poľné plodiny ako obilniny, strukoviny, olejiny, cukrová repa, kukurica a zelenina. Prevody vody, spotreba následkom intenzívneho využívania vodných zdrojov (závlahy, priemysel, osobná spotreba a. i.) sa môžu prejaviť v narušení homogenity priemerných ročných prietokov. Človek ovplyvnil aj hladinový režim vodných tokov, ktorý je závislý od prietokového režimu a vývoja riečnej siete. V tomto území je veľmi poznačený vodohospodárskymi úpravami a vsúčasnosti je závislý od hydraulických vlastností odvodňovacej kanálovej siete, ako aj od možnosti odvádzať tieto vody z tokov pretekajúcich územím (LÍŠKA, 1978).

V nemalej miere celkový ráz územia pozmenilo aj **vinohradníctvo**, ktoré má v oblasti dlhoročnú tradíciu. V súčasnosti sa už vinohradníctvo sústreďuje len na malých plochách. Zmenami však prešlo poľnohospodárstvo ako celok aj v predchádzajúcich dekádach. Veľké plochy polí boli na prelome tisícročí neobhospodarované, čím dochádzalo k ich zarastaniu burinou. Zásadnou zmenou využívania krajiny v okolí sídel bol v tom období aj **postupný zánik hospodárskeho využívania trvalých trávnych porastov na pasenie a ich postupné zarastanie náletovými drevinami a krovím.** Výraznou zmenou v krajine bolo aj zmenšenie rozlohy vinohradov a najmä zánik ich terasovitosti. V CHVÚ sa dlhoročne **ťažil stavebný materiál** (piesok a kameň), čím sa výrazne mení charakter krajiny. Výrazným negatívnym faktorom sú hlavne **nelegálne pieskovne a nekoordinovaná ťažba pieskových dún,** ktoré predstavujú jedinečný a nenávratný prvok v krajine.

V CHVÚ je najzávažnejším znečisťovateľom tepelná elektráreň Vojany a podľa posledných zistení nezanedbateľný vplyv má aj diaľkový prenos emisií z Poľskej republiky. Problémom je **nelegálny lov rýb – pytlíctvo.**

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Poľnohospodárstvo

Podľa evidencie katastra nehnuteľností tvorí **poľnohospodárska pôda viac ako 67 % CHVÚ, z toho takmer 30 % orná pôda, viac ako 37 % trvalé trávne porasty a vinice a záhrady tvoria 1,5 % podiel** z poľnohospodárskej pôdy.

Trvalé trávnaté porasty sú využívané hlavne na kosenie a pasenie. Sady sa nachádzajú na výmere 8,25 a vinice na výmere 164 ha. Pôda, ktorá zatiaľ nie je poľnohospodársky využívaná sa nachádza na výmere 250,76 ha.

V území prevažuje zameranie na rastlinnú výrobu (**pestovanie pšenice, jačmeňa, ovsa, kukurice, slnečnice a ďalších poľnohospodárskych plodín**). V poľnohospodárstve ešte aj v súčasnosti pracuje významná časť aktívnych obyvateľov. Nezanedbateľná je aj skutočnosť, že väčšina vidieckeho obyvateľstva vykonáva poľnohospodársku činnosť pre osobnú potrebu, popri svojom hlavnom zamestnaní. Napriek uvedenému tu poľnohospodárstvo nemá až také zastúpenie ako v minulosti a je zjavná absencia poľnohospodárskych družstiev. V minulosti však poľnohospodárstvo predstavovalo rozhodujúci produkčný i sociálny faktor v modelovom území.

Poľnohospodárska činnosť v území podmienila vytvorenie a zabezpečuje udržiavanie **charakteristickej krajinej štruktúry v CHVÚ,** ako aj celej Východoslovenskej nížiny. Celkový ráz územia sa vyznačuje striedaním poľnohospodárskych pozemkov (lúky, pasienky, polia) s plochami mimolesnej zelene, lesov a mokradí. Poľnohospodárske pozemky predstavujú významné biotopy pre viaceré kritériové druhy vtákov ľabtuška poľná (*Anthus campestris*), strakoš obyčajný (*Lanius collurio*), strakoš kolesár (*Lanius minor*), kaňa popolavá (*Circus pygargus*), ako aj ďalšie významné druhy chrapkáč poľný (*Crex crex*), pipiška chochlatá (*Galerida cristata*), škvrník stromový (*Lullula arborea*), prhlaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola/torquata*), penica jarabá (*Sylvia nisoria*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*). Poľnohospodárska krajina je aj významným potravným biotopom kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*), haja tmavá (*Milvus migrans*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), beluša veľká (*Egretta alba*).

Lesné hospodárstvo

Výmera lesných pozemkov tvorí 13,15 % z celkovej výmery CHVÚ Medzibodrožie. Lesné hospodárstvo nepredstavuje významnú časť ekonomických aktivít obyvateľstva, čo vyplýva z malej výmery a ťažšej dostupnosti lesných porastov. Lesné porasty v súčasnosti nie sú využívané na rozvíjanie nevýrobných činností súvisiacich s lesnou činnosťou. Lesy v Medzibodroží patria medzi najzachovalejšie a svojou rozlohou najväčšie komplexy nížinných lužných lesov na Slovensku a sú zároveň biotopom pre lesné výberové druhy CHVÚ Medzibodrožie.

Rekreácia a šport

Územie je **súčasťou Dolnozemplínskeho regiónu cestovného ruchu**, kde dominuje letná turistika, pobyt pri vode, poznávací, kúpeľný a vidiecky turizmus s ťažiskom mimo územia CHVÚ (Zemplínska Širava, Vihorlat, Slanské vrchy, Tokaj). CHVÚ so svojimi hodnotami a úžasnou biodiverzitou má obrovský potenciál na rozvoj prírodného turizmu zameraného na spoznávanie a pozorovanie prírody, najmä vtáctva (tzv. birdwatching), ale aj rozvoj cykloturistiky, ekoturizmu. Rozvojom týchto foriem turizmu sa podporí rozvoj regiónu, kde nie je predpoklad pre rozvoj priemyslu alebo iných služieb a zároveň slúži pre šírenie osvedy, zvyšovanie verejného povedomia o potrebe ochrany prírody a usmerňuje návštevníkov, čím sa predchádza neúmyselnému poškodzovaniu vzácnych druhov a biotopov. ŠOP SR a SOS/BirdLife Slovensko v spolupráci s miestnymi samosprávami začali s budovaním infraštruktúry pre návštevníkov so zameraním na propagáciu prírodných hodnôt CHVÚ. Vznikol tak **náučný chodník Bešianskym poldrom**, ktorý vedie v súčasnosti územím CHVÚ medzi obcami Ižkovce, Beša a Čičarovce. Na trase chodníka sú inštalované informačné tabule, odpočinkové miesta s prístreškami a 2 **pozorovacie veže**. Ďalšie 2 pozorovacie veže a odpočívadlá vybudovala SOS/BirdLife Slovensko v obciach Vojka, Streda nad Bodrogom, Svinice a v krátkom čase by mala pribudnúť pozorovacia veža v Bačke a zážitkový náučný chodník vo Vojke. V oblasti sa nachádzajú historické pozoruhodnosti (Gotthardov most a kláštor v Lelesi, zrúcanina hradu vo Veľkom Kamenci, kaštieľ v Borši). V oblasti Malého a Veľkého Horeša a Stredy nad Bodrogom je tradíciou vinárstvo, na ktoré je naviazaný aj turizmus. Vybavenosť cestovného ruchu, turistické a cykloturistické trasy v CHVÚ sú nedostatočné. Vo Veľkých Kapušanoch je zriadené **Turistické informačné centrum** a v Kráľovskom Chlenci sídli **vlastivedné múzeum**. Chýbajú však stravovacie zariadenia, možnosť ubytovania a kultúrneho vyžitia, čo je však možné v blízkej oblasti Tokaja.

Poľovníctvo a rybárstvo

V CHVÚ Medzibodrožie je evidovaných **28 poľovných revírov**. CHVÚ sa nachádza v **poľovnej oblasti M IX. Zemplínska**. Hlavnou poľovnou zverou v CHVÚ je zver srnčia a diviacia, vzhľadom na poľný charakter revírov, ale aj jelenia. Početne menej je zastúpená drobná srstnatá zver (zajac). Z predátorov sa v CHVÚ vyskytuje len líška a ojedinele šakal, mačka divá. Z pernatej zveri je pomerne dobre zastúpený bažant a kačica divá. Minimálne sú stavy jarabíc. Z migrujúcich druhov pernatej zveri v malej miere hus divá, hus siatinná a hus bieločelá. Podľa vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 344/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o poľovníctve v znení neskorších predpisov je povolený lov jarabice poľnej od 16. septembra do 15. októbra, holuba hrivnaka od 1. augusta do 31. októbra, hrdličky záhradnej od 1. augusta do 31. decembra, lysky čiernej od 1. októbra do 15. januára, kačice divej od 1. septembra do 31. januára, husí bieločelých, siatinných a divých od 1. októbra do 20. januára, chochlačky sivej a chochlačky vrkočatej od 1. októbra do 15. januára a sojky, straky a vrany v mimohniezdnom období. Škody spôsobené zverou v revíroch sú primerané zazvereniu revírov a riešené s vlastníkmi, resp. s užívateľmi lesných a poľnohospodárskych pozemkov vzájomnou dohodou, prípadne komisionálnym jednaním. Odstrel zveri sa riadi podľa schváleného plánu chovu a lovu zveri. V poľovných revíroch sa vykonáva prikrmovanie zveri a to hlavne v zimných mesiacoch, roznesenie soli, každoročné sčítanie zveri a budujú sa poľovnícke zariadenia.

Rybárska činnosť v CHVÚ sa riadi zákonom č. 216/2018 Z. z. o rybárstve a o doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 381/2018 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 216/2018 Z. z. o rybárstve a o doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. V CHVÚ sa nachádzajú nasledovné revíry: Bodrog č.1a, Bodrog č.1b, Laborec č.1, Latorica č.1, Latorica č.2, Latorica č.3, OR Soták, Latorica č.4, Ondava č.1, OR Buza, OR Kalodna, OR Libuša, OR Mitro, OR Oborín- Kucany, OR Zsili- Csárda, VN Nová Vieska, Karcsa, OR Išky. **Všetky revíry v CHVÚ patria medzi kaprové vody**, ktorých užívateľom je Slovenský rybársky zväz a kaprový revír MO SRZ Trebišov. Držitelia povolení na rybolov vykonávajú lov rýb v súlade s platnou legislatívou na úseku rybárstva a rybárskeho poriadku platného na príslušný rok. Užívateľ zarybňuje rybárske revíry v súlade s ministerstvom schválenými zarybňovacími plánmi. Zarybňovacie plány vypracováva užívateľ a schvaľuje ministerstvo na trojročné obdobie. Zarybňovací plán vychádza zo základných charakteristík rybárskeho revíru napr.: návštevnosti, úživnosti rybárskeho revíru a úlovkov za predchádzajúce roky a pozostáva z minimálneho zarybnenia a plánovaného množstva. Rybárske kaprové revíry sú zarybnené hlavne kaprom, štikou, zubáčom a ostatnou bielou rybou. Vyskytuje sa tu aj pleskáč, lieň, boleň a sumec.

Ťažba nerastných surovín

Severovýchodná časť CHVÚ zasahuje do určeného **prieskumného územia** pre horľavý zemný plyn a určeného prieskumného územia pre geotermálnu energiu. V južnej časti sa navrhuje prieskumné územie pre geotermálnu energiu Strážne.

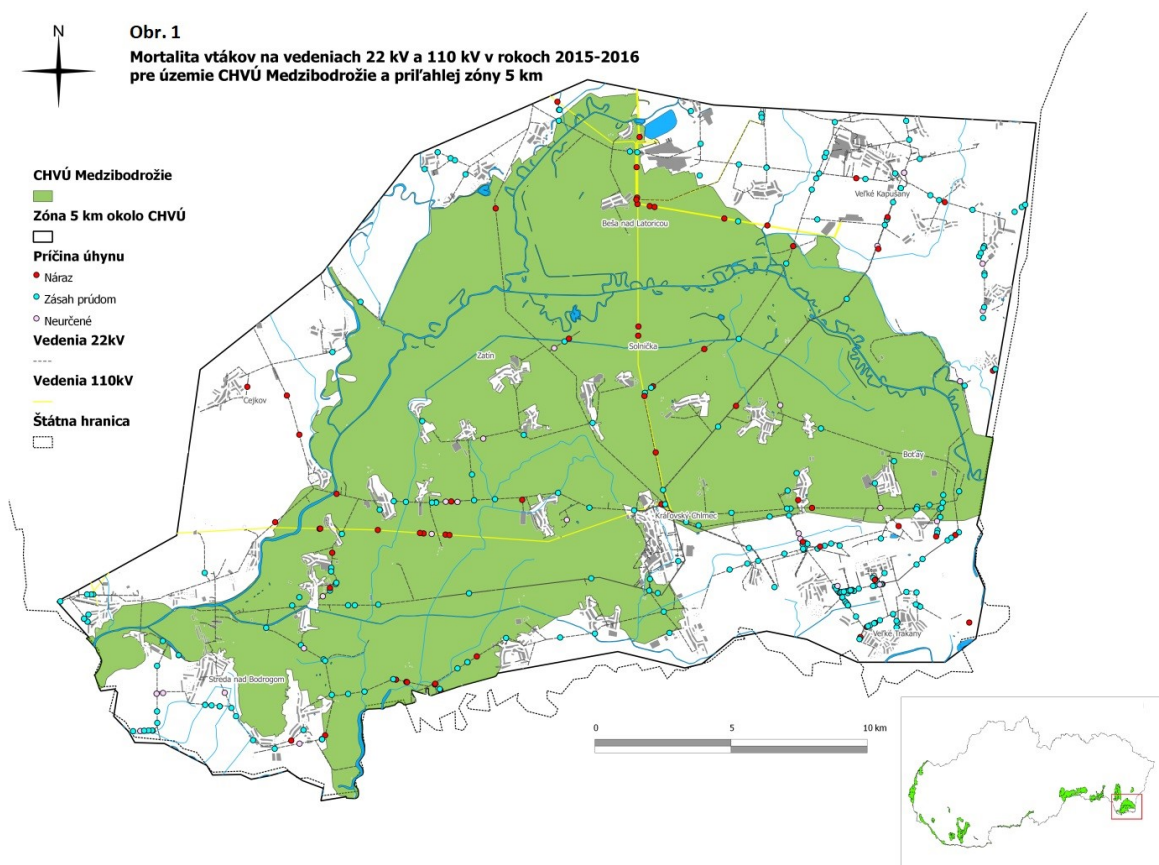
Vo východnej časti pri obci Ptrukša sa nachádza rozsiahle **výhradné ložisko** zemného plynu a gazolínu s určeným chráneným ložiskovým územím a dobývacím priestorom, v ktorom bola ťažba ukončená. Rozvinutá ťažba prebieha v menšom výhradnom ložisku Svätuške (ZPS, s.r.o., Trebišov) s určeným dobývacím priestorom. Ide o ložisko andezitu ako stavebného kameňa.

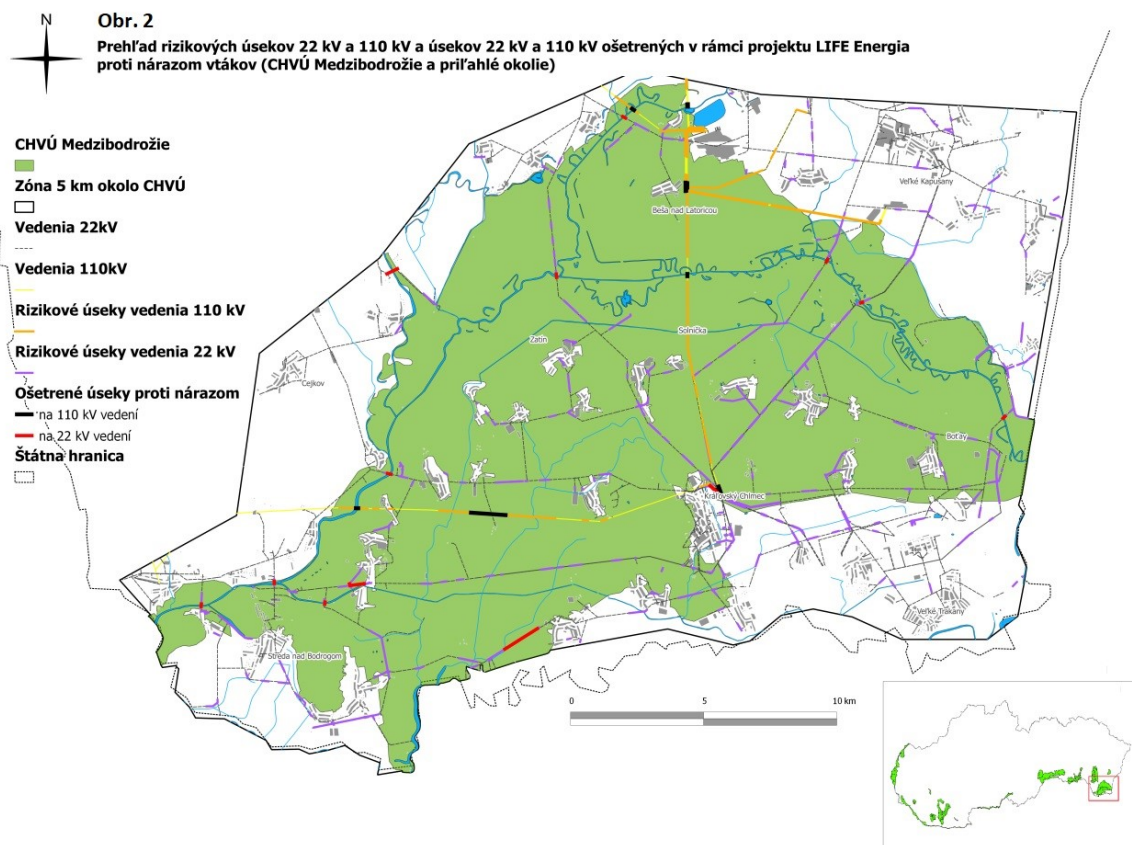
V rámci CHVÚ sa nachádzajú viaceré výhradné ložiská zlievárenských pieskov (Somotor, Kráľovský Chlmec, Svätuške, Kapoňa, Vojka), kde sa o ťažbe sa neuvažuje.

Ložiská nevyhradeného nerastu štrkopieskov a pieskov sú na viacerých lokalitách v území, rozvinutá ťažba je v ložisku Svätuške (ZPS s.r.o., Trebišov), Kráľovský Chlmec (ILKE – Bioplynová stanica, s.r.o. Kráľovský Chlmec), Biel (Ing. M. Kostovčík, Štrkopiesky, Trnava pri Laborci). Ťažba bola zastavená v ložiskách Pribeník a Strážne.

Energetika

CHVÚ Medzibodrožie a jeho priľahlé okolie (5 km) je pokryté sieťou nadzemných elektrických vedení (**537,1 km vedení vysokého napätia 22 kV a 69,5 km vedení veľmi vysokého napätia 110 kV**). V rámci projektu LIFE (LIFE13 NAT/SK/001272 Energia v krajine – elektrické vedenia a ochrana prioritných druhov vtákov v územiach Natura 2000) bol realizovaný monitoring týchto elektrických vedení s cieľom určiť najrizikovejšie úseky z hľadiska mortality vtáctva a navrhnúť umiestnenie tzv. odkloňovacích prvkov. Na obr. 1, resp. obr. 2 je vizualizácia z hľadiska mortality vtákov na distribučných vedeniach v CHVÚ Medzibodrožie a v priľahlom okolí, resp. elektrických vedení, rizikových a ošetrovaných úsekov. Na obrázkoch je vymedzená aj 5 km zóna, v rámci ktorej vtáctvo z CHVÚ Medzibodrožie zalietava za potravou a kde preukázateľne dochádza k zraneniu i usmrčovaniu jedincov na elektrických vedeniach pri nárazoch, resp. pri zosadaní na elektrické stĺpy (miesta kolízií sú znázornené na obr.1) Ako **rizikové z pohľadu nárazov vtákov boli identifikované úseky v dĺžke 104,5 km (22 kV) a 43,5 km (110 kV)**. Z nich boli v rámci projektu v CHVÚ Medzibodrožie **inštalované odkloňovacie prvky proti nárazom na 4,4 km vedení 22 kV a 3 km vedení 110 kV**.

Vodné hospodárstvo

V CHVÚ sa nenachádzajú vodohospodársky významné územia. V minulosti tu boli vykonané vodohospodárske úpravy tokov s protipovodňovou a odvodňovacou funkciou, vybudované umelé vodné kanály a prevody vôd.

V území sa nachádzajú **menšie vodné nádrže a rybníky** vytvorené človekom. V zmysle ÚPN VÚC Košického kraja je plánovaná výstavba väčšej vodnej nádrže Ladmovce na Bodrogu západne od CHVÚ.

Ďalšie využitie

Na severovýchode CHVÚ hraničí s areálom **tepelnej elektrárne Vojany** ako významným zdrojom znečisťovania a súvisiacou záťažou. Priemyselná výroba je situovaná mimo CHVÚ, najmä v Kráľovskom Chlmcí. Južne od CHVÚ je situovaný železničný dopravný uzol Čierna nad Tisou. V blízkosti vnútorných hraníc CHVÚ je prevádzkovaná regionálna skládka TKO v Kráľovskom Chlmcí. V okolí mnohých obcí v rámci celého CHVÚ sú **evidované záťaže bývalých skládok**, väčšina z nich je rekultivovaná, časť je bez úprav a prekrytia.

Juhozápadnou časťou a južným okrajom východnej časti CHVÚ prechádza cesta 1. triedy I/79 Trebišov – Čierna nad Tisou. Ostatné časti CHVÚ sú prepojené komunikáciami nižšej triedy, ktoré spájajú jednotlivé obce v území. Juhozápadnou časťou CHVÚ prechádza aj západovýchodná železničná trať Košice – Čierna nad Tisou – Ukrajina.

V súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1315/2013 z 11. decembra 2013 o usmerneniach Únie pre rozvoj transeurópskej dopravnej siete a o zrušení rozhodnutia č. 661/2010/EÚ Slovenská republika má povinnosť vybudovať diaľnicu D1 v rámci koridoru základnej siete TEN-T Rýn – Dunaj do roku 2030. Je pravdepodobné, že trasovanie diaľnice D1 v úseku Košice – štátna hranica SK/UA bude zasahovať do CHVÚ Medzibodrožie.

Podľa ÚPN VÚC sa počíta s vodnou cestou na Bodrogu v úseku od Ladmoviec smerom do Maďarska, plánované sú výhľadovo sledované prístavy v Strede nad Bodrogom (ľavý breh, r.km 55,30 – 55,15) a Ladmovciach (pravý breh, r.km 57,40 – 57,30). Podľa § 3 ods. 4 písm. e) vyhlášky MDPT SR č. 22/2001 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zaradení vodných ciest a ich jednotlivých úsekov do príslušných tried podľa klasifikácie európskych vodných ciest, sú dolné úseky tokov rieky Bodrog, Latorica (r. km 0,000 – 9,860), Laborec (r. km 0,000 – 11,170) zaradené do klasifikačnej triedy IV a Va ako výhľadovo sledovaná vodná cesta. Od roku 2014 je na vodnom toku Bodrog vytýčená plavebná dráha vodnej cesty, pre ktorú je vydané plavebné opatrenie Dopravného úradu č. 70/2014, ktorým sa určujú pravidlá prevádzky plavidiel na vodnej ceste Bodrog. Vodná cesta je značená pobrežnými signálnymi znakmi a tabuľami označujúcimi riečny kilometer vodnej cesty. Plavba na vodnej ceste Bodrog je regulovaná na úseku r. km 65,310 – 50,010. V riešenom území sa vykonáva okrem malej plavby (športová a rekreačná plavba) nákladná lodná

doprava (preprava sypkých a kusových materiálov) a osobná lodná doprava (preprava osôb nad 12 cestujúcich), ktorú realizuje spoločnosť Lumix-Trade, s. r. o. Malá plavba je veľmi vyhľadávaná a pre rozvoj vodného turizmu významná či už pre slovenský alebo maďarský úsek Bodrogu (až do Tisy).“.

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

Kultúrne pamiatky a objekty významné z hľadiska **kultúrne-historického dedičstva Zemplínskeho regiónu** sú viazané na viaceré obce vo vnútri a po obvode CHVÚ, najmä hrady, kaštiele a sakrálné stavby, tradíciu v regióne má vinárstvo. V území sa neevidujú kultúrne a náboženské aktivity, ktoré by mohli mať dopad na predmet ochrany.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé predmety ochrany

Návrh zásad a opatrení vychádza z hodnotenia stavov jednotlivých druhov vyhotovených ŠOP SR v rokoch 2010 – 2012, aktuálnych údajov do roku 2020 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení, ako aj z odporúčaných opatrení vo vedeckých publikáciách. Návrh zásad opatrení pre jednotlivé druhy je tu uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov. Vzhľadom na to, že potrebné opatrenia a biotopové nároky jednotlivých druhov si často v rôznom rozsahu protirečia, je potrebné tieto opatrenia zosúladiť. Preto taxatívne uvedené opatrenia pre jednotlivé druhy boli nižšie zoskupené do opatrení pre skupiny druhov, ktoré sú prioritou ochrany vo vyčlenených ekologicko-funkčných priestoroch. Návrh týchto finálnych opatrení (ktoré sa odporúčajú na realizáciu) v ekologicko-funkčných priestoroch však musí brať v úvahu nároky jednotlivých druhov, preto ich tu uvádzame v plnom rozsahu.

2.3.1.1. Návrh zásad opatrení pre chochlačku bielookú

Na udržanie stavu chochlačky bielookej na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať v území nasledovné manažmentové opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom preukázania hniezdzenia, zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu,
- realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov a na základe týchto vedomostí je možné plánovať ochranné opatrenia na konkrétnych lokalitách,
- zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí, likvidácia natantnej vegetácie) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.),
- usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch chochlačky bielookej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu,
- revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel,
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť v biotopoch chochlačky a v ich blízkosti používanie hnojív a chemických látok⁶; presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradí,

⁶ Podľa vyhlášky MŽP SR č. 26/2008 Z. z. patrí medzi zakázané činnosti o. i. pozemná aplikácia priemyselných hnojív alebo pesticídov na drevinách rastúcich mimo lesa, ostatných zatravnených plochách, medziach a porastoch trstí a pály, resp. insekticídov na TTP a ak tak určí okresný úrad, vo vodných alebo mokraďových biotopoch. Vo všeobecnosti platí, že v CHVÚ je možné používať len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>), aktuálneho v danom roku.

- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnené pásy okolo mokradí),
- v rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny,
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí,
- eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach,
- usmerniť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a ich blízkosti a zamedziť vyrušovaniu od 1. 4. – 15. 8.,
- realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu.

2.3.1.2. Návrh zásad opatrení pre haju tmavú

S cieľom zlepšiť priaznivý stav haje tmavej na stupeň A je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie,
- zabezpečiť maximálnu možnú zákonnú celoročnú ochranu hniezd a hniezdisk jednaniami s vlastníckmi alebo užívateľmi lesa alebo rozhodnutiami úradov
- zabezpečiť vhodnú štruktúru lesných porastov prostredníctvom programov starostlivosti o lesy (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov⁷,
- využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdnych biotopov,
- pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %),
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou),
- zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu,
- zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu,
- zamedzovať používaniu rodenticídov v území, eliminovať resp. usmerniť chemizáciu v poľnohospodárstve,
- zvýšiť povedomie o prítomnosti hniezdného stromu s vyhlásenou ochrannou zónou u vlastníkov, užívateľov a nájomcov daných pozemkov,
- širokou a cieľenou osvetou, eliminovať riziko vykladania otrávených návnad a nevhodného spôsobu výkonu poľovníckeho a rybárskeho práva.

2.3.1.3. Návrh zásad opatrení pre kaňu popolavú

Na zlepšenie stavu kane popolavej je potrebné dodržiavať nasledovné opatrenia:

- zachovať súčasnú štruktúru a využívanie krajiny s vyšším podielom trvalých trávnych porastov, úhorov, zamokrených lúk, pasienkov a rozľahlejších obilných lánov,
- obmedziť resp. usmerniť chemizáciu v poľnohospodárstve, najmä používanie hnojív a rodenticídov,
- monitorovať výskyt a možné zahniezdenie druhu v CHVÚ a na zistených hniezdiskách eliminovanie rizika deštrukcie hniezdného a potravného biotopu a zničenia hniezda agrotechnickými zásahmi (chemické postreky, žatva),
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou),
- zabezpečiť dôslednú ochranu druhu pred nelegálnym odstrelom a otravami (vykladanie otrávených návnad), osveť medzi poľovníkmi.

⁷ V nadväznosti na definíciu biotopov pre A kategóriu priaznivého stavu haje tmavej v tab. č. 5

2.3.1.4. Návrh zásad opatrení pre čoríka čierneho

Na zlepšenie stavu čoríka čierneho na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu,
- realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov a na základe týchto vedomostí je možné plánovať ochranné opatrenia na konkrétnych lokalitách,
- zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí, likvidácia natantnej vegetácie) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.),
- usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch čoríka čierneho s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu,
- revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel,
- vytvárať umelé hniezdne príležitosti (hniezdne podložky) na vhodných močiaroch s plávajúcou vegetáciou a zabezpečeným vodným režimom,
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť v biotopoch čoríka čierneho a ich blízkosti používanie hnojív a chemických látok⁶; presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradí,
- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity,
- v rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny,
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí,
- eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach,
- usmerniť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdných kolóniách a ich blízkosti od 1. 4. – 15. 8. a vylúčiť zarybňovanie druhými likvidujúcimi natantnú vegetáciu na hniezdiskách rybára,
- realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu.

2.3.1.5. Návrh zásad opatrení pre belušu malú

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu belušy malej j na stupeň A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu,
- realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov a na základe týchto vedomostí plánovať ochranné opatrenia na konkrétnych lokalitách,
- zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.),
- usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch belušy malej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu,
- revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom,

napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel,

- zamedziť výrubom drevín v hniezdnych kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov ako napríklad výrub inváznych nepôvodných druhov, náletových drevín, či udržiavanie TTP,
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť v biotopoch volavkovitých vtákov a ich blízkosti používanie hnojív a chemických látok⁶; presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí,
- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity,
- v rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny,
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd,
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou),
- eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach,
- usmerniť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1. 4. – 15. 8.,
- realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu.

2.3.1.6. Návrh zásad opatrení pre belušu veľkú

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu beluše veľkej na stupeň A priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu beluša malá v kapitole 2.3.1.5.

2.3.1.7. Návrh zásad opatrení pre chriašťa malého

Na udržanie priaznivého stavu chriašťa malého na stupni A je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu chochlačka bielooká v kapitole 2.3.1.1.

2.3.1.8. Návrh zásad opatrení pre volavku purpurovú

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu volavky purpurovej na stupeň A priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu beluša malá v kapitole 2.3.1.5.

2.3.1.9. Návrh zásad opatrení pre bučiaka veľkého

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu bučiaka veľkého na stupeň A priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu beluša malá v kapitole 2.3.1.5.

2.3.1.10. Návrh zásad opatrení pre čoríka bahenného

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu čoríka bahenného na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu čorík čierny v kapitole 2.3.1.4.

2.3.1.11. Návrh zásad opatrení pre bučiačika močiarného

Pre vytvorenie podmienok na udržanie stavu bučiačika močiarného na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu beluša malá v kapitole 2.3.1.5.

2.3.1.12. Návrh zásad opatrení pre ľabtušku poľnú

Na udržanie súčasného stavu ľabtušky poľnej na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu,
- usmerňovať hospodársku činnosť a využívanie územia na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách s ohľadom na zabezpečenie ochrany druhu (poľnohospodárska činnosť, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivácie, ap.),

- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť v biotopoch ľabtušky poľnej a ich blízkosti používanie hnojív a chemických látok na ochranu rastlín⁶, zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu,
- zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov,
- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnovanie ornej pôdy),
- zachovať minimálne súčasnú rozlohu TTP v území,
- ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest aj nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdneho obdobia (1. 4. – 15. 8.),
- manažovať hniezdne lokality, a ťažobné priestory pieskovní (legálnych i nelegálnych) s cieľom zamedziť úspešnému zarastaniu; vhodná je periodická kosba biotopov v mimohniezdnom období a extenzívna pastva,
- realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva poľnohospodárskej krajiny s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu.

2.3.1.13. Návrh zásad opatrení pre kaňu močiarnu

Na udržanie súčasného priaznivého stavu kane močiarny na stupni A je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu,
- realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov a na základe týchto vedomostí je možné plánovať ochranné opatrenia na konkrétnych lokalitách,
- zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.),
- usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch kane močiarny s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu,
- revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel,
- v prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená,
- revitalizáciu alebo manažment biotopov kane močiarny vykonávať len v mimohniezdnom období (od 16. 8. do 31. 3),
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť v biotopoch kane močiarny a v ich blízkosti používanie hnojív, rodenticídov a chemických látok na ochranu rastlín, presadzovať vytvorenie zatravnovaných pásov okolo mokradí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk,
- zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov,
- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení spoločnej poľnohospodárskej politiky⁸ na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity,
- zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov,

⁸ Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2021, Strategický plán SR na roky 2023 – 2027 a programové dokumenty na ďalšie obdobia

- nevykonávať mechanizované nočné kosenie porastov kultúrnych vysokosteblových tráv a lucerkovísk, slúžiacich ako nocoviská kaní (od 1. 5. do 30. 10.), nakoľko preukázateľne pri takomto kosení dochádza k úhynom nocujúcich vtákov,
- v rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, neznižovať rozlohu TTP, zabraňovať prevodu TTP na ornú pôdu, zachovať vhodnú štruktúru krajiny,
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd,
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou),
- eliminovať riziko nezákonného odstrelu a vykladania otrávených návnad osvetou v poľovníckych združeniach a usmerniť výkon práva poľovníctva na lokalitách s významnými nocoviskami druhu v čase od 1. 8. do 30. 10.,
- usmerniť výkon rybárskeho práva na hniezdiskách kane močiarnej v čase hniezdenia (od 1. 4. do 31. 7.),
- realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu.

2.3.1.14. Návrh zásad opatrení pre bociana bieleho

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu bociana bieleho na stupeň A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu,
- systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch,
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou),
- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia
- na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky,
- v rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov,
- usmerňovať zásahy do mokradí a vlhkých luk ako potravných biotopov bociana bieleho, ktoré nesúvisia so zabezpečením starostlivosti o iné výberové druhy CHVÚ, s cieľom udržať tieto biotopy v dobrom stave,
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd,
- realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum bocianov a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu.

2.3.1.15. Návrh zásad opatrení pre chavkoša nočného

Na udržanie súčasného stavu chavkoša nočného na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu beluša malá v kapitole 2.3.1.5.

2.3.1.16. Návrh zásad opatrení pre strakoša obyčajného

Pre zachovanie priaznivého stavu strakoša obyčajného na stupni A je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu,
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti monitorovať, kontrolovať a obmedziť na hniezdných lokalitách používanie hnojív a chemických prípravkov,
- spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany strakoša obyčajného a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami),
- zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xerothermných biotopov, hniezdných alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami,
- zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov,
- podporovať zachovanie, resp. obnovu starých ovocných sádov v extravilánoch,

- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov poľných ciest,
- zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaníu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde,
- usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov do krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom strakoša obyčajného (likvidácia vegetácie pozdĺž okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky – hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia),
- revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ dôsledne kontrolovať a usmerňovať výrub NDV, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky), zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov,
- odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (pohánkovec *Fallopia* sp., pajaseň žliazkatý *Ailanthus altissima*, beztvarec krovitý *Amorpha fruticosa*) a odstraňovať invázne sa správajúce druhy drevín, ako agát biely (*Robinia pseudoacacia*), v súčinnosti s vlastníkom,
- realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu.

2.3.1.17. Návrh zásad opatrení pre strakoša kolesára

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu strakoša kolesára na stupeň A priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu strakoš obyčajný v kapitole 2.3.1.16.

2.3.1.18. Návrh zásad opatrení pre výrika lesného

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie súčasného nepriaznivého stavu výrika lesného na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledujúce opatrenia:

- monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu,
- zamedziť výrubom starých stromov v stromoradiach, vetrolamoch, poľných lesíkoch, parkoch, záhradách a solitérnych dutinových stromov v blízkosti lúk, pasienkov a xerotermných biotopov,
- popri vodných tokoch zachovať súvislé pobrežné porasty, zachovať tu dreviny hrubšie ako 30 cm,
- podporovať výsadbu pre druh vhodnej NDV v krajine (stromoradia, vetrolamy, remízky, poľné lesíky ovocné sady s druhmi vyšších stromov atď.),
- podporovať extenzívny spôsob obhospodarovania lúk a pasienkov na potenciálnych hniezdných biotopoch,
- zamedziť nadmernému zarastaniu lúk a xerotermných biotopov náletovými drevinami, zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov,
- zachovať staré ovocné sady, záhrady a parky aj v intravilánoch sídel,
- na lokalitách vhodných ako hniezdny a potravný biotop, ale bez dostatku vhodných hniezdných dutín a tiež v blízkosti poľnohospodárskych dvorov s chovom zvierat a záhradkárskych osád, viníc a parkov podporiť hniezdenie druhu vyvesením vhodného typu hniezdných búdok,
- v maximálne možnej miere obmedziť používanie insekticídov v poľnohospodárstve v blízkosti lúk, pasienkov a xerotermných biotopov pre zachovanie potravnéj ponuky,
- realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu.

2.3.1.19. Návrh zásad opatrení pre kalužiaka červenonohého

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie nepriaznivého stavu kalužiaka červenonohého na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu kaňa močiarna v kapitole 2.3.1.13.

2.3.1.20. Návrh zásad opatrení pre kačicu chrapačku

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu kačice chrapačky na stupeň A priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu chochlačka bieloooká v kapitole 2.3.1.1.

2.3.1.21. Návrh zásad opatrení pre včelárika zlatého

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie priaznivého stavu včelárika zlatého na stupeň A je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu,
- pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom,
- zabezpečiť likvidáciu čiernych skládok na hniezdiskách včelárika zlatého,
- udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a v prípade potreby zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred priletom včelárikov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdného obdobia,
- vytvárať nové hniezdne príležitosti a obnovovať zaniknuté kolmé steny (v spolupráci s užívateľom a vlastníkom pozemkov)
- kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier),
- na lokalitách s existujúcou ťažbou zachovať hniezdne príležitosti pre včelárika zlatého po dohode s organizáciou, ktorej bolo vydané rozhodnutie o využití územia na ťažbu nevyhradeného nerastu; využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby v pieskovňach po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií včelárikov zlatých,
- pred skončením alebo pred trvalým zastavením prevádzky na ťažbu piesku dohodnúť spôsob rekultivácie tak, aby boli zachované hniezdne možnosti pre včelárika zlatého a súčasne vykonané opatrenia na bezpečnosť v jeho hniezdných lokalitách (podrobnosti budú uvedené v pláne rekultivácie a zabezpečenia lomu),
- realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu,
- cielenou osvetou zlepšiť vzťah včelárov k tomuto druhu a tak eliminovať riziko jeho prenasledovania.

2.3.1.22. Návrh zásad opatrení pre včelára lesného

Pre udržanie súčasnej početnosti (priemerne 15 párov) a stabilného trendu populácie včelára lesného je potrebné realizovať opatrenia uvedené pri druhu haja tmavá v kapitole 2.3.1.2.

2.3.1.23. Návrh zásad opatrení pre rybárika riečneho

Na udržanie súčasne početnosti a stavu biotopov rybárika riečneho je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdných lokalít,
- monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie,
- monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít,
- v nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdne možnosti rybárika riečneho (v spolupráci s užívateľom a vlastníkom pozemkov)
- spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít, eliminovať výstavbu nevhodných regulačných opatrení (hlavne obsypávanie hniezdných stien lomovým kameňom alebo prehlbovanie koryta),
- organizovať výchovno vzdelávacie podujatia – prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika.

2.3.1.24. Návrh zásad opatrení pre ďatľa hnedkavého

Pre udržanie súčasnej početnosti ďatľa hnedkavého (40 – 50 párov) je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- zabezpečiť monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende,
- zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí,
- podporovať zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch prostredníctvom osvetovej činnosti,
- zachovať staršie stromy v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia).

2.3.1.25. Návrh zásad opatrení pre bociana čierneho

Pre udržanie súčasného priaznivého stavu bociana čierneho v CHVÚ Medzibodrožie na stupni A – dobrý je potrebné realizovať rovnaké opatrenia uvedené pri druhu haja tmavá v kapitole 2.3.1.2.

2.3.1.26. Návrh zásad opatrení pre škovránika stromového

Pre zvýšenie početnosti škovránika stromového na minimálne 30 hniezdných párov (zo súčasných 15 – 20) je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- pravidelným monitoringom zaznamenávať aktuálny stav populácie, zisťovať rozsah a formu (vhodnosť) obhospodarovania TTP a ich vplyv na veľkosť populácie,
- zachovávať rozlohu TTP, hlavne pasienkov a zabezpečiť ich vhodné obhospodarovanie,
- na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat, zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov,
- v oblastiach sekundárnej sukcesie trávnych porastov krovínami a lesom vhodne manažovať celoplošne zarastajúce plochy,
- obmedziť výrubu stromov a krovín a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene na nelesných lokalitách v období od 1.3. do 15.,
- ak TTP nie sú vypásané, zabezpečiť aspoň v jeho častiach, mozaikovite (20 – 40% plochy) environmentálne vhodné náhradné kosenie, aby sa zachoval charakter nízkotrávinných biotopov, na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP),
- na TTP (minimálne na pasienkoch) v hniezdnom období (od 1. 3. do 15. 7.) neaplikovať chemické látky,
- obyvateľov miestnych obcí a majiteľov, obhospodarovateľov dotknutých TTP informovať osvetovou činnosťou o škodlivosti vypaľovania trávy a o tom, že je táto činnosť zakázaná.

2.3.1.27. Návrh zásad opatrení pre ďatľa prostredného

Pre udržanie súčasnej početnosti populácie ďatľa prostredného je potrebné realizovať opatrenia uvedené pri druhu haja tmavá v kapitole 2.3.1.2.

2.3.1.28. Návrh zásad opatrení pre chrapkáča poľného

Pre zvýšenie početnosti chrapkáča poľného a zlepšenie stavu jeho hniezdných biotopov je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- realizovať monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende,
- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie chrapkáča , napríklad odstránenie zárastu krovín),
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok na ochranu rastlín na hniezdných lokalitách⁶,
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov,
- realizovať informačné a praktické envirovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia,
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov,
- využiť cielenú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky MŽP SR č. 26/2008 Z. z..

2.3.1.29. Návrh zásad opatrení pre penicu jarabú

Pre vytvorenie podmienok na udržanie súčasnej početnosti penice jarabej a stavu jej hniezdných biotopov je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu strakoš obyčajný v kapitole 2.3.1.16.

2.3.1.30. Návrh zásad opatrení pre muchárika bieločrúhého

Pre udržanie súčasnej početnosti populácie muchárika bieločrúhého je potrebné realizovať opatrenia uvedené pri druhu haja tmavá v kapitole 2.3.1.2.

2.3.1.31. Návrh zásad opatrení pre pipíšku chochlatú

Pre podstatné zvýšenie súčasnej početnosti pipíšky chochlatej minimálne na úroveň 50 – 70 hniezdných párov a zlepšenie stavu hniezdných biotopov je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- zabezpečiť monitoring hniezdnej populácie v CHVÚ,
- udržať súčasnú rozlohu TTP,

- usmerniť hospodársku činnosť na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.),
- ponechávať medze, okraje poľných ciest a nevyužívané úhory bez zásahu počas hniezdneho obdobia,
- komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov).

2.3.1.32. Návrh zásad opatrení pre krutohlava

Na udržanie hniezdnej populácie krutohlava hnedého je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- opatrenia navrhnuté pre lesné druhy popísané pri druhu haja tmavá v kapitole 2.3.1.2.,
- opatrenia navrhnuté pre druh ďateľ hnedkavý v kapitole 2.3.1.24.

2.3.1.33. Návrh zásad opatrení pre prepelicu poľnú

Pre udržanie stavu prepelice poľnej primerane postačujú navrhnuté opatrenia uvedené pre chrapkáča poľného v kapitole 2.3.1.28.

2.3.1.34. Návrh zásad opatrení pre muchára sivého

Pre udržanie súčasnej početnosti populácie muchára sivého je potrebné realizovať opatrenia uvedené pri druhu haja tmavá v kapitole 2.3.1.2.

2.3.1.35. Návrh zásad opatrení pre brehuľu hnedú

Pre zvýšenie súčasnej početnosti brehule riečnej na 900 hniezdných párov v CHVÚ Medzibodrožie je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako boli navrhnuté pri druhu včelárik zlatý v kapitole 2.3.1.21.

2.3.1.36. Návrh zásad opatrení pre hrdličku poľnú

Na udržanie hniezdnej populácie hrdličky poľnej je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- opatrenia navrhnuté pre lesné druhy popísané pri druhu haja tmavá v kapitole 2.3.1.2.,
- opatrenia navrhnuté pre druh ďateľ hnedkavý v kapitole 2.3.1.24.,
- zabezpečiť ochranu, starostlivosť a obnovu NDV (vetrolamy, remízky, poľné lesíky).

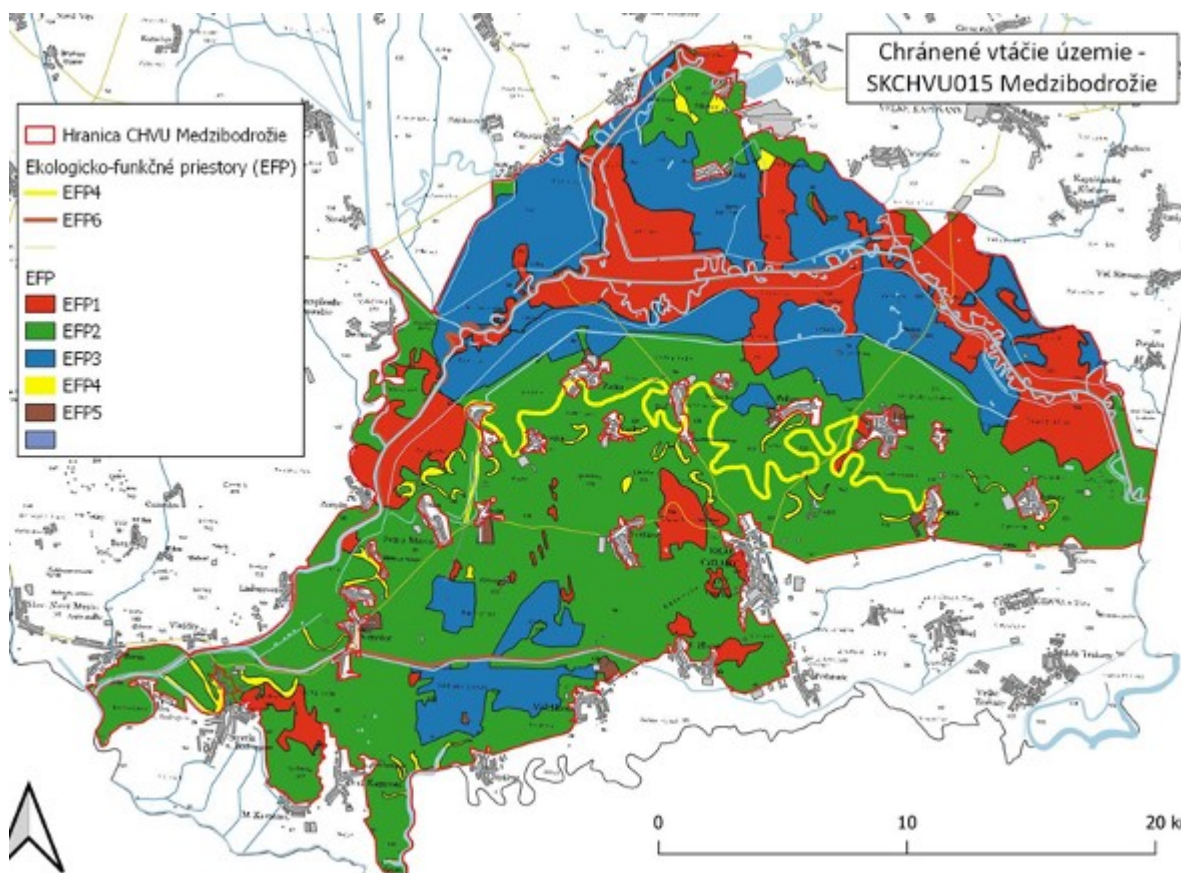
2.3.1.37. Návrh zásad opatrení pre prhlaviara čiernohlavého (*Saxicola rubicola/torquata*)

Pre vytvorenie podmienok na udržanie súčasnej početnosti prhlaviara čiernohlavého a stavu jeho hniezdných biotopov je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu strakoš obyčajný v kapitole 2.3.1.16.

2.3.2. Členenie územia na ekologicko-funkčné priestory

V súčasnosti je predmetom ochrany v CHVÚ Medzibodrožie 37 vtáčích druhov. Pre ich ochranu vzhľadom na vyššie uvedené cieľové stavy boli na základe odporúčaní expertov a vedeckých dát navrhnuté zásady opatrení. Mnohé z týchto opatrení sú podobné, na druhej strane sa viaceré opatrenia vzájomne vylučujú. Aj druhy, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ, sa nevyskytujú rozptýlene po celom území, ale väčšinou vo väzbe na konkrétny biotop, štruktúru krajiny alebo lokalitu. Preto bolo CHVÚ Medzibodrožie rozčlenené na 6 ekologicko-funkčných priestorov (EFP), kde sa návrhy opatrení prispôbia druhom, ktorých ochrana bude v danom EFP prioritou. Sú to:

- EFP1 (6488 ha): biotopy lesných druhov, dutinových hniezdičov, dravcov a bociana čierneho
- EFP2 (19173 ha): biotopy druhov poľnohospodárskej krajiny, loviská dravcov a hniezdiská včelárika a brehule
- EFP3 (8075 ha): biotopy druhov extenzívnych pasienkov a podmáčaných lúk s mokradami
- EFP4 (609 ha): biotopy vodných druhov
- EFP5 (192 ha): biotopy synantropných druhov a druhov rozptýlenej zelene
- EFP6 (971 ha): biotopy rybárka riečneho.

Obr. 3. Členenie CHVÚ Medzibodrožie na ekologicko-funkčné priestory

2.3.2.1. Návrh zásad opatrení v EFP1 – biotopy lesných druhov, dutinových hniezdičov, dravcov a bociana čierneho

EFP1 – biotopy lesných druhov, dutinových hniezdičov, dravcov a bociana čierneho - je vyčlenený na lesných pozemkoch a na lokalitách, kde hniezdia lesné druhy spevavcov, ďatľov, dravcov a bocian čierny. Vyčlenené sú takto najmä lužné lesy pozdĺž riek (Laborec, Latorica, Ondava a Bodrog), lesy v mimohrádzovom území napr. pri obciach Čičarovce, Leles, Boľany, Poľany, niektoré významnejšie poľné lesíky a lesné porasty na kopcoch Tarbucka a Veľký kopec pri Kráľovskom Chlmci. Celková rozloha tohto EFP je 6488 ha.

Prevažujúcim druhom pozemku v EFP1 sú v súčasnosti lesné pozemky (62 %), nasledované TTP (18 %). Veľká časť týchto trávnych porastov je však v súčasnosti nevyužívaná a sukcesne zarastená iniciálnymi štádiami lužného lesa. Nasleduje podľa druhu pozemkov v tomto EFP voda (10 %), ostatná plocha (6 %), orná pôda (2 %), zastavané plochy (1 %), vinice (0,3 %), záhrady a sady so zanedbateľným podielom pôdy.

Zásady opatrení v EFP1 vychádzajú predovšetkým z topických a trofických nárokov lesných druhov haja tmavá, včelár lesný, bocian čierny, ďateľ prostredný, muchárik bieločrý, muchár sivý a hrdlička poľná, pre ktorých ochranu je tento EFP prioritne vyčlenený. Navrhované opatrenia však budú čiastočne prínosom aj pre druhy výrik lesný, škvrník stromový a krutohlav hnedý.

Pre zlepšenie podmienok druhov, ktorých ochrana je v EFP1 prioritou, je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja lesných biotopov a populácií vtáčích druhov,
- zabezpečiť dôslednú ochranu druhov, ich biotopov a hniezd,
- na základe rozhodnutia orgánu ochrany prírody zabezpečiť ochranné zóny okolo hniezd dravcov, sov a bociana čierneho tak, že vo vnútornej časti zóny sa nesmie celý rok zasahovať (v mimohniezdnom období iba výchovné zásahy netýkajúce sa hniezdneho stromu, no nie je možné porast vyrúbať v tomto období). V prípade vonkajšej zóny zabezpečiť úplné obmedzenie lesohospodárskych zásahov v hniezdnom období. Vnútornej časti zóny by mala mať polomer 100 metrov (v závislosti od nárokov druhov) a vonkajšia časť zóny 300 metrov,
- zabezpečiť vhodnú štruktúru lesných porastov prostredníctvom programov starostlivosti o lesy (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov,

- pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %)
- do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov,
- podporiť hniezdne príležitosti výrika lesného vyvesovaním hniezdných búdok vo vhodných biotopoch,
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou),
- zvýšiť povedomie o prítomnosti hniezdného stromu s vyhlásenou ochrannou zónou u vlastníkov, užívateľov a nájomcov daných pozemkov,
- širokou a cielenou osvetou eliminovať riziko vykladania otrávených návnad a nevhodného spôsobu výkonu poľovníckeho a rybárskeho práva.

2.3.2.2. Návrh zásad opatrení v EFP2 – biotopy druhov poľnohospodárskej krajiny, loviská dravcov a hniezdiská včelárika a brehule

EFP2 je rozlohou najväčší EFP v CHVÚ Medzibodrožie. Rozprestiera sa naprieč celým CHVÚ z východu na západ najmä v centrálnej a južnej časti. Celková rozloha tohto EFP je 19173 ha.

Ide o EFP s najväčším podielom ornej pôdy v CHVÚ (celkový podiel 63 %). Nasledujú pozemky vedené ako TTP (20 %), vodné plochy (6 %), ostatná plocha (4 %), zastavaná plocha (3 %), vinice (2 %), les (1 %), záhrady (0,4 %) a zanedbateľná rozloha sádov.

Do tohto EFP bola začlenená orná pôda využívaná prevažne na intenzívnu rastlinnú výrobu. Nachádzajú sa tu tiež lúky (najmä na suchších stanovištiach), porasty lucerky a iných krmovín a intenzívne spásané pasienky. V týchto biotopoch sú typickými hniezdičmi najmä bežné druhy vtákov poľnohospodárskej krajiny, ale slúžia tiež ako loviská dravcov, volaviek, bocianov. Medzibodrožie je charakteristické mozaikovitou štruktúrou krajiny a aj v tomto EFP sa roztrúsene nachádzajú a do EFP boli začlenené pieskové duny so xerothermnými stanovišťami, pieskovňami a na ne viazanými druhmi.

Zásady opatrení v EFP2 vychádzajú predovšetkým z topických a trofických nárokov prepelice poľnej, ľabtušky lúčnej, škovránika stromového, včelárika zlatého a brehule hnedej, pre ktorých ochranu je toto EFP prioritne vyčlenené. Vzhľadom na zachovalosť a mozaikovitosť poľnohospodárskej krajiny Medzibodrožia je však v rámci CHVÚ Medzibodrožie tento EFP dôležitý ako hniezdisko ďalších druhov poľnohospodárskej krajiny, akými sú predovšetkým chrapkáč poľný, strakoš kolesár, strakoš obyčajný, penica jarabá, príhľaviar čiernohlavý, alebo lovisko druhov haja tmavá, včelár lesný, kaňa močiarna, bocian čierny a bocian biely. Opatrenia navrhnuté v tomto EFP preto zohľadňujú požiadavky všetkých uvedených druhov.

Pre zlepšenie podmienok druhov, ktorých ochrana je v EFP2 prioritou, je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhov poľnohospodárskej krajiny za účelom zistenia veľkosti hniezdných populácií a ich trendu,
- zabezpečiť dôslednú ochranu druhov poľnohospodárskej krajiny a ich biotopov,
- usmerňovať hospodársku činnosť a využívanie územia na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách s ohľadom na zabezpečenie ochrany výberových druhov (poľnohospodárska činnosť, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivácie, ap.),
- v rámci poľnohospodárskej činnosti obmedziť v najvýznamnejších lokalitách výberových druhov používanie hnojív a chemických látok na ochranu rastlín⁶, zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov (najmä z TTP na ornú pôdu),
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov poľných ciest,
- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu lúk, mokradií a biodiverzity (napr. zatrávňovanie ornej pôdy),
- zachovať minimálne súčasnú rozlohu TTP v území,
- ponechávať medze, okraje poľných ciest aj nevyužívané úhory bez zásahu počas hniezdného obdobia (1.4. – 15.8.),

- podporovať zachovanie, resp. obnovu starých ovocných sádov v extravilánoch,
- podporiť hniezdne príležitosti výrika lesného vyvesovaním hniezdných búdok vo vhodných biotopoch,
- revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, v CHVÚ dôsledne kontrolovať a usmerňovať výrub NDV, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky), zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov,
- odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (pohánkovec *Fallopia* sp., pajaseň žliazkatý *Ailanthus altissima*, beztvarec krovitý *Amorpha fruticosa*) a odstraňovať invázne sa správajúce druhy drevín, ako agát biely (*Robinia pseudoacacia*), v súčinnosti s vlastníkom,
- obmedziť výrubu stromov a krovín a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene v období od 1. 3. do 15. 7. a likvidáciu krovinatých okrajov lesov (okrajom lesa sa rozumie minimálne 10 m pás smerom dovnútra porastu od okraja lesného porastu),
- manažovať xerothermné biotopy lúk, aj ťažobné priestory pieskových (legálnych i nelegálnych) s cieľom zamedziť sukcesnému zarastaniu; vhodná je periodická kosba biotopov v mimohniezdnom období a extenzívna pastva,
- na xerothermných lúkach v hniezdných lokalitách škovránika stromového (Tarbucka, Veľký kopec pri K. Chlmei a ich okolie, Molva pri Beši) so silnou sekundárnou sukcesiou trávnych porastov zarastajúcich krovinami a lesom zabezpečiť vhodný manažment,
- ak TTP nie sú vypásané, zabezpečiť aspoň v jeho častiach, mozaikovite (20 – 40% plochy) environmentálne vhodné náhradné kosenie, aby sa zachoval charakter nízkotrávinných biotopov a zachovávať rozptýlenú zeleň a krovité formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10% z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP),
- na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov,
- pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít včelárika a brehule s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom,
- udržiavať hniezdne lokality včelárika a brehule proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a v prípade potreby zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred príletom vtákov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdného obdobia,
- vytvárať nové hniezdne príležitosti včelárika a brehule, obnovovať zaniknuté kolmé steny (v spolupráci s užívateľom a vlastníkom pozemkov),
- kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr včelárika a brehule (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier),
- využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby v pieskovňach po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií včelárika a brehule,
- realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva poľnohospodárskej krajiny s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu,
- cielenou osvetou zlepšiť vzťah včelárov k tomuto druhu a tak eliminovať riziko jeho prenasledovania.

2.3.2.3. Návrh zásad opatrení v EFP3 – biotopy druhov extenzívnych pasienkov a podmäčianých lúk s mokradami

EFP3 – Rozprestiera sa rovnomerne v poľnohospodárskej krajine, na okraji lesov a v medzihrádzovom priestore Latorice a Bodrogu. Najvýznamnejšími lokalitami so zastúpením zachovalých vlhkých lúk a extenzívnych pasienkov sú Bešiarsky polder, lúky medzi Oborínom, Kucanmi, hrádzou Latorice a Ondavy, ďalej lúky severne od obce Poľany alebo okolo južnej hrádzky Latorice severne od Zatina. Celková rozloha tohto EFP je 8075 ha.

Ide o EFP s najväčším podielom trvalých trávnych porastov (ich celkový podiel na EFP je 67 %). Nasledujú pozemky vedené ako orná pôda (16 %), vodné plochy (7 %), ostatná plocha (7 %), les (1 %), zastavaná plocha (1 %), vinice (0,5 %) a zanedbateľná rozloha záhrad a sádov.

Do tohto EFP patria zachovalé a extenzívne obhospodarované lúky a pasienky, z ktorých mnohé sú periodicky podmäčiané až zaplavované. V týchto biotopoch sa roztrúsene nachádzajú rôzne periodické i trvalé mokrade s rozlohou niekoľkých m² až niekoľkých ha, ktoré sú taktiež začlenené do EFP3. V týchto lokalitách sa tiež často vyskytujú rozlohou malé poľné lesíky, ktoré sú tiež zahrnuté v tomto EFP. V týchto biotopoch sú typickými hniezdičmi najmä druhy vlhkých lúk a zarastených mokradí, ale slúžia tiež ako loviská dravcov, volaviek a bocianov.

Zásady opatrení v EFP3 vychádzajú predovšetkým z topických a trofických nárokov druhov kaňa močiarna, chriašť malý, kalužiak červenonohý, chrapkáč poľný, prepelica poľná, penica jarabá, strakošobyčajný, strakoš kolesár a prhlaviar čiernohlavý, pre ktorých ochranu je toto EFP prioritne vyčlenené. Vzhľadom na zachovalosť a rozlohu extenzívnych lúk a pasienkov Medzibodrožia je však v rámci CHVÚ Medzibodrožie tento EFP dôležitý ako hniezdisko ďalších druhov poľnohospodárskej krajiny, akými sú predovšetkým výrik lesný, kačica chrapačka, hrdlička poľná, ľabtuška poľná a krutohlav hnedý, alebo lovisko druhov haja tmavá, včelár lesný, beluša malá, beluša veľká, volavka purpurová, bučiak veľký, bučiačik močiarny, bocian čierny a bocian biely. Opatrenia navrhnuté v tomto EFP preto zohľadňujú požiadavky všetkých uvedených druhov.

Pre zlepšenie podmienok druhov, ktorých ochrana je v EFP3 prioritou, je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring výberových druhov za účelom zistenia veľkosti hniezdných populácií a ich trendu,
- realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov a na základe týchto vedomostí plánovať ochrannárske opatrenia na konkrétnych lokalitách,
- zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod. s výnimkou cielených manažmentových opatrení),
- usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch výberových druhov s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu,
- revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel
- v prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená,
- revitalizáciu alebo manažment biotopov vykonávať, s ohľadom na výberové druhy ale aj ďalšie zložky bioty, len v mimohniezdnom období (od 16. 8. do 31. 3),
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť v mokradiach a významných hniezdných lokalitách výberových druhov a v ich blízkosti používanie hnojív a chemických látok na ochranu rastlín⁶; presadzovať vytvorenie zatravnovaných pásov okolo mokradí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk,
- zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov (najmä z TTP na ornú pôdu) a podporovať zakladanie lúk a pasienkov,
- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení spoločnej poľnohospodárskej politiky⁸ na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity,
- spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany výberových druhov a ich výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami),
- na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov,
- zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xerotermných biotopov, hniezdných alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami (kosenie, pastva),
- podporovať zachovanie, resp. obnovu starých ovocných sádov v extravilánoch,
- revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ dôsledne kontrolovať a usmerňovať výrub NDV, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky), zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov ak takáto činnosť nesúvisí so zabezpečením starostlivosti o predmet ochrany,
- odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (pohánkovec *Fallopia sp.*, pajaseň žliazkatý *Ailanthus altissima*, beztvarec krovitý *Amorpha*

fruticosa) a odstraňovať invazívne sa správajúce druhy drevín, ako agát biely (*Robinia pseudoacacia*), v súčinnosti s vlastníkom,

- nevykonávať mechanizované nočné kosenie porastov kultúrnych vysokosteblových tráv a lucerkovísk, slúžiacich napr. ako nocoviská kaní (od 1. 5. do 30. 10.), nakoľko preukázateľne pri takomto kosení dochádza k úhynom nocujúcich vtákov,
- v rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov neznižovať rozlohu TTP, zabráňovať prevodu TTP na ornú pôdu, zachovať vhodnú mozaikovitú štruktúru krajiny vrátane zachovania medzí, úhorov, zarastených okrajov poľných ciest,
- podporiť hniezdne príležitosti výrika lesného vyvesovaním hniezdných búdok vo vhodných biotopoch,
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd,
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov a správny spôsob kosby od okraja do stredu,
- zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdisk,
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou),
- eliminovať riziko nezákonného odstrelu a vykladania otrávených návnad osvetou v poľovníckych združeniach a usmerniť výkon práva poľovníctva na lokalitách s významnými nocoviskami kane močiarnej v čase od 1. 8. do 30. 10.,
- realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k vtáctvu.

2.3.2.4. Návrh zásad opatrení v EFP4 – biotopy vodných druhov

EFP4 – biotopy vodných druhov – je vyčlenený pre ochranu hniezdisk a lovisk vodného vtáctva. Do tohto EFP boli začlenené pre vodné vtáctvo najvýznamnejšie stojaté vodné plochy, mokrade a vyše 40 km dlhý úsek mŕtveho ramena Tice. Celková rozloha tohto EFP je 609 ha.

Prevažnú väčšinu pozemkov zaberá vodná plocha (56 % z celej rozlohy EFP), nasledujú orná pôda (18 %), TTP (12 %), ostatná plocha (8 %), les (4 %), zastavaná plocha (2 %), záhrady (0,4 %) a zanedbateľné výmery viníc.

Zásady opatrení v EFP4 vychádzajú predovšetkým z topických a trofických nárokov druhov kaňa močiarna, chochlačka bielooká, kačica chrapačka, chavkoš nočný, beluša malá, beluša veľká, volavka purpurová, buciak veľký, buciačik močiarny, čorík čierny, čorík bahenný, kalužika červenonohý a chriašť malý, pre ktorých ochranu je toto EFP prioritne vyčlenené. Vzhľadom na zachovalosť a rozlohu mokradí v CHVÚ Medzibodrožie je však tento EFP dôležitý pre ďalšie vodné druhy, bocian čierny, bocian biely a rybárík riečny.

Opatrenia navrhnuté v tomto EFP preto zohľadňujú požiadavky všetkých uvedených druhov:

- realizovať pravidelný monitoring druhov za účelom zistenia veľkosti hniezdných populácií vodných druhov vtákov a ich trendu,
- realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov a na základe týchto vedomostí je možné plánovať ochranné opatrenia na konkrétnych lokalitách,
- zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.),
- usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch výberových druhov vodných vtákov s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu,
- revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokradovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez

existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel,

- v hniezdnych kolóniách volavkovitých vtákov zamedziť akýmkoľvek výrubom drevín a výnimkou cielených manažmentových zásahov, napríklad výrub inváznych nepôvodných druhov, náletových drevín, udržiavanie TTP,
- zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výruby najmä v zimnom období,
- v prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená,
- vytvárať umelé hniezdne príležitosti (hniezdne podložky) pre čoríky na vhodných močiaroch s plávajúcou vegetáciou a zabezpečeným vodným režimom,
- revitalizačné alebo manažmentové zásahy do biotopov realizovať s ohľadom na výberové druhy vtákov v mimohniezdnom období (od 16. 8. do 31. 3.). V prípade ak sú na danej lokalite prioritou ochrany prírody iné zložky bioty (biotopy, chránené druhy rastlín a živočíchov) je možné vykonávať revitalizačné alebo manažmentové zásahy aj v hniezdnom období s prihliadnutím na všetky zložky bioty,
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť v biotopoch chochlačky a v ich blízkosti používanie hnojív a chemických látok na ochranu rastlín⁶; presadzovať vytvorenie zatravnovaných pásov okolo mokradí,
- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnované pásy okolo mokradí),
- v rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny,
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd,
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeľáže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou),
- eliminovať riziko nezákonného odstrelu (najmä u kačíc) osvetou v poľovníckych združeniach,
- usmerniť vstup a výkon práva rybárstva v hniezdnych lokalitách a ich blízkosti vodných vtákov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ, a zamedziť vyrušovaniu od 1. 4. – 15. 8.,
- realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu.

2.3.2.5. Návrh zásad opatrení v EFP5 – biotopy synantropných druhov a druhov rozptýlenej zelene

EFP5 – biotopy synantropných druhov a druhov rozptýlenej zelene - je vyčlenený najmä pre druhy do určitej miery synantropné a to rovnomerne v okolí obcí celého CHVÚ Medzibodrožie. Jeho celková rozloha je 192 ha.

Prevažnú väčšinu pozemkov v tomto EFP zaberá zastavaná plocha a nádvorie (57 %), orná pôda (22 %), ostatná plocha (11 %), vodná plocha (5 %), TTP (4 %), sady (2 %), záhrady (0,3 %), vinice (0,1 %).

Prioritou ochrany sú v súčasnosti predovšetkým hniezdne a potravné biotopy bociana bieleho, ďatľa hnedkavého, pípišky chochlatej a strakoša kolesára. Tento EFP však pri dodržaní nižšie uvedených zásad (opatrení) prispeje aj k zlepšeniu stavu biotopov výrika lesného, krutohlava hnedého a strakoša obyčajného.

Pre zlepšenie a udržanie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring výberových druhov za účelom zistenia veľkosti hniezdnych populácií a ich trendov,
- systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd bociana bieleho na elektrických vedeniach alebo iných objektoch,
- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd bociana bieleho a navrhovať náhradné riešenia,
- na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky pre bociana bieleho,
- podporovať zachovanie, resp. obnovu starých ovocných sádov v extravilánoch, udržať súčasnú rozlohu trávnatých biotopov,
- ponechávať medze, okraje poľných ciest a nevyužívané úhory bez zásahu počas hniezdného obdobia,
- usmerniť hospodársku činnosť na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.),

- usmerňovať výruby NDV s cieľom zachovať staré stromy v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia),
- komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov),
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou),
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva,
- realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum synantropných druhov s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ich ochrane a tým znížiť riziko ich ohrozenia a šíriť osvetu o význame starých stromov a potrebe ich ochrany.

2.3.2.6. Návrh zásad opatrení v EFP6 – biotopy rybárika riečného

EFP6 – biotopy rybárika riečného - tvoria toky riek Latorica, Laborec, Ondava a Bodrog, ktoré pretekajú CHVÚ Medzibodrožie. Z hustej siete odvodňovacích a hydromelioračných kanálov je do tohto EFP začlenený úsek Somotorského kanála od Somotora po Veľký Horeš. Všetky pozemky EFP6 zaberá vodná plocha.

Prioritou ochrany v tomto EFP je rybárik riečny. Tento EFP však pri dodržaní nižšie uvedených zásad (opatrení) prispeje aj k udržaniu a zlepšeniu hniezdnych príležitostí pre brehuľu hnedú.

Pre zlepšenie a udržanie podmienok je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdnych lokalít rybárika a brehuľe,
- monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja ich populácií,
- monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít,
- v nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdne možnosti pre rybárika riečného (v spolupráci s užívateľom a vlastníkom pozemkov)
- spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany oboch druhov a ich hniezdnych lokalít, eliminovať výstavbu nevhodných regulačných opatrení (hlavne obsypávanie hniezdnych stien lomovým kameňom alebo prehlbovanie koryta),
- organizovať envirovýchovné podujatia – prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika a brehuľe.

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti

1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav vtáčích druhov kaňa popolavá⁹, čorík čierny¹⁰, čorík bahenný¹¹, výrik lesný¹², kalužiak červenonohý¹³ zo stupňa C aspoň na B – priemerný.
2. Zlepšiť súčasný priaznivý stav hodnotený stupňom B na stupeň A u vtáčích druhov haja tmavá¹⁴, beluša malá¹⁵, beluša veľká¹⁶, volavka purpurová¹⁷, bučiak veľký¹⁸, bocian biely¹⁹, strakoš kolesár²⁰, kačica chrapačka²¹, včelárík zlatý²², včelár lesný²³, škovránik stromový²⁴, chrapkáč poľný²⁵, pipiška chochlatá²⁶, brehuľa hnedá²⁷.
3. Zachovať súčasný priaznivý stav vtáčích druhov vtákov chochlačka bielooká²⁸, d'ateľ hnedkavý²⁹, d'ateľ prostredný³⁰, rybárik riečny³¹, krutohlav hnedý³², hrdlička poľná³³, muchárik bieločrý³⁴, muchár sivý³⁵, prhl'aviar čiernohlavý³⁶, prepelica poľná³⁷ na stupni B, chriašť malý³⁸, bučiačik močiarny³⁹, chavkoš nočný⁴⁰, kaňa močiarna⁴¹, bocian čierny⁴², ľabtuška poľná⁴³, strakoš obyčajný⁴⁴, penica jarabá⁴⁵ na stupni A.
4. Prehodnotiť súčasnú právnu úpravu (vyhláška MŽP SR č. 26/2008 Z. z.) a jej relevantnosť pre ochranu vtáčích druhov v CHVÚ Medzibodrožie.
5. Zvýšiť environmentálne povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi, správcami a obhospodarovateľmi pozemkov pri ochrane vtáctva.

⁹ Podľa klasifikácie stavu kane popolavej v tab. č. 8

¹⁰ Podľa klasifikácie stavu čoríka čierneho v tab. č. 11

¹¹ Podľa klasifikácie stavu čoríka bahenného v tab. č. 29

¹² Podľa klasifikácie stavu výrika lesného v tab. č. 53

¹³ Podľa klasifikácie stavu kalužiaka červenonohého v tab. č. 56

¹⁴ Podľa klasifikácie stavu haje tmavej v tab. č. 5

¹⁵ Podľa klasifikácie stavu beluše malej v tab. č. 14

¹⁶ Podľa klasifikácie stavu beluše veľkej v tab. č. 17

¹⁷ Podľa klasifikácie stavu volavky purpurovej v tab. č. 23

¹⁸ Podľa klasifikácie stavu bučiaka veľkého v tab. č. 26

¹⁹ Podľa klasifikácie stavu bociana bieleho v tab. č. 41

²⁰ Podľa klasifikácie stavu strakoša kolesára v tab. č. 50

²¹ Podľa klasifikácie stavu kačice chrapačky v tab. č. 59

²² Podľa klasifikácie stavu včelárika zlatého v tab. č. 62

²³ Podľa klasifikácie stavu včelára lesného v tab. č. 65

²⁴ Podľa klasifikácie stavu škovránika stromového v tab. č. 77

²⁵ Podľa klasifikácie stavu chrapkáča poľného v tab. č. 83

²⁶ Podľa klasifikácie stavu pipišky chochlatej v tab. č. 92

²⁷ Podľa klasifikácie stavu brehuľe hnedej v tab. č. 104

²⁸ Podľa klasifikácie stavu chochlačky bielookej v tab. č. 2

²⁹ Podľa klasifikácie stavu d'atľa hnedkavého v tab. č. 71

³⁰ Podľa klasifikácie stavu d'atľa prostredného v tab. č. 80

³¹ Podľa klasifikácie stavu rybárika riečného v tab. č. 68

³² Podľa klasifikácie stavu krutohlava hnedého v tab. č. 95

³³ Podľa klasifikácie stavu hrdličky poľnej v tab. č. 107

³⁴ Podľa klasifikácie stavu muchárika bieločrýho v tab. č. 89

³⁵ Podľa klasifikácie stavu muchára sivého v tab. č. 101

³⁶ Podľa klasifikácie stavu prhl'aviara čiernohlavého v tab. č. 110

³⁷ Podľa klasifikácie stavu prepelice poľnej v tab. č. 98

³⁸ Podľa klasifikácie stavu chriašťa malého v tab. č. 20

³⁹ Podľa klasifikácie stavu bučiačika močiarného v tab. č. 32

⁴⁰ Podľa klasifikácie stavu chavkoša nočného v tab. č. 44

⁴¹ Podľa klasifikácie stavu kane močiarnej v tab. č. 38

⁴² Podľa klasifikácie stavu bociana čierneho v tab. č. 74

⁴³ Podľa klasifikácie stavu ľabtušky poľnej v tab. č. 35

⁴⁴ Podľa klasifikácie stavu strakoša obyčajného v tab. č. 47

⁴⁵ Podľa klasifikácie stavu penice jarabej v tab. č. 86

Uvedené dlhodobé ciele sú v CHVÚ Medzibodrožie uplatňované diferencovane v jednotlivých EFP a sú rozpracované do operatívnych cieľov (podrobnosti sú uvedené v časti 3.2 Stanovenie operatívnych cieľov v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory) a do opatrení (v časti 3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich realizáciu, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia) tohto dokumentu. Dlhodobé ciele starostlivosti č. 1, 2 a 3 sú viazané na definície stavu jednotlivých druhov vtáctva v rámci CHVÚ Medzibodrožie (uvedených v tabuľkách v časti 1.6.3.1. Súčasný stav druhov).

Limitujúce a modifikujúce faktory

Vnútorne prírodné faktory

Vnútrotným prírodným faktorom, ktorý môže negatívne vplyvať na populácie výberových druhov a dlhodobé ciele č. 1 – 3 sú predovšetkým **extrémy počasia a nedostatok potravy**. Extrémy počasia (náhle výkyvy teplôt, dlhé obdobie so zrážkami spojené s povodňami alebo naopak extrémne suché a horúce počasia) môžu prispieť k negatívnym vplyvom na populácie výberových druhov. Náhle výkyvy teplôt môžu prispieť k nižšej hniezdnej úspešnosti výberových druhov v území, alebo úmrtiu adultných jedincov. Týka sa to napr. haje tmavej, bociana čierneho aj bieleho, volavkovitých druhov. Tento faktor sa však opakuje len v odstupe niekoľkých rokov, preto dostatočne veľké populácie výberových druhov sa dokážu s týmito stratami vyrovnáť. V prípade ak by populácie oproti aktuálnemu stavu poklesli a v území prežival len posledný pár haje tmavej či bociana bieleho, alebo posledné jednotlivce, tak aj straty spôsobené prirodzenými faktormi by mohli byť pre ich populácie fatálne.

Dlhé obdobia so zrážkami spojené s povodňami môžu prispieť k malej hniezdnej úspešnosti, zničeniu hniezd alebo úplne znemožniť hniezdenie druhom, ktoré sú viazané skôr na xerotermné biotopy ako napr. labuška poľná, prepelica poľná, škovránik stromový a pipiška chochlatá, prípadne rybárikovi a brehuli hniezdiacim v zemných norách v kolmých brehoch Ondavy. Naopak extrémne suché a horúce počasia spôsobujúce vysychanie mokradí a vlhkých lúk spôsobuje negatívne zmeny týchto biotopov, ktoré sa môžu stať nevhodnými pre druhy kaňa močiarna, chochlačka bielooká, kačica chrapačka, všetky volavkovité druhy, chriašť malý, chrapkáč poľný, bocian biely, bocian čierny a ďalšie.

Podobne ako extrémy počasia môžu k nižšej hniezdnej úspešnosti dravcov ale aj niektorých volaviek prispieť aj **prírodné cykly v abundancii drobných zemných cicavcov**. Tieto však značne vedľa druhy kompenzovať preorientovaním na inú potravu a to napríklad na holuby, plazy, obojživelníky alebo hmyz. V súčasnosti sú oveľa väčším rizikom pre územie antropicky podmienené faktory, ktoré môžu limitovať a modifikovať splnenie dlhodobých cieľov a do veľkej miery môžu limitovať aj vplyv prírodných faktorov.

Vnútorne človekom podmienené faktory

Splnenie dlhodobých cieľov 1 – 5 môže byť značne limitované, alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi.

Na populácie výberových druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ, môže limitujúco vplyvať **intenzívne poľnohospodárstvo**. V tomto ohľade je dôležité predovšetkým **odvodňovanie, opúšťanie, rozorávanie TTP a používanie chemikálií**. Tento faktor limituje populáciu všetkých druhov poľnohospodárskej krajiny a loviace druhy (všetky výberové druhy okrem rybárika riečneho) v území aj dnes a to hlavne v dôsledku chemizácie, rozorávania okrajov ciest, medzí, okrajov vetrolamov a absencie TTP všeobecne, ktoré zapríčiňujú stratu hniezdných a potravných biotopov, nedostatok vhodnej potravy (hmyz, drobné zemné cicavce) v CHVÚ Medzibodrožie. Je otázne, či bez zmeny dnešných praktík v poľnohospodárstve sú vôbec v CHVÚ udržateľné populácie druhov ako labuška poľná, prhlaviar čiernohlavý, pipiška chochlatá, škovránik stromový, kalužiak červenonohý, chrapkáč poľný, prepelica poľná. Preto intenzívne poľnohospodárstvo môže značne limitovať aj splnenie dlhodobých cieľov č. 1 – 3. Pre eliminovanie tohto rizika je potrebné zmeniť praktiky hospodárenia a to vytvorením častí územia s menej intenzívnym hospodárením, t.j. so založením nových trávnych porastov, pasienkov (na nich sysľovísk) a tieto opatrenia vykonať predovšetkým na pozemkoch vo vlastníctve štátu a správe Slovenského pozemkového fondu (SPF) a v súčinnosti so SPF zabezpečiť nastavenie podmienok prenájmu a obhospodarovanie pozemkov tak, aby zohľadnili ekologické nároky predmetov ochrany CHVÚ.

Naopak v niektorých poľnohospodársky menej zaujímavých územiach dochádza k opusteniu pôdy a jej postupnej sukcesie s rovnako negatívnymi následkami na kvalitu biotopov vyhovujúcich predmetom ochrane. Problematickým do budúca môže byť aj výstavba.

Limitujúcim faktorom, ktorý môže limitovať dosiahnutie dlhodobých cieľov č. 2 a 3, je **všeobecné prenasledovanie dravcov** v území. Medzibodrožie síce nepatrí medzi lokality na Slovensku, kde je tento faktor bežným javom, ale je ho potrebné brať na zreteľ. Pri celkovo malej početnosti najmä haje tmavej, orliaka morského, orla kráľovského je takéto prenasledovanie kritickým rizikom pre ich dlhodobé prežívanie. Preto je nevyhnutné, aby štátne orgány systematicky a dlhodobo monitorovali a potierali túto nelegálnu činnosť. Zároveň je nutné posilniť spoluprácu s tými poľovníckymi združeniami, ktoré nie sú pasívne pri eliminácii týchto praktík a vedia byť nápomocné v celkovom zlepšení. V neposlednom rade je dôležité vhodne šíriť osvetu ohľadne významu týchto dravcov a potreby ich ochrany a potreby zmeny poľnohospodárstva v území, ktoré by vytvorilo aj prirodzenú potravnú ponuku a tak eliminovalo možné konflikty s chovateľmi holubov a poľovníkmi a teda nežiadúci vznik negatívneho vnímania ochrany týchto dravcov.

Pre realizáciu ochranných opatrení je dôležité zachovanie **podpory verejnosti pre ochranu prírody** ako takú. Podpora verejnosti môže značne variovať v závislosti od celkovej ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovania opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia. V prípade zhoršenia ekonomickej situácie sa na prioritnejšie pozície v celkovom vnímaní bežných ľudí dostanú iné aspekty života spoločnosti (sociálno-ekonomické) ako ochrana prírody. V takejto situácii by bolo ťažšie hľadať podporu verejnosti na presadzovanie efektívnejšej ochrany prírody a minimalizovať tak dopad slabšej podpory verejnosti pre ochranu prírody. Na druhej strane zvyšujúca sa životná úroveň a prísun investícií a iných ekonomických záujmov do územia spôsobuje silnejší tlak na využívanie územia a je veľmi často v protiklade so záujmami ochrany prírody. Čiastočne sa dá minimalizovať dopad takejto negatívnej situácie tým, že sa dlhodobo poukazuje na význam ochrany prírody nielen z pohľadu ekonomického, ale celkového prínosu pre kvalitu života (potreba zachovania mokradí, vodozádržných pásov alebo TTP celkovo na poľnohospodárskej pôde pre lepšiu ochranu pred bleskovými povodňami ako aj pre zlepšenie vhodných mikroklimatických podmienok ako ochrana pred klimatickými zmenami a pod.). V prípade Medzibodrožia je potrebné poukazovať na celkovú potrebu zachovať kultúrne a prírodné dedičstvo. Druhy haja tmavá, bocian čierny, orliak morský, orol kráľovský ale volavkovité druhy, chochlačka bielooká je potrebné chrániť obzvlášť ako jedny z najvzácnejších vtákov na Slovensku a v rámci EÚ, ale aj Európy vôbec. Druhy ako napr. prepelica poľná alebo bocian biely je potrebné zachovať ako kultúrne a prírodné dedičstvo charakteristické pre nížinné poľnohospodárske oblasti Slovenska a celej Európy.

Rovnako ako celková ekonomická situácia (v prípade jej negatívneho vývoja) môže zhoršiť vnímanie verejnosti aj nedostatočná komunikácia s verejnosťou pri prijímaní opatrení pre ochranu prírody. Na minimalizovanie tohto faktora je veľmi dôležité vždy v predstihu pred prijatím opatrení o nich rokovať s dotknutými obcami, vlastníkmi, užívateľmi, prípadne aj občianskymi združeniami a iniciatívami. Takýto inkluzívny prístup v konečnom dôsledku nemusí viesť len k vysvetľovaniu potrieb opatrení prijatých pre ochranu prírody a nájdenia optimálneho spôsobu ich realizácie (teda skĺbenie požiadaviek dotknutých vlastníkov, obcí, iných subjektov a ochrany prírody), ale môže viesť aj k nájdeniu nových osôb ochotných aktívne pomáhať ochrane prírody a tak prispieť pozitívne k naplneniu cieľov.

Vonkajšie prírodné faktory

Dlhodobé ciele 1 – 3 môže limitovať a modifikovať aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Ide v prípade významnejšieho vplyvu o tie isté faktory (extrémy počasia a nedostatok potravy) ako v prípade vnútorných prírodných faktorov. V tomto prípade však treba zohľadniť aj možný vplyv na loviská druhov (haja tmavá, bociany, volavky, orol kráľovský) umiestnené mimo samotného CHVÚ. Na všetky druhy môžu vplývať faktory počas ich pobytu mimo územia CHVÚ v mimohniezdnom období. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto ich je potrebné vziať v úvahu pri hodnotení populácií aj v samotnom CHVÚ Medzibodrožie pre prípad, ak tieto faktory majú dopad na populácie v CHVÚ.

Medzi tieto faktory patria napr. **extrémy počasia na migračných trasách a zimoviskách**. V prípade druhov ako bocian biely, prepelica poľná, chrpák poľný, ľabtuška poľná, prhlaviar čiernohlavý, penica jarabá, strakoše, včelárík zlatý a ďalšie, nie je pre zachovanie populácií týchto druhov dôležité len udržanie vhodných podmienok na hniezdenie v samotnom CHVÚ. Takmer rovnako dôležitú rolu hrajú aj podmienky na zimoviskách a migračných trasách.

Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu **globálna zmena klímy**. Táto vedie už v súčasnosti k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov. V prípade Medzibodrožia majú tieto zmeny veľmi významný dopad na charakter územia. Extrémne teplé a suché roky, najmä letá, vedú k vysychaniu mokradí a vlhkých lúk. Mení sa druhová skladba lúk. Extrémne silné a dlhotrvajúce zrážky zase budú spôsobovať povodne. Napríklad v prípade chrapkáča poľného tak klimatický atlas hniezdneho rozšírenia vtákov v Európe predpokladá, že v rokoch 2070-2099 sa Slovensko ocitne na južnej hranici rozšírenia tohto druhu v Európe (HUNTLEY A KOL., 2007). Dopad globálnej zmeny klímy môžu čiastočne minimalizovať aj politické opatrenia prijaté na globálnej úrovni. Vzhľadom na prírodné hodnoty, ktoré môže Slovensko stratiť, by súčasťou snahy o dodržanie vyššie uvedených dlhodobých cieľov (a to nielen v Medzibodroží, ale aj v iných chránených územiach) mala byť kontinuálna realizácia ambiciózných projektov na zmiernenie dôsledkov zmeny klímy a adaptačné opatrenia. Súčasne je potrebné realizovať opatrenia, ktoré vedú k udržaniu autochtónnych druhov druhov vtáctva, u ktorých to je možné a zároveň vytvorili vhodné podmienky pre celkové udržanie stability ekologických funkcií krajiny a jej autoregulačných mechanizmov.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Viaceré antropické faktory s pôvodom mimo CHVÚ Medzibodrožie môžu tiež významne prispieť k horšiemu ako očakávanému naplneniu dlhodobých cieľov starostlivosti o CHVÚ.

Stavba nových **investičných zámerov za hranicami CHVÚ** predstavuje riziko pre dosiahnutie cieľov 1 – 3. Takýmto rizikom je napríklad zastavanie poľnohospodárskej pôdy, ktorá slúži ako hniezdne a potravné biotopy. Rizikom je tak stavba veľkých, priemyselných areálov, solárnych alebo veterných elektrární. Na predchádzanie takýchto rizík je nutné využívať hlavne posudzovanie vplyvov na životné prostredie a zákon č. 543/2002 Z. z., zábery riadne posúdiť a povoliť ich v prípade, že sa nepreukáže negatívny dopad na predmet ochrany. Takisto je potrebné už v územnoplánovacej dokumentácii nastaviť vhodné výber území, ktoré slúžia na rozvoj uvedených a podobných činností a to tak, aby nedochádzalo k zbytočnej fragmentácii poľnohospodárskej pôdy v okolí chránených území a aby sa takýto rozvoj sústreďoval do okolia oblastí, ktoré sú už dnes zastavané.

V prípade cieľov 1, 2 a 3 hrá významnú rolu aj ochrana biotopov sťahovavých druhov na zimoviskách a migračných trasách ako aj samotných druhov počas migrácie a zimovania. **Odlesňovanie, intenzifikácia poľnohospodárstva na zimoviskách a nelegálny lov počas migrácie** pritom predstavujú jedno z hlavných rizík pre sťahovavé druhy. Nelegálny lov počas migrácie sa týka predovšetkým krajín v okolí Stredomoria ako je Turecko, Cyprus, Libanon a Egypt. Nelegálnym lovom tu nie sú ohrozené len bežné druhy, ale aj mnohé vzácne druhy, migrujúce bociany, dravce. Vzhľadom na nestabilnú politickú situáciu v týchto krajinách sa nedá očakávať zmena právnych predpisov na ochranu vtáctva v týchto štátoch ani pri tlaku verejnosti z Európy. Preto je možné očakávať, že u ďalekých migrantov zimujúcich v Afrike sa tento nelegálny lov môže aj významne podpísať na negatívnom trende predmetného druhu aj v samotnom CHVÚ. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je tak potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie druhov v CHVÚ za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti. Podobne ťažko ovplyviteľným procesom je aj proces odlesňovania v subsaharskej Afrike vplyvajúci negatívne na dostupnosť zimovísk žltouchvosta hôrneho ako aj intenzifikácia poľnohospodárstva v týchto krajinách. Preto je dôležité pokračovať v presadzovaní záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných dohôd (Ramsarský dohovor¹, Dohoda o ochrane africko-euroázijských druhov vodného sťahovavého vtáctva a iné).

Na naplnenie cieľov 1, 2, 3 a 4 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá **ekonomická a sociálna situácia v Európe**. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky prioritou môžu byť iné opatrenia, a teda aj celkové vnímanie ochrany prírody ako priority sa môže posunúť na nižšie úrovne a sťažiť tak dosiahnutie dlhodobých cieľov. Na minimalizovanie dopadu tohto vplyvu je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovanej prírody, ktoré poskytujú služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (napr. vodozadržná schopnosť mokradí, pričom mokrade sú dôležité aj pre prežitie predmetov ochrany a pod.).

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov

- 1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav vtáčích druhov kaňa popolavá (*Circus pygargus*), čorík čierny (*Chlidonias niger*), čorík bahenný (*Chlidonias hybrida*), výrik lesný (*Otus scops*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*) zo stupňa C aspoň na B – priemerný.**

- 1.1. Zvýšiť a následne udržať stav populácie čoríka čierneho (*Chlidonias niger*) v kategórii B za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľová hodnota	Doplnkové informácie
Veľkosť populácie druhu	Počet hniezdných párov	Minimálne 10 hniezdných párov	Dosiahnuť zvýšenie početnosti populácie na minimálne 10 hniezdných párov.
Veľkosť hniezdného biotopu	Počet vhodných hniezdných lokalít	Minimálne 10	V území sa nachádza viac ako 10 močiarov a mŕtvych ramien s vyhovujúcim porastom so zapojenou natantnou vegetáciou a stálou vodnou hladinou počas celého roka, bez negatívnych antropických vplyvov.
Kvalita potravného biotopu - dostupnosť vhodných biotopov	Vzdialenosť v km od hniezdných lokalít	Do 5 km	V blízkosti hniezdísk sa nachádzajú potravné biotopy stojatých vôd s dostatočnou ponukou rýb a živočíchov.

- 1.2. Zvýšiť a následne udržať stav populácie čoríka bahenného v kategórii B (*Chlidonias hybrida*) za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľová hodnota	Doplnkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 20	Dosiahnuť ustálenie hniezdiacej populácie na stabilných min. 20 hniezdných párov.
Veľkosť hniezdného biotopu	Počet vhodných hniezdných lokalít	Minimálne 10	V území sa nachádza min. 10 močiarov a mŕtvych ramien so zapojenou natantnou vegetáciou a stálou vodnou hladinou počas celého roka, bez negatívnych antropických vplyvov (napr. bez intenzívneho rybárskeho využívania).
Kvalita potravného biotopu - dostupnosť vhodných biotopov	Vzdialenosť v km od hniezdných lokalít	Do 5 km	V blízkosti hniezdísk sú biotopy stojatých vôd so stálou vodnou hladinou

- 1.3. Zlepšiť stav biotopov a ponuku hniezdných príležitostí pre výrika lesného (*Otus scops*) ako predpoklad pre zahniezdenie druhu v počte minimálne 10 párov pre zlepšenie do kategórie B stavu za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľová hodnota	Doplnkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 10	Dosiahnuť zvýšenie početnosti populácie zo súčasných 3 párov na minimálne 10 párov.
Štruktúra hniezdného biotopu	Podiel (v %) vhodných dutinových stromov	Viac ako 10 %	V sadoch, záhradách, parkoch, stromoradiach a pri solitérnych stromoch udržať podiel vhodných dutinových stromov.
Veľkosť potravného biotopu	výmera biotopu (v ha)	12 500 ha	Zachovanie výmery 12 500 ha bohato štrukturovanej krajiny s prevahou extenzívne využívaných lúk, pasienkov, xerothermov a maloplošných polí.

- 1.4. Zvýšiť a následne udržať stav populácie kalužiaka červenonohého (*Tringa totanus*) a kane popolavej (*Circus pygargus*) v kategórii B za splnenia nasledovných parametrov:

Kalužiak červenonohý

Parameter	Merateľnosť	Cieľová hodnota	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 5	Dosiahnuť zvýšenie početnosti populácie zo súčasných 2 párov na minimálne 5 párov.
Veľkosť hniezdného a potravného biotopu druhu	Výmera v ha	Minimálne 250 ha	Udržať súčasnú výmeru s výskytom vlhkých lúk v mozaike so stojatými vodami a širokým litorálom (min. výmera pre 1 pár je 50 ha).
Štruktúra hniezdného a potravného biotopu	Podiel (v %) udržiavaných a extenzívne spásaných vlhkých lúk	Viac ako 50 %	Viac ako 50 % celkovej rozlohy rozľahlých vlhkých lúk (nad 50 ha na jeden hniezdny pár) s plytkými vodami bez úplného vysychania v hniezdnom období je udržiavaných a extenzívne spásaných.

Kaňa poplavá

Parameter	Merateľnosť	Cieľová hodnota	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 5	Dosiahnuť zvýšenie početnosti populácie na minimálne 5 hniezdiacich párov.
Veľkosť hniezdného a potravného biotopu druhu	Výmera v ha	Min. 13000 ha	Udržať výmeru poľnohospodársky využívanej krajiny so zahrnutím obilnín, TTP a úhorov na úrovni 13000 ha
Štruktúra hniezdného biotopu	Podiel (v %) trávnych porastov a úhorov	Podiel TPP a úhorov minimálne 20 – 30 %, prevaha obilných monokultúr do 40 %	Otvorená poľnohospodárska krajina s podielom TTP a úhorov 20 – 30 % a prevahou obilných kultúr do 40 %
Štruktúra potravného biotopu	Podiel vhodných plodín (v %) v lovnom teritóriu	30 – 40 %	Lovné teritórium ktoré obsahuje 30 až 40 % TTP, pasienkov, lucerny, kosných lúk a úhorov

- 1.5. Zabezpečiť, aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lúk a pasienkov

- 1.6. Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie

2. Zlepšiť súčasný priaznivý stav hodnotený stupňom B na stupeň A u vtáčích druhov haja tmavá (*Milvus migrans*), beluša malá (*Egretta garzetta*), beluša veľká (*Egretta alba*), volavka purpurová (*Ardea purpurea*), bučiak veľký (*Botaurus stellaris*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), strakoš kolesár (*Lanius minor*), kačica chrapáčka (*Anas querquedula*), včelárík zlatý (*Merops apiaster*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), škovránik stromový (*Lullula arborea*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), pipiška chochlatá (*Galerida cristata*), brehuľa hnedá (*Riparia riparia*).

- 2.1. Zvýšiť a následne udržať stav populácie haje tmavej (*Milvus migrans*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľová hodnota	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 7	Zvýšiť a udržať populáciu zo súčasných 4 – 6 hniezdných párov na minimálne 7 hniezdných párov

Veľkosť hniezdneho biotopu druhu	Výmera (ha)	Minimálne 1000 ha	Udržať výmeru min. 1000 ha lužných lesov vhodnej druhovej (dub, jaseň, topol) vo veku nad 70 rokov
Štruktúra potravného biotopu	Podiel vhodných biotopov (v %) v lovnom teritóriu	40 %	Lovné teritórium ktoré obsahuje 40 % zastúpenie TTP, pasienkov, lucerny, kosných lúk a úhorov, s nelesnou drevinovou vegetáciou

2.2. Zvýšiť a následne udržať populáciu beluše malej (*Egretta garzetta*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľová hodnota	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 10	Zvýšiť a udržať populáciu na minimálne 10 hniezdných párov
Veľkosť hniezdneho a potravného biotopu druhu	Počet vhodných lokalít	Minimálne 5	Dosiahnuť počet 5 hniezdných lokalít druhu v rámci CHVÚ.
Štruktúra (kvalita) hniezdneho biotopu	Výskyt (prezencia) stabilnej vodnej hladiny	Počas celej doby hniezdenia (marec – júl)	Nenarušované močiare, mŕtve ramená s vhodným porastom krov alebo stromov rastúcich v okolí, so stabilnou hladinou vody počas celého hniezdného obdobia, bez negatívnych antropických vplyvov (vyrušovanie) počas hniezdného obdobia
Štruktúra (kvalita) potravného biotopu	Výskyt (prezencia) stabilnej vodnej hladiny	Počas celej sezóny (marec – júl)	Plytké nevysychajúce močiare, ramená s plytčinami a podmáčané lúky, s potravnou ponukou počas celej sezóny

2.3. Zvýšiť a následne udržať populáciu beluše veľkej (*Egretta alba*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 40	Udržať populáciu na priemernej úrovni minimálne 40 hniezdných párov
Veľkosť hniezdneho a potravného biotopu druhu	Počet vhodných lokalít	Min. 5	Dosiahnuť počet 5 hniezdných lokalít druhu v rámci CHVÚ.
Štruktúra (kvalita) hniezdneho biotopu	Výskyt (prezencia) stabilnej vodnej hladiny	Počas celej doby hniezdenia (marec – júl)	Nenarušované rozsiahle močiare, mŕtve ramená s bohatým zárastom trste, pálky a krovitých vrúb, s celoročne stabilnou hladinou vody, bez negatívnych antropických vplyvov (vyrušovanie) počas hniezdného obdobia
Štruktúra (kvalita) potravného biotopu	Výskyt (prezencia) stabilnej vodnej hladiny	Počas celej doby hniezdenia (marec – júl)	Plytké nevysychajúce močiare, ramená, rybníky s plytčinami a podmáčané lúky, s dostupnou potravnou ponukou

2.4. Zvýšiť a následne udržať populáciu volavky purpurovej (*Ardea purpurea*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 20	Udržať stav populácie na minimálnej úrovni 20 hniezdných párov
Veľkosť hniezdneho	Počet vhodných	Min. 5	Dosiahnuť počet 5 hniezdných lokalít druhu

a potravného biotopu druhu	lokalít		v rámci CHVÚ.
Štruktúra (kvalita) hniezdného biotopu	Výskyt (prezencia) stabilnej vodnej hladiny	Počas celej doby hniezdenia (marec – júl)	Nenarušované močiare, mŕtve ramená a rybníky s bohatým porastom trste, pálky a krovitých vrúb, so stabilnou a dostatočnou hladinou vody počas celého hniezdného obdobia, bez negatívnych antropických vplyvov (vyrušovanie) počas hniezdného obdobia
Štruktúra (kvalita) potravného biotopu	Výskyt (prezencia) stabilnej vodnej hladiny	Počas celej doby hniezdenia (marec – júl)	Plytké nevysychajúce močiare, ramená, rybníky s bohatým okrajovým porastom, podmáčané lúky, s potravnou ponukou počas celej sezóny

2.5. Zvýšiť a následne udržať populáciu bučiaka veľkého (*Botaurus stellaris*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet párov	Minimálne 25	Udržať veľkosť populácie na minimálnej úrovni 25 párov.
Veľkosť hniezdného biotopu	Počet lokalít močiarov so stabilnou hladinou vody počas celého hniezdného obdobia	Minimálne 20	Nenarušované močiare s rozlohou viac ako 5 ha, mŕtve ramená a rybníky s bohatým zárastom trsti, pálky a škripinca, so stabilnou hladinou vody počas celého hniezdného obdobia
Štruktúra (kvalita) potravného biotopu	Podiel (v %) nevysychajúcich mokradí s výskytom vodných plôch s hustým porastom druhov rastlín (pálky, trstiny, škripinca)	Minimálne 40 %	Min. 40 % mokradí v okolí hniezdisk nevysycha počas celého roka, majú hustý porast vodných rastlín (pálky, trstiny, škripinca)

2.6. Zvýšiť a následne udržať populáciu bociana bieleného (*Ciconia ciconia*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdiacich párov	Minimálne 70	Udržať veľkosť populácie na minimálnej úrovni 70 párov.
Výmera potravného biotopu	Výmera (v ha) mokradí, inundačných plôch a kosených, resp. pasiených lúk	min. 10000 ha - TTP	Zvýšenie výmery mokradí z aktuálnej priemernej plochy mokradí inundačných plôch v území a nárast kosených resp. pasiených lúk min. na výmeru zaberajúcej viac ako 45 % poľnohospodárskej pôdy v území

2.7. Zvýšiť a následne udržať populáciu strakoša kolesára (*Lanius minor*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných	Minimálne 40	Zvýšiť a udržať populáciu na priemernej

	párov		minimálnej úrovni 40 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného a potravného biotopu	Výmera (v ha)	12500 ha	Udržaná výmera vhodných biotopov v poľnohospodárskej krajine s prítomnosťou solitérnych stromov - staré sady, extenzívne využívané pasienky, lúky s dostatkom vyšších solitérnych stromov a vetrolamov, stromoradia v krajine

2.8. Zvýšiť a následne udržať populáciu kačice chrapačky (*Anas querquedula*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 30	Zvýšiť a udržať populáciu na priemernej minimálnej úrovni 30 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného biotopu	Počet vhodných lokalít	Minimálne 10	Dostatok vhodných hniezdných lokalít so stálou vodnou hladinou počas celého hniezdného obdobia
Štruktúra potravného biotopu	Podiel (v %) nevysychajúcich mokradí s výskytom vodných plôch s dostatočnou potravnou bázou	Min. 70% potenciálnych hniezdisk do vzdialenosti 1 km	Na min. 70 % potenciálnych hniezdisk, alebo v ich blízkosti existujú močiare s kvalitnou vodou počas celého roku a s ponukou väčších vodných bezstavovcov a malých stavovcov (obojživelníkov a rýb)

2.9. Zvýšiť a následne udržať populáciu včelárika zlatého (*Merops apiaster*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet párov hniezdných	Minimálne 400	Zvýšiť a následne udržať populáciu na minimálnej úrovni 400 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného biotopu	Počet hniezdných stien	Minimálne 20	Udržať súčasný počet hniezdných stien s výskytom hniezdných lokalít druhu (minimalizácia likvidácii stien a jám v hniezdnom období), príp. zachovanie novo vzniknutých lokalít
Štruktúra hniezdného biotopu	podiel sukcesie (v %) na hniezdných stenách	0	Hniezdne steny sú udržiavané bez vegetácie (odstraňovanie vegetácie, skopávanie stien)
Výmera potravného biotopu	výmera v ha	12500 ha	V okolí hniezdisk je dostatok plôch s väčšími druhmi hmyzu, využívané ako extenzívna poľnohospodárska krajina s lúkami a pasienkami

2.10. Zvýšiť a následne udržať populáciu včelára lesného (*Pernis apivorus*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 14	Udržať populáciu na minimálnej úrovni 14 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného biotopu	Výmera (ha) lesných porastov nad 70 rokov alebo fragmenty starých lesných	Minimálne 1000 ha	Zabezpečenie výmery hniezdného biotopu na rozlohe min. 1000 ha.

	porastov		
Štruktúra hniezdného biotopu	Podiel (v %) vhodných lovných teritórií	40 %	Lovné teritórium ktoré obsahuje 40 % zastúpenie TTP, pasienkov, lucerny, kosných lúk a úhorov, s nelesnou drevinovou vegetáciou

2.11. Zvýšiť a následne udržať populáciu škovránika stromového (*Lullula arborea*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 30	Zvýšiť a udržať populáciu na minimálnej úrovni 30 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného a potravného biotopu	Výmera (ha) obhospodarovaných pastvou, prítomnosť solitérnych stromov a krov	min. ha 12500 ha	Zabezpečenie výmery hniezdného biotopu lúk, pasienkov s nelesnou drevinovou vegetáciou na rozlohe min. 12 500 ha.
Štruktúra hniezdného a potravného biotopu	Podiel (v %) lokalít obhospodarovaných pastvou, prítomnosť solitérnych stromov a krov	Viac ako 80 %	Viac ako 80 % výskytových lokalít je obhospodarovaných pastvou, alebo kosením, v výskyte solitérnych stromov a krov, s ponechaním lesných okrajov

2.12. Zvýšiť a následne udržať populáciu chrapkáča poľného (*Crex crex*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet teritoriálne sa ožývajúcich samcov	Minimálne 110	Zvýšiť a udržať populáciu na minimálnej úrovni 110 teritoriálne sa ožývajúcich samcov
Veľkosť hniezdného a potravného biotopu	Výmera (v ha) poloprirodzených a prirodzených lúk	9400 ha	Udržaná výmera trávnych porastov v území
Štruktúra hniezdného a potravného biotopu	Podiel (v %) lúk kosených raz ročne	Minimálne 30 %	Udržaný min. podiel občasne kosených lúk.

2.13. Zvýšiť a následne udržať populáciu pipíšky chochlatej (*Galerida cristata*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 50	Zvýšiť a udržať populáciu na minimálnej úrovni 50 párov
Veľkosť hniezdného biotopu	Výmera (v ha)	9400 ha	Udržať výmeru trávnych porastov v území
Štruktúra hniezdného biotopu	Podiel (%) intenzívne spásaných pasienkov a plôch s nízkou trávnatou vegetáciou	Minimálne 50 %	Intenzívne spásané pasienky, plochy s nízkou trávnatou vegetáciou sú min. na 50 % poľnohospodárskych pozemkov
Výskyt potravného biotopu	Prítomnosť funkčných poľnohospodárskych areálov – ako podiel obcí (v %)	Minimálne 80% obcí v CHVÚ	Funkčné poľnohospodárske areály (bývalé JRD) sú v 80 – 100 % obcí CHVÚ

2.14. Zvýšiť a následne udržať populáciu brehule hnedej (*Riparia riparia*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 900	Zvýšiť a udržať populáciu na minimálnej úrovni 900 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného biotopu	Počet hniezdných stien	Minimálne 20	Udržať súčasný počet hniezdných stien s výskytom hniezdných lokalít druhu (minimalizácia likvidácii stien a jám v hniezdnom období), príp. zachovanie novo vzniknutých lokalít
Štruktúra hniezdného biotopu	podiel sukcesie (v %) na hniezdných stenách	0	Hniezdne steny sú udržiavané bez vegetácie (odstraňovanie vegetácie, skopávanie stien)
Výmera potravného biotopu	výmera v ha	12500 ha	V okolí hniezdisk je dostatok plôch s väčšími druhmi hmyzu, využívané ako extenzívna poľnohospodárska krajina s lúkami a pasienkami

2.15. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lesov, lúk, pasienkov, remízok a stromoradií.

2.16. Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie

3. Zachovať súčasný priaznivý stav vtáčích druhov chochlačka bieloooká (*Aythya nyroca*), d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), d'ateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), krutohlav hnedý (*Jynx torquilla*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), muchárik bielookrý (*Ficedula albicollis*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), príhľaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola* (*orquata*)), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*) na stupni B; a stav druhov chriašť malý (*Porzana parva*), bučiacik močiarny (*Ixobrychus minutus*), chavkoš nočný (*Nycticorax nycticorax*), kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), ľabtuška poľná (*Anthus campestris*), strakoš obyčajný (*Lanius collurio*), penica jarabá (*Sylvia nissoria*) na stupni A.

3.1. Zachovať stav chochlačky bielookej (*Aythya nyroca*) v kategórii B za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľová hodnota	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 5	Dosiahnuť zvýšenie početnosti populácie na minimálne 5 párov.
Veľkosť hniezdného biotopu	Počet vhodných lokalít	Minimálne 10	Dostatok vhodných hniezdných lokalít so stálou vodnou hladinou počas celého hniezdného obdobia
Štruktúra potravného biotopu	Podiel (v %) nevysychajúcich mokradí s výskytom vodných plôch s dostatočnou potravnou bázou	Minimálne 70% potenciálnych hniezdisk do vzdialenosti 1 km	Na min. 70 % potenciálnych hniezdisk, alebo v ich blízkosti existujú močiare s kvalitnou vodou počas celého roku a s ponukou väčších vodných bezstavovcov a malých stavovcov (obojživelníkov a rýb)

3.2. Udržať populáciu chriašťa malého (*Porzana parva*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľová hodnota	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet volajúcich samcov	Minimálne 30	Udržať populáciu na úrovni minimálne 30 volajúcich samcov
Veľkosť hniezdného biotopu	Počet lokalít močiarov so stabilnou hladinou	Minimálne 20	Nenarušované močiare s rozlohou viac ako 5 ha, mŕtve ramená a rybníky s bohatým zárastom trsti, pálky a škripinca,

	vody počas celého hniezdneho obdobia		so stabilnou hladinou vody počas celého hniezdneho obdobia
Štruktúra (kvalita) potravného biotopu	Podiel (v %) nevysychajúcich mokradí s výskytom vodných plôch s hustým porastom druhov rastlín (pálky, trstiny, škripinca)	Minimálne 40 %	Min. 40 % mokradí v okolí hniezdisk nevysycha počas celého roka, majú hustý porast vodných rastlín (pálky, trstiny, škripinca)

3.3. Udržať populáciu bučičika močiarného (*Ixobrychus minutus*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľová hodnota	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 50	Udržať populáciu na minimálnej úrovni 50 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného biotopu	Počet lokalít močiarov so stabilnou hladinou vody počas celého hniezdneho obdobia	Minimálne 20	Nenarušované močiare s rozlohou viac ako 5 ha, mŕtve ramená a rybníky s bohatým zárastom trsti, pálky a škripinca, so stabilnou hladinou vody počas celého hniezdneho obdobia
Štruktúra (kvalita) potravného biotopu	Podiel (v %) nevysychajúcich mokradí s výskytom vodných plôch s hustým porastom druhov rastlín (pálky, trstiny, škripinca)	Minimálne 40 %	Min. 40 % mokradí v okolí hniezdisk nevysycha počas celého roka, majú hustý porast vodných rastlín (pálky, trstiny, škripinca)

3.4. Udržať populáciu chavkoša nočného (*Nycticorax nycticorax*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľová hodnota	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdiacich párov	Minimálne 120 hniezdných párov	Udržať populáciu na minimálnej úrovni 120 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného a potravného biotopu druhu	Počet vhodných lokalít	Minimálne 5	Dosiahnuť počet 5 hniezdných lokalít druhu v rámci CHVÚ.
Štruktúra (kvalita) hniezdného biotopu	Výskyt (prezencia) stabilnej vodnej hladiny	Počas celej doby hniezdenia (marec – júl)	Nenarušované močiare, mŕtve ramená s vhodným porastom krov alebo stromov rastúcich v okolí, so stabilnou hladinou vody počas celého hniezdneho obdobia, bez negatívnych antropických vplyvov (vyrušovanie) počas hniezdneho obdobia

3.5. Udržať populáciu kane močiarného (*Circus aeruginosus*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov

Parameter	Merateľnosť	Cieľová hodnota	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdiacich párov	Minimálne 50	Udržať populáciu na minimálnej úrovni 50 hniezdiacich párov
Veľkosť hniezdného biotopu	Počet lokalít močiarov so stabilnou hladinou vody počas celého	Minimálne 20	Nenarušované močiare s rozlohou viac ako 5 ha, mŕtve ramená a rybníky s bohatým zárastom trsti, pálky a škripinca, so stabilnou hladinou vody počas celého

	hniezdného obdobia		hniezdného obdobia
Štruktúra (kvalita) potravného biotopu	Podiel (v %) nevysychajúcich mokradí s výskytom vodných plôch s hustým porastom druhov rastlín (pálky, trstiny, škripinca)	Minimálne 40 %	Min. 40 % mokradí v okolí hniezdisk nevysycha počas celého roka, majú hustý porast vodných rastlín (pálky, trstiny, škripinca)
Štruktúra potravného biotopu	Podiel (v %) vhodných lovných teritórií	40 %	Lovné teritórium ktoré obsahuje 40 % zastúpenie TTP, pasienkov, lucerny, kosných lúk a úhorov, s nelesnou drevinovou vegetáciou

3.6. Udržať populáciu ďatľa hnedkavého (*Dendrocopos syriacus*) v kategórii B za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplnkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 30	Udržať populáciu na minimálnej úrovni 30 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného a potravného biotopu	Výmera (v ha)	Minimálne 600 ha	Udržanie výmery krajinných chránok v mozaikovej krajine min. 600 ha mozaikovej krajiny (sady, záhrady, parky, stromoradia)
Štruktúra hniezdného biotopu	Podiel (v %) vhodných dutinových stromov	Minimálne 10 %	Sady, záhrady, parky, stromoradia a solitérne stromy s podielom vhodných dutinových stromov minimálne 10 %.

3.7. Udržať populáciu ďatľa prostredného (*Dendrocopos medius*) v kategórii B za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplnkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 200	Udržať populáciu na minimálnej úrovni 200 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného biotopu	Výmera (ha) starších strednovekých (nad 70 rokov) porastov	Minimálne 1300 ha	Zabezpečenie výmery hniezdného biotopu na rozlohe min. 1300. ha dubových porastov

3.8. Udržať populáciu rybárika riečného (*Alcedo atthis*) v kategórii B za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplnkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 15	Udržať populáciu na minimálnej úrovni 15 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného biotopu	Počet kolmých stien v dĺžke 25m	15 kolmých hlinitých stien v dĺžke > 25 m na tokoch vzdialených každá od seba minimálne kilometer	Zabezpečenie veľkosti vhodného hniezdného biotopu na 15 kolmých hlinitých stenách v dĺžke min. 25 m na tokoch vzdialených každá od seba minimálne kilometer.

3.9. Udržať populáciu krutohlava hnedého (*Jynx torquilla*) v kategórii B za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 200	Udržať populáciu na minimálnej úrovni 200 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného a potravného biotopu	Výmera (ha) lesných porastov	Minimálne 2200 ha	Zabezpečenie výmery hniezdného biotopu na rozlohe min. 2200 ha
Štruktúra hniezdného a potravného biotopu	Podiel (v %) prírode blízkeho hospodárenia v lesoch, prirodzeného drevinového zloženia a počet stromov na dožitie (ks/ha)	Minimálne 50 % lesných pozemkov, aspoň 10 ks / ha	Udržané porasty s obnovou hospodárskych lesov prírode blízkeho spôsobom, zachováva sa prirodzené drevinové zloženie, na obnovených plochách zostáva min. 10 stromov na dožitie na minimálne 50 % lesných pozemkov

3.10. Udržať populáciu bociana čierneho (*Ciconia nigra*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 20	Udržať populáciu bociana čierneho na minimálnej úrovni 20 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného biotopu	Výmera (ha) lesných porastov nad 80 rokov alebo fragmentov starých lesných porastov	Minimálne 900 ha	Zabezpečenie minimálnej výmery hniezdného biotopu na rozlohe min. 900ha.

3.11. Udržať populáciu hrdličky poľnej (*Streptopelia turtur*) v kategórii B za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 1000	Udržať populáciu na úrovni minimálne 1000 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného a potravného biotopu	Výmera (v ha)	10000 ha	Dosiahnuť výmeru trávnych porastov na úrovni aspoň 10000 ha , pričom na TTP bude zastúpená aj nelesná drevinová vegetácia

3.12. Udržať populáciu ľabtušky poľnej (*Anthus campestris*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 50	Udržať populáciu na minimálnej úrovni 50 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného a potravného biotopu	Výmera (v ha)	Minimálne 500 ha	Udržať výmeru min. 500 ha poľnohospodárskych pozemkov s riedkou vegetáciou
Štruktúra hniezdného a potravného biotopu	Podiel (v %) vhodných biotopov	Minimálne 50 % územia	Vhodné biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na viac ako 50 % územia

3.13. Udržať populáciu strakoša obyčajného (*Lanius collurio*) v kategórii A za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 4000	Udržať populáciu na minimálnej úrovni 4000 hniezdných párov

Veľkosť hniezdného a potravného biotopu	Výmera (v ha)	10000 ha	Dosiahnuť výmeru trávnych porastov na úrovni aspoň 10000 ha , pričom na TTP bude zastúpená aj nelesná drevinová vegetácia
---	---------------	----------	---

3.14. Udržať populáciu penice jarabej v kategórii A (*Sylvia nisoria*) za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 600	Udržať populáciu na minimálnej úrovni 600 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného a potravného biotopu	Výmera (v ha)	10000 ha	Dosiahnuť výmeru trávnych porastov na úrovni aspoň 10000 ha , pričom na TTP bude zastúpená aj nelesná drevinová vegetácia

3.15. Udržať populáciu muchárika bieločrkeho (*Ficedula albicollis*) v kategórii B za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 1000	Udržať populáciu na úrovni minimálne 1000 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného a potravného biotopu	Výmera (v ha)	Minimálne 1300 ha	Udržať výmeru min. 1300 ha dubových porastov
Štruktúra hniezdného biotopu	Podiel (v %) vhodných porastov starších ako 50 rokov	Minimálne 30 %	Podiel dubových porastov starších ako 50 rokov je min. 30% výmery lesných porastov v CHVÚ a aj pri vyrúbaní porastu ostane na 1ha aspoň 10 stromov na dožitie

3.16. Udržať populáciu muchára sivého (*Muscicapa striata*) v kategórii B za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 200	Udržať populáciu na úrovni minimálne 200 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného a potravného biotopu	Výmera (v ha)	Minimálne 1300 ha	Udržať výmeru min. 1300ha dubových porastov
Štruktúra hniezdného biotopu	Podiel (v %) lesných dubových porastov, starších ako 50 rokov	Minimálne 30 %	Podiel dubových porastov starších ako 50 rokov je viac ako 30% celkovej výmery lesných pozemkov v CHVÚ a aj pri vyrúbaní porastu ostane na 1 ha aspoň 5 stromov na dožitie

3.17. Udržať populáciu pŕhľaviara čiernohlavého (*Saxicola rubicola(torquata)*) v kategórii B za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplňkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 700	Udržať populáciu na minimálnej úrovni 700 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného a potravného biotopu	Výmera (v ha)	10000 ha	Dosiahnuť výmeru trávnych porastov na úrovni aspoň 10000 ha, pričom na TTP bude zastúpená aj nelesná drevinová vegetácia

3.18. Udržať populáciu prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) v kategórii B za splnenia nasledovných parametrov:

Parameter	Merateľnosť	Cieľový stav	Doplnkové informácie
Veľkosť populácie	Počet hniezdných párov	Minimálne 300 hniezdných párov	Udržať populáciu na minimálnej úrovni 300 hniezdných párov
Veľkosť hniezdného a potravného biotopu	Výmera (v ha)	10000 ha	Dosiahnuť výmeru trávnych porastov na úrovni aspoň 10000 ha, pričom na TTP bude zastúpená aj nelesná drevinová vegetácia

3.19. Zabezpečiť, aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lesov, lúk, pasienkov, remízok a stromoradií.

3.20. Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie.

4. Prehodnotiť súčasnú právnu úpravu (vyhláška MŽP SR č. 26/2008 Z. z.) a jej relevantnosť pre ochranu vtáčích druhov v CHVÚ Medzibodrožie.

4.1. Na základe zmapovania a monitoringu druhov, ak je potrebné, spracovať a prerokovať návrh všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Medzibodrožie, s cieľom prehodnotenia ponechania druhu kaňa popolavá medzi predmetmi ochrany a doplnenia druhov orliak morský, orol kráľovský, potápka červenokrká, strakoš sivý, lyžičiar biely do predmetov ochrany a prehodnotenia zakázaných činností tak, aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany a s cieľom úpravy hranice CHVÚ Medzibodrožie oddelením intravilánov, urbanizovaných zón a pričlenením zachovalých území s výskytom kritériových druhov v Medzibodroží.

5. Zvýšiť environmentálne povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi, správcami a obhospodarovateľmi pozemkov pri ochrane vtáctva.

5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a dobudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva v CHVÚ Medzibodrožie.

5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov a užívateľov (poľnohospodári, lesníci, poľovníci, rybári) pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia sú spracované pre lesné porasty podľa identifikátorov v modeloch hospodárenia. Kompletný výstup platných modelov pre jednotlivé PSoL je súčasťou Všeobecnej časti PSoL pre jednotlivé Lesné celky (LC). Kombináciou identifikátorov v CHVÚ vzniká celkovo niekoľko sto modelov. V tabuľke č. 117 sú uvedené základné rámce vybrané z modelov s najväčším zastúpením v CHVÚ. Rubné doby, obnovné doby a cieľové drevinové zastúpenie sú optimalizované najmä s ohľadom na kategóriu lesa, drevinovú skladbu a stanovištné podmienky danej lesnej oblasti. Konštrukcia modelov umožňuje reagovať aj na zhoršený zdravotný stav, keďže výrazne zvýšený stupeň ohrozenia porastu umožňuje znížiť rubnú dobu, prípadne upraviť obnovnú dobu. Hospodárske spôsoby uvedené v modeloch hospodárenia sú maximálne prípustnou formou obnovy lesa a zmena na jemnejšie formy je v právomoci odborného lesného hospodára. Dominantný hospodársky spôsob je podrastový, hlavne jeho maloplošná forma. V porastoch topoľov šľachtených modely hospodárenia umožňujú použitie holorubného hospodárskeho spôsobu.

Tabuľka č. 113. Základné rámce z Modelov hospodárenia pre hlavné identifikátory

Lesná oblasť	Pod-oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie ⁴⁶														
														DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR
04	A	H	V			113	28	1	110	30	HP	PH	DB	60-80	lp	5-25	hb	1-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20		00
04	A	H	V			113	31	2	130	30	MP		DB	60-80	lp	5-25	hb	1-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20		00
04	A	H	V			113	77	1	30	15	MH	PH	DB	60-80	lp	5-25	hb	1-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20		00
04	A	H	V			113	78	1	50	20	MH	PH	DB	50-80	lp	0-25	hb	0-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20	ag	0-20
04	A	H	V			113	78	2	50	20	MH	PH	DB	50-80	lp	0-25	hb	0-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20	ag	0-20
04	A	H	V			113	83	1	1	30	MP		DB	40-80	lp	5-25	hb	1-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20	js	1-30
04	A	H	V			113	83	2	1	30	MP		DB	40-80	lp	5-25	hb	1-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20	js	1-30
04	A	H	V			113	87	2	60	20	HP		DB	60-80	lp	5-25	hb	1-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20		00
04	A	H	V			123	76	1	120	30	MP		DL	50-80	js	1-30	td	0-10	HB	1-30	jm	0-10	lp	0-10	jp	0-10	ol	0-20
04	A	H	V			123	77	1	30	15	VH	MH	DL	50-80	js	1-30	td	0-10	HB	1-30	jm	0-10	lp	0-10	jp	0-10	ol	0-20
04	A	H	V			123	78	1	50	20	MH	PH	DL	50-80	js	1-30	td	0-10	HB	1-30	jm	0-10	lp	0-10	ag	0-10	ol	0-20
04	A	H	V			124	76	1	110	30	MP		DL	50-80	JS	10-30	td	0-10	jm	0-20	lp	0-20	jp	0-10	hb	1-30	ol	0-20
04	A	H	V			124	76	2	110	30	MP		DL	50-80	JS	10-30	td	0-10	jm	0-20	lp	0-20	jp	0-10	hb	1-30	ol	0-20
04	A	H	V			124	76	3	110	30	MP		DL	50-80	JS	10-30	td	0-10	jm	0-20	lp	0-20	jp	0-10	hb	1-30	ol	0-20
04	A	H	V			124	77	1	25	10	VH	MH	DL	50-80	JS	10-30	td	0-10	jm	0-20	lp	0-20	jp	0-10	hb	1-30	ol	0-20
04	A	H	V			124	77	2	25	10	VH	MH	DL	50-80	JS	10-30	td	0-10	jm	0-20	lp	0-20	jp	0-10	hb	1-30	ol	0-20
04	A	H	V			124	78	1	50	20	MH	PH	DL	50-80	JS	10-30	td	0-10	jm	0-20	lp	0-20	ag	0-10	hb	1-30	ol	0-20
04	A	H	V			124	79	2	70	30	MP	HP	DL	50-80	JS	10-30	td	0-10	jm	0-20	lp	0-20	jp	0-10	hb	1-30	ol	0-20
04	A	H	V			125	76	1	110	30	MP		DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			125	76	1	110	30	MP		DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			125	76	2	110	30	MP		DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			125	76	2	110	30	MP		DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			125	76	3	110	30	MP		DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			125	76	3	110	30	MP		DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			125	77	1	30	20	MH	VH	DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			125	77	2	30	10	VH	MH	DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00

⁴⁶ Vysvetlivky sú uvedené v závere Programu starostlivosti o CHVÚ Medzibodrožie.

Lesná oblasť	Pod-oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie ⁴⁶														
														DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR
04	A	H	V			125	79	2	70	20	MP	HP	DL	20-50	JS	30-60	TD	1-30	jl	1-30	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			126	75	1	40	20	MP		VR	40-80	JL	10-50	td	0-20	js	0-20	ol	0-20		0-0		0-0		00
04	A	H	V			126	76	1	110	30	MP		VR	40-80	JL	10-50	td	0-20	js	0-20	ol	0-20		0-0		0-0		00
04	A	H	V			126	76	2	110	30	MP	UV	VR	40-80	JL	10-50	td	0-20	js	0-20	ol	0-20		0-0		0-0		00
04	A	H	V			126	76	2	110	30	MP	UV	VR	40-80	JL	10-50	td	0-20	js	0-20	ol	0-20		0-0		0-0		00
04	A	H	V			126	77	1	35	20	HP	MH	VR	40-80	JL	10-50	td	0-20	js	0-20	ol	0-20		0-0		0-0		00
04	A	H	V			126	77	2	35	20	HP	MH	VR	40-80	JL	10-50	td	0-20	js	0-20	ol	0-20		0-0		0-0		00
04	A	H	V			135	76	1	110	30	MP		DL	40-70	JS	20-50	td	0-20	hb	0-20	jm	0-10	lp	0-10	jp	0-10	ol	0-20
04	A	H	V			135	76	2	110	30	MP		DL	40-70	JS	20-50	td	0-20	hb	0-20	jm	0-10	lp	0-10	jp	0-10	ol	0-20
04	A	H	V			135	77	1	25	10	VH	MH	DL	40-70	JS	20-50	td	0-20	hb	0-20	jm	0-10	lp	0-10	jp	0-10	ol	0-20
04	A	H	V			323	79	3	60	30	MP		JL	50-80	JS	1-25	td	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		0-0		00
04	A	O	V		d	196	75	1	80	99	UV	MP	VR	40-80	JL	20-60	ol	0-10		0-0		00		0-0		0-0		00
04	A	O	V		d	196	75	2	80	99	UV	MP	VR	40-80	JL	20-60	ol	0-10		0-0		00		0-0		0-0		00
04	A	O	V		d	196	76	1	140	99	UV	MP	VR	35-75	JL	20-60	ol	1-25		0-0		00		0-0		0-0		00
04	A	O	V		d	196	76	2	140	99	UV	MP	VR	35-75	JL	20-60	ol	1-25		0-0		00		0-0		0-0		00
04	A	O	V		d	196	77	2	50	99	UV	MP	VR	40-80	JL	20-60	ol	0-10		0-0		00		0-0		0-0		00
04	A	U	V		e	125	76	4	110	30	MP		DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	il	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich plnenie, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Opatrenia na dosiahnutie operatívnych cieľov sú spracované v tabuľke č. 118. Niektoré opatrenia vychádzajú zo zákona č. 543/2002 Z. z. a vyhlášky MŽP SR č. 26/2008 Z. z., ostatné sú určené v programe starostlivosti o CHVÚ Medzibodrožie na zabezpečenie cieľov ochrany.

Z navrhovaných opatrení sú už nasledovné upravené:

- v § 4 ods. 2 zákona č. 543/2002 Z. z.:

- (2) ak činnosť uvedená v odseku 1 (Každý je pri vykonávaní činnosti, ktorou môže ohroziť, poškodiť alebo zničiť rastliny alebo živočíchy, alebo ich biotopy, povinný postupovať tak, aby nedochádzalo k ich zbytočnému úhynu alebo k poškodzovaniu a ničeniu) vedie k ohrozeniu existencie druhov rastlín a živočíchov alebo k ich degenerácii, k narušeniu rozmnožovacích schopností alebo k zániku ich populácie, štátny orgán ochrany prírody a krajiny (ďalej len „orgán ochrany prírody“) túto činnosť po predchádzajúcom upozornení obmedzí alebo zakáže;

- pre časť CHVÚ (0,91 %, podrobnejšie v prílohe č. 6.8) prekrývajúcu sa s (národnými) prírodnými rezerváciami (PR Biele jazero, PR Boľské rašelinisko, PR Oborínsky luh, PR Veľké jazero, PR Zátinský luh, NPR Botiansky luh a NPR Latorický luh), v ktorých platí **piaty stupeň ochrany, sú zakázané činnosti podľa § 16 zákona č. 543/2002 Z. z.**, napr.:

- meniť stav mokrade alebo upravovať koryto vodného toku,
- aplikovať chemické látky a hnojivá,
- oplocovať pozemok okrem oplotenia lesnej škôlky, ovocného sadu a vinice,
- umiestniť košiar, stavbu alebo iné zariadenie na ochranu hospodárskych zvierat,
- rúbať dreviny, okrem invázných nepôvodných druhov drevín uvedených v zoznamoch podľa osobitných predpisov,
- rozorávať alebo inak odstraňovať existujúce trvalé trávne porasty,
- umiestniť zariadenie na vodnom toku alebo inej vodnej ploche neslúžiacej plavbe alebo správe vodného toku alebo vodného diela;

- pre časť CHVÚ (0,37 %, podrobnejšie v prílohe č. 6.8) prekrývajúcu sa s (národnými) prírodnými rezerváciami – PR Dlhé Tice, PR Horešské lúky, PR Krátke Tice, PR Poniklecová lúčka, PR Raškovský luh, PR Tarbucka, NPR Tajba, v ktorých platí **štvrtý stupeň ochrany, sú zakázané činnosti podľa § 15 zákona č. 543/2002 Z. z.**, napr.:

- pohybovať sa mimo vyznačeného turistického chodníka alebo náučného chodníka za hranicami zastavaného územia obce,
- vysádzať alebo pestovať nepôvodné druhy rastlín alebo vypúšťať alebo chovať v zajatí nepôvodné druhy živočíchov mimo uzavretých stavieb,
- organizovať spoločné poľovačky,
- vykonávať banskú činnosť a činnosť vykonávanú banským spôsobom,
- aplikovať chemické látky a hnojivá,
- rúbať dreviny, okrem invázných nepôvodných druhov drevín uvedených v zoznamoch podľa osobitných predpisov,
- rozorávať alebo inak odstraňovať existujúce trvalé trávne porasty,
- oplocovať pozemok okrem oplotenia lesnej škôlky, ovocného sadu a vinice,
- umiestniť košiar, stavbu alebo iné zariadenie na ochranu hospodárskych zvierat
- umiestniť zariadenie na vodnom toku alebo inej vodnej ploche neslúžiacej plavbe alebo správe vodného toku alebo vodného diela;

- pre časť CHVÚ (0,03 %) prekrývajúcu sa s CHA Bešiansky polder (SKUEV0012 Bešiansky polder) a časťou CHA Boršiansky les (časť SKUEV0034 Boršiansky les), v ktorých platí **tretí stupeň ochrany, sú zakázané činnosti podľa § 14 zákona č. 543/2002 Z. z., napr.:**

- jazdiť a stáť s motorovým vozidlom, motorovou trojkolkou, motorovou štvorkolkou, snežným skútrom alebo záprahovým vozidlom, najmä vozom, kočom alebo saňami, na pozemky za hranicami zastavaného územia obce mimo diaľnice, cesty a miestnej komunikácie, parkoviska, čerpacej stanice, garáže, továrenského, staničného alebo leteckého priestoru,
- jazdiť na bicykli, trojkolke, kolobežke alebo samovyvažovacom vozidle na pozemkoch za hranicami zastavaného územia obce mimo diaľnice, cesty, miestnej komunikácie a vyznačenej cyklotrasy;
- pohybovať sa mimo vyznačeného turistického chodníka alebo náučného chodníka za hranicami zastavaného územia obce,
- vysádzať alebo pestovať nepôvodné druhy rastlín alebo vypúšťať alebo chovať v zajatí nepôvodné druhy živočíchov mimo uzavretých stavieb,
- organizovať spoločné poľovačky,
- vykonávať banskú činnosť a činnosť vykonávanú banským spôsobom;
- rozorávať alebo inak odstraňovať existujúce trvalé trávne porasty,
- používať iné spôsoby hospodárenia v lesoch ako príroda blízke hospodárenie.

- pre časť CHVÚ (61,09 %, podrobnejšie v prílohe č. 6.6 a 6.8) prekrývajúcu sa s Chránenou krajinou oblasťou Latorica (23 198,4602 ha), chránenými areálmi **v druhom stupni ochrany** – CHA Veľký kopec (SKUEV0029 Veľký kopec), CHA Oborínske jamy (SKUEV0038 Oborínske jamy), časť CHA Boršiansky les (časť SKUEV0034 Boršiansky les) a územiami európskeho významu, ktoré nie sú vyhlásené v národných kategóriách (SKUEV0006 Rieka Latorica, SKUEV0007 Čičarovský les, SKUEV1007 Čičarovský les, časť SKUEV0019 Tarbucka, SKUEV2019 Tarbucka, časť SKUEV0030 Horešské lúky, SKUEV0236 Bodrog, SKUEV0329 Kováčske lúky, SKUEV0843 Dolný tok Ondavy, SKUEV0844 Dolný tok Laborca, SKUEV0037 Oborínsky les), v ktorých **platí druhý stupeň ochrany, sú zakázané činnosti podľa § 13 zákona č. 543/2002 Z. z.:**

- jazdiť a stáť s motorovým vozidlom, motorovou trojkolkou, motorovou štvorkolkou, snežným skútrom alebo záprahovým vozidlom, najmä vozom, kočom alebo saňami, na pozemky za hranicami zastavaného územia obce mimo diaľnice, cesty a miestnej komunikácie, parkoviska, čerpacej stanice, garáže, továrenského, staničného alebo leteckého priestoru,
- jazdiť na bicykli, trojkolke, kolobežke alebo samovyvažovacom vozidle na pozemkoch za hranicami zastavaného územia obce mimo diaľnice, cesty, miestnej komunikácie, účelovej komunikácie a vyznačenej cyklotrasy;

- pre časť CHVÚ (12,65 %) vymedzenú v § 2 ods. 1 vyhlášky MŽP SR č. 26/2008 Z. z., t. j. **prílohou č. 2 vyhlášky, je zakázané:**

- vykonávanie obnovnej ťažby holorubným hospodárskym spôsobom (§ 18 ods.1 písm. d) zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch) okrem topoľových monokultúr, porastov jaseňa amerického a agátových porastov.

- **pre celé CHVÚ podľa § 2 ods. 2 vyhlášky MŽP SR č. 26/2008 Z. z. zakázané:**

- a) vykonávanie lesohospodárskej činnosti v blízkosti hniezda bociana čierneho, haje tmavej a včelára lesného, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia⁴⁷,
- b) vykonanie úmyselnej obnovnej ťažby, pri ktorej sa na jeden hektár obnovovanej plochy lesného porastu ponechá menej ako tri stromy v rubnom veku na prirodzené dožitie,
- c) odstraňovanie alebo poškodzovanie hniezdných alebo dutinových stromov, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia⁷⁾,
- d) pozemné aplikovanie priemyselných hnojív alebo pesticídov v blízkosti vodných alebo mokradových biotopov, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia⁷⁾,

⁴⁷ Podľa § 9 ods. 16 zákona č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (s účinnosťou od 1. 10. 2013), ak sa vo všeobecne záväzných právnych predpisoch používajú slová „obvodný úrad životného prostredia“, rozumie sa tým „okresný úrad“.

- e) zmena druhu pozemku z existujúceho trvalého trávneho porastu na iný druh poľnohospodárskeho pozemku,
- f) zmena druhu pozemku z ostatnej zatravnenej plochy₂) na iný druh poľnohospodárskeho pozemku okrem zmeny na trvalý trávny porast,
- g) mechanizované kosenie existujúcich trvalých trávnych porastov od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od okrajov do stredu,
- h) pozemné aplikovanie insekticídov na existujúcich trvalých trávnych porastoch alebo drevinách rastúcich mimo lesa,
- i) pozemné aplikovanie priemyselných hnojív alebo pesticídov na drevinách rastúcich mimo lesa, ostatných zatravnených plochách, medziach alebo porastoch trsti a pálky,
- j) vykonávanie akýchkoľvek úprav pobrežnej vegetácie, najmä jej kosenie, presekávanie, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie alebo vytváranie priechodov, okrem vykonávania činnosti podľa osobitného predpisu,
- k) kosenie alebo mulčovanie od 1. mája do 31. augusta na hniezdnych lokalitách chrapkáča poľného a kalužiaka červenonohého, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia,
- l) pozemné aplikovanie rodenticídov iným spôsobom ako vkladáním do nôr.

Tabuľka č. 114: Navrhované opatrenia pre dosiahnutie operatívnych cieľov

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
1.1 Operatívny cieľ pre čoríka čierneho			
1.1.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu.	CHVÚ	zákon
1.1.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	zákon
1.1.3.	Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.) a natantnej vegetácie	EFP2, EFP3, EFP4	zákon, vyhláška
1.1.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch čoríka čierneho s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	EFP3	PS
1.1.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	EFP3, EFP4	PS
1.1.6.	Vytvárať umelé hniezdne príležitosti (hniezdne podložky) na vhodných močiaroch s plávajúcou vegetáciou a zabezpečeným vodným režimom	CHVÚ	PS
1.1.7.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch čoríka čierneho a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnovaných pásov okolo mokradí	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
1.1.8.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP4	PS
1.1.9.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	EFP4	zákon
1.1.10.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	CHVÚ	PS
1.1.11.	Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdných kolóniách a v ich blízkosti od 1.4. – 15.8.	EFP1, EFP4	zákon, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
1.1.12.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	EFP2, EFP3	PS
1.1.13.	Zabezpečiť monitoring prítomnosti inváznych šeliem v CHVÚ a bezprostrednom okolí, ako aj ich elimináciu	CHVÚ	zákon
1.1.14.	Zabezpečiť vhodné druhové zloženie rýb na hniezdiskách čoríka neohrožujúce vegetáciu dôležitú pre hniezdenie (napr. vylúčiť zarybňovanie druhmi ako sú amur biely, tolstolobik a príp. ďalšími druhmi ohrozujúcimi plávajúcu vegetáciu)	EFP3, EFP4	PS
1.2 Operatívny cieľ pre čoríka bahenného			
1.2.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	EFP1	zákon
1.2.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP1	zákon
1.2.3.	Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.) a natantnej vegetácie	CHVÚ	zákon, vyhláška, PS
1.2.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch čoríka čierneho s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	CHVÚ	PS
1.2.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokradňovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	EFP1	PS
1.2.6.	Vytvárať umelé hniezdne príležitosti (hniezdne podložky) na vhodných močiaroch s plávajúcou vegetáciou a zabezpečeným vodným režimom	EFP1	PS
1.2.7.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch čoríka čierneho a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokradí	EFP1	zákon, vyhláška, PS
1.2.8.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP1	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
1.2.9.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	EFP1	zákon
1.2.10.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	EFP1 a okolie	PS
1.2.11.	Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1.4. – 15.8.	EFP1 a okolie	zákon
1.2.12.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	EFP1	PS
1.2.13.	Zabezpečiť monitoring prítomnosti invázných šeliem v CHVÚ a bezprostrednom okolí, ako aj ich elimináciu	CHVÚ	zákon
1.2.14.	Zabezpečiť vhodné druhové zloženie rýb na hniezdiskách čoríka neohrozujúce vegetáciu dôležitú pre hniezdenie (napr. vylúčiť zarybňovanie druhmi ako sú amur biely, tolstolobik a príp. ďalšími druhmi ohrozujúcimi plávajúcu vegetáciu)	EFP3, EFP4	PS
1.3 Operatívny cieľ pre výrika lesného			
1.3.1.	Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	EFP3	zákon
1.3.2.	Zamedziť výrubom starých stromov v stromoradiach, vetrolamoch, poľných lesíkoch, parkoch, záhradách a solitérnych dutinových stromov v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov	EFP2, EFP3	zákon
1.3.3.	Popri vodných tokoch zachovať súvislé pobrežné porasty, zachovať tu dreviny hrubšie ako 30 cm	EFP2, EFP3, EFP4	PS
1.3.4.	Podporovať výsadbu pre druh vhodnej NDV v krajine (stromoradia, vetrolamy, remízky, poľné lesíky ovocné sady s druhmi vyšších stromov atď.)	EFP2, EFP3	PS
1.3.5.	Podporovať extenzívny spôsob obhospodarovania lúk a pasienkov na potenciálnych hniezdnych biotopoch, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	EFP2, EFP3	PS
1.3.6.	Zamedziť nadmernému zarastaniu lúk a xerothermných biotopov náletovými drevinami	EFP3, EFP4	PS
1.3.7.	Zachovať staré ovocné sady, záhrady a parky aj v intravilánoch sídel	EFP3	PS
1.3.8.	Na lokalitách vhodných ako hniezdny a potravný biotop, ale bez dostatku vhodných hniezdnych dutín a tiež v blízkosti poľnohospodárskych dvorov s chovom zvierat a záhradkárskeho osád, viníc a parkov podporiť hniezdenie druhu vyvesením vhodného typu hniezdnych búdok	EFP3	PS
1.3.9.	V maximálne možnej miere obmedziť používanie hnojív a chemických látok v poľnohospodárstve pre zachovanie dostatočnej potravinovej ponuky lúk, pasienkov a xerothermných biotopov	EFP2, EFP3	vyhláška, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
1.3.10.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	PS
1.4 Operatívny cieľ pre kalužiaka červenonohého a kaňu popolavú			
1.4.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	zákon
1.4.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	zákon
1.4.3.	Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov	EFP2, EFP3	zákon
1.4.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch kalužiak červenonohého s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	CHVÚ	PS
1.4.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	CHVÚ	PS
1.4.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdiskách kalužiaka červenonohého a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnovaných pásov okolo mokradí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
1.4.7.	Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	CHVÚ	zákon, vyhláška, PS
1.4.8.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení spoločnej poľnohospodárskej politiky ⁸ na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	CHVÚ	PS
1.4.9.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, neznižovať rozlohu TTP	CHVÚ	zákon

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
1.4.10.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	zákon
1.4.11.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	PS
1.5 Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lúk a pasienkov.			
1.5.1.	Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP)	EFP2, EFP3	PS
1.5.2.	Obmedziť výrubu stromov a krovín a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene na nelesných lokalitách v období od 1. 3. do 15. 7.	EFP2, EFP3	zákon
1.5.3.	Zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	EFP3, EFP4	zákon, vyhláška, PS
1.5.4.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok ⁶ v mokradiach a na lúkach, ktoré sú hniezdiskom výberových druhov a v ich blízkosti.	EFP3, EFP4	zákon, vyhláška, PS
1.5.5.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnené pásy okolo mokradí)	EFP2, EFP3, EFP4	PS
1.5.6.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí lúk, pasienkov a vhodnej štruktúry krajiny	EFP3, EFP4	zákon
1.5.7.	V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	EFP3, EFP4	PS
1.5.8.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	EFP3, EFP4	zákon
1.5.9.	Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	EFP2, EFP3, EFP4	zákon, PS
1.5.10.	Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu mokradí, lúk a xerothermných biotopov.	EFP3, EFP4	PS
1.5.11.	Vylúčiť pestovanie rýchlorastúcich energetických drevín na TTP a mokradiach	CHVÚ	zákon, PS
1.5.12.	Vylúčiť stavbu solárnych parkov na TTP a mokradiach	CHVÚ	zákon, PS
1.6 Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie			

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
1.6.1.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v mokradiach – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	CHVÚ	zákon, PS
1.6.2.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokradovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel), vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	EFP4	PS
2.1 Operatívny cieľ pre haju tmavú			
2.1.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	EFP1, EFP2 a okolie	zákon
2.1.2.	Zabezpečiť maximálnu možnú celoročnú ochranu hniezd a hniezdisk	EFP1, EFP2 a okolie	zákon
2.1.3.	Zabezpečiť vhodnú štruktúru lesných porastov prostredníctvom programov starostlivosti o lesy (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov ⁷	EFP1, EFP2	zákon
2.1.4.	Do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	EFP1, EFP2	zákon
2.1.5.	Pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1	CHVÚ	zákon
2.1.6.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	CHVÚ	zákon, PS
2.1.7.	Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	EFP1, EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
2.1.8.	Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	EFP1, EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
2.1.9.	Zamedzovať používaniu rodenticídov v území, eliminovať resp. usmerniť chemizáciu v poľnohospodárstve	EFP1, EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
2.1.10.	Zabezpečiť v prípade potreby ochranu hniezdisk prostredníctvom ochrannej zóny rozhodnutím úradu	EFP1	zákon
2.1.11.	Širokou a cielenou osvetou, eliminovať riziko vykladania otrávených návnad a nevhodného spôsobu výkonu poľovníckeho a rybárskeho práva	CHVÚ	PS
2.1.12.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len v prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	CHVÚ a okolie	zákon, PS
2.2 Operatívny cieľ pre belušu malú			
2.2.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	EFP3, EFP4	zákon
2.2.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP3, EFP4	zákon
2.2.3.	Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	EFP3, EFP4	zákon, vyhláška
2.2.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch beluše malej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	EFP3, EFP4	zákon, PS
2.2.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokradovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	EFP3, EFP4	PS
2.2.6.	Zamedziť výrubom drevín v hniezdných kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov ako napríklad výrub inváznych nepôvodných druhov, náletových drevín, či udržiavanie TTP	EFP3, EFP4	zákon
2.2.7.	Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výrubu najmä v zimnom období	EFP3, EFP4	PS
2.2.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť v biotopoch volavkovitých vtákov a ich blízkosti používanie hnojív a chemických látok; presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	EFP3, EFP4	Zákon, vyhláška, PS
2.2.9.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP3,EFP4	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
2.2.10.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	EFP3, EFP4	zákon
2.2.11.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	EFP3, EFP4	zákon
2.2.12.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	CHVÚ	zákon, PS
2.2.13.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	EFP3, EFP4	PS
2.2.14.	Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1. 4.- 15. 8.	EFP3, EFP4	zákon, PS
2.2.15.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	EFP3, EFP4	PS
2.2.16.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	CHVÚ a okolie	zákon, PS
2.3 Operatívny cieľ pre belušu veľkú			
2.3.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	EFP4, EFP6	zákon
2.3.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP4, EFP6	zákon
2.3.3.	Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	EFP4, EFP6	zákon
2.3.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdnych a potravných biotopoch beluše veľkej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodniť mokrade mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	CHVÚ	zákon, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
2.3.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	EFP2,EFP3, EFP4, EFP6	PS
2.3.6.	Zamedziť výrubom drevín v hniezdnych kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov ako napríklad výrub inváznych nepôvodných druhov, náletových drevín, či udržiavanie TTP	EFP4, EFP6	zákon
2.3.7.	Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výrubu najmä v zimnom období	EFP4, EFP6	PS
2.3.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť v biotopoch volavkovitých vtákov a ich blízkosti používanie hnojív a chemických látok ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradí	EFP4, EFP6	zákon, vyhláška, PS
2.3.9.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP4, EFP6	PS
2.3.10.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	EFP4, EFP6	zákon
2.3.11.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	EFP4, EFP6	zákon
2.3.12.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	CHVÚ	zákon, PS
2.3.13.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	EFP4, EFP6	PS
2.3.14.	Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1. 4. – 15. 8.	EFP4, EFP6	zákon, PS
2.3.15.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	EFP4, EFP6	PS
2.3.16.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	CHVÚ a okolie	zákon, PS
2.4 Operatívny cieľ pre volavku purpurovú			
2.4.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	zákon
2.4.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	zákon

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
2.4.3.	Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	EFP2, EFP3, EFP4	zákon, vyhláška, PS
2.4.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdnych a potravných biotopoch volavky purpurovej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	CHVÚ	zákon, PS
2.4.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	EFP3, EFP4	PS
2.4.6.	Zamedziť výrubom drevín v hniezdnych kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cieleň manažmentových zásahov ako napríklad výrub inváznych nepôvodných druhov, náletových drevín, či udržiavanie TTP	CHVÚ	zákon
2.4.7.	Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výruby najmä v zimnom období	EFP2, EFP3, EFP4, EFP6	PS
2.4.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch volavkovitých vtákov a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokradí	CHVÚ	zákon, vyhláška, PS
2.4.9.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP2, EFP3	PS
2.4.10.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	EFP2, EFP3, EFP4, EFP6	zákon
2.4.11.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	zákon
2.4.12.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	CHVÚ	zákon, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
2.4.13.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	CHVÚ	PS
2.4.14.	Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1. 4.- 15. 8.	CHVÚ	zákon, PS
2.4.15.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	PS
2.4.16.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	CHVÚ a okolie	zákon, PS
2.5 Operatívny cieľ pre bučiaka veľkého			
2.5.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	zákon
2.5.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	zákon
2.5.3.	Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokrad'ových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, vyhláška, PS
2.5.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdnych a potravných biotopoch bučiaka veľkého s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	CHVÚ	zákon, PS
2.5.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokrad'ovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	EFP3, EFP4, EFP6	PS
2.5.6.	Zamedziť výrubom drevín v hniezdnych kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov ako napríklad výrub inváznych nepôvodných druhov, náletových drevín, či udržiavanie TTP	EFP2, EFP3	zákon
2.5.7.	Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výrubu najmä v zimnom období	EFP3	PS
2.5.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch volavkovitých vtákov a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradí	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, vyhláška, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
2.5.9.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP3, EFP4, EFP6	PS
2.5.10.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
2.5.11.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
2.5.12.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	CHVÚ	zákon, PS
2.5.13.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	CHVÚ	PS
2.5.14.	Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1. 4. – 15. 8.	CHVÚ	zákon, PS
2.5.15.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	PS
2.5.16.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	CHVÚ a okolie	zákon, PS
2.6 Operatívny cieľ pre bociana bieleho			
2.6.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ a okolie	zákon
2.6.2.	Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch	CHVÚ a okolie	PS
2.6.3.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	CHVÚ	zákon, PS
2.6.4.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia	CHVÚ a okolie	zákon
2.6.5.	Na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky	CHVÚ a okolie	PS
2.6.6.	V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov	EFP2, EFP3	zákon

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
2.6.7.	Usmerňovať zásahy do mokradí a vlhkých luk ako potravných biotopov bociana bieleho, ktoré nesúvisia so zabezpečením starostlivosti o iné výberové druhy CHVÚ, s cieľom udržať tieto biotopy v dobrom stave	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, PS
2.6.8.	Zamedziť rozorávaniu TTP, ich premene na iný druh pozemku, zabrániť opusteniu pôdy	CHVÚ	zákon
2.6.9.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	zákon
2.6.10.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum bocianov a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	PS
2.6.11.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	CHVÚ a okolie	zákon, PS
2.7 Operatívny cieľ pre strakoša kolesára			
2.7.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	EFP2, EFP3	zákon
2.7.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v hniezdných lokalitách	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
2.7.3.	Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	EFP2, EFP3	PS
2.7.4.	Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xerotermných biotopov, hniezdných alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami	EFP2, EFP3	PS
2.7.5.	Podporovať zachovanie, resp. obnovu starých ovocných sádov v extravilánoch	EFP2, EFP3	PS
2.7.6.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov poľných ciest	EFP2, EFP3	zákon, PS
2.7.7.	Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
2.7.8.	Podporovať chov hospodárskych zvierat a ich voľné pasenie v krajine, zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	EFP2, EFP3	PS
2.7.9.	Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov do krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky – hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdného obdobia)	EFP2, EFP3	zákon

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
2.7.10.	Revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ dôsledne kontrolovať a usmerňovať výrub NDV, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky), zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov	EFP2, EFP3	PS
2.7.11.	Odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (pohánkovec <i>Fallopia sp.</i> , pajaseň žliazkatý <i>Ailanthus altissima</i> , beztvarec krovitý <i>Amorpha fruticosa</i>) a odstraňovať invázivne sa správajúce druhy drevín, ako agát biely (<i>Robinia pseudoacacia</i>), v súčinnosti s vlastníkom/užívateľom pozemku	EFP2, EFP3	zákon, PS
2.7.12.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	PS
2.8 Operatívny cieľ pre pre kačicu chrapačku			
2.8.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
2.8.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
2.8.3.	Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradií) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie a pod.)	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
2.8.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch kačice chrapačky s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradií a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	CHVÚ	zákon, PS
2.8.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradií s dôrazom na zachovanie mokradňovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradií pomocou čerpadiel, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradií, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	EFP3, EFP4, EFP6	PS
2.8.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch chochlačky a ich blízkosti; presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradií	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, vyhláška, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
2.8.7.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnené pásy okolo mokradí)	EFP3, EFP4, EFP6	PS
2.8.8.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	zákon
2.8.9.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, PS
2.8.10.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	CHVÚ	PS
2.8.11.	Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1. 4.-15. 8.	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, PS
2.8.12.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	PS
2.9 Operatívny cieľ pre včelárika zlatého			
2.9.1.	Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	EFP2, EFP3, EFP5	zákon
2.9.2.	Pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdnych lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdnych stien a zavážania hniezdnych lokalít odpadom	EFP2, EFP3, EFP5, EFP1, EFP4	zákon, PS
2.9.3.	Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a v prípade potreby zabezpečovať úpravu hniezdnych stien tesne pred priletom včelárikov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdného obdobia	EFP2, EFP3, EFP5	PS
2.9.4.	Vytvárať nové hniezdne príležitosti a obnovovať zaniknuté kolmé steny (v spolupráci s užívateľom a vlastníkom pozemkov)	EFP2, EFP3, EFP5	PS
2.9.5.	Kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdnych nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	EFP2, EFP3, EFP5	zákon
2.9.6.	Na lokalitách s existujúcou ťažbou zachovať hniezdne príležitosti pre včelárika zlatého po dohode s organizáciou, ktorej bolo vydané rozhodnutie o využití územia na ťažbu nevyhradeného nerastu; využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby v pieskovňach (aspoň priamo na a v okolí kolónií) po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií včelárikov zlatých	EFP2, EFP3, EFP5	zákon, PS
2.9.7.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	PS
2.9.8.	Cielenou osvetou zlepšiť vzťah včelárov k tomuto druhu a tak eliminovať riziko jeho prenasledovania	CHVÚ	PS
2.10 Operatívny cieľ pre včelára lesného			
2.10.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	CHVÚ	zákon

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
2.10.2.	Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezd a hniezdisk jednaniami s vlastníkmi alebo užívateľmi lesa alebo rozhodnutiami úradov	EFP1	zákon
2.10.3.	Zabezpečiť vhodnú štruktúru lesných porastov prostredníctvom programov starostlivosti o lesy (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov ⁴⁸	EFP1	zákon
2.10.4.	Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	EFP1	zákon
2.10.5.	Pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %)	EFP1	zákon
2.10.6.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	EFP1	zákon, PS
2.10.7.	Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	EFP1, EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
2.10.8.	Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
2.10.9.	Zamedzovať používaniu rodenticídov v území, eliminovať resp. usmerniť chemizáciu v poľnohospodárstve	EFP2, EFP3	zákon
2.10.10.	Širokou a cielenou osvetou, eliminovať riziko vykladania otrávených návnad a nevhodného spôsobu výkonu poľovníckeho a rybárskeho práva	CHVÚ	PS
2.10.11.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	CHVÚ	zákon, PS
2.11 Operatívny cieľ pre škvránika stromového			
2.11.1.	Pravidelným monitoringom zaznamenávať aktuálny stav populácie, zisťovať rozsah a formu (vhodnosť) obhospodarovania TTP a ich vplyv na veľkosť populácie	EFP2, EFP3	zákon
2.11.2.	Zachovávať rozlohu TTP, hlavne pasienkov a zabezpečiť ich vhodné obhospodarovanie	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
2.11.3.	Na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat	EFP2, EFP3	PS
2.11.4.	V oblastiach sekundárnej sukcesie trávnych porastov krovínami a lesom vhodne manažovať celoplošne zarastajúce plochy	EFP2, EFP3	PS
2.11.5.	Obmedziť výrubu stromov a krovín a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene na nelesných lokalitách v období od 1. 3. do 15. 7.	EFP2, EFP3	zákon

⁴⁸ V nadväznosti na definíciu biotopov pre A kategóriu priaznivého stavu včelára lesného v tab. č. 65

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
2.11.6.	Ak TTP nie sú vypásané, zabezpečiť aspoň v jeho častiach, mozaikovite (20 – 40% plochy) environmentálne vhodné náhradné kosenie, aby sa zachoval charakter nízkotravinných biotopov	EFP2, EFP3	PS
2.11.7.	Na TTP (minimálne na pasienkoch) v hniezdnom období (od 1. 3. do 15. 7.) neaplikovať chemické látky	EFP2, EFP3	zákon
2.11.8.	Obyvateľov miestnych obcí a majiteľov, obhospodarovateľov dotknutých TTP informovať osvetovou činnosťou o škodlivosti vypaľovania trávy a o tom, že je táto činnosť zakázaná	CHVÚ	PS
2.12 Operatívny cieľ pre chrapkáča poľného			
2.12.1.	Realizovať monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	CHVÚ	zákon
2.12.2.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie chrapkáča, napríklad odstránenie zárastu krovín)	EFP2, EFP3	zákon
2.12.3.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách ⁶ ;	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
2.12.4.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov	EFP2, EFP3	zákon
2.12.5.	Realizovať informačné a praktické envirovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity	EFP2, EFP3	PS
2.12.6.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	EFP2, EFP3	zákon
2.12.7.	Využiť cieľnú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky MZP SR č. 28/2008 Z. z.	EFP2, EFP3	zákon
2.13 Operatívny cieľ pre pipíšku chochlatú			
2.13.1.	Zabezpečiť monitoring hniezdnej populácie v CHVÚ	EFP3	zákon
2.13.2.	Udržať súčasnú rozlohu TTP	EFP3	zákon, vyhláška, PS
2.13.3.	Usmerniť hospodársku činnosť na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)	EFP2,EFP3	PS
2.13.4.	Ponechávať medze, okraje poľných ciest a nevyužívané úhory bez zásahu počas hniezdného obdobia	EFP2,EFP3	zákon, vyhláška, PS
2.13.5.	Komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov)	EFP3	PS
2.14 Operatívny cieľ pre pre brehuľu hnedú			
2.14.1.	Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	CHVÚ	zákon
2.14.2.	Pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom	EFP2,EFP3	zákon

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
2.14.3.	Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a v prípade potreby zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred priletom vtákov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdného obdobia	EFP2,EFP3	PS
2.14.4.	Vytvárať nové hniezdne príležitosti a obnovovať zaniknuté kolmé steny (v spolupráci s užívateľom a vlastníkom pozemkov)	EFP2, EFP3	PS
2.14.5.	Kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	EFP2	zákon
2.14.6.	Využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby priamo na miestach kolónií a v bezprostrednom okolí v pieskovňach po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií brehulí hnedých	EFP2,EFP3	zákon
2.14.7.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	EFP2,EFP3	PS
2.15 Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lesov, lúk, pasienkov, remízok a stromoradií			
2.15.1.	Pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %)	EFP1	zákon
2.15.2.	Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít	EFP1	zákon
2.15.3.	Na TTP hlavne na hniezdiskách strakošov, hrdličiek poľných na pasienkoch a lúkach zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10% z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP)	EFP3	zákon, PS
2.15.4.	Obmedziť výrubu stromov a krovín a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene na nelesných lokalitách v období od 1. 3. do 15. 7.	EFP2, EFP3	zákon
2.15.5.	Zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	EFP3, EFP4	zákon, vyhláška, PS
2.15.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok ⁶ v mokradiach a na lúkach, ktoré sú hniezdiskom výberových druhov a v ich blízkosti	EFP3, EFP4	zákon, vyhláška, PS
2.15.7.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnené pásy okolo mokradí)	EFP3, EFP4	PS
2.15.8.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí lúk, pasienkov a vhodnej štruktúry krajiny	EFP3, EFP4	zákon
2.15.9.	V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	EFP3, EFP4	PS
2.15.10.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	EFP3, EFP4	zákon

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
2.15.11.	Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzi dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	EFP3, EFP4	zákon, PS
2.15.12.	Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu mokradí, lúk a xerothermných biotopov	EFP3, EFP4	PS
2.16 Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie			
2.16.1.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v mokradiach – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	EFP4, EFP5	zákon, PS
2.16.2.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokradovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	EFP4, EFP5	PS
3.1 Operatívny cieľ pre pre chochlačku bieloookú			
3.1.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	zákon
3.1.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	zákon
3.1.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.) a natantnej vegetácie	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
3.1.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch chochlačky bielookej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	CHVÚ	zákon, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
3.1.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	EFP3, EFP4, EFP6	PS
3.1.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch chochlačky a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradí	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, vyhláška, PS
3.1.7.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnené pásy okolo mokradí)	EFP3, EFP4	PS
3.1.8.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	zákon
3.1.9.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	CHVÚ	zákon
3.1.10.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	CHVÚ	PS
3.1.11.	Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1. 4. – 15. 8.	CHVÚ	zákon, PS
3.1.12.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	PS
3.1.13.	Zabezpečiť vhodnú druhovú skladbu rýb na hniezdnych lokalitách chochlačky neohrozujúcu litorálnu a natantnú vegetáciu (napr. vylúčiť zarybňovanie druhmi ako sú amur biely, tolstolobik a príp. ďalšími druhmi ohrozujúcimi plávajúcu vegetáciu)	CHVÚ	PS
3.1.14.	Zabezpečiť monitoring inváznych druhov šeliem v CHVÚ a bezprostrednom okolí, ako aj ich elimináciu	CHVÚ	zákon
3.2 Operatívny cieľ pre chriašťa malého			
3.2.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	EFP4, EFP6	zákon
3.2.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP4, EFP6	zákon
3.2.3.	Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	EFP4, EFP6	zákon

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
3.2.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdnych a potravných biotopoch chriašťa malého s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	CHVÚ	zákon, PS
3.2.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokradovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	EFP4, EFP6	PS
3.2.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch chochlačky a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokradí	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, vyhláška, PS
3.2.7.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatrávnené pásy okolo mokradí)	EFP3, EFP4, EFP6	PS
3.2.8.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	zákon
3.2.9.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	CHVÚ	zákon
3.2.10.	Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1. 4. – 15. 8.	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, PS
3.2.11.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	PS
3.3 Operatívny cieľ pre bučiacika močiarného			
3.3.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
3.3.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP3, EFP4, EFP6	zákon

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
3.3.3.	Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
3.3.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdnych a potravných biotopoch bučiacika močiarného s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	CHVÚ	zákon, PS
3.3.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokradňovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	EFP3, EFP4, EFP6	PS
3.3.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch volavkovitých vtákov a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradí	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
3.3.7.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP3, EFP4, EFP6	PS
3.3.8.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	zákon
3.3.9.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	zákon
3.3.10.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	CHVÚ	zákon, PS
3.3.11.	Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1. 4. – 15. 8.	CHVÚ	zákon, PS
3.3.12.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	PS
3.4 Operatívny cieľ pre chavkoša nočného			

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
3.4.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	zákon
3.4.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
3.4.3.	Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
3.4.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch chavkoša nočného s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, PS
3.4.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	EFP3, EFP4, EFP6	PS
3.4.6.	Zamedziť výrubom drevín v hniezdných kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov ako napríklad výrub inváznych nepôvodných druhov, náletových drevín, či udržiavanie TTP	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, PS
3.4.7.	Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výruby najmä v zimnom období	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
3.4.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch volavkovitých vtákov a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradí	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
3.4.9.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP3, EFP4, EFP6	PS
3.4.10.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	zákon
3.4.11.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	zákon

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
3.4.12.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	CHVÚ	zákon, PS
3.4.13.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	CHVÚ	PS
3.4.14.	Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1. 4. – 15. 8.	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
3.4.15.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	PS
3.4.16.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len v prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	CHVÚ a okolie	zákon
3.5 Operatívny cieľ pre kaňu močiarnu			
3.5.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	zákon
3.5.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
3.5.3.	Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
3.5.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdnych a potravných biotopoch kane močiarnej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, PS
3.5.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokradňovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	EFP3, EFP4, EFP6	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
3.5.6.	V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	EFP3, EFP4, EFP6	PS
3.5.7.	Revitalizáciu alebo manažment biotopov kane močiarnej vykonávať len v mimohniezdnom období (od 16.8. do 31.3)	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, PS
3.5.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív rodenticídov a chemických látok v biotopov kane močiarnej a v ich blízkosti, presadzovať vytvorenie zatravnovaných pásov okolo mokradí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, PS
3.5.9.	Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, PS
3.5.10.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení spoločnej poľnohospodárskej politiky ⁹ na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP3, EFP4, EFP6	PS
3.5.11.	Nevykonávať mechanizované nočné kosenie porastov kultúrnych vysokosteblových tráv a lucerkovísk, slúžiacich ako nocoviská kaní (od 1. 5. do 30. 10.), nakoľko preukázateľne pri takomto kosení dochádza k úhynom nocujúcich vtákov	EFP3, EFP4, EFP6	zákon, PS
3.5.12.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, neznižovať rozlohu TTP, zabráňovať prevodu TTP na ornú pôdu, zachovať vhodnú štruktúru krajiny	EFP3, EFP4, EFP6	zákon
3.5.13.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	zákon
3.5.14.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	CHVÚ	zákon, PS
3.5.15.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu a vykladania otrávených návnad osvetou v poľovníckych združeniach a usmerniť výkon práva poľovníctva na lokalitách s významnými nocoviskami druhu v čase od 1. 8. do 30. 10.	CHVÚ	PS, zákon
3.5.16.	Usmerniť výkon rybárskeho práva na hniezdiskách kane močiarnej v čase hniezdenia (od 1. 4. do 31. 7.)	CHVÚ	zákon
3.5.17.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	PS
3.5.18.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	CHVÚ	zákon, PS
3.6 Operatívny cieľ pre ďalšie hneďkavého			
3.6.1.	Realizovať monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	CHVÚ	zákon

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
3.6.2.	Zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	CHVÚ	zákon
3.6.3.	Zachovať staré ovocné dreviny v záhradách a sadoch	EFP5	PS
3.6.4.	Zachovať staršie stromy v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	EFP5	zákon
3.7 Operatívny cieľ pre dŕtľa prostredného			
3.7.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	CHVÚ	zákon
3.7.2.	Zabezpečiť vhodnú štruktúru lesných porastov prostredníctvom programov starostlivosti o lesy (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov ⁴⁹	EFP1, EFP5	zákon
3.7.3.	Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	EFP1, EFP5	zákon
3.7.4.	Pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %)	EFP1, EFP5	zákon
3.8 Operatívny cieľ pre rybárika riečneho			
3.8.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdných lokalít	CHVÚ	zákon
3.8.2.	Monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie	CHVÚ	zákon
3.8.3.	Monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít	EFP4, EFP6	zákon
3.8.4.	V nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdne možnosti rybárika riečneho (v spolupráci s užívateľom a vlastníkom pozemkov)	CHVÚ	PS
3.8.5.	Spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít, eliminovať výstavbu nevhodných regulačných opatrení (hlavne obsypávanie hniezdných stien lomovým kameňom alebo prehĺbovanie koryta)	CHVÚ	zákon
3.8.6.	Organizovať výchovno vzdelávacie podujatia – prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika	CHVÚ a okolie	PS
3.9 Operatívny cieľ pre krutohlava hnedého			
3.9.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	EFP2, EFP3	zákon
3.9.2.	Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
3.9.3.	Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
3.9.4.	Zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	EFP2, EFP3	zákon
3.9.5.	Zachovať staré ovocné dreviny v záhradách a sadoch	EFP2, EFP3	PS

⁴⁹ V nadväznosti na definíciu biotopov pre A kategóriu priaznivého stavu dŕtľa prostredného v tab. č. 80

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
3.9.6.	Zachovať staršie stromy v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	EFP2, EFP3	zákon
3.10 Operatívny cieľ pre bociana čierneho			
3.10.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	CHVÚ	zákon
3.10.2.	Zabezpečiť ochranu hniezd a ich okolia prostredníctvom komunikácie s vlastníkmi alebo rozhodnutiami úradov o vyhlásení ochranných zón	EFP1	zákon
3.10.3.	Zabezpečiť vhodnú štruktúru lesných porastov prostredníctvom programov starostlivosti o lesy (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov ⁵⁰	EFP1	zákon
3.10.4.	Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	EFP1	zákon
3.10.5.	Pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %)	EFP1	zákon
3.10.6.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	EFP1	zákon, PS
3.10.7.	Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	EFP1, EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
3.10.8.	Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	EFP1, EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
3.10.9.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	CHVÚ a okolie	zákon, PS
3.11 Operatívny cieľ pre hrdličku poľnú			
3.11.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	CHVÚ	zákon
3.11.2.	Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10% z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP)	EFP2, EFP3	PS
3.11.3.	Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
3.11.4.	Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS

⁵⁰ V nadväznosti na definíciu biotopov pre A kategóriu priaznivého stavu bociana čierneho v tab. č. 74

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
3.11.5.	Zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	EFP2, EFP3, EFP5	zákon
3.11.6.	Zachovať staré ovocné dreviny v záhradách a sadoch	EFP2, EFP3, EFP5	PS
3.11.7.	Zachovať staršie stromy v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	EFP5	zákon
3.11.8.	Zabezpečiť dôslednú ochranu, starostlivosť a obnovu NDV (vetrolamy, remízky, poľné lesíky)	EFP2, EFP3, EFP5	zákon
3.12 Operatívny cieľ pre ľabtušku poľnú			
3.12.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	zákon
3.12.2.	Usmerňovať hospodársku činnosť a využívanie územia na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách s ohľadom na zabezpečenie ochrany druhu (poľnohospodárska činnosť, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivácie a pod.)	EFP2, EFP3	zákon, PS
3.12.3.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch ľabtušky poľnej blízkosti ⁶ ; zamedzovať rozorávaníu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
3.12.4.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnovanie ornej pôdy)	EFP2, EFP3	PS
3.12.5.	Zachovať minimálne súčasnú rozlohu TTP v území	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
3.12.6.	Ponechávať medze, okraje poľných ciest aj nevyužívané úhory bez zásahu počas hniezdného obdobia (1. 4. – 15. 8.)	EFP2, EFP3	PS
3.12.7.	Manažovať hniezdne lokality, a ťažobné priestory pieskovní (legálnych i nelegálnych) s cieľom zamedziť úspešnému zarastaniu; vhodná je periodická kosba biotopov v mimohniezdnom období a extenzívna pastva	EFP2, EFP3	PS
3.12.8.	Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva poľnohospodárskej krajiny s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	EFP2, EFP3	PS
3.13 Operatívny cieľ pre strakoša obyčajného			
3.13.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	zákon
3.13.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov na hniezdných lokalitách	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
3.13.3.	Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10% z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP)	EFP2, EFP3	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
3.13.4.	Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	EFP2, EFP3	PS
3.13.4.	Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xerothermných biotopov, hniezdnych alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami	EFP2, EFP3	PS
3.13.5.	Podporovať zachovanie, resp. obnovu starých ovocných sádov v extravilánoch	EFP2, EFP3	PS
3.13.6.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov poľných ciest	EFP2, EFP3	zákon
3.13.7.	Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	EFP2, EFP3	zákon, , vyhláška, PS
3.13.8.	Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov do krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky – hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdného obdobia)	EFP2, EFP3	zákon
3.14 Operatívny cieľ pre penicu jarabú			
3.14.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	zákon
3.14.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov ⁶ v boji so škodcami v hniezdnych lokalitách	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
3.14.3.	Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10% z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP)	EFP2, EFP3	PS
3.14.4.	Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	EFP2, EFP3	PS
3.14.5.	Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cielený manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok pre hniezdenie penice jarabej	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
3.14.6.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov poľných ciest	EFP2, EFP3	zákon

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
3.14.7.	Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	EFP2, EFP3	zákon, , vyhláška, PS
3.14.8.	Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov do krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky – hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia)	EFP2, EFP3	zákon
3.14.9.	Odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (pohánkovec <i>Fallopia sp.</i> , pajaseň žliazkatý <i>Ailanthus altissima</i> , beztvarec krovitý <i>Amorpha fruticosa</i>) a odstraňovať invazívne sa správajúce druhy drevín, ako agát biely (<i>Robinia pseudoacacia</i>), v súčinnosti s vlastníkom/užívateľom pozemku	CHVÚ	zákon
3.15 Operatívny cieľ pre muchárika bielokrkého			
3.15.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	CHVÚ	zákon
3.15.2.	Zabezpečiť vhodnú štruktúru lesných porastov prostredníctvom programov starostlivosti o lesy (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov ⁵¹	CHVÚ	zákon
3.15.3.	Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	CHVÚ	zákon
3.15.4.	Pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %)	CHVÚ	zákon
3.16 Operatívny cieľ pre muchára sivého			
3.16.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	CHVÚ	zákon
3.16.2.	Zabezpečiť vhodnú štruktúru lesných porastov prostredníctvom programov starostlivosti o lesy (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov ⁵²	CHVÚ	zákon
3.16.3.	Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	CHVÚ	zákon
3.16.4.	Pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %)	CHVÚ	zákon

⁵¹ V nadväznosti na definíciu biotopov pre A kategóriu priaznivého stavu muchárika bielokrkého v tab. č. 89

⁵² V nadväznosti na definíciu biotopov pre A kategóriu priaznivého stavu muchára sivého v tab. č. 101

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
3.17 Operatívny cieľ pre prhľaviara čiernehohlavého			
3.17.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	zákon
3.17.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
3.17.3.	Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10% z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP)	EFP2, EFP3	PS
3.17.4.	Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	EFP2, EFP3	PS
3.17.5.	Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cieleň manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok pre hniezdenie penice jarabej	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
3.17.6.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov poľných ciest	EFP2, EFP3	zákon
3.17.7.	Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
3.18 Operatívny cieľ pre prepelicu poľnú			
3.18.1.	Realizovať monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	CHVÚ	zákon
3.18.2.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie prepelice, napríklad odstránenie zárastu krovin)	EFP2, EFP3	zákon
3.18.3.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách ⁶	EFP2, EFP3	zákon, vyhláška, PS
3.18.4.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov	EFP2, EFP3	zákon
3.18.6.	Realizovať informačné a praktické envirovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity	EFP2, EFP3	PS
3.18.7.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	EFP2, EFP3	zákon
3.19 Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lesov, lúk, pasienkov, remízok a stromoradií			
3.19.1.	Pri vyhotovovaní a zmene PSol zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %)	EFP1	zákon

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
3.19.2.	Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít	EFP1	zákon
3.19.3.	Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10% z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP)	EFP3	PS
3.19.4.	Využitím zákonných nástrojov ochrany prírody obmedziť výruby stromov a krovin a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene na nelesných lokalitách v období od 1. 3. do 15. 7.	EFP2, EFP3	zákon
3.19.6.	Zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	EFP3, EFP4	zákon, vyhláška, PS
3.19.7.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v mokradiach a na lúkach a v ich blízkosti, ktoré sú hniezdiskom výberových druhov ⁶	EFP3, EFP4	zákon, vyhláška, PS
3.19.8.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnené pásy okolo mokradí)	EFP3, EFP4	PS
3.19.9.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí lúk, pasienkov a vhodnej štruktúry krajiny	EFP3, EFP4	zákon
3.19.10.	V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	EFP3, EFP4	PS
3.19.11.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	EFP3, EFP4	zákon
3.19.12.	Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	EFP3, EFP4	zákon, vyhláška, PS
3.19.13.	Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu mokradí, lúk a xerotermných biotopov.	EFP3, EFP4	PS
3.19.14.	Vylúčiť pestovanie rýchlorastúcich energetických drevín na TTP a mokradiach	CHVÚ	zákon, PS
3.20 Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie			
3.20.1.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v mokradiach – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	EFP4, EFP5	PS, zákon

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
3.20.2.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	EFP4, EFP5	PS
4.1 Na základe zmapovania a monitoringu druhov, ak je potrebné, spracovať a prerokovať návrh všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Medzibodrožie s cieľom prehodnotenia zoznamu predmetov ochrany a hraníc CHVÚ			
4.1.1.	Pravidelne monitorovať celú populáciu orliaka morského, orla kráľovského, potápky červenokrkéj, strakoša sivého a lyžičiara bieleho v CHVÚ	EFP5	zákon
4.1.2.	Zhodnotiť, či vyhláška MŽP SR č. 26/2008 Z. z. a iné všeobecne platné právne predpisy sú dostatočné pre dosiahnutie cieľov programu starostlivosti o CHVÚ Medzibodrožie	CHVÚ	zákon, PS
4.1.3.	Na základe mapovania a monitoringu druhov aktualizovať zoznam predmetov ochrany; prehodnotiť ponechanie druhu kaňa popolavá medzi predmetmi ochrany a doplnenie medzi predmety ochrany druhov orliak morský, orol kráľovský, potápka červenokrká, strakoš sivý a lyžičiar biely, ak v rámci 5-ročného obdobia spĺnia kritériá pre zaradenie medzi predmety ochrany; spracovať a prerokovať návrh všeobecne záväzného právneho predpisu so zohľadnením nárokov a rozšírenia predmetných druhov.	CHVÚ	zákon, PS
4.1.4.	Ak je relevantné pre dosiahnutie cieľov, navrhnuť aktualizáciu vyhlášky MŽP SR č. 26/2008 Z. z. aj z hľadiska zoznamu zakázaných činností a vymedzenia hraníc CHVÚ Medzibodrožie	CHVÚ	zákon, PS
5.1 Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a dobudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva v CHVÚ Medzibodrožie			
5.1.1.	Realizovať informačné a praktické envirovýchovné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality	CHVÚ	PS
5.1.2.	Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	CHVÚ	zákon
5.1.3.	Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty a úkryty (drobné útulne) pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	CHVÚ	PS
5.1.4.	Pravidelne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	CHVÚ	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie pre dosiahnutie operatívnych cieľov pre jednotlivé druhy – predmety ochrany (operatívne ciele č. 1.1 – 3.18) a ďalších operatívnych cieľov (č. 3.19 – 5.20), definovaných v celom rozsahu v kapitole 3.2)	Lokalita	Opatrenie vyplýva z/zo
5.1.5.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie envirovýchovné aktivity na školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	CHVÚ a okolie	PS
5.1.6.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite	CHVÚ	PS
5.1.7.	Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Medzibodrožia v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu	CHVÚ	PS
5.1.8.	Realizovať rôzne envirovýchovné a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	CHVÚ	PS
5.2 Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov a užívateľov (poľnohospodári, lesníci, poľovníci, rybári) pozemkov do vykonávania praktického manažmentu			
5.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ	CHVÚ	PS
5.2.2.	Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany rybáríka a jeho hniezdných lokalít	EFP4, EFP6	PS
5.2.3.	Spolupracovať so správcami elektrických rozvodných sietí na prekládkach hniezd bociana bieleho a pri ošetrovaní prvkami zabraňujúcimi kolíziám vtáctva	CHVÚ	PS
5.2.4.	V spolupráci s miestnymi vlastníkami odstrániť čierne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových	CHVÚ	PS
5.2.5.	Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, programy spoločnej poľnohospodárskej politiky ⁸ a pod.)	CHVÚ	PS
5.2.6.	V prípade potreby zameniť pozemky súkromných vlastníkov umiestnených v územiach s vysokým obmedzením z titulu ochrany prírody za štátne pozemky na lokalitách s nižším stupňom obmedzení alebo bez nich	CHVÚ	zákon
5.2.7.	Na poľnohospodárskych pozemkoch vo vlastníctve štátu v správe SPF zabezpečiť v súčinnosti so SPF podmienky prenájmu a obhospodarovanie pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetov ochrany	CHVÚ	zákon

Realizačné projekty navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

Tabuľka č. 115 – Aktivita „Ochrana hniezd a hniezdných stromov výberových vtáčích druhov“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU015-01 Ochrana hniezd a hniezdných stromov výberových vtáčích druhov
2. Príslušný operatívny cieľ	2.1., 2.10., 3.6., 3.7., 3.10., 3.15., 3.16.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	2.1.2., 2.10.2., 3.6.2., 3.7.3., 3.10.2., 3.10.4., 3.15.2., 3.16.3.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Lokalizácia hniezd a hniezdných (dutinových) stromov a následné vyhlasovanie ochranných pásiem okolo aktívnych hniezd, ponechávanie dutinových stromov na dožitie.
5. Detailnejší popis aktivít	Aktivita bude zameraná na dohľadávanie hniezdných okrskov a následne hniezdísk dravcov a bociana čierneho a v prípade potreby zabezpečenia ochranných pásiem okolo aktívnych hniezd. V prípade dutinových hniezdičov (ďateľ hnedkavý, ďateľ prostredný, krutohlav hnedý, muchár sivý, muchárík bieločrý) sa aktivita zameria na dohľadávanie hniezdných stromov a hniezd predovšetkým v porastoch s nižším podielom drevín vyššieho veku, pričom po dohľadaní hniezd sa zabezpečí ponechanie hniezdného stromu na dožitie.
6. Priorita	Vysoká až stredná
7. Miesto realizácie	EFP1
8. Obdobie realizácie	Počas celého obdobia platnosti programu starostlivosti.
9. Realizátor	ŠOP SR v spolupráci s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov a inými
10. Odhadované výdavky/rok	2 100 €/v rokoch 2022 – 2030; 1 000 €/rok v ostatných rokoch.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje Európskej únie (EÚ), štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa, iné zdroje ⁵³
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení hniezdnej sezóny.

Tabuľka č. 116 – Aktivita „Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU015-02 Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach
2. Príslušný operatívny cieľ	2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 2.10., 3.3., 3.4., 3.5., 3.10.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	2.1.6., 2.2.12., 2.3.12., 2.4.12., 2.5.12., 2.6.3., 2.10.6., 3.3.10., 3.4.12., 3.5.14., 3.10.6.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Inštalácia zábran proti zosadaniu, resp. kolízii s vtáctvom na doteraz takto neošetrených vzdušných elektrických vedeniach.
5. Detailnejší popis aktivít	Aktivita sa v prvých rokoch zamerá na osadenie zábran na vedeniach, ktoré sú najviac rizikové z pohľadu ochrany predmetov ochrany (dravce, bučiaky, bučiačky, volavky, bociany), následne v ďalších rokoch bude cieľom postupne inštalovať zábrany proti zosadaniu v celom CHVÚ. Cieľom bude osadiť aj zábrany na eliminovanie kolízií na všetkých dosiaľ neošetrených rizikových úsekoch vedení, najmä tam, kde križujú vodné toky a vodné plochy v rámci resp. v blízkosti (potenciálnych) hniezdných kolónií a hniezdísk predmetov ochrany.
6. Priorita	Vysoká až stredná

⁵³ Predpokladá sa zapojenie mimovládnych organizácií, vlastníkov a užívateľov pozemkov, obcí

7. Miesto realizácie	CHVÚ a bezprostredné okolie
8. Obdobie realizácie	Počas celého obdobia platnosti programu starostlivosti.
9. Realizátor	Subjekt prevádzkujúci príslušné elektrické vedenie
10. Odhadované výdavky/rok	3 333 €/rok v období realizácie aktivity
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa, iné zdroje ⁵⁴
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení hniezdnej sezóny.

Tabuľka č. 117 – Aktivita „Zvýšenie hniezdných príležitostí výberových vtáčích druhov“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU015-03 Zvýšenie hniezdných príležitostí výberových vtáčích druhov
2. Príslušný operatívny cieľ	2.1., 2.9., 2.10., 2.14., 3.8., 3.10.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	2.9.2., 2.9.3., 2.9.4., 2.14.2., 2.14.3., 2.14.4., 3.8.4.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Úprava, udržiavanie a vytváranie vhodných stien pre rybáriky, brehule a včeláriky, údržba jestvujúcich hniezdisk, ako aj vytvorenie nových (napr. podpora prirodzených hniezdných možností, ich prirodzenej údržby, vytvorenie nových stien pre včeláriky, sprietočňovanie ramien, sprírodňovanie brehov, odstraňovanie umelého opevnenia brehov na vybraných miestach po dohode so správcom vodného toku) a iba v nevyhnutných prípadoch budovanie umelých hniezd a inštalácia umelých hniezd.
5. Detailnejší popis aktivít	Vytvorenie nových hniezdných stien a obnova na pôvodných lokalitách revitalizáciou vodných tokov (prípadne aj inštalácia umelých hniezdných nôr) pre rybárika riečneho na lokalitách s absenciou hniezdných biotopov (v spolupráci s užívateľom a vlastníkom pozemkov); podobne aj pre brehuľu riečnu. Obnova, údržba, rozšírenie hniezdných stien pre včelárika zlatého, brehuľu hnedú a rybárika na vybraných lokalitách s aktívnym hniezdením dotknutých druhov, s ich hniezdením v minulosti, alebo veľkým potenciálom na vznik nových kolónií v dôsledku prítomnosti vhodných biotopov. Iba v nevyhnutných prípadoch aj oprava a údržba umelých hniezd na hniezdných lokalitách.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Počas celého obdobia platnosti programu starostlivosti.
9. Realizátor	ŠOP SR v spolupráci s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov a inými
10. Odhadované výdavky/rok	Priemerne 17 400 €/rok v období rokov 2022 – 2026; 8 750 € v rokoch 2027-2030; od roku 2031 náklady na udržiavanie výsledkov vo výške 1 000 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa, iné zdroje ⁵⁵
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa z projektu, neskôr záverečná správa z každoročného monitoringu hniezdných príležitostí.

⁵⁴ Predpokladá sa zapojenie distribučných spoločností

⁵⁵ Predpokladá sa zapojenie mimovládnych organizácií, vlastníkov a užívateľov pozemkov, obcí

Tabuľka č. 118 – Aktivita „Zlepšenie stavu hniezdných a potravných biotopov výberových vtáčích druhov“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU015-04 Zlepšenie stavu hniezdných a potravných biotopov výberových vtáčích druhov
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 1.6., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 2.7., 2.8., 2.11., 2.12., 2.13., 2.15., 2.16., 3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5., 3.6., 3.7., 3.8., 3.9., 3.10., 3.11., 3.12., 3.13., 3.14., 3.15., 3.16., 3.17., 3.18., 3.19., 3.20.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.2.4., 1.2.5., 1.2.6., 1.3.4., 1.3.5., 1.3.6., 1.3.8., 1.4.4., 1.4.5., 1.5.10., 1.6.1., 1.6.2., 2.1.3., 2.1.4., 2.1.5., 2.2.4., 2.2.5., 2.3.4., 2.3.5., 2.4.4., 2.4.5., 2.5.4., 2.5.5., 2.6.2., 2.6.5., 2.7.3., 2.7.4., 2.7.8., 2.7.10., 2.8.4., 2.8.5., 2.10.3., 2.10.4., 2.11.4., 2.11.5., 2.16.1., 2.16.2., 3.1.4., 3.1.5., 3.2.4., 3.2.5., 3.3.4., 3.3.5., 3.4.4., 3.4.5., 3.5.4., 3.5.5., 3.10.3., 3.10.4., 3.11.2., 3.12.7., 3.13.3., 3.13.4., 3.14.3., 3.17.3., 3.20.1., 3.20.2.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Usmernenie lesohospodárskej činnosti, realizácia manažmentu a obnovy mokradí najmä pre vodné vtáctvo, realizácia manažmentu biotopov strakoša kolesára, penice jarabej, ľabtušky poľnej, výrika lesného a druhov žijúcich na lúkach a trávnych porastoch v spolupráci s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov a inými dotknutými a zainteresovanými subjektmi (údržba lúk a pasienkov, odstraňovanie biomasy – pastva, kosenie). Likvidácia čiernych skládok.
5. Detailnejší popis aktivít	V rámci aktivity pôjde o renaturáciu vodných tokov, obnovenie zazemnených alebo obnovených mokradí za účelom ochrany vodných vtákov, ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ Medzibodrožie. Súčasťou renaturácie a revitalizácie mokradí sú aj rozsiahlejšie opatrenia na zlepšenie vodného režimu v ramenách a mokradiach CHVÚ (napr. dovedenie vody do ramena Tice, sprietočnenie ramien, vybagrovanie zanesených depresii a odstránenie sedimentov zo zanesených vodných útvarov a pod.). V prípade manažmentu biotopov najmä pre strakoša kolesára a výrika lesného sa manažment bude zameriavať na opatrenia na udržanie dostatočnej potravné ponuky (t. j. podporu pasenia, kosenia hniezdných lokalít a ich bezprostredného okolia), ako aj revitalizáciu hniezdných biotopov tam, kde to bude potrebné. V prípade penice jarabej manažment biotopov bude zameraný predovšetkým na vytvorenie vhodnej štruktúry krovín (v spolupráci s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov) na hniezdných lokalitách druhu, ktoré dnes nemajú vhodnú štruktúru krovín (sú príliš husto zarastené v dôsledku absencie hospodárskeho využívania, resp. manažmentu). V prípade ľabtušky poľnej manažment sa zameria na udržanie xerotermného charakteru hniezdných lokalít. Usmernenie lesohospodárskych aktivít sa bude realizovať v rámci EFP1 v rámci prípravy PSoL s užívateľmi a vlastníkmi lesa. Aktivita zahŕňa likvidáciu čiernych skládok v CHVÚ, a to predovšetkým v lokalitách, v ktorých sú zároveň hniezdne kolónie predmetov ochrany.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto realizácie	EFP1, EFP2, EFP3, EFP4, EFP6
8. Obdobie realizácie	R. 2022 – 2030 najväčší rozsah činností, neskôr prevažne len aktivity na udržiavanie výsledkov a iné nutné zásahy.
9. Realizátor	ŠOP SR v spolupráci s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov a inými
10. Odhadované výdavky/rok	Priemerne 461 770 €/rok v období realizácie hlavných činností aktivity ako sú investície, väčšie manažmentové zásahy (2022 –

	2030). Neskôr už len opatrenia na udržiavanie výsledkov a nevyhnutný opakovaný manažment v náklade 2 000 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa, iné zdroje ⁵⁶
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa z projektu, neskôr záverečná správa z každoročného monitoringu hniezdísk a potrebných zásahov.

Monitoring bioty územia

Tabuľka č. 119 – Aktivita „Monitoring a eradikácia invázných druhov živočíchov“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU015-05 Monitoring a eradikácia invázných druhov živočíchov
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.4., 2.2., 2.3., 2.5., 3.1., 3.2., 3.3., 3.4.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.13., 1.2.13., 3.1.14.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Monitorovanie prítomnosti nepôvodných a invázných druhov živočíchov a v prípade potreby aj ich eradikácia.
5. Detailnejší popis aktivít	Počas celého obdobia platnosti programu starostlivosti sa bude realizovať monitoring prítomnosti nepôvodných a invázných druhov v CHVÚ u ktorých je možný významný negatívny dopad na hniezdne populácie vtáctva (napr. psík medvedíkovitý, medvedík čistotný, norok americký, nutria a i.). Monitoring sa bude realizovať predovšetkým v blízkosti hniezdných kolónií vtáctva, ale aj v bezprostrednom okolí CHVÚ na lokalitách, ktoré môžu byť vektormi šírenia (napr. vodné toky) tak, aby sa výskyt invázných živočíchov zaznamenal skôr ako môže dôjsť k negatívnemu dopadu na hniezdne kolónie. V prípade zistenia výskytu bude bezodkladne realizovaná eradikácia invázných živočíchov.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ a okolie
8. Obdobie realizácie	Počas celého obdobia platnosti programu starostlivosti.
9. Realizátor	ŠOP SR, iné
10. Odhadované výdavky/rok	Priemerne 1 000 €/rok v prvých rokoch (2022 – 2030) realizácie aktivity (detailnejší monitoring), neskôr už len monitoring v menšom rozsahu a nutné náklady na eradikáciu na kritických lokalitách v nákladoch 333 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa, iné zdroje ⁵⁷
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukonečení hniezdnej sezóny v prípade finančnej podpory projektu, údaje zapísané do databáz príjemcu projektu.

Tabuľka č. 120 – Aktivita „Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov na ne pôsobiacich“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU015-06 Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov na ne pôsobiacich
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 2.7., 2.8., 2.9., 2.10., 2.11., 2.12., 2.13., 2.14., 3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5., 3.6., 3.7., 3.8., 3.9., 3.10., 3.11., 3.12., 3.13., 3.14., 3.15., 3.16., 3.17., 3.18.

⁵⁶ Predpokladá sa zapojenie mimovládnych organizácií, vlastníkov a užívateľov pozemkov, obcí

⁵⁷ Predpokladá sa zapojenie mimovládnych organizácií, výskumných inštitúcií, univerzít.

3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.1., 1.1.2., 1.2.1., 1.2.2., 1.3.1., 1.4.1., 1.4.2., 2.1.1., 2.2.1., 2.3.1., 2.3.2., 2.4.1., 2.4.2., 2.5.1., 2.5.2., 2.6.1., 2.7.1., 2.8.1., 2.9.1., 2.10.1., 2.11.1., 2.12.1., 2.13.1., 2.14.1., 3.1.1., 3.1.2., 3.2.1., 3.2.2., 3.3.1., 3.3.2., 3.4.1., 3.4.2., 3.5.1., 3.5.2., 3.6.1., 3.7.1., 3.8.1., 3.8.2., 3.9.1., 3.10.1., 3.11.1., 3.12.1., 3.13.1., 3.14.1., 3.15.1., 3.16.1., 3.17.1., 3.18.1.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Monitorovanie výberových vtáčích druhov, ich biotopov a negatívnych faktorov na ne pôsobiach.
5. Detailnejší popis aktivít	V prvých rokoch realizácie aktivity podrobný monitoring populácie všetkých predmetov ochrany v území. U druhov ubúdajúcich a druhov v nepriaznivom stave aj monitoring a výskum faktorov pôsobiach na populácie. V neskoršom období monitoring už len monitoring vybranej vzorky populácií predmetov ochrany (u málopočetných druhov monitoring celej populácie druhov počas celého obdobia platnosti PS o CHVÚ).
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Počas celého obdobia platnosti programu starostlivosti.
9. Realizátor	ŠOP SR, iné
10. Odhadované výdavky/rok	Priemerne 12 460 €/rok v prvých rokoch (2022 – 2030) realizácie aktivity (detailnejší monitoring, monitoring negatívnych faktorov), neskôr už len monitoring v menšom rozsahu (monitorovacie plochy na vybranej vzorke populácií dotknutých druhov) s nákladmi 1 000 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa, iné zdroje ⁵⁸
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukonečení hniezdnej sezóny v prípade finančnej podpory projektu, údaje zapísané do databáz príjemcu projektu.

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

Tabuľka č. 121 – Aktivita „Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU015-07 Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 2.7., 2.8., 2.9., 2.10., 2.11., 2.12., 2.13., 2.14., 3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5., 3.6., 3.7., 3.8., 3.9., 3.10., 3.11., 3.12., 3.13., 3.14., 3.15., 3.16., 3.17., 3.18.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.3.-14., 1.2.3.-14., 1.3.2.-10., 1.4.3.-11., 1.5.1.-12., 1.6.1., 1.6.2., 2.1.2.-12., 2.2.3.-16., 2.3.3.-16., 2.4.3.-16., 2.5.3.-16., 2.6.2.-11., 2.7.2.-12., 2.8.3.-11., 2.9.5.-8., 2.10.2.-11., 2.11.1.-8., 2.12.2.-7., 2.13.2.-5., 2.14.2.-7., 2.15.1.-12., 2.16.1., 3.1.3.-14., 3.2.3.-11., 3.3.3.-12., 3.4.3.-16., 3.5.3.-18., 3.6.2.-4., 3.7.2.-3.7.4., 3.8.3.-6., 3.9.2.-6., 3.10.2.-9., 3.11.2.-8., 3.12.2.-8., 3.13.3.-8., 3.14.2.-8., 3.15.2.-4., 3.16.2.-4., 3.17.2.-7., 3.18.2.-7., 3.19.1.-13.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Zvýšenie kontrolnej činnosti dodržiavania platných právnych predpisov v oblasti ochrany prírody a krajiny.
5. Detailnejší popis aktivít	Zvýšenie kontroly dodržiavania príslušných právnych predpisov, kontroly dodržiavania opatrení v ochranných pásmach okolo hniezd, zákazov vjazdov do lesa a na brehy vôd, dodržiavania podmienok vydaných rozhodnutí, vyjadrenia k novým zámerom a investičným aktivitám v území alebo jeho bezprostrednom okolí s možným dopadom na CHVÚ.

⁵⁸ Predpokladá sa zapojenie mimovládnych organizácií, výskumných inštitúcií, univerzít.

6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Počas celého obdobia platnosti programu starostlivosti.
9. Realizátor	ŠOP SR, iné
10. Odhadované výdavky/rok	Priemerne 6 400 €/rok v prvých rokoch (2022 – 2030) realizácie aktivity (rozbeh a vybavenie kontrolnej činnosti), neskôr už len kontrolné činnosti v menšom rozsahu s nákladmi 667 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa, iné zdroje ⁵⁹
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Správy z kontrolnej činnosti, prípadne záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu.

Tabuľka č. 122 – Aktivita „Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU015-08 Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ
2. Príslušný operatívny cieľ	5.1., 5.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	5.1.1., 5.1.2., 5.1.3., 5.1.4., 5.1.5., 5.1.6., 5.1.7., 5.1.8., 5.2.1., 5.2.2., 5.2.3., 5.2.4., 5.2.5., 5.2.6., 5.2.7.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Envirovýchovné aktivity (budovanie infraštruktúry na pozorovanie vtáctva, vydávanie tlačovín, filmu, realizácia podujatí, web stránka a pod.). Poradenská činnosť pre vlastníkov/užívateľov pozemkov kvôli podpore získania financií za obmedzenie užívania z dôvodu ochrany prírody.
5. Detailnejší popis aktivít	Prednášky v školách, pre vybrané cieľové skupiny so záujmom o problematiku o tematike týkajúcej sa CHVÚ a ochrany prírody v ňom, budú realizované exkurzie pre verejnosť, vhodné tlačoviny (postery, letáky, brožúry, knižky alebo iné), film o území, v aktuality z územia v periodickej tlači, udržiavaná webstránka. Vybudovanie pozorovateľní na pozorovanie vtáctva na lokalitách s vyššou koncentráciou vtáctva, na vhodnom mieste fotokryty pre návštevníkov územia smerujúcimi tu za účelom pozorovania a fotografovania vtáctva (môže byť neskôr spoplatnený za účelom zabezpečenia nákladov na jeho údržbu). Poradenská činnosť pre vlastníkov a užívateľov pozemkov zapojených do praktických aktivít na ochranu vtáctva.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ a okolie
8. Obdobie realizácie	Počas celého obdobia platnosti programu starostlivosti.
9. Realizátor	ŠOP SR, iné
10. Odhadované výdavky/rok	Priemerne 13 720 €/rok v prvých rokoch (2022 – 2030) realizácie aktivity (vyššie náklady na tlač materiálov, výstavbu infraštruktúry na pozorovanie vtáctva), neskôr nižšie náklady už len na udržiavanie výsledkov aktivity 1 000 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa, iné zdroje ⁶⁰
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa.

⁵⁹ Predpokladá sa zapojenie mimovládnych organizácií, obcí.

⁶⁰ Predpokladá sa zapojenie mimovládnych organizácií, obcí, vyšších územných celkov, prípadne škôl.

Usmernenie hospodárenia v území a zosúladienie protichodných záujmov

Tabuľka č. 123 – Aktivita „Prehodnotenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Medzibodrožie“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU015-09 Prehodnotenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Medzibodrožie
2. Príslušný operatívny cieľ	4.1., 4.2., 4.3.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	4.1.1., 4.1.2., 4.1.3., 4.1.4., 4.2.1, 4.2.2., 4.3.1., 4.3.2., 4.3.3.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Na základe vyhodnotenia výsledkov monitoringu vtáctva sa v prípade potreby pripraví návrh všeobecne záväzného predpisu.
5. Detailnejší popis aktivít	Na základe výsledku aktivity SKCHVU015-06 sa v rámci štúdie zhodnotí, či súčasný právny rámec vyhlášky MŽP SR č. 26/2008 Z. z. je postačujúci pre dosiahnutie cieľov ochrany. V prípade nutnosti zmien zoznamu zakázaných činností a úpravy hraníc územia (ako aj zoznamu predmetov ochrany) bude v rámci tejto aktivity vypracovaný a predložený návrh všeobecne záväzného predpisu, ktorý uvedené nutné zmeny zohľadní a zahmnie.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	r. 2026 – 2029
9. Realizátor	ŠOP SR
10. Odhadované výdavky/rok	Priemerne 8 750 €/rok v období realizácie aktivity (2026 – 2029).
11. Predpokladaný zdroj financovania	Štátny rozpočet.
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Návrh všeobecne záväzného predpisu.

Tabuľka č. 124 – Aktivita „Získanie pozemkov so zachovalými biotopmi pre výberové vtáčie druhy s navrhovaným bezzásahovým režimom do správy ŠOP SR.“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU015-10 Získanie pozemkov so zachovalými biotopmi pre výberové vtáčie druhy s navrhovaným bezzásahovým režimom do správy ŠOP SR
2. Príslušný operatívny cieľ	5.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	5.2.6.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Kúpa, zámena alebo prenájom pozemkov s výskytom najvzácnejších druhov, kúpa pozemkov s bezzásahovým režimom (zväčša lesov).
5. Detailnejší popis aktivít	Všetky kroky pre výkup, zámenu, či prenájom pozemkov s výskytom najvzácnejších predmetov ochrany, resp. koloniálnych hniezdičov (volavky, chavkoše, bučiaky, chochlačky bielooké a i.) za účelom zabezpečenia dlhodobej ochrany predmetných lokalít, ktoré sú zároveň hniezdiskami uvedených predmetov ochrany.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Počas celého obdobia platnosti programu starostlivosti.
9. Realizátor	ŠOP SR
10. Odhadované výdavky/rok	Priemerne 3 000 €/rok v prvých rokoch realizácie aktivity (r. 2022 – 2030), neskôr nižší rozpočet 1 000 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Štátny rozpočet.
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Návrh všeobecne záväzného predpisu.

Tabuľka č. 116. Súhrnný prehľad realizačných aktivít a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2022 – 2037)

Kód	Názov	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)
		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037
SKCHVU015-01	Ochrana hniezd a hniezdných stromov výberových vtáčích druhov	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
SKCHVU015-02	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3 333	3 333	3 333	3 333	3 333	3 333	3 333	3 333	3 333	3 333	3 333	3 333	3 333	3 333	3 333	3 333
SKCHVU015-03	Zvýšenie hniezdných príležitostí výberových vtáčích druhov	17 400	17 400	17 400	17 400	17 400	8 750	8 750	8 750	8 750	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
SKCHVU015-04	Zlepšenie stavu hniezdných biotopov výberových vtáčích druhov	582 071	941 571	644 071	639 071	639 071	410 711	253 711	253 711	253 711	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
SKCHVU015-05	Monitoring a eradikácia inváznych druhov živočíchov	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	333	333	333	333	333	333	333
SKCHVU015-06	Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov na ne pôsobiach	15 833	15 433	13 333	13 333	13 333	13 333	13 333	13 333	13 333	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
SKCHVU015-07	Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody	6 400	6 400	6 400	6 400	6 400	6 400	6 400	6 400	6 400	667	667	667	667	667	667	667
SKCHVU015-08	Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ	18 748	19 747	21 747	18 747	18 747	9 866	9 866	9 866	9 866	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
SKCHVU015-09	Prehodnotenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Medzibodrožie	0	0	0	0	8 750	8 750	8 750	8 750	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU015-10	Získanie pozemkov ⁶¹ so zachovalými biotopmi pre výberové vtáčie druhy s navrhovaným bezzásahovým režimom do správy ŠOP SR	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Spolu (€)		649 885	1 009 984	712 384	704 384	713 134	467 243	310 243	310 243	301 493	11 333	11 333	11 333	11 333	11 333	11 333	11 333

⁶¹ V prípade obmedzení bežného obhospodarovania sa predpokladajú aj formy náhrady podľa § 61 zákona č. 543/2002 Z. z. a to prenájom pozemku, výkup pozemkov, zmluvná starostlivosť alebo finančná náhrada. Tieto sú premietnuté do celkových nákladov programu starostlivosti v prípade, že ide o jednorazové zásahy (vyžadovaný manažment na zlepšenie stavu). Ak ide o opakovanú potrebu finančných prostriedkov, nie sú premietnuté do celkových nákladov programu starostlivosti, nakoľko v rôznej miere s prostriedkami pre podporu vhodného hospodárenia pre vtáctvo rátajú rôzne finančné schémy. Tieto schémy sa pravidelne aktualizujú a ich finančné rámce do roku 2045 nie sú známe. Finančnú náročnosť týchto opatrení vo vzťahu k obmedzeniam tak bude potrebné pravidelne aktualizovať vo vzťahu k platným schémam podpory (napríklad spoločná poľnohospodárska politika) a takisto vo vzťahu k výsledkom opatrení 4.2.1. a 4.2.2.

Tabuľka č. 130. Súhrnný prehľad realizačných aktivít a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2038 – 2051)

Kód	Názov	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Spolu (€)
		2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2022- 51
SKCHVU015-01	Ochrana hniezd a hniezdných stromov výberových vtáčích druhov	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	39 900
SKCHVU015-02	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	99 990
SKCHVU015-03	Zvýšenie hniezdných príležitostí výberových vtáčích druhov	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	143 000
SKCHVU015-04	Zlepšenie stavu hniezdných biotopov výberových vtáčích druhov	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	4 659 699
SKCHVU015-05	Monitoring a eradikácia inváznych druhov živočíchov	333	333	333	333	333	333	333	333	333	333	333	333	333	333	15 993
SKCHVU015-06	Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov na ne pôsobiach	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	145 597
SKCHVU015-07	Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody	667	667	667	667	667	667	667	667	667	667	667	667	667	667	71 607
SKCHVU015-08	Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	158 200
SKCHVU015-09	Prehodnotenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Medzibodrožie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	35 000
SKCHVU015-10	Získanie pozemkov ¹⁶ so zachovalými biotopmi pre výberové vtáče druhy s navrhovaným bezzásahovým režimom do správy ŠOP SR.	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	48 000
Spolu (€)		11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	5 416 986

Tabuľka č. 131: Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2022 – 2037)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti / suma v €															
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037
ŠOP SR vlastné zdroje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1600	1600	1600	1600	1600	1600	1600
ŠOP SR príspevok na činnosť zo ŠR	0	0	0	0	8750	8750	8750	8750	0	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400
MŽP SR prostriedky EÚ (OP KŽP)	462444	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MŽP SR spolufinancovanie (OP KŽP)	81608	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MŽP SR prostriedky EÚ (OP Slovensko) ⁶²	0	462443	462443	462443	462443	253436	253436	253436	253436	0	0	0	0	0	0	0
MŽP SR spolufinancovanie (OP Slovensko) ¹⁷	0	81608	81608	81608	81608	44724	44724	44724	44724	0	0	0	0	0	0	0
LIFE (IP LIFE)	0	133450	133450	133450	133450	133450	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MŽP SR spolufinancovanie (IP LIFE)	0	23550	23550	23550	23550	23550	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nórske fondy (ACCO4)	97375	290320	7600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Iné zdroje	8458	18613	3733	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333
Spolu	649885	1009984	712384	704384	713134	467243	310243	310243	301493	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333

⁶² V súčasnosti je Operačný program Slovensko (OP Slovensko) predmetom rokovania. Aktivity uvedené v programe starostlivosti o CHVÚ sú v rámci OP Slovensko navrhované ako oprávnené, avšak financované budú môcť byť až po schválení OP Slovensko (vrátane príslušných alokácií) zo strany Európskej komisie, po vyhlásení príslušnej výzvy a schválení relevantného projektu.

Tabuľka č. 132: Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2038-2051)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti / suma v €														
	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2022-2051
ŠOP SR vlastné zdroje	1600	1600	1600	1600	1600	1600	1600	1600	1600	1600	1600	1600	1600	1600	33600
ŠOP SR príspevok na činnosť zo ŠR	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	169400
MŽP SR prostriedky EÚ (OP KŽP)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	462444
MŽP SR spolufinancovanie (OP KŽP)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	81608
MŽP SR prostriedky EÚ (OP Slovensko) ¹⁷	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2863516
MŽP SR spolufinancovanie (OP Slovensko) ¹⁷	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	505328
LIFE (IP LIFE)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	667250
MŽP SR spolufinancovanie (IP LIFE)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	117750
Nórske fondy (ACCO4)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	395295
Iné zdroje	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	120795
Spolu	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	11333	5416986

4. SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA PROGRAMU STAROSTLIVOSTI

Tabuľka č. 133 Logická matica vyhodnocovania programu starostlivosti

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
Dlhodobé ciele			
1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav vtáčích druhov kaňa popolavá, čorík čierny, čorík bahenný, výrik lesný, kalužiak červenonohý zo stupňa C aspoň na B – priemerný	Kategória stavu	Pravidelné vyhodnotenie stavu (raz za 5 – 6 rokov)	Plní sa / neplní sa
2. Zlepšiť súčasný priaznivý stav hodnotený stupňom B na stupeň A u vtáčích druhov haja tmavá, beluša malá, beluša veľká, volavka purpurová, bučiak veľký, bocian biely, strakoš kolesár, kačica chrapačka, včelárík zlatý, včelár lesný, škovránik stromový, chrapkáč poľný, pipiška chochlatá, brehuľa hnedá	Kategória stavu	Pravidelné vyhodnotenie stavu (raz za 5 – 6 rokov)	Plní sa / neplní sa
3. Zachovať súčasný priaznivý stav vtáčích druhov chochlačka bielooká, ďateľ hnedkavý, ďateľ prostredný, rybárik riečny, krutohlav hnedý, hrdlička poľná, muchárik bielokrky, muchár sivý, prhlaviar čiernohlavý, prepelica poľná na stupni B, chriašť malý, bučičik močiarny, chavkoš nočný, kaňa močiarna, bocian čierny, ľabtuška poľná, strakoš obyčajný, penica jarabá, na stupni A	Kategória stavu	Pravidelné vyhodnotenie stavu (raz za 5 – 6 rokov)	Plní sa / neplní sa
4. Prehodnotiť súčasnú právnu úpravu (vyhláška MŽP SR č. 26/2008 Z. z.) a jej relevantnosť pre ochranu vtáčích druhov v CHVÚ Medzibodrožie	Prehodnotená vyhláška, vypracovaný a prerokovaný návrh nového predpisu, v prípade potreby	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa (ak sú zákazy adresné, ak sú upravené predmety ochrany, ak sú adekvátne upravené hranice) / Plní sa čiastočne / Neplní sa (ak zmeny nie sú adresné, ak nie sú upravené predmety ochrany, ak nie sú adekvátne upravené hranice)
5. Zvýšiť environmentálne povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
Operatívne ciele⁶³			
1.1 Operatívny cieľ pre čoríka čierneho	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.2 Operatívny cieľ pre čoríka bahenného	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.3 Operatívny cieľ pre výrika lesného	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.4 Operatívny cieľ pre kalužiaka červenonohého	Počet párov	Každoročné	Plní sa / neplní sa

⁶³ Operatívne ciele pre jednotlivé druhy sú definované v celom rozsahu v kapitole 3.2

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
		zhodnotenie po hniezdnej sezóne	
1.5. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lúk a pasienkov.	Rozloha vhodných a nevhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.6 Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie	Rozloha zrevitalizovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2. 1 Operatívny cieľ pre haju tmavú	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.2 Operatívny cieľ pre belušu malú	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.3 Operatívny cieľ pre belušu veľkú	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.4 Operatívny cieľ pre volavku purpurovú	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.5 Operatívny cieľ pre bučiaka veľkého	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.6 Operatívny cieľ pre bociana bieleho	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.7 Operatívny cieľ pre strakoša kolesára	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.8 Operatívny cieľ pre kačicu chrapáčku	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.9 Operatívny cieľ pre včelárika zlatého	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.10 Operatívny cieľ pre včelára lesného	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.11 Operatívny cieľ pre škvránika stromového	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.12 Operatívny cieľ pre chrapkáča poľného	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.13 Operatívny cieľ pre pipišku chochlatú	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.14 Operatívny cieľ pre brehuľu hnedú	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.15 Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lesov, lúk, pasienkov, remízok a stromoradií.	Rozloha vhodných a nevhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.16 Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie	Rozloha zrevitalizovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.1 Operatívny cieľ pre chochlačku bielookú	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
		hniezdnej sezóny	
3.2 Operatívny cieľ pre chriašťa malého	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.3 Operatívny cieľ pre bučiacika močiarného	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.4 Operatívny cieľ pre chavkoša nočného	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.5 Operatívny cieľ pre kaňu močiarnu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.6 Operatívny cieľ pre ďatľa hnedkavého	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.7 Operatívny cieľ pre ďatľa prostredného	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.8 Operatívny cieľ pre rybárika riečného	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.9 Operatívny cieľ pre krutohlava hnedého	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.10 Operatívny cieľ pre bociana čierneho	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.11 Operatívny cieľ pre hrdličku poľnú	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.12 Operatívny cieľ pre ľabtušku poľnú	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.13 Operatívny cieľ pre strakoša obyčajného	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.14 Operatívny cieľ pre penicu jarabú	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.15 Operatívny cieľ pre muchárika bieločrného	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.16 Operatívny cieľ pre muchára sivého	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.17 Operatívny cieľ pre príhľaviara čiernohlavého	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.18 Operatívny cieľ pre prepelicu poľnú	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.19 Zabezpečiť, aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lesov, lúk, pasienkov, remízok a stromoradií.	Rozloha vhodných a nevhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.20 Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie	Rozloha zrevitalizovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
4.1 Na základe zmapovania a monitoringu druhov, ak je potrebné, spracovať a prerokovať návrh všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Medzibodrožie s cieľom prehodnotenia zoznamu predmetov ochrany a hraníc CHVÚ	Prehodnotenie a, ak je relevantné, príprava a prerokovanie návrhu nariadenie vlády	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave, dodaná štúdia analyzujúca právne limity ochrany predmetov ochrany a právne úpravy v prospech predmetov ochrany	Plní sa - (ak sú zákazy v zmene pre predmety ochrany adresné, ak sú upravené predmety ochrany) / Plní sa čiastočne / Neplní sa - (ak zmeny nie sú adresné, ak nie sú upravené predmety ochrany)
5.1 Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a dobudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva v CHVÚ Medzibodrožie.	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
5.2 Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov a užívateľov (poľnohospodári, lesníci, poľovníci, rybári) pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
Opatrenia			
1.1.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.1.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.1.3. Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.) a natantnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch čoríka čierneho s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu			
1.1.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.1.6. Vytvárať umelé hniezdne príležitosti (hniezdne podložky) na vhodných močiaroch s plávajúcou vegetáciou a zabezpečeným vodným režimom	Počet pripravených hniezdných podložiek	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.1.7. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch čoríka čierneho a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.8. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
1.1.9. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.10. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.11. Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdných kolóniách a ich blízkosti od 01.04. – 15.08.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.12. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
1.1.13. Zabezpečiť monitoring prítomnosti inváznych šeliem v CHVÚ a bezprostrednom okolí, ako aj ich elimináciu	Počet záznamov v databáze	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.1.14. Zabezpečiť vhodné druhové zloženie rýb na hniezdiskách čoríka neohrozujúce vegetáciu dôležitú pre hniezdenie(napr. vylúčiť zarybňovanie druhmi ako sú amur biely, tolstolobik a príp. ďalšími druhmi ohrozujúcimi plávajúcu vegetáciu)	Dominancia jednotlivých druhov rýb	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.2.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.2.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.2.3. Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.) a natantnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch čoríka čierneho s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokradovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov,	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)			
1.2.6. Vytvárať umelé hniezdne príležitosti (hniezdne podložky) na vhodných močiaroch s plávajúcou vegetáciou a zabezpečeným vodným režimom	Počet pripravených hniezdných podložiek	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.2.7. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch čoríka bahenného a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.8. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
1.2.9. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.10. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.11. Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdných kolóniách a v ich blízkosti od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.12. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
1.2.13. Zabezpečiť monitoring prítomnosti inváznych šeliem v CHVÚ a bezprostrednom okolí, ako aj ich elimináciu	Počet záznamov v databáze	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.2.14. Zabezpečiť vhodné druhové zloženie rýb na hniezdiskách čoríka neohrozujúce vegetáciu dôležitú pre hniezdenie (napr. vylúčiť zarybňovanie druhmi ako sú amur biely, tolstolobik a príp. ďalšími druhmi ohrozujúcimi plávajúcu vegetáciu)	Dominancia jednotlivých druhov rýb	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.3.1. Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.3.2. Zamedziť výrubom starých stromov v stromoradiach, vetrolamoch, poľných lesíkoch,	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
parkoch, záhradách a solitérnych dutinových stromov v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov		organizácie OP	
1.3.3. Popri vodných tokoch zachovať súvislé pobrežné porasty, zachovať tu dreviny hrubšie ako 30 cm	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.4. Podporovať výsadbu pre druh vhodnej NDV v krajine (stromoradia, vetrolamy, remízky, poľné lesíky ovocné sady s druhmi vyšších stromov atď.)	Počet vysadených sadeníc	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.3.5. Podporovať extenzívny spôsob obhospodarovania lúk a pasienkov na potenciálnych hniezdných biotopoch, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.6. Zamedziť nadmernému zarastaniu lúk a xerothermných biotopov náletovými drevinami	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.7. Zachovať staré ovocné sady, záhrady a parky aj v intravilánoch sídel	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.8. Na lokalitách vhodných ako hniezdný a potravný biotop, ale bez dostatku vhodných hniezdných dutín a tiež v blízkosti poľnohospodárskych dvorov s chovom zvierat a záhradkárskeho osád, viníc a parkov podporiť hniezdenie druhu vyvesením vhodného typu hniezdných búdok	Počet vyvesených búdok	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.3.9. V maximálnej možnej miere obmedziť používanie insekticídov v poľnohospodárstve pre zachovanie dostatočnej potravnej ponuky lúk, pasienkov a xerothermných biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.10. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
1.4.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.4.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.4.3. Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
vodného režimu v hniezdnych a potravných biotopoch kalužiaka červenonohého s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu		organizácie OP	
1.4.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.4.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdiskách kalužiaka červenonohého a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.7. Zamedzovať rozorávaníu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.8. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení spoločnej poľnohospodárskej politiky ⁸ na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
1.4.9. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, neznižovať rozlohu TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.10. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.11. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva	Počet návštevníkov vybraných lokalít	Monitoring návštevníkov raz	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	(prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	ročne	stagnuje či klesá)
1.5.1. Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej, zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné (na pasienkoch ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10% z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.2. Obmedziť výrubu stromov a krovin a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene na nelesných lokalitách v období od 1.3. do 15.7.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.3. Zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.4. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v mokradiach a na lúkach, ktoré sú hniezdiskom výberových druhov a v ich blízkosti	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.5. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnené pásy okolo mokradí)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
1.5.6. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.7. V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.8. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.5.9. Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.10. Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu mokradí, lúk a xerotermných biotopov.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.11. Vylúčiť pestovanie rýchlorastúcich energetických drevín na TTP a mokradiach	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.12. Vylúčiť stavbu solárnych parkov na TTP a mokradiach	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.6.1. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ	Počet stanovísk a	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v mokradiach – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	rozhodnutí	príslušných úradov, organizácie OP	
1.6.2. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokradovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.1.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.1.2. Zabezpečiť maximálnu možnú zákonnú celoročnú ochranu hniezd a hniezdisk	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.3. Zabezpečiť vhodnú štruktúru lesných porastov prostredníctvom programov starostlivosti o lesy (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov ⁷	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.4. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.5. Pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %)	Rozloha vhodných biotopov	Zhodnotenie raz za 10 rokov po obnove PSoL	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.1.6. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu/kolíziám	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	vtáctva		alebo rastie)
2.1.7. Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.8. Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.9. Zamedzovať používaniu rodenticídov v území, eliminovať resp. usmerniť chemizáciu v poľnohospodárstve	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.10. Zabezpečiť v prípade potreby ochranu hniezdisk prostredníctvom ochrannej zóny rozhodnutím úradu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.11. Širokou a cieľenou osvetou, eliminovať riziko vykladania otrávených návnad a nevhodného spôsobu výkonu poľovníckeho a rybárskeho práva	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.12. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.2.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.2.3. Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch beluše malej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
funkciu			
2.2.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.2.6. Zamedziť výrubom drevín v hniezdných kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov ako napríklad výrub invázných nepôvodných druhov, náletových drevín, či udržiavanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.7. Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výrubu najmä v zimnom období	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.8. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v v biotopoch volavkovitých vtákov a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.9. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
2.2.10. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.11. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.12. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu/kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje alebo rastie)
2.2.13. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.14. Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdných	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1.4. –15.8.			/ neplní sa priebežne
2.2.15. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.2.16. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.3.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.3.3. Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie a pod.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdnych a potravných biotopoch beluše veľkej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokradňovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)			
2.3.6. Zamedziť výrubom drevín v hniezdnych kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov ako napríklad výrub invázných nepôvodných druhov, náletových drevín, či udržiavanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.7. Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výrubu najmä v zimnom období	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.8. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch volavkovitých vtákov a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnovaných pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.9. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
2.3.10. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.11. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.12. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu/kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje alebo rastie)
2.3.13. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.14. Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách v ich blízkosti od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.15. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.3.16. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) /

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.4.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.4.3. Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch volavky purpurovej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak, aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.4.6. Zamedziť výrubom drevín v hniezdných kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov ako napríklad výrub invázných nepôvodných druhov, náletových drevín, či udržiavanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.7. Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výrubu najmä v zimnom období	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.8. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
látok v biotopoch volavkovitých vtákov a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradí		organizácie OP	
2.4.9. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
2.4.10. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.11. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.12. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu/kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje alebo rastie)
2.4.13. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.14. Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.15. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.4.16. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.5.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.5.3. Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie a pod.)			
2.5.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch bučiaka veľkého s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.5.6. Zamedziť výrubom drevín v hniezdných kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov ako napríklad výrub invázných nepôvodných druhov, náletových drevín, či udržiavanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.7. Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výruby najmä v zimnom období	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.8. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch volavkovitých vtákov a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.9. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
2.5.10. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.11. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
mokradí a znečisťovaním povrchových vôd			
2.5.12. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu/kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje alebo rastie)
2.5.13. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.14. Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 01.04. –15.08.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.15. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.5.16. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.2. Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch	Počet upravených a preložených hniezd	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.6.3. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu/kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje alebo rastie)
2.6.4. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.5. Na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky	Počet poskytnutých podložíek	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.6.6. V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.7. Usmerňovať zásahy do mokradí a vlhkých luk ako potravných biotopov bociana bieleho, ktoré nesúvisia so zabezpečením starostlivosti o iné výberové druhy CHVÚ, s cieľom udržať tieto biotopy v dobrom stave	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.8. Zamedziť rozorávaniu TTP, ich premene na iný druh pozemku, zabrániť opusteniu pôdy	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.9. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.10. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne	Počet návštevníkov	Monitoring	Plní sa (ak rastie)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum bocianov a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	návštevníkov raz ročne	/ Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.6.11. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.7.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.3. Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinou vegetáciou a solitérnymi stromami)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
2.7.4. Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xerothermných biotopov, hniezdných alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.5. Podporovať zachovanie, resp. obnovu starých ovocných sádov v extravilánoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.6. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov poľných ciest	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.7. Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.8. Podporovať chov hospodárskych zvierat a ich voľné pasenie v krajine, zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.9. Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov do krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splashy – hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdného obdobia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.10. Revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ dôsledne kontrolovať a usmerňovať	Počet vysadených sadeníc	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
výrub NDV, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky), zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov			
2.7.11. Odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (pohánkovec <i>Fallopia</i> sp., pajaseň žliazkatý <i>Ailanthus altissima</i> , beztvarec krovitý <i>Amorpha fruticosa</i>) a odstraňovať invazívne sa správajúce druhy drevín, ako agát biely (<i>Robinia pseudoacacia</i>), v súčinnosti s vlastníkom/užívateľom pozemku	Rozloha odstránených porastov	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.7.12. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.8.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.8.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.8.3. Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch kačice chrapačky s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokradovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehovtak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)			
2.8.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch chochlačky a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.7. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatrávené pásy okolo mokradí)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
2.8.8. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.9. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.10. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.11. Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.12. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.9.1. Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.9.2. Pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdnych lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdnych stien a zavážania hniezdnych lokalít odpadom	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.9.3. Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a v prípade potreby zabezpečovať úpravu hniezdnych stien tesne pred	Dĺžka zrevitalizovaných stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
príletom včeláríkov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdneho obdobia			
2.9.4. Vytvárať nové hniezdne príležitosti a obnovovať zaniknuté kolmé steny (v spolupráci s užívateľom a vlastníkom pozemkov)	Dĺžka novovytvorených stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.9.5. Kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.9.6. Využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby v pieskovňach (aspoň priamo na a v okolí kolónií) po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniesdenie kolónií včeláríkov zlatých	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.9.7. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.9.8. Cielenou osvetou zlepšiť vzťah včelárov k tomuto druhu a tak eliminovať riziko jeho prenasledovania	Počet oslovených osôb	Prezenčné listiny, fotografie s jednaní	Plní sa / neplní sa
2.10.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.10.2. Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezd a hniezdisk jednaniami s vlastníkmi alebo užívateľmi lesa alebo rozhodnutiami úradov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.10.3. Zabezpečiť vhodnú štruktúru lesných porastov prostredníctvom programov starostlivosti o lesy (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov ⁴⁹	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.10.4. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.10.5. pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %)	Rozloha vhodných biotopov	Zhodnotenie raz za 10 rokov po obnove PSoL	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.10.6. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu/kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje alebo rastie)
2.10.7. Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu		organizácie OP	
2.10.8. Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.10.9. Zamedzovať používaniu rodenticídov v území, eliminovať resp. usmerniť chemizáciu v poľnohospodárstve	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.10.10. Širokou a cieľovou osvetou, eliminovať riziko vykladania otrávených návnad a nevhodného spôsobu výkonu poľovníckeho a rybárskeho práva	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.10.11. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.11.1. Pravidelným monitoringom zaznamenávať aktuálny stav populácie, zisťovať rozsah a formu (vhodnosť) obhospodarovania TTP a ich vplyv na veľkosť populácie	Rozloha TTP	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.11.2. Zachovávať rozlohu TTP, hlavne pasienkov a zabezpečiť ich vhodné obhospodarovanie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.11.3. Na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.11.4. V oblastiach sekundárnej sukcesie trávnych porastov krovínami a lesom vhodne manažovať celoplošne zarastajúce plochy	Rozloha zmanažovaných biotopov	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.11.5. Využitím zákonných nástrojov ochrany prírody obmedziť výrubu stromov a krovín a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene na nelesných lokalitách v období od 1. 3. do 15. 7.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.11.6. Ak TTP nie sú vypásané, zabezpečiť aspoň v jeho častiach, mozaikovite (20 – 40% plochy) environmentálne vhodné náhradné kosenie, aby sa zachoval charakter nízkotrávinných biotopov	Rozloha zmanažovaných biotopov	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.11.7. Na TTP (minimálne na pasienkoch) v hniezdom období (od 1. 3. do 15. 7.) neaplikovať chemické látky	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.11.8. Obyvateľov miestnych obcí a majiteľov, obhospodarovateľov dotknutých TTP informovať osvetovou činnosťou o škodlivosti vypaľovania trávy a o tom, že je táto činnosť zakázaná	Počet oslovených osôb	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.12.1. Realizovať monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.12.2. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie chrapkáča , napríklad odstránenie zárastu krovín)		organizácie OP	
2.12.3. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách ⁶	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.12.4. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.12.5. Realizovať informačné a praktické envirovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
2.12.6. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.12.7. Využiť cieľenú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky MŽP SR č. 28/26/2008 Z. z.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.13.1. Zabezpečenie monitoringu hniezdnej populácie v CHVÚ	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.13.2. Udržať súčasnú rozlohu TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.13.3. Usmerniť hospodársku činnosť na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.13.4. Ponechávať medze, okraje poľných ciest a nevyužívané úhory bez zásahu počas hniezdného obdobia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.13.5. Komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov)	Počet oslovených osôb	Prezenčné listiny, fotografie zo stretnutí	Plní sa / neplní sa
2.14.1. Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.14.2. Pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			sú dostupné údaje)
2.14.3. Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a v prípade potreby zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred priletom vtákov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdného obdobia	Dĺžka obnovených stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.14.4. Vytvárať nové hniezdne príležitosti a obnovovať zaniknuté kolmé steny(v spolupráci s užívateľom a vlastníkom pozemkov)	Dĺžka nových stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.14.5. Kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.14.6. Využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby priamo na miestach kolónií a v bezprostrednom okolí v pieskovňach po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniesdenie kolónií brehulí hnedých	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.14.7. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.15.1 Pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %)	Rozloha vhodných biotopov	Zhodnotenie raz za 10 rokov po obnove PSoL	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.15.2. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.3. Na TTP hlavne na hniezdiskách strakošov, hrdličiek poľných na pasienkoch a lúkach zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10% z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.4. Obmedziť výrubu stromov a krovín a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene na nelesných lokalitách v období od 01.03. do 15.07.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.5. Zamedziť likvidácii mokradňových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie a pod.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok ⁶ v mokradiach a na lúkach, ktoré sú hniezdiskom výberových druhov a v ich blízkosti	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.7. Komunikáciu s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
mokradi a biodiverzity (napr. zatrávené pásy okolo mokradi)	pre ochranu prírody v CHVÚ		
2.15.8. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradi lúk, pasienkov a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.9. V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.10. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradi	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.15.11. Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatrávenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.12. Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu mokradi, lúk a xerotermných biotopov.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.16.1. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v mokradiach - zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradi a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.16.2. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradi s dôrazom na zachovanie mokradovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradi pomocou čerpadiel, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradi, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	Rozloha revitalizovaných mokradi	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
3.1.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.1.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.1.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokraďí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.) a natantnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch chochlačky bielookej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokraďí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokraďí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokraďí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokraďí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	Rozloha revitalizovaných mokraďí	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.1.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch chochlačky a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokraďí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.7. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatrávené pásy okolo mokradí)	vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ		
3.1.8. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.9. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.1.10. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.1.11. Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.1.12. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.1.13. Zabezpečiť vhodnú druhovú skladbu rýb na hniezdnych lokalitách chochlačky neohrozujúcu litorálnu a natantnú vegetáciu	Dominancia jednotlivých druhov rýb	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
3.1.14. Zabezpečiť monitoring inváznych druhov šeliem v CHVÚ a bezprostrednom okolí, ako aj ich elimináciu	Počet záznamov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.2.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnttenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.2.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.2.3. Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov (odvodňovanie, zasypanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrievanie a pod.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdnych a potravných biotopoch chriašteľa malého s cieľom udržať mokrade v dobrom	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu			
3.2.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokradovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	Rozloha revitalizovaných mokradí	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.2.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch chochlačky a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatravnovaných pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.7. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnované pásy okolo mokradí)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
3.2.8. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.9. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.10. Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1. 4. – 15. 8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.11. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.3.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			údaje)
3.3.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.3.3. Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch bučiacika močiarného s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
3.3.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch volavkovitých vtákov a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.7. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
3.3.8. V rámci územnoplánovacích a iných	Počet stanovísk a	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	rozhodnutí	príslušných úradov, organizácie OP	
3.3.9. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.3.10. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu/kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje alebo rastie)
3.3.11. Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách a v ich blízkosti od 1. 4. – 15. 8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.3.12. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.4.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.4.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.4.3. Zabezpečiť dôslednú ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdnych a potravných biotopoch chavkoša – nočného s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy:	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokraďovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)			
3.4.6. Zamedziť výrubom drevín v hniezdnych kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cieleň manažmentových zásahov ako napríklad výrub invázných nepôvodných druhov, náletových drevín, či udržiavanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.7. Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výrubu najmä v zimnom období	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.8. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch volavkovitých vtákov a ich blízkosti ⁶ ; presadzovať vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.9. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
3.4.10. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.11. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.12. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu/kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje alebo rastie)
3.4.13. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.14. Usmerniť výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a zamedziť vyrušovaniu v hniezdnych kolóniách v a ich blízkosti od 1. 4. – 15. 8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.15. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum	Počet návštevníkov vybraných lokalít	Monitoring návštevníkov raz	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	(prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	ročne	stagnuje či klesá)
3.4.16. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.5.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.5.3. Zabezpečiť zákonnú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných a potravných biotopoch kane močiarnej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave – zavodiť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy: využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokradňovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č.	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
543/2002 Z. z.)			
3.5.6. V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.7. Revitalizáciu alebo manažment biotopov kane močiarnej vykonávať len v mimohniezdnom období (od 16. 8. do 31. 3)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.8. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív, rodenticídov a chemických látok v biotopoch kane močiarnej a v ich blízkosti, presadzovať vytvorenie zatravnovaných pásov okolo mokradí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.9. Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.10. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení spoločnej poľnohospodárskej politiky ⁹ na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
3.5.11. Nevykonávať mechanizované nočné kosenie porastov kultúrnych vysokosteblových tráv a lucerkovísk, slúžiacich ako nocoviská kaní (od 1. 5. do 30. 10.), nakoľko preukázateľne pri takomto kosení dochádza k úhynom nocujúcich vtákov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.12. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, neznižovať rozlohu TTP, zabraňovať prevodu TTP na ornú pôdu, zachovať vhodnú štruktúru krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.13. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.5.14. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu/kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje alebo rastie)
3.5.15. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu a vykladania otrávených návnad osvetou v poľovníckych združeniach a usmerniť výkon práva poľovníctva na lokalitách s významnými nocoviskami druhu v čase od 1. 8. do 30. 10.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.5.16. Usmerniť výkon rybárskeho práva na	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
hniezdiskách kane močiarnej v čase hniezdenia (od 1. 4. do 31. 7.)			/ neplní sa priebežne
3.5.17. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.5.18. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ; v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ je výstavba možná len prípade, ak nemôže významne ovplyvniť predmet ochrany CHVÚ Medzibodrožie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.1. Monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.6.2. Zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.3. Zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.4. Zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.7.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.7.2. Zabezpečiť vhodnú štruktúru lesných porastov prostredníctvom programov starostlivosti o lesy (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov ⁵⁰	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.7.3. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.7.4. Pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %)	Rozloha vhodných biotopov	Zhodnotenie raz za 10 rokov po obnove PSoL	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.8.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdných lokalít	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			údaje)
3.8.2. Monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.8.3. Monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.8.4. V nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdne možnosti rybárika riečneho (v spolupráci s užívateľom a vlastníkom pozemkov)	Počet upravených stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.8.5. Spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít, eliminovať výstavbu nevhodných regulačných opatrení (hlavne obsypávanie hniezdných stien lomovým kameňom alebo prehlbovanie koryta)	Počet upravených stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.8.6. Organizovať výchovno vzdelávacie podujatia – prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.9.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.9.2. Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.9.3. Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.9.4. Zamedzovať výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.9.5. Zachovať starých ovocných drevín v záhradách a sadoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.9.6. Zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.10.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.10.2. Zabezpečiť ochranu hniezd a ich okolia prostredníctvom komunikácie s vlastníkmi alebo	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
rozhodnutiami úradov o vyhlásení ochranných zón		organizácie OP	
3.10.3. Zabezpečiť vhodnú štruktúru lesných porastov prostredníctvom programov starostlivosti o lesy (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov ⁵¹	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.10.4. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.10.5. Pri obnove PSoL uplatňovať potrebu ideálneho (41,1%) zachovania porastov vo veku nad 80 rokov	Rozloha vhodných biotopov	Zhodnotenie raz za 10 rokov po obnove PSoL	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.10.6. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách energetickej infraštruktúry a kolízií vtáctva s elektrickým vedením inštalovaním chráničiek a odkloňovacích prvkov (v závislosti od úrovne napätia vedenia), prípadne umiestnením kabeláže v zemi; v prípade výstavby nových elektrických vedení preferovať ich podzemné vedenie (v súčinnosti s distribučnou spoločnosťou)	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu/kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje alebo rastie)
3.10.7. Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdísk ako potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.10.8. Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.10.9. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a v okruhu do 5 km od hranice CHVÚ	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.11.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.11.2. Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10% z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.11.3. Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdísk ako potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.11.4. Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.11.5. Zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
		organizácie OP	
3.11.6. Zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.11.7. Zachovanie staršie stromy v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.11.8. Zabezpečiť dôslednú ochranu, starostlivosť a obnovu NDV (vetrolamy, remízky, poľné lesíky)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.12.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.12.2. Usmerňovať hospodársku činnosť a využívanie územia na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách s ohľadom na zabezpečenie ochrany druhu (poľnohospodárska činnosť, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivácie a pod.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.12.3. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok v biotopoch ľabtušky poľnej a ich blízkosti ⁶ ; zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.12.4. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnovanie ornej pôdy)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
3.12.5. Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.12.6. Ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest aj nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdného obdobia (1. 4.– 15. 8.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.12.7. Manažovať hniezdne lokality, a ťažobné priestory pieskovní (legálnych i nelegálnych) s cieľom zamedziť úspešnému zarastaniu; vhodná je periodická kosba biotopov v mimohniezdnom období a extenzívna pastva	Rozloha zmanažovaných biotopov	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
3.12.8. Realizovať envirovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva poľnohospodárskej krajiny s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.13.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.13.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.13.3. Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie, (na pasienkoch ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10% z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.13.4. Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.13.4. Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xerothermných biotopov, hniezdných alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.13.5. Podporovať zachovanie, resp. obnovu starých ovocných sádov v extravilánoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.13.6. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov poľných ciest	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.13.7. Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.13.8. Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov do krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splashy – hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.14.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			údaje)
3.14.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.14.3. Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie, (na pasienkoch ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10% z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.14.4. Spolupracovať s vlastníkami a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.14.5. Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cielený manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok pre hniezdenie penice jarabej	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.14.6. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov poľných ciest	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.14.7. Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaníu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.14.8. Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov do krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky – hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdného obdobia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.14.9. Odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (pohánkovec <i>Fallopia sp.</i> , pajaseň žliazkatý <i>Ailanthus altissima</i> , beztvarec krovitý <i>Amorpha fruticosa</i>) a odstraňovať invázne sa správajúce druhy drevín, ako agát biely (<i>Robinia pseudoacacia</i>), v súčinnosti s vlastníkom/užívateľom pozemku	Rozloha odstránených porastov	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
3.15.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) /

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.15.2. Zabezpečiť vhodnú štruktúru lesných porastov prostredníctvom programov starostlivosti o lesy (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov ⁵²	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.15.3. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.15.4. Pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %)	Rozloha vhodných biotopov	Zhodnotenie raz za 10 rokov po obnove PSoL	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.16.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.16.2. Zabezpečiť vhodnú štruktúru lesných porastov prostredníctvom programov starostlivosti o lesy (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov ⁵³	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.16.3. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.16.4. Pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %)	Rozloha vhodných biotopov	Zhodnotenie raz za 10 rokov po obnove PSoL	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.17.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.17.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.17.3. Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10% z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP)			
3.17.4. Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.17.5. Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cieleň manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok pre hniezdenie penice jarabej	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.17.6. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov poľných ciest	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.17.7. Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaní lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.18.1. Realizovať monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.18.2. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie prepelice, napríklad odstránenie zárastu krovín)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.18.3. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách ⁶	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.18.4. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.18.6. Realizovať informačné a praktické envirovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity	Počet oslovených osôb	Prezenčné listiny, fotografie zo stretnutí	Plní sa / neplní sa
3.18.7. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.19.1. Pri vyhotovovaní a zmene PSoL zapracovať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zloženia porastov, hlavne vo vzťahu k zvýšeniu podielu porastov starších ako 80 rokov (s dlhodobým cieľom ich podielu 41,1 %)	Rozloha vhodných biotopov	Zhodnotenie raz za 10 rokov po obnove PSoL	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) /

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.19.2. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.3. Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaneého TTP, na lúkach ponechať min. 10 % z celkovej rozlohy obhospodarovaneého TTP)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.4. Obmedziť výrubu stromov a krovin a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene na nelesných lokalitách v období od 1. 3. do 15. 7.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.5. Zamedziť likvidácii mokradňových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie hnojív a chemických látok ⁶ v mokradiach a na lúkach, ktoré sú hniezdiskom výberových druhov a v ich blízkosti	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.7. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnené pásy okolo mokradí)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.8. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí lúk, pasienkov a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.9. V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.10. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.19.11. Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov, na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce), zavádzať extenzívnu pastvu na TTP alebo na zatravnenej ornej pôde s využitím pastiera alebo sektorovej pastvy inštalovaním elektrických ohradníkov ale bez trvalého oplocovania pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.12. Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu mokradí, lúk a xerothermných biotopov.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.13. Vylúčiť pestovanie rýchlorastúcich energetických drevín na TTP a mokradiach	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.20.1. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ	Počet stanovísk a	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v mokradiach - zavodniť mokrade cez existujúce hrádzové priepusty; vybudovať stavidlá na spomalenie odtoku vody; prehodnotiť a iniciovať zmeny manipulačných poriadkov existujúcich vodných stavieb (čerpacie stanice, stavidlá, priepusty), ktoré by mohli zlepšiť stav mokradí a zároveň nezmenia prioritnú protipovodňovú funkciu	rozhodnutí	príslušných úradov, organizácie OP	
3.20.2. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce) mokrade a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská a potravné biotopy (využívať na tento účel prehlbovanie zazemnených mokradí s dôrazom na zachovanie mokradovej vegetácie; obnovovať vodný režim v lokalitách s výrazne pozmeneným vodným režimom, napr. oživovaním mŕtvych ramien; zavodňovať mokrade v mimohrádzovom priestore, prioritne rameno Tice cez existujúce hrádzové priepusty v ľavobrežnej hrádzi Latorice, existujúcu alebo novo vybudovanú kanálovú sieť; využívať načerpávanie vody z odvodňovacích kanálov do izolovaných mokradí pomocou čerpadiel, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov tak aby nedošlo k poškodeniu biotopov európskeho a národného významu v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z. z.)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
4.1.1. Pravidelne monitorovať celú populáciu orla kráľovského, potápky červenokrké, strakoša sivého a lyžičiara bieleho v CHVÚ	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
4.1.2. Zhodnotiť, či vyhláška MŽP SR č. 26/2008 Z. z. a iné všeobecne platné právne predpisy sú dostatočné pre dosiahnutie cieľov programu starostlivosti o CHVÚ Medzibodrožie	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
4.1.3 Na základe mapovania a monitoringu druhov aktualizovať zoznam predmetov ochrany; prehodnotiť ponechanie druhu kaňa popolavá medzi predmetmi ochrany a doplnenie medzi predmety ochrany druhov orliak morský, orol kráľovský, potápka červenokrká, strakoš sivý a lyžičiar biely, ak v rámci 5-ročného obdobia spĺňa kritériá pre zaradenie medzi predmety ochrany; spracovať a prerokovať návrh všeobecne záväzného právneho predpisu so zohľadnením nárokov a rozšírenia predmetných druhov.	Prehodnotenie a v prípade potreby príprava a prerokovanie návrhu nariadenie vlády	Predmety ochrany novej právnej úpravy alebo zhotovená štúdia	Plní sa / neplní sa
4.1.4. Ak je relevantné pre dosiahnutie cieľov, navrhnuť aktualizáciu vyhlášky MŽP SR č. 26/2008 Z. z. aj z hľadiska zoznamu zakázaných činností a vymedzenia hraníc CHVÚ Medzibodrožie	Prehodnotenie a v prípade potreby príprava a prerokovanie návrhu nariadenie vlády	Zakázané činnosti novej právnej úpravy alebo zhotovená štúdia	Plní sa / neplní sa
4.3.1. Zmonitorovať kompletne výskyt predmetov ochrany v intravilánoch nezačlenených do CHVÚ	Počet párov	Zhodnotenie raz za 3 roky	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) /

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
4.3.2. Zmonitorovať kompletne výskyt predmetov ochrany vo vybraných územiach priľahlých k CHVÚ	Počet párov	Zhodnotenie raz za 3 roky	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
4.3.3. Na základe výsledkov mapovania výskytu druhov navrhnúť začlenenie novozistených hniezdných lokalít s potvrdeným výskytom predmetov ochrany do CHVÚ	Prehodnotenie a v prípade potreby príprava a prerokovanie návrhu nariadenie vlády	Vymedzenie územia právnej úpravy alebo zhotovená štúdia	Plní sa / neplní sa
4.3.4. Vypracovať návrh úpravy hraníc CHVÚ na základe výsledkov mapovania potravných biotopov predmetov ochrany CHVÚ	Prehodnotenie a v prípade potreby príprava a prerokovanie návrhu nariadenie vlády	Vymedzenie územia právnej úpravy alebo zhotovená štúdia	Plní sa / neplní sa
5.1.1. Realizovať informačné a praktické envirovýchovné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
5.1.2. Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
5.1.3. Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty a úkryty (drobné útulne) pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	Počet vybudovaných prvkov infraštruktúry pre pozorovanie vtáctva	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.1.4. Pravidelne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.1.5. Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie envirovýchovné aktivity na školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.1.6. Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.	Počet vydaných titulov publikácií	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.1.7. Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Medzibodrožia v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu	Počet vydaných titulov publikácií	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.1.8. Realizovať rôzne envirovýchovné a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.2.1. Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.2.2. Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany rybárstva a jeho hniezdných lokalít	Počet dobrovoľníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.2.3. Spolupracovať so správcami elektrických rozvodných sietí na prekládkach hniezd bociana bieleho a pri ošetrovaní prvkami zabráňujúcimi kolíziám vtáctva	Počet preložených hniezd	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
5.2.4. V spolupráci s miestnymi vlastníkmi odstrániť čierne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových	Počet odstránených stavieb	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.2.5. Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, programy spoločnej poľnohospodárskej politiky ⁸ a pod.)	Počet farmárov a vlastníkov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
5.2.6. V prípade potreby zameniť pozemky súkromných vlastníkov umiestnených v územiach s vysokým obmedzením z titulu ochrany prírody za štátne pozemky na lokalitách s nižším stupňom obmedzení alebo bez nich	Počet zámenných zmluv	Zámenné zmluvy	Plní sa / neplní sa
5.2.7. Na poľnohospodárskych pozemkoch vo vlastníctve štátu v správe SPF zabezpečiť v súčinnosti so SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetov ochrany	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

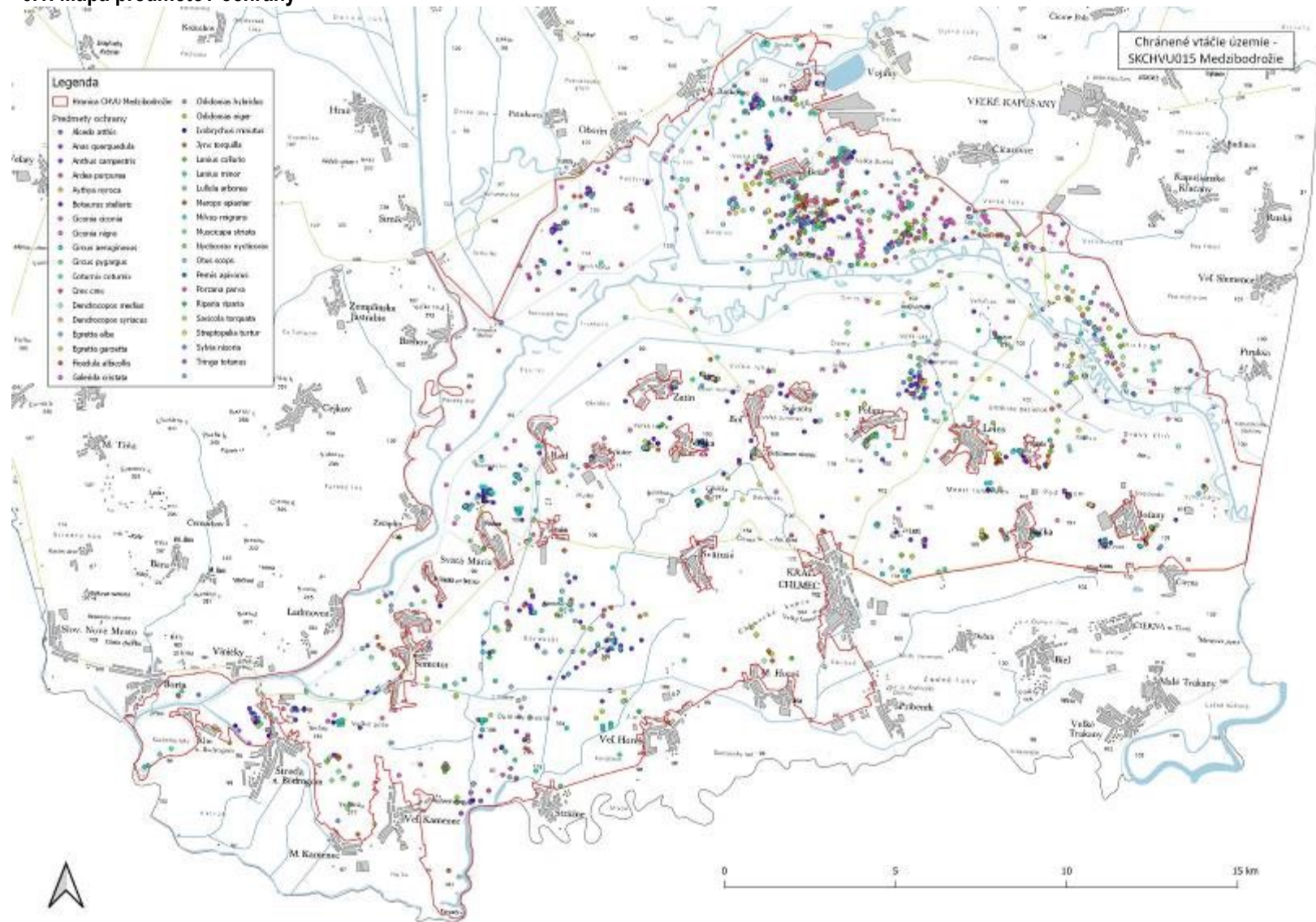
5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ

- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009 – 2013 dostupné na <http://www.beiss.sk/>.
- BENETIN, J., DVORÁK, J., FÍDLER, J., KABINA, P., 1987: Odvodňovanie. Vydavateľstvo Príroda, Bratislava.
- CVACHOVÁ A KOL., 2000: Program záchrany korunkovky strakatej – *Fritillaria meleagris* L. Msc. [Depon. in ŠOP SR Banská Bystrica].
- CICAH, M., 2015: Rapid decline of an isolated population of the black grouse *Tetrao tetrix*: the crisis at the southern limit of the range. European Journal of Wildlife Research, 61: 623-627.
- DANKO, Š., BALLA, M., REPEL, M., 2017: Vtáctvo slovenskej časti medzibodrožia. SOS/BirdLife Slovensko. Bratislava.
- Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/hgvrty/>.
- DÍTĚ A KOL., 2004: Program záchrany vstavača úhladného – *Orchis elegans* Heuff. Msc. [Depon. in ŠOP SR Banská Bystrica].
- FERÁKOVÁ, V., MAGLOCKÝ, Š., MARHOLD, K., 2001: Červený zoznam papraďorastov a semenných rastlín Slovenska. In: Baláž, D., Marhold, K., Urban, P. (eds.), Červený zoznam papraďorastov a semenných rastlín Slovenska, Ochrana prírody suppl. 20: 48-81.
- GÚGH, J., TRNKA, A., KARASKA, D. & RIDZOŇ, J., 2015: Zásady ochrany európsky významných druhov vtákov a ich biotopov. – Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 333 s.
- HRAŠKO, J., LINKEŠ, V., ŠÁLY, R., ŠURINA, B., 1993. Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdoznavectva a ochrany pôdy.
- HUNTLEY B., GREEN R.E., COLLINGHAM Y.C., WILLIS S.G. 2007: A Climatic Atlas of European Breeding Birds. – Durham University/RSPB/Lynx, UK.
- KARASKA, D., TRNKA, A., KRIŠTÍN, A. & RIDZOŇ, J., 2015: Chránené vtáčie územia Slovenska. – Štátna ochrana prírody Slovenskej Republiky, Banská Bystrica, 383 s.
- KOVALIK, P., PAČENOVSKÝ, S., ČAPEK, M. & TOPERCER, J. 2010: Slovenské mená vtákov sveta. – SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 396 s.
- KVIKOVIC, J. & TARÁBEK, K., 1986: Prírodné krajinné jednotky Východoslovenskej nížiny a ich predpoklady pre hospodárske využitie. In Ružicka M. & Kozová M. eds.: Ekologická optimalizácia využívania VSN. Bratislava.
- LIŠKA, K., 1978: Hladinový režim na tokoch a kanáloch VSN, práce a štúdie, o vplyve hydromelioračných úprav na zúrodnenie pôd VSN, SHMÚ Bratislava, pobočka Košice.
- MADERIČ, B., KARASKA, D., 2014: Definovanie priaznivého stavu orla krikľavého (*Aquila pomarina*) v chránenom vtáčom území Horná Orava. – RPS, Bratislava.
- Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na <http://maps.sopsr.sk/mapy/map.html>.
- MARHOLD, K. & HINDÁK, F. (eds). 1998. Zoznam nižších a vyšších rastlín Slovenska. Veda, Bratislava, 687 pp.
- MIKLÓS, L. A KOL., 2002: Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia.
- PIVARČI, M., KROPITZ, P., 1998: Územný plán veľkého územného celku Žilinského kraja, Banská Bystrica: Urkea s.r.o. v znení zmien a doplnkov č. 1 až 4.
- POLÁK, P., SAXA, A., (eds.), 2005: Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu. ŠOP SR, Banská Bystrica, 736 s.
- Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/loziska/>.
- Register evidencie navrhovaných, určených, blokových a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/pu/>.
- Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/skladky/>.
- Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>.

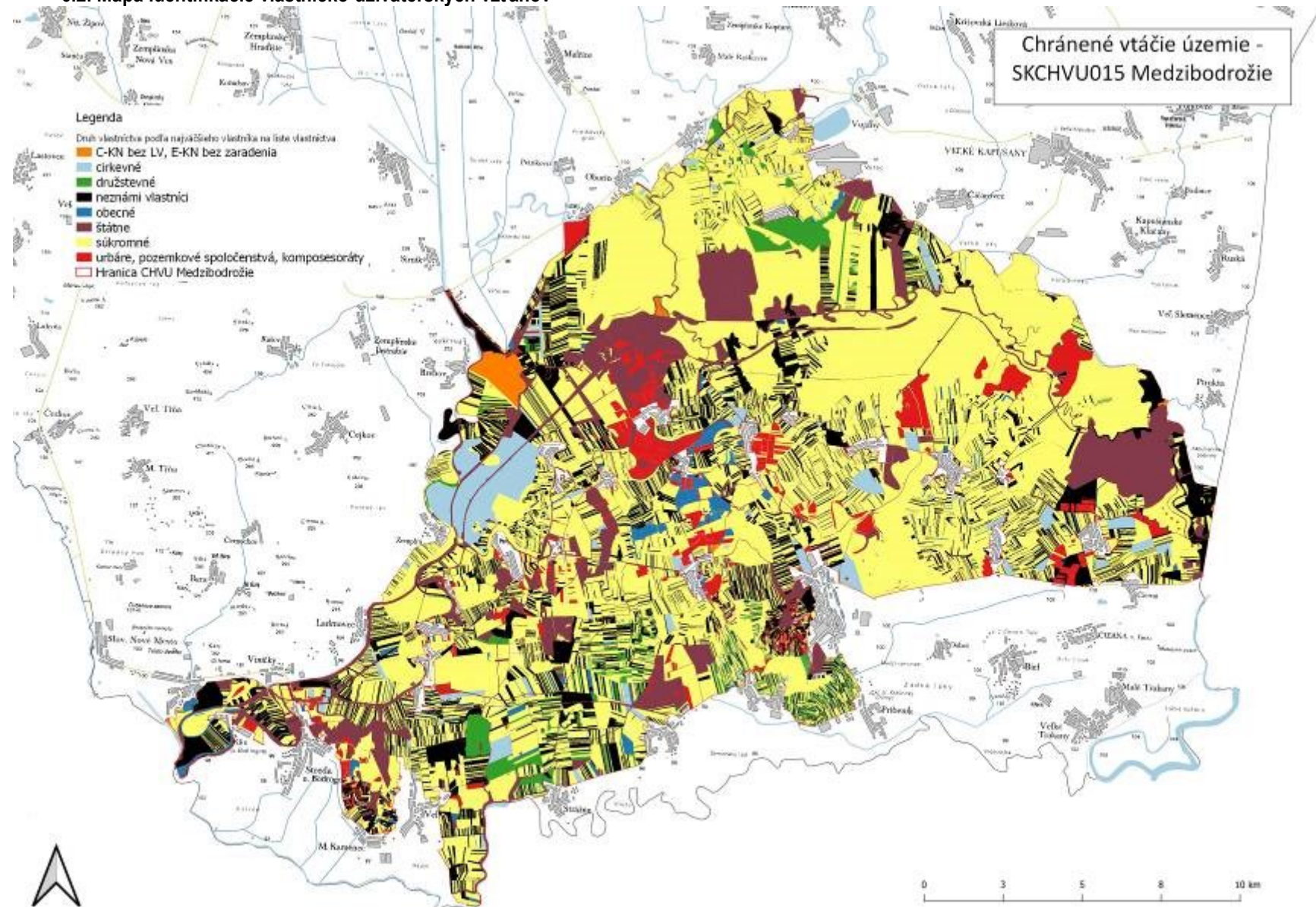
- Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko 2013: Metodika dlhodobého systematického monitoringu výberových druhov vtákov v chránených vtáčích územiach. – Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 180 s.
- ŠIMKOVÁ, A. 2004a: Program záchrany ponikleca lúčneho maďarského – *Pulsatilla pratensis* subsp. *flavescens* (Soó) Soó. Msc. [Depon. in ŠOP SR, SCHKO Latorica, Trebišov].
- ŠIMKOVÁ, A. 2004b: Program záchrany ponikleca Zimmermannovho – *Pulsatilla zimmermannii* Soó. Msc. [Depon. in ŠOP SR, SCHKO Latorica, Trebišov].
- ŠIMKOVÁ, A., PLAČKOVÁ, A., MOLITORIS, L., 2014: Všeobecná prírodovedná charakteristika okresu Trebišov. Bull. Slov. Bot. Spoločn., Bratislava, roč. 36, Suppl. 1: 5-25.
- Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na <http://uzemia.enviroportal.sk/>.
- VASS, D., 1988. Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra.
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 27/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Dolné Pohronie.
- Výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu v znení neskorších predpisov.

6. ZOZNAM PRÍLOH

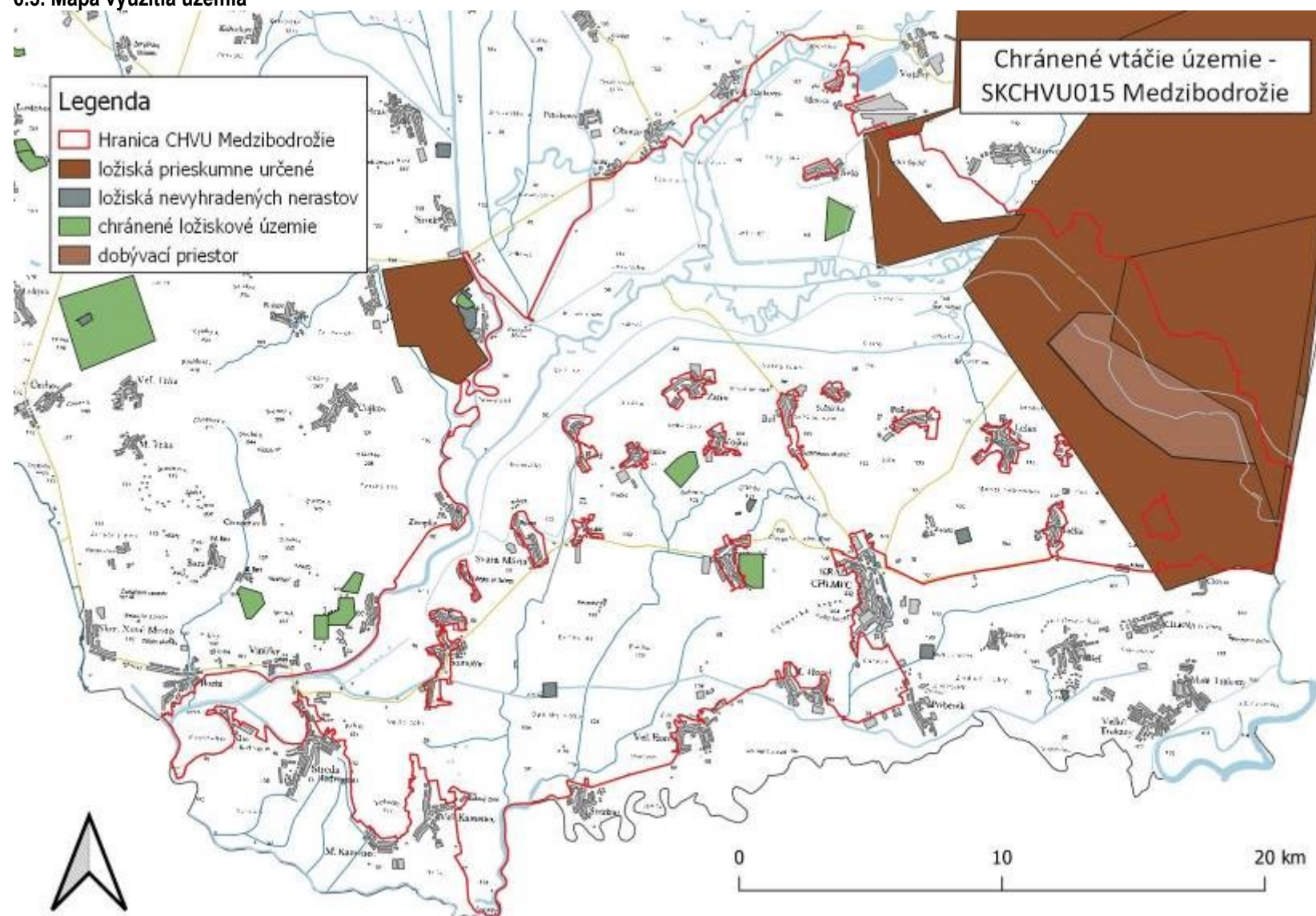
6.1. Mapa predmetov ochrany

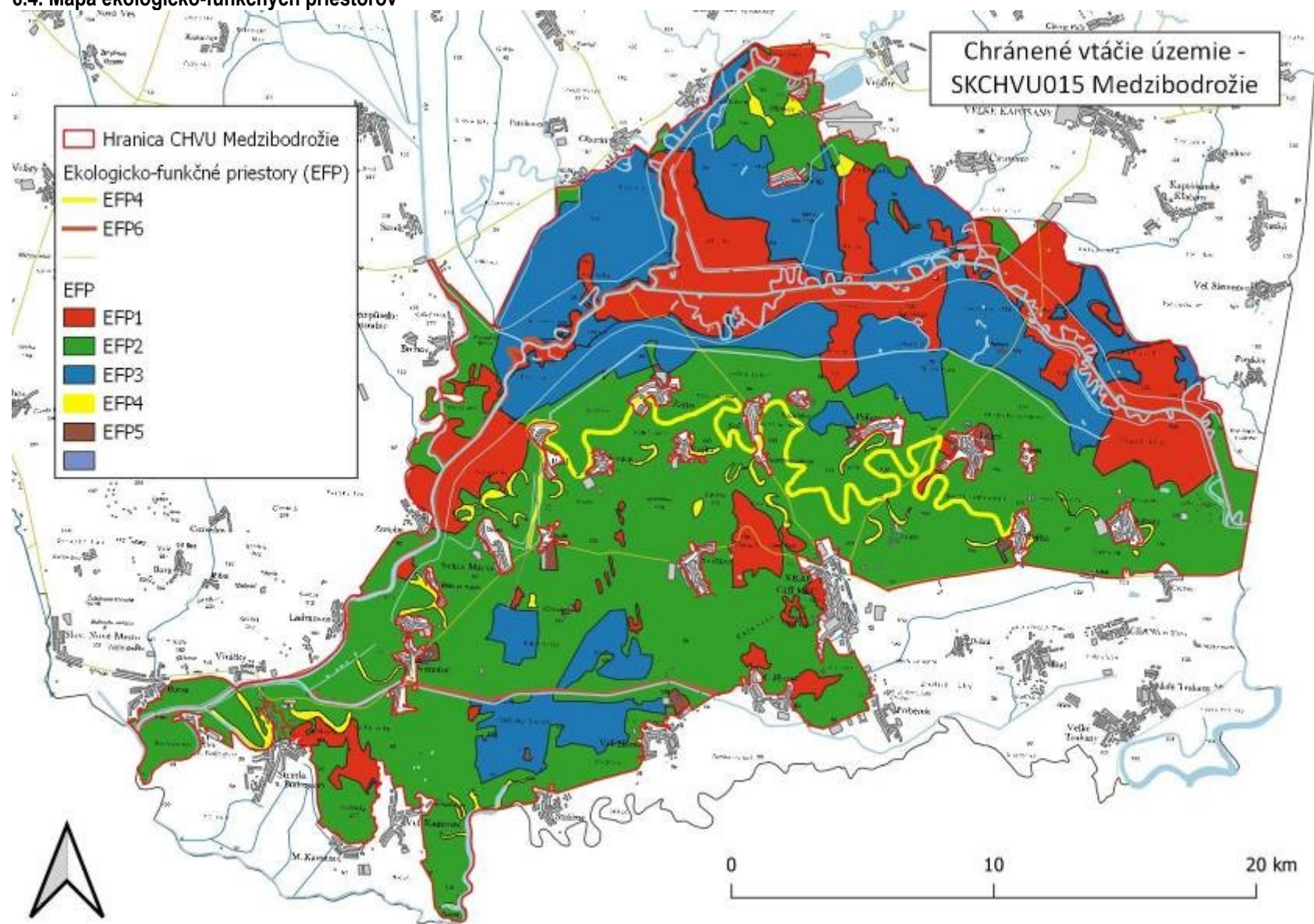
6.2. Mapa identifikácie vlastnícko-užívateľských vzťahov

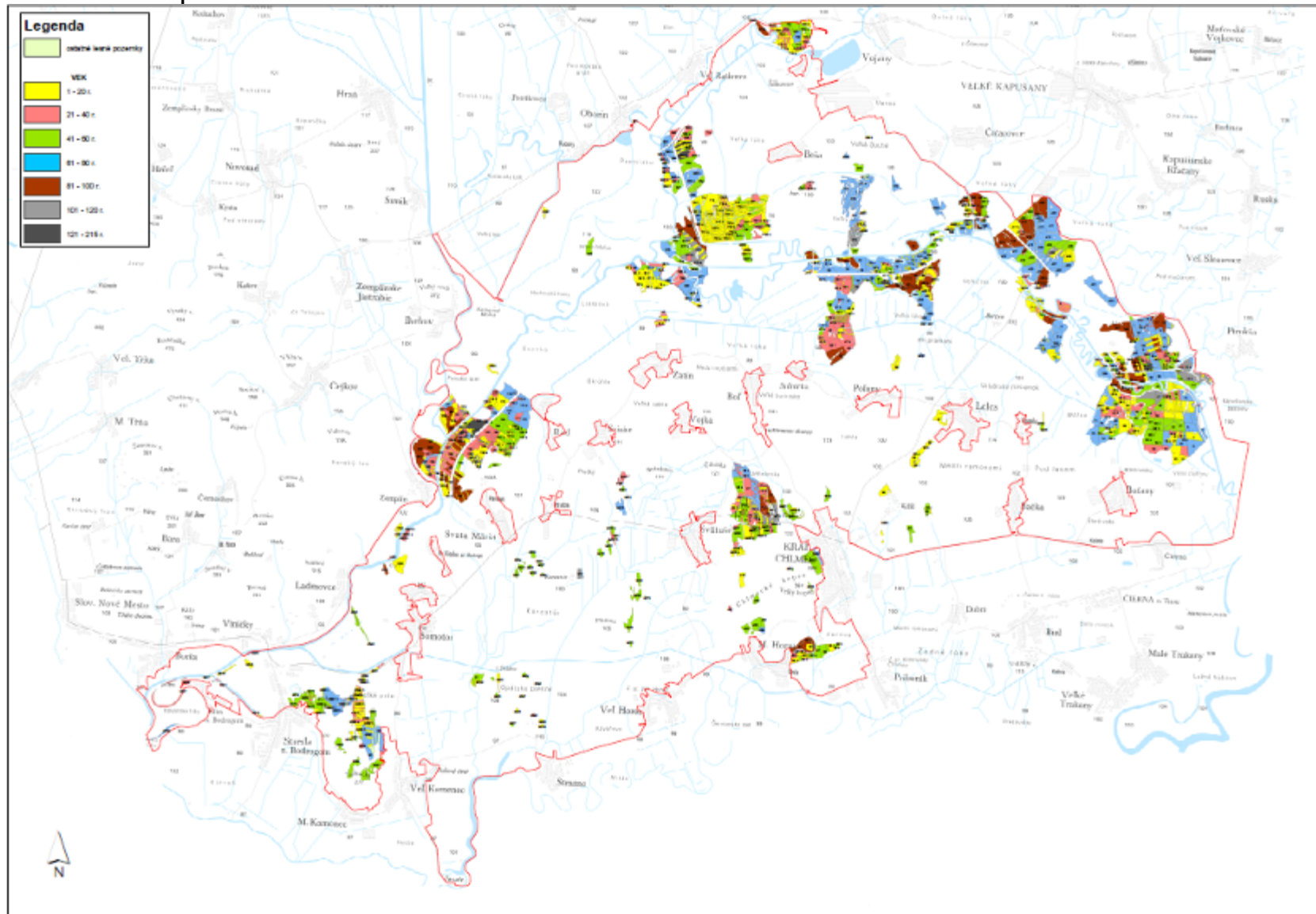
6.3. Mapa využitia územia

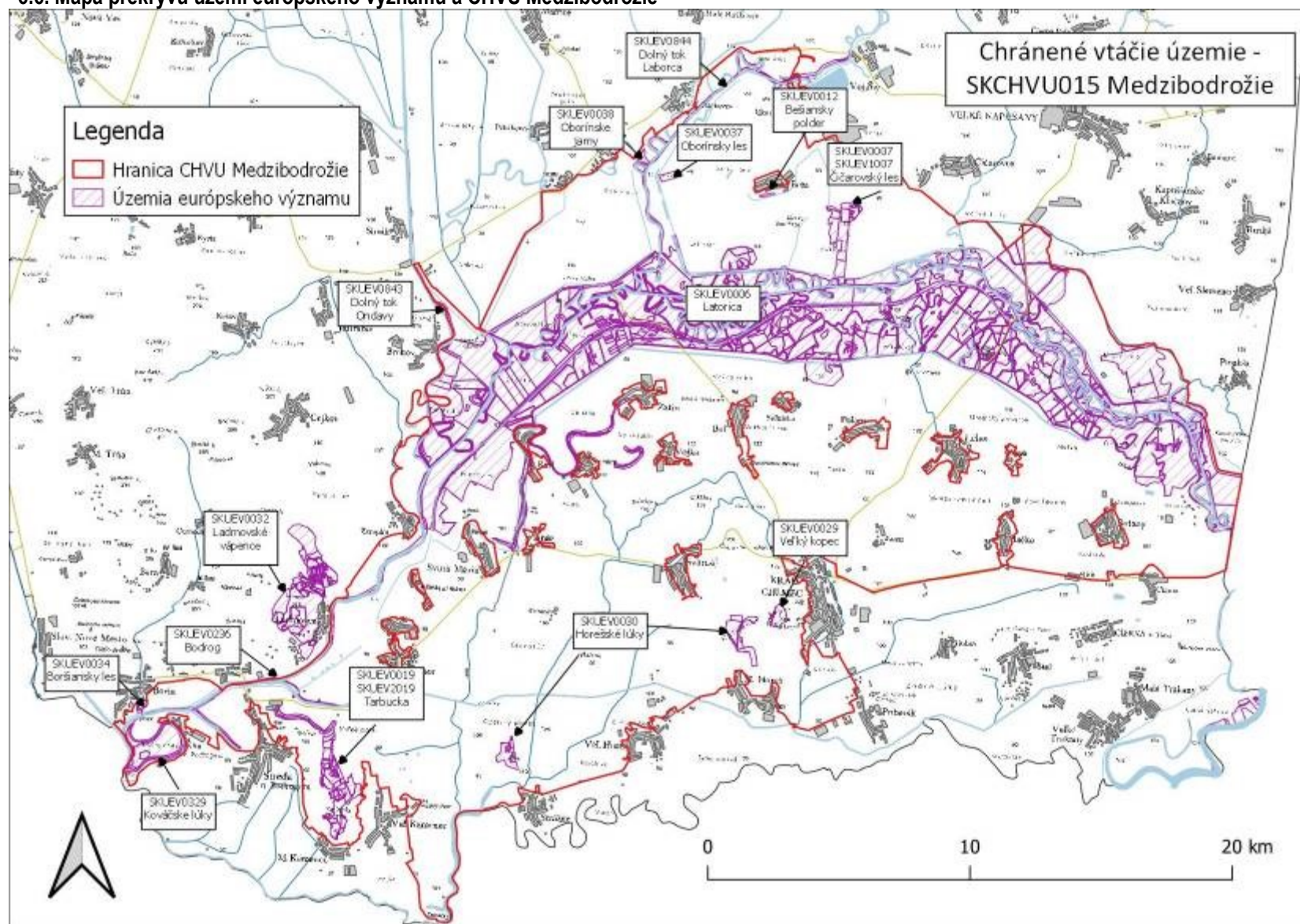
6.4. Mapa ekologicko-funkčných priestorov

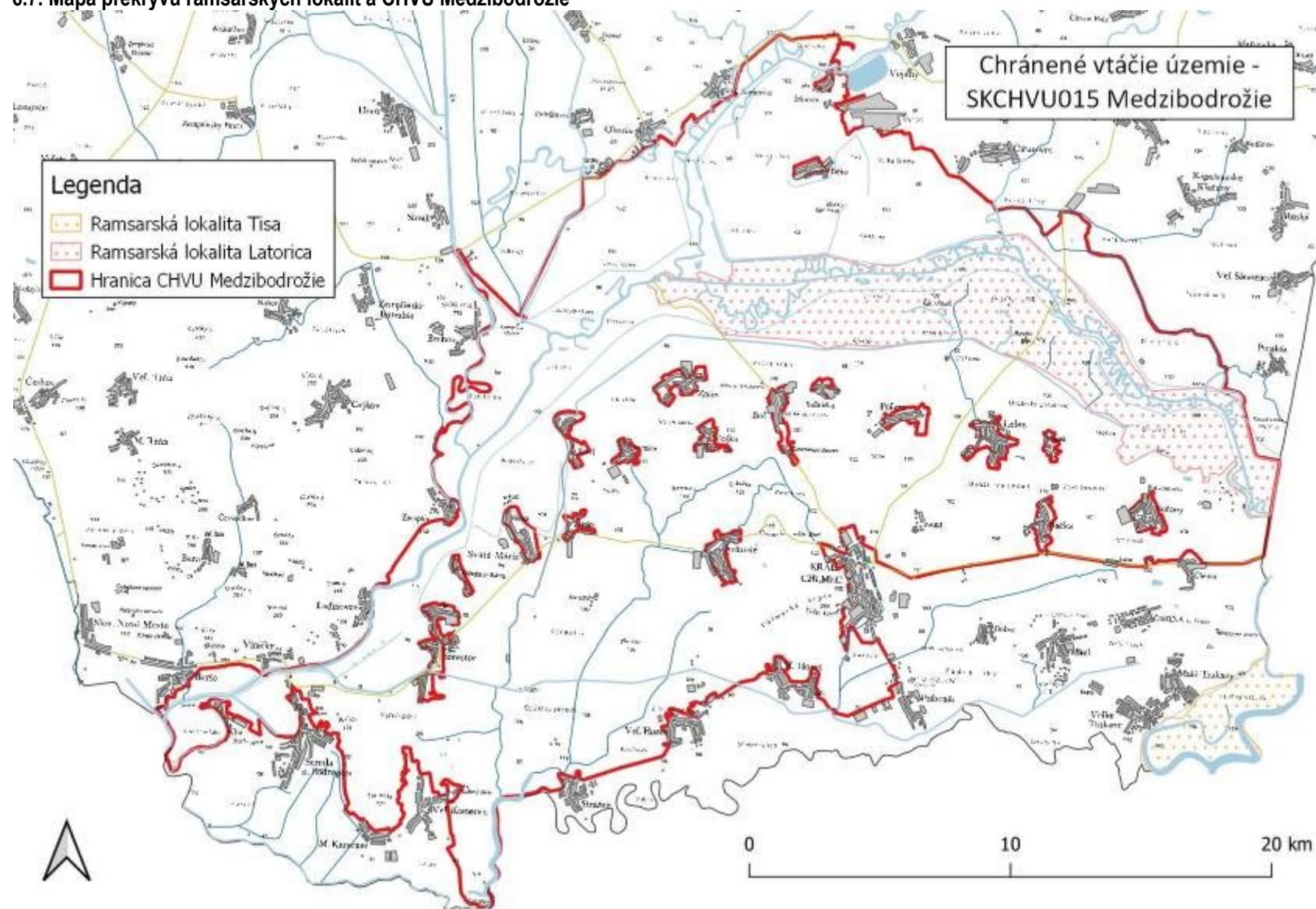
6.5. Porastová mapa

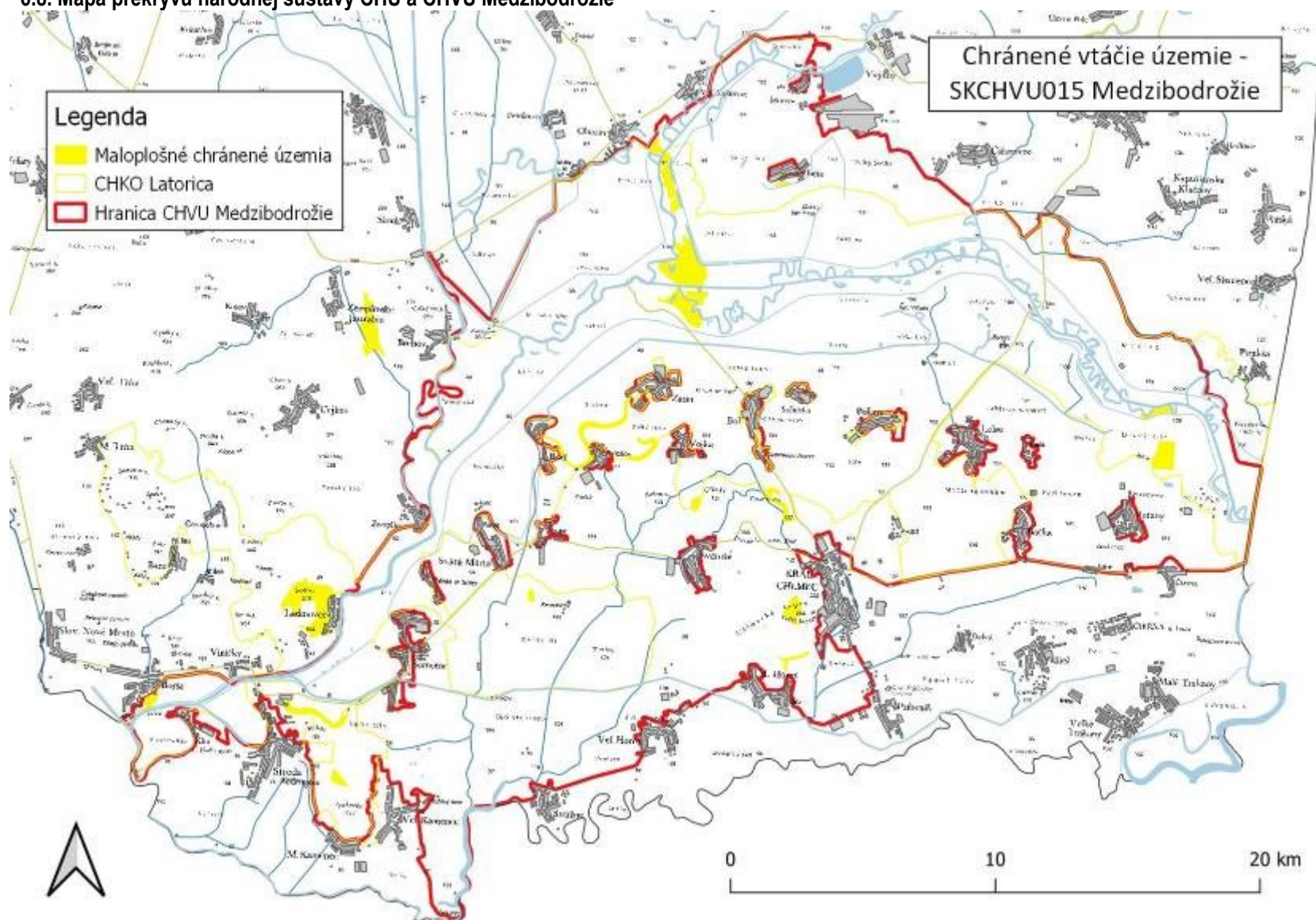
6.6. Mapa prekryvu území európskeho významu a CHVÚ Medzibodrožie

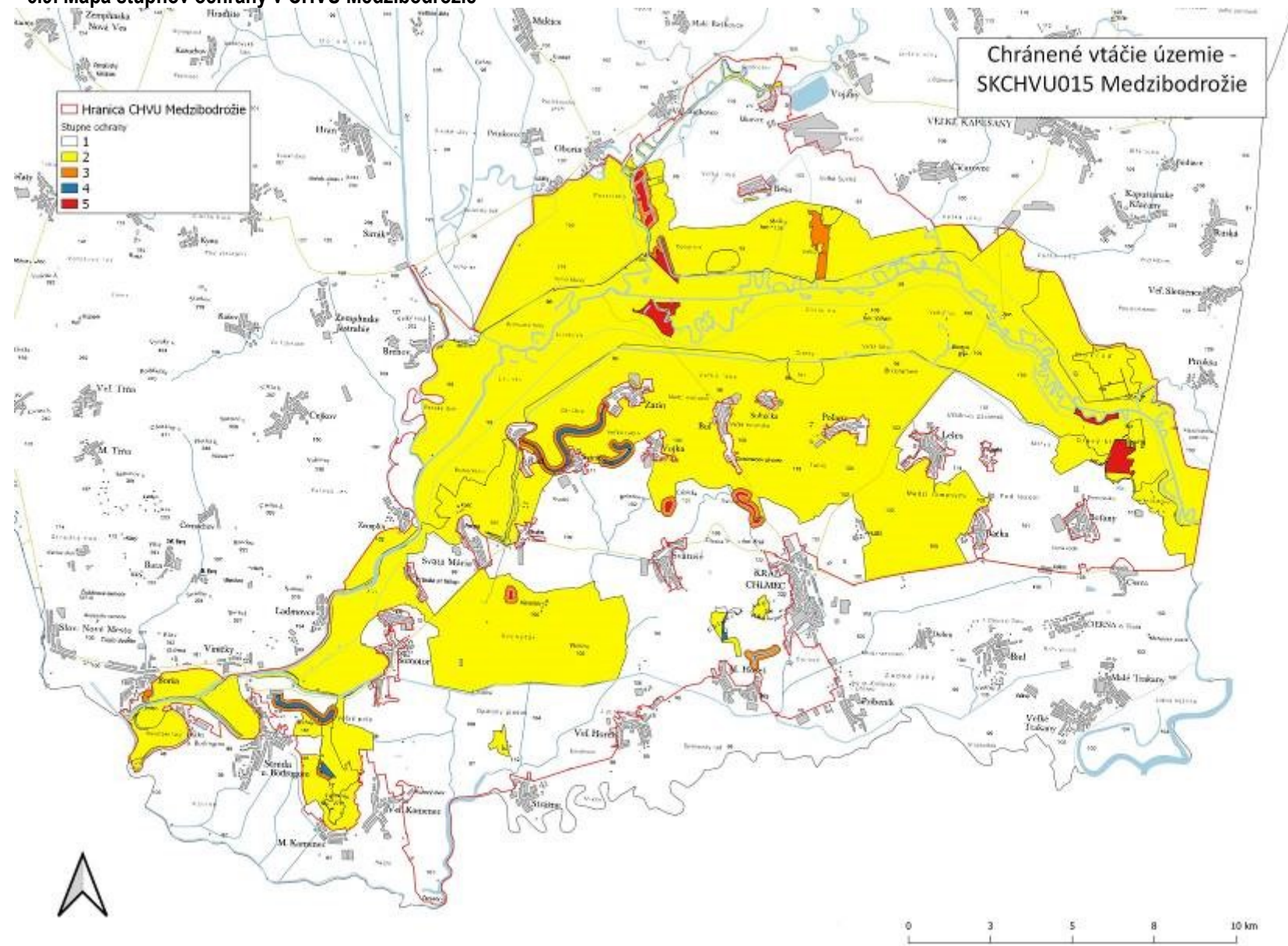
6.7. Mapa prekryvu ramsarských lokalít a CHVÚ Medzibodrožie

6.8. Mapa prekryvu národnej sústavy CHÚ a CHVÚ Medzibodrožie

6.9. Mapa stupňov ochrany v CHVÚ Medzibodrožie

Skratky:

EFP	ekologicko-funkčný priestor
EÚ	Európska únia
GIS	geografický informačný systém
CHKO	chránená krajinná oblasť
CHÚ	chránené územie
CHVÚ	chránené vtáčie územie
KN	kataster nehnuteľnosti
LC	lesný celok
LHP	lesný hospodársky plán (nový názov PSoL)
LP	lesný pozemok
MCHÚ	tzv. „maloplošné“ chránené územia (NPR, PR a iné)
MO	miestna organizácia
MVE	malá vodná elektrárňa
NDV	nelesná drevinová vegetácia
NPP	národná prírodná pamiatka
NPR	národná prírodná rezervácia
OP	ochrana prírody (napr. orgán ochrany prírody)
OP KŽP	Operačný program Kvalita životného prostredia 2014 – 2020
PPF	poľnohospodársky pôdny fond
PR	prírodná rezervácia
PSoL	program starostlivosti o lesy (pôvodne lesný hospodársky plán – LHP)
RÚSES	regionálny územný systém ekologickej stability
SPF	Slovenský pozemkový fond
SR	Slovenská republika
SRZ	Slovenský rybársky zväz
ŠOP SR	Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
SVP, š. p.	Slovenský vodohospodársky podnik, š. p.
ÚEV	územie európskeho významu
ÚP	územný plán
TTP	trvalý trávny porast
VN	vodná nádrž
VZN	všeobecne záväzné nariadenie
Z. z.	Zbierka zákonov

druhy drevín: AG – agát biely, BC – borovica čierna, BO – borovica lesná, BK – buk lesný, CR – dub cerový, DZ – dub zimný, DL – dub letný, JL – jelša lepkavá, HB – hrab obyčajný, OS – topoľ osikový, JS – jaseň štíhly, JL – jelša lepkavá, LV – lipa veľkolistá, SC – smrekovec opadavý, JP – javor poľný, BR – breza previsnutá, SM – smrek obyčajný, JH – javor horský, LM – lipa malolistá, DC – dub červený, DP – dub plstnatý, TC – topoľ čierny, TI – topoľ, OC – orech čierny, VJ – borovica hladká, OH – orechovec hikória, VK – vrba krovitá, SP – smrek pichľavý, DG – duglaska tisolistá, TB – topoľ biely, GJ – gaštan jedlý, HR – hruška planá, JJ – javorovec jaseňolistý, JX – jelša sivá, JA – jaseň americký, BP – brest poľný, PJ – pajaseň žliazkatý, BH – brest horský, VF – vrba krehká, GK – (pa)gaštan konský

kategórie lesa: H – hospodársky, O – ochranný, U – účelový

kategórie ohrozenosti a vzácnosti: CR – kriticky ohrozený druh, EN – ohrozený, VU – zraniteľný, LR – menej ohrozený, DD – chýbajúce alebo nedostatočné údaje, r – zriedkavý

endemity: KVs – východokarpatský subendemit, Ps – panónsky subendemit, PNs – panónsky subendemit (v užšom zmysle), PNV – východopanónsky endemit (v užšom zmysle), PV – východopanónsky endemit (v širšom zmysle)